

89. Keskiviikkona 20 päivänä marraskuuta 1991

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

annetaan vastaus ed. Kalliomäen ym. välikysymykseen hallituksen harjoittaman talouspolitiikan uskottavuudesta 2922

Esitellään:

1) Ed. Hurskaisen ym. lakialoite n:o 95 laiksi maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta 3013

2) Ed. Puiston ym. lakialoite n:o 97 laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta ”

Pöydällepanoa varten esitellään:

3) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksestä laiksi työnvälityslain muuttamisesta (HE 179) ”

4) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä laiksi maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1991 (HE 123) ”

5) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä laiksi yrittäjien eläkelain 9 §:n muuttamisesta (HE 146) ”

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

S.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat R. Aho, Alaranta, Alho, Andersson, Astala, Biaudet, Donner, Hassi, Jansson, Jurva, Kekkonen, Laine, Lamminen, Lax, J. Leppänen, Lindroos, Moilanen, Paasio, Pekkarinen, Pelttari, Ranta, Renko, Särkijärvi, Tennilä, Varpasuo, Vuorensola ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Astala, Kekkonen, Tennilä, Ranta, Lax, Andersson, Alho, Lamminen ja Jansson.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Lamminen ja Särkijärvi sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat R. Aho, Alaranta, Hassi, Jansson, J. Leppänen, Lindroos ja Vuorensola, tämän kuun 22 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Väyrynen sekä ensi joulukuun 31 päivään sairauden vuoksi ed. Donner.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluva marraskuun 15 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 191 ja 192, jotka nyt on edustajille jaettu.

Ed. Kalliomäen ym. välikysymys hallituksen harjoittaman talouspolitiikan uskottavuudesta

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen pääministeri Aho vastaa ed. Kalliomäen ym. allekirjoittamaan välikysymykseen n:o 4 hallituksen harjoittaman talouspolitiikan uskottavuudesta.

Sitten kun välikysymykseen on annettu vastaus ja sen johdosta aiheutunut keskustelu on julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentissa. Niiden, jotka eivät hyväksy tällaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä, tulee valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 3 momentin mukaan jo keskustelun aikana tehdä ehdotuksensa asian valiokuntaan lähettämistä tai perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen hyväksymisestä. Myös työjärjestyksen 52 §:n 2 momentissa tarkoitettu ehdotus päätöksenteon siirtämisestä on tehtävä, ennen kuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Välikysymykseen vastaten lausuu

Pääministeri Aho: Arvoisa puhemies! Välikysymys rakentuu sen olettamuksen varaan, että hallitus teki virheen päättäessään kesäkuussa markan kytkemisestä ecuun markkaa devalvoimatta. Kysymyksen tekijät antavat ymmärtää, että työttömyyden kasvu, konkurssien lisääntyminen ja taloutemme jyrkkä alamäki olisivat tuon päätöksen seurauksia.

Väite on outo, sillä ainakin tähän saakka hallituksella on ollut se käsitys, että sosialidemokraatit sekä ennen vaaleja että ecupäätöstä tehtäessä yksiselitteisesti vastustivat devalvaatiota. Näin syntyi se laaja yhteisymmärrys, jonka varassa kesäkuinen ecuratkaisu ylipäätään tuli mahdolliseksi. (Ed. Seppänen: Pääministeri on oikeassa!) Sen toteutuminenhan oli mahdollista vain eduskunnan 2/3:n enemmistön tuella. Välikysymyksestä ja sen perusteluista saa kuitenkin sen käsityksen, että kesäkuinen päätös olisi tehty välikysymyksen tekijöiden tahdon vastaisesti.

Välikysymyksen tekijät aivan oikein toteavat, että Suomen talouden kääntyminen nousuun, työttömyyden alentuminen sekä markkinatalouden kestävä toiminta edellyttävät luotettavaa ja määrätietoista talouspolitiikkaa. Hallitus on niin tehnyt tavoitellessaan johdonmukaisesti vaihto-

taseen alijäämän ja ulkomaisen velkaantumisen pysäyttämistä, työllisyyden parantamista, tehokkaampaa ja terveempää julkista taloutta sekä parempaa kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä yrityksille.

Parhaiten tätä politiikkaa olisi voitu toteuttaa ylläpitämällä vakaata markan arvoa sekä korjaamalla talouden ongelmia kustannusten alentamisen kautta. Kun hintojen ja kustannusten kilpailijamaita selvästi nopeampi nousu oli kohdallaan heikentänyt suomalaisen tuotannon kilpailukykyä, vaati sen palauttaminen työvoimakustannusten olennaista alentamista. Vielä keväällä ja alkukesästä tähän ei ollut edellytyksiä, mutta työttömyyden kasvaessa ja talousongelmien kärjistyessä valmius työvoimakustannusten alentamiseen myös tuloja alentamalla nopeasti kasvoi.

Hallituksen myötävaikutuksella saatiin aikaan työmarkkinoiden keskusjärjestöjen sopimus, joka nopeasti toteutettuna olisi laukaissut markkaan kohdistuvat paineet. (Eduskunnasta: Ei ole vielä sovittu!)

Sorsan sopimuksen epäonnistumisesta ja ajautumisesta devalvaatioon ei pidä tehdä sitä johtopäätöstä, että hallituksen valitsema kustannusten alentamisen linja olisi ollut väärä. Sen toteuttaminen vain osoittautui vällinneissa olosuhteissa mahdottomaksi. Viime kädessä aika loppui kesken.

Jotta devalvaatioon perustuva vaihtoehto, jota nyt on noudatettava, voisi toteuttaa alkupe räisen tavoitteen, suomalaisen tuotannon kilpailuvyyden nopean parantamisen, devalvaatiohyöty pitää jättää avoimen sektorin hyväksi. Tämä onnistuu, jos työmarkkinoilla voidaan sopia ratkaisusta, jolla palkankorotuksista pidättäydytään ja osa työnantajan sosiaaliturvamaksuista siirretään työntekijöiden maksettaviksi. Hintojen nousua on tarkoitus hillitä myös kilpailupolitiikkaa tehostamalla sekä julkisten menojen kasvua karsimalla.

Viime päivinä on esitetty erilaisia arvioita ensi vuoden inflaatiovahdista. Näissä ennusteissa on kuitenkin jätetty huomiotta vaikean taloudellisen tilanteen ja heikentyneen kysynnän inflaatiota hillitsevä vaikutus. Kuluttajahintojen nousuvauhti onkin mahdollista pitää 4—4,5 prosentin tasolla ensi vuonna, ja maltillisella tuloratkaisulla on edellytykset päästä vielä tätäkin alhaisempaan inflaatioon.

Hallituksen talouspoliittiset tavoitteet ovat siis devalvaatiopäätöksestä huolimatta edelleen ennallaan. Nyt on kiireellisintä sopia tulopoliti-

kan linjasta sekä saada eduskunnassa hyväksytyksi budjetin tiukka talouspoliittinen raami sekä siihen sisältyvät säästölait. Vain siten voidaan luoda edellytykset inflaation tehokkaalle torjunnalle, korkotason alentamiselle sekä vinnin varaan rakentuvan kestäväen kasvun käynnistymiselle.

Arvoisa puhemies! Toteutettu markan devalvaatio ei tuo talouteen mitään uutta jaettavaa. Se ei myöskään käänne vähäiseksi supistunutta idänkauppaa uuteen nousuun eikä lisää kysyntää markkinatalousmaissa. Vaikka devalvaation tuomat ongelmat pystyttäisiin hallitsemaan, kestää jonkin aikaa ennen kuin teollisuuden kannattavuuden paraneminen heijastuu investointeihin ja työllisyyteen. Devalvaatiosta on kuitenkin se hyöty, että muita toimenpiteitä nopeammin ja suoremmin se kohdistuu avoimelle vientiteollisuussektorille. Näin se luo edellytyksiä vientiveitoille talouskasvulle.

Mutta kuten sanoin, talouden perusongelmat eivät silti poistu. On ratkaisevan tärkeää, että jatkossa pystymme monipuolistamaan vientiteollisuutemme rakennetta, jotta Suomi ei olisi suhdannevaihteluille yhtä haavoittuva kuin se nyt on. Olisi suuri virhe nähdä taloutemme nykyiset ongelmat yksinomaan seurauksena heikosta hintakilpailukyvyistä. Uusien tuotteiden luomisessa, teknologian kehittämisessä sekä markkinoinnin tehostamisessa on suomalaisilla yrityksillä vielä paljon tehtävää.

Talouspolitiikassa kuten elämässä yleensäkin ei kannata haikailla menetettyjä mahdollisuuksia, vaan on yritettävä luoda uudesta tilanteesta perusta uusille mahdollisuuksille. Vaikka taloutemme vaikeudet eivät ole alkuunkaan ohi, Suomella on kaikki mahdollisuudet voittaa lama. Se edellyttää paitsi selkeää ohjelmaa myös hyvää yhteistyötä ja sopimista. Erityisen tärkeää on nyt, kuten jo aikaisemmin sanoin, työmarkkinaratkaisun aikaansaaminen ja hallituksen budjettilinjan toteuttaminen eduskunnassa.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksessä ei ole esitetty minkäänlaista vaihtoehtoa eikä edes vaihtoehtoista näkemystä talousongelmiemme poistamiseksi. Eduskunnalle tiedonantokeskustelun yhteydessä esittämänsä linjan mukaisesti sekä eduskunnalta saamaansa luottamuslauseeseen nojaten hallitus jatkaa ponnistelujaan talouden ja tuotannon pohjan vahvistamiseksi ja tervehdyttämiseksi.

Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni ruotsinnoa jaetaan myös kansanedustajille. Pyydän ottaamaan myös sen pöytäkirjaan.

Pääministeri Ahon vastaus on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Interpellationen bygger på det antagandet att regeringen gjorde fel då den i juni fattade beslut om att marken skulle bindas till ecun utan att marken devalverades. Interpellanterna låter förstå att den ökande arbetslösheten, det ökade antalet konkurser och den branta ekonomiska nedgången är en följd av detta beslut.

Det är ett underligt påstående. Åtminstone hittills har regeringen haft den uppfattningen att socialdemokraterna både före valet och då ecubeslutet fattades entydigt motsatte sig en devalvering. På detta sätt uppstod det breda samförstånd som över huvud taget gjorde ecubeslutet i juni möjligt. Det kunde ju genomföras endast med stöd av två tredjedelars majoritet i riksdagen. Av interpellationen och motiveringen till den får man emellertid den uppfattningen att beslutet i juni fattades mot interpellanternas vilja.

Interpellanterna påstår alldeles riktigt att ett uppsving i Finlands ekonomi, en minskning i arbetslösheten och en bestående marknadshushållning kräver en pålitlig och målmedveten ekonomisk politik. Så har regeringen gjort genom att konsekvent sträva efter att bromsa underskottet i bytesbalansen och skuldsättningen till utlandet, att förbättra sysselsättningen, att göra den offentliga hushållningen effektivare och sundare samt att förbättra företagens konkurrenskraft och verksamhetsbetingelser.

Denna politik hade bäst kunnat bedrivas genom att ett stabilt värde för marken hade upprätthållits samt genom att de ekonomiska problemen hade lösts med en sänkning av kostnaderna. Då prisen och kostnaderna hade stigit i betydligt snabbare takt än i de konkurrerande länderna och då denna stegring på ett ödesdigert sätt hade försämrat den finländska produktions konkurrenskraft, krävde ett återställande av konkurrenskraften en väsentlig sänkning av arbetskraftskostnaderna. Det fanns inte förutsättningar för det ännu på våren och försommaren, men då arbetslösheten ökade och de ekonomiska problemen tillsjatsades ökade också beredskapen att sänka arbetskraftskostnaderna genom en sänkning av inkomsterna snabbt.

Med regeringens medverkan fick man till stånd ett avtal mellan arbetsmarknadens centralorganisationer, vilket om det hade fullgjorts snabbt skulle ha lättat trycket mot marken.

Av det faktum att Sorsas avtal misslyckades och vi drevs in i en devalvering bör inte dras den slutsatsen att den linje som regeringen valde för att sänka kostnaderna var felaktig. Under de rådande förhållandena visade den sig emellertid vara omöjlig att förverkliga. I sista hand blev tiden för knapp.

För att det ursprungliga målet, en snabb förbättring av den finska produktionens konkurrenskraft, skall kunna uppnås genom det alternativ som grundar sig på en devalvering och som vi nu måste följa, bör fördelarna med devalveringen kunna utnyttjas av den öppna sektorn. Detta lyckas om arbetsmarknaden kan komma överens om en lösning enligt vilken man avstår från löneförhöjningar och en del av arbetsgivarnas socialskyddsavgifter överförs på arbetstagarna. Prisstegringen dämpas också genom att konkurrenspolitiken effektivteras och tillväxten i de offentliga utgifterna stävjas.

De senaste dagarna har olika beräkningar av nästa års inflationstakt framförts. Dessa prognoser har emellertid inte beaktat den dämpande effekt som det svåra ekonomiska läget och den försvagade efterfrågan har på inflationen.

Det är alltså möjligt att hålla stegringen av konsumentpriserna på 4—4,5 procents nivå nästa år. En måttfull inkomstuppgörelse skapar förutsättningar för t.o.m. en ännu lägre inflation.

Målen med regeringens ekonomiska politik är alltså trots devalveringsbeslutet fortfarande desamma. Nu brådskar det mest med att komma överens om en inkomstpolitisk linje samt att få de snäva ekonomiskpolitiska ramarna för budgeten och de därtill anslutna sparlagarna godkända i riksdagen. Endast på så sätt kan vi skapa förutsättningar att effektivt bekämpa inflationen, sänka räntenivån samt sätta igång den bestående tillväxt som är beroende av exporten.

Den devalvering av marken som genomförts för inte med sig något nytt i utdelning till ekonomin. Den åstadkommer inte heller något nytt uppsving i den kraftigt reducerade östhandeln och ökar inte efterfrågan i marknadsekonomi-länderna. Även om de problem som devalveringen för med sig kan behäskas, dröjer det ett tag innan förbättringen i industrins lönsamhet återspeglas i investeringar och högre sysselsättning. Fördelen med en devalvering är dock att den snabbare och mera direkt än andra åtgärder inriktar sig på den öppna exportindustrisektorn. På så sätt skapar den förutsättningar för en exportinriktad ekonomisk tillväxt.

Men, som jag nämnde, de grundläggande problemen inom ekonomin försvinner dock inte med detta. Det är av avgörande betydelse att vi i fortsättningen lyckas skapa en mera mångsidig struktur hos vår exportindustri för att Finland inte skall vara lika sårbart för konjunkturväxlingar i framtiden. Det vore ett stort misstag att se våra nuvarande ekonomiska problem enbart som en följd av svag priskonkurrenskraft. Det finns ännu mycket att göra för finländska företag i fråga om att skapa nya produkter, utveckla teknologin och göra marknadsföringen effektivare.

Inom den ekonomiska politiken, så som i livet för övrigt, lönar det sig inte att klaga över försuttna möjligheter. I stället måste man försöka göra den nya situationen till en grund för nya möjligheter. Även om våra ekonomiska svårigheter på intet sätt är förbi, har Finland alla möjligheter att övervinna konjunkturedgången. Detta förutsätter ett klart program och dessutom ett gott samarbete och överenskommelser. Särkilt viktigt är det nu, som jag redan tidigare sade, att få till stånd en arbetsmarknadsuppgörelse och att genomföra regeringens budgetlinje i riksdagen.

Värderade talman! Interpellationen innehåller inte några som helst alternativ för eller ens några alternativa synpunkter på hur de ekonomiska problemen skall lösas. Regeringen fortsätter sina ansträngningar att stärka och stabilisera ekonomin och produktionsbasen i enlighet med den linje för vilken regeringen redogjorde i riksdagen i samband med diskussionen om meddelandet om den ekonomiska politiken och med stöd av det förtroende som regeringen fick av riksdagen.

Välikysymyksen johdosta syntyy seuraava

Keskustelu:

Ed. K a l l i o m ä k i : Puhemies! Valtioapäivärjestys ei tunne sellaista aikarajaa välikysymyksen jättämisen jälkeen, jota ennen hallitus ei saisi vastata välikysymykseen. Muodollisesti pääministeri Aho toimi siis suomalaisen parlamentarismen rajoissa, kun hän viime perjantaina sosiaalidemokraattien jätettyä välikysymyksensä ilmoitti hallituksen halun vastata siihen tiedonantokäsittelyn yhteydessä ja pakotti näin meidät vetämään välikysymyksen tilapäisesti pois. (Ed. Aittoniemi: Olisi mennyt siinä mukavasti!) Hyvästä ja totutusta parlamentaarista käytännöstä pääministerin menettely oli kuitenkin kauka-

na. Se oli mielestäni pikkusieluista taktikointia, jolla oppositio yritettiin ojentaa samaan ruutuun, mihin hallituspuolueitten eduskuntaryhmät oli edellisenä päivänä saatu, siis ruutuun, jossa seistiin tietämättömyyden tilassa (Ed. Sasi: Emme ole tietämättömiä!) talouspolitiikan konkurssi hyväksyen ja hallitukselle silti tukea julistaen.

Yksi sosialidemokraattien välikysymyksen perusteista oli ja on hallituksen luottamuksen punninta niin, että pakkodevalvaatio ja sen syyt sekä seuraukset ehtivät riittävästi kirkastua myös hallituspuolueiden kansanedustajille. Tylyä taktikointia hallituksen sisällä ja erityisesti kokoomuksen eduskuntaryhmän lammastelua keskustan edessä kuvaa sekin, että kokoomuksen eduskuntaryhmä oli saanut informaatiota, jonka mukaan sosialidemokraateille oikein hyvin sopii, että välikysymys käsitellään yhdessä tiedonannon kanssa. Totuus oli aivan toinen.

Arvoisa puhemies! On oikein ja tarpeellista, että talouspoliittisten vaikeuksien tai kuten nyt suoranaisen devalvaatiromahduksen keskellä katsotaan tulevaisuuden ohella myös taaksepäin, ei kuitenkaan syytöksiä suoltaen, vaan oppia ottaen, niin että uudet kohtalokkaat virheet voidaan välttää. (Ed. Zyskiewicz: Kuunnellakaa, ed. Louekoski!)

Luulen, että sinipunahallituksen heikot enustajankyyvyt ja muut synnit alkavat, kiitos hallituksen tehokkaan tiedotusmyllyn, olla jo riittävän kattavasti puituja, joten keskityn siihen, mitä välikysymyksen edellyttää, siis Esko Ahon hallituksen edesottamuksiin.

Ahon hallitus aloitti taipaleensa vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Karkeasti ottaen talous- ja rahapolitiikan linjavaihtoehdot olivat joko vakaaseen markkaan perustuva talouslinja tai perinteisempi devalvaatiopohjainen linja. Valinta vakaan markan puolesta tehtiin hallitusneuvotteluissa. Se oli sosialidemokraattienkin kannattama ratkaisu. Valinta ei kuitenkaan tapahtunut tuosta vain ja yksimielisesti. Päinvastoin asiasta käytiin kova kädenvääntö, jossa vastapuolina hallitusneuvotteluissa olivat devalvaatiohenkinen keskusta ja toisella puolella kokoomus yhdessä Suomen Pankin kanssa. Tiedot linjaerimielisyyksistä kantautuivat keittiön kautta julkisuuteen ja tietenkin myös suuria rahoja liikutteleviin piireihin. Näin oli epäluulon siemen kylvetty.

Vakaan markan politiikkaan siis kuitenkin ja ihan oikein päädyttiin. Kaikille piti olla selvää, että vaikeutuvassa taloustilanteessa linjan onnis-

tuminen tulisi olemaan veitsenterällä. Sen vuoksi ehkä ratkaisevin poliittinen kysymys kuuluikin: Millaista politiikkaa ja erityisesti millaisia politiikan tekijöitä valittu talouspolitiikan linja edellytti? Ja vastauksenkin piti olla selvä: Maan johdossa oli oltava hallitus, vahva hallitus, joka ainakin tässä peruskysymyksessä olisi ehdottoman yksimielinen ja johdonmukainen.

Kuvaan kuului, että yksimielisellä hallituksella olisi myös täysin luottamuksellinen suhde yhtä yksimieliseen Suomen Pankin johtoon. Pääomamarkkinoiden ja myös työmarkkinoiden luottamus edellytti sitä, korkopolitiikka, työllisyyspolitiikka, edessä olevat integraatio- ja energiaratkaisut, kaikki suuret tulevaisuuden kysymykset edellyttivät sitä.

Miten asia oli ja miten se on? Kerroin jo, että hallituksen uskottavuutta kalvava epäluulon siemen kylvettiin heti hallitusneuvotteluissa. Kesäkuun ecupäätöksen yhteydessä, jossa yhteydessä muuten, pääministeri Aho, sosialidemokraatit eivät ilmaisseet kannatustaan devalvaatiolle, tuossa yhteydessä kylvetty siemen alkoi kasvaa suureksi puuksi. Devalvaatioriita hallituksen sisällä sekä hallituksen ja Suomen Pankin välillä tuli julkiseksi ja pani vipinää pääomapiirien pelimiehiin käynnistäen samalla mitä ilmeisimmin operaatioita, joihin ei olisi ryhdytty yksimielisen hallituksen hallitessa maata.

Epäluottamuksen kuulua kasvatti myös hallituksen talouspolitiikan epärealistisuus. Hallitus ei edes ecuratkaisun yhteydessä rakentanut hinta- ja kustannustasoon puuttuvaa vakautuspakettia, jolla olisi purettu taloutemme luutuneita rakenteita, monopoleja ja kartelleja, kilpailun tukahduttavaa rajasuojaa, vahvistettu lainsäädännöllä hintoja laskevaa kilpailua tai luotu julkisen sektorin toimintakyvylle uusia edellytyksiä. Hallitus toimi kaikessa niin kuin se ja liian monet sen edeltäjätkin ovat toimineet esimerkiksi maatalouspolitiikassa. Kipeimmissä mutta samalla tärkeimmissä kysymyksissä ei kyetty kestäviin ratkaisuihin, vaan annettiin tilanteen ajelehtia vaiheeseen, jossa jotkin ulkopuoliset, kotimaiset tai vieraat ilmiöt ja tahot voivat pakottaa hallituksen huonoihin ratkaisuihin.

Ecupäätöksen jälkeen kyse oli itse asiassa avoimesta talouspolitiikan linjataistelusta vakaan markan ja devalvaatiopolitiikan välillä, vaikka taistelu häveliäisyssyistä, miksei myös taktisista syistä, yritettiin kätkeä kulisien taakse. Hallituksen talouspoliittiset syömähampaat lohkeilivat toinen toisensa jälkeen pois. Giljotii-

nipolitiikka työmarkkinaneuvotteluissa aiheutti vain vahinkoa. Budjetin paniikkilainsäädäntö nostatti kansalaisryhmän toisensa jälkeen hallitusta vastaan. Ajautuminen korkean koron kahleisiin tappoi yrityksiä kiihtyvällä vauhdilla eikä kuitenkaan kyennyt houkuttelemaan ulkomaisia sijoittajia Suomen rahamarkkinoille. Seurauksena oli, että Suomi sai pelkäämänsä — sanon näin — pakkodevalvaation. Nyt kysymys kuuluu: Mitä se merkitsee ja mitä sen jälkeen?

Tänä aamuna suuri amerikkalainen uutiskanaava kertoi kansainväliselle yleisölleen Suomen devalvaatiosta seuraavaan tapaan: "Ennen devalvaatiota pääministeri vakuutti, ettei Suomi devalvoi. Näin kuitenkin tapahtui. Hallitus on nyt saanut eduskunnalta teknillisen luottamuslauseen. Se ei kuitenkaan ole palauttanut luottamusta, vaan tilanne on sekava. Tulevaisuuttaan suunnittelevat kansalaiset tekevätkin viisaammin, kun lukevat sanomalehtien taloussivuja eivätkä kuuntele ministerien puheita." Näin siis pääministeri Ahonkin ajoittain siteeraama CNN-uutiskanava Suomen taloustilanteesta.

Mitä sitten sanomalehtien taloussivut kertovat? Maanantaina sekä yhden että kolmen kuukauden korot nousivat. Tiistaina korot jatkoivat nousuaan niin, että yhden kuukauden heliborkorko oli 1,61 prosenttiyksikköä korkeampi kuin perjantaina ja kolmen kuukauden korko 0,5 prosenttiyksikköä korkeampi. Rahamarkkinat eivät tunnua uskovan siihen, että uskottavan budjettiesityksen rakentamisessa, uskottavan valuuttapolitiikan rakentamisessa tai uskottavan tulopolitiikan tekemisessä epäonnistunut hallitus voisi jatkossakaan olla uskottava.

Erityisen huolestuttavaa on, että pidemmät korot, kolmen ja viiden vuoden velkakirjalainojen korot, ovat kääntyneet nousuun. Mitä tämä kertoo? Se kertoo sen, että pitkän aikavälin inflaatio-odotukset ovat kasvaneet. Toisin sanoen markkinat eivät luota hallituksen kykyyn toimia devalvaation jälkeisessä tilanteessa niin, että devalvaatiosta aiheutuva tuontihintojen nousu jäisi kertaluonteiseksi hintatason muutokseksi. Jos markkinat uskoisivat, että kysymyksessä on kertaluonteinen sysäys, pitkät korot eivät nousisi, sillä pitkän aikavälin inflaatiovauhti ei muuttuisi. Mutta nyt siis odotetaan inflaation kiihtyvän myös pitemmällä aikavälillä eli hallituksen epäonnistuvan tulopolitiikassaan.

Kansainväliset reaktiot Suomen devalvaatioon voivat siis olla toisenkinlaisia kuin ne ymmärtävät kommentit, joita saimme

onneksi pohjoismaisten pää- ja ulkoministerien suusta äskettäin kuulla. Erityinen paino on pantava Euroopan yhteisöjen reaktioille. Suomen kannalta on äärimmäisen tärkeää, tulkitaanko devalvaatiomme rahamarkkinoiden luottamusta palauttavaksi ja taloutta tasapainottavaksi toimeksi vai kohtuutonta kilpailuetua tavoittelevaksi operaatioksi. Toivokaamme, että EY päätyy ensiksi mainittuun vaihtoehtoon.

Kaiken kaikkiaan ei siis erityisen hyvältä näytä. Hallitus itse näyttää kaikesta huolimatta halukkaalta jatkamaan. Jos näin todella käy, on hallituksen politiikan osalta tärkeää tietää, mitä kabinetin vahvin ministeri Paavo Väyrynen haluaa.

Jo perjantain keskustelu tässä salissa ja ennen kaikkea keskustan ryhmäpuheenvuoro osoitti, että Väyrysvetoinen hallitus on päättänyt syyllistää ammattiyhdistysliikkeen ja palkansaajajärjestöt sekä opposition eduskuntaryhmät. Se tulee iskemään eduskunnan pöytään uusia leikkauksia. Viimeinen tieto kertoo, että hallitus ehkä vetää indeksiehtolain pois eduskunnasta ja vaatii tulosopimusta mahdottomalta pohjalta, varsinkin jos indeksiehtolaki täältä vedetään pois. Se vaatii sitä yhdessä työnantajapuolen voittoisan D-rintaman kanssa. On syytä kysyä, onko tavoitteena markkinasopeutus kovimman kautta ja missä kaikissa piireissä niljakkuutta piilee.

Sosialidemokraatit ovat tehneet lukuisia vaihtoehtoisia ehdotuksia valitun talouspoliittisen linjan tehokkuuden takaamiseksi ja teemme niitä myös nyt, kun Suomi tarpoo ylös pakkodevalvaation suosta. Niistä ehdotuksista tarkemmin ed. Louekosken pitämässä ryhmäpuheenvuorossa.

Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa jatkaa ja vetoaa siihen, että se nauttii eduskunnan enemmistön luottamusta. Tämä on parlamentarismiin kuuluva peruste ja sinällään tietenkin itsestäänselvyys. Mutta parlamentarismien periaatetta korostava hallitus unohtaa joko tieteen tai tietämättään, että vaikka eduskunnan enemmistön luottamus on välttämätön edellytys hallituksen jatkolle, ei se suinkaan ole ainoa edellytys hallituksen olemassaolon oikeutukselle. Hallituksen toimintakykyisyys ja uskottavuus talouspoliittisen linjan keskeisenä toteuttajana ja koko yhteiskuntakehityksen tärkeänä osapuolena on varsinkin vaikeina aikoina myös perusedellytys, joka istuvan hallituksen on kyettävä täyttämään.

Itse oman talouspoliittisen epäonnistumisen- ja tunnustaneen hallituksen olisi osattava vetää

johtopäätökset tältä pohjalta eikä välttämättä käännettävä edes anomaan eduskunnalta luottamusta. Itse asiassa useimmat hallitusten erot itsenäisen Suomen aikana ovat perustuneet juuri tähän tosiasiaan. Hallitukset ovat itse havainneet toimintaedellytystensä hupenneen ja eronneet.

Olen jo aiemmin todennut, että sosialidemokraattien mielestä vakaan markan valinta talouspolitiikan perustaksi oli oikea vaikkakin riskialtis valinta. Valinnan oikeellisuuteen ja vaikkapa tasavallan presidentin sille antamaan tukeen vetoaminen ei kuitenkaan voi olla peruste sellaisen hallituksen jatkamiselle, joka on kärsinyt nöyryyttävän ja hallituksen uskottavuuden luhistaneen tappion talouspoliittisen linjan toteuttamisessa. Eikä perusteeksi riitä sekään, että tasavallan presidentti ilmoittaa antavansa tukensa istuvalle hallitukselle, kuten hän on antanut tukensa kaikille nimittämilleen hallituksille, myös sinipunahallitukselle. Hän on vieläpä sen eron jälkeen tuota hallitusta kiittänyt. Se kuuluu presidentin rooliin parlamentarismien yhtenä osapuolena, on kuulunut ainakin presidentti Koiviston kaudella.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei näe mitään merkkejä siitä, että hallituksella olisi kyky tai edes yksimielinen tahto korjata haaksirikon kärsinyttä mainettaan ja uskottavuuttaan talouspoliittisena toimijana ja vakaan markan politiikan toteuttajana. Näillä perusteilla, arvoisa puhemies, ehdotan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

”Eduskunta katsoo, että hallitus on epäonnistunut ohjelmansa mukaisessa vakaan markan politiikassa sekä pakkodevalvaation jälkeen välttämättömien jälkitoimien toteuttamisessa.

Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen todeten, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.”

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i : Arvoisa puhemies! Suomen hyvinvoinnin ja kansallisen vaurauden perusta on ollut kyvyssä toimia yhteisvoimin silloin, kun ajat ovat sitä vaatineet. Ahdas puoluepoliittinen taktikointi on jätetty sivuun ja kansakunnan yhteisen edun nimissä on oltu valmiita kantamaan vastuuta vaikeistakin ratkaisuista. Tämä tilanne, jossa nyt elämme, vaatii juuri vastuunkantajia, ei vastuun kaatajia.

Meille jokaiselle on selvää, että Suomen kansantalous on syvässä kriisissä. Heikosta taloudellisesta kehityksestä kertovia lukuja ei tarvitse enää täällä kerrata. Ne ovat viimeisen vuoden aikana olleet päivittäistä uutisaineistoa.

Nykyiseen taloudelliseen kriisiin ja pakkodevalvaatioon johtanut tilanne on monen tekijän ja vuosien, osittain jopa vuosikymmenien kehityksen yhteissumma. Esko Ahon hallituksen epäkiitollisena työnä viimeisen puolen vuoden aikana on ollut pelastaa se, mitä pelastettavissa on Suomen kansantalouden saamiseksi uuteen nousuun.

Vakaan markan politiikka on ollut hallituksen talouspolitiikan lähtökohta. Devalvaatio ei tätä tavoitetta ole miksiäkään muuttanut, se on vain tehnyt sen noudattamisen entistä tärkeämmäksi ja vaikeammaksi. (Ed. Halonen: Totta!) Vakaan markan politiikalle ei tulevaisuudessaakaan ole vaihtoehtoja, vaan sitä on jatkettava aivan kuten presidentti Mauno Koivisto tiistaina poliittisten toimittajien haastattelussa korosti. (Ed. Luttinen: Onko Väyrynenkin tätä mieltä?)

Vakaan markan politiikan toteuttamista on vaikeuttanut suomalaisen parlamentarismien heikkous. Hallituksen talouspoliittinen linja ei ole ollut eduskunnassa vain enemmistöhallituksen ja sitä tukevien ryhmien voimin eteenpäin vietävissä. Vaikeat ratkaisut olisivat onnistuakseen edellyttäneet sekä parlamentaarista yhteisvastuullisuutta että hyvää tahtoa myös eduskunnan ulkopuolelta.

Enemmistöhallituksella on oltava mahdollisuus toteuttaa omaa politiikkaansa. Pitkä askel tähän suuntaan otettiin jo vuonna 1987, kun luovuttiin mahdollisuudesta äänestää tavalliset lait lepäämään yli vaalien, ainoastaan seuraaville valtiopäiville. Uskon, että kansanvaltaisesti hallituksessa valtiossa yhteiskunnan kehittäminen voidaan jättää normaalitapauksissa enemmistön päätösten varaan. Kansanvallassahan politiikan onnistumista mitataan aina seuraavissa vaaleissa.

Keskusta esittääkin, että sosialidemokraatit vielä kerran pohtisivat suhtautumistaan säästölakien säätämisyjärjestykseen ja palaisivat aikaisempaan kantaansa. Keskusta on valmis samassa yhteydessä keskustelemaan tavallisten lakien lepäämäänjättämässään önnösten muuttamisesta. Keskustalla on näissä keskusteluissa ehtona se, että kansalaisten perusturvaa ei murenneta.

Sosialidemokraattiset kansanedustajat ovat hyväksyneet hallituksen merkittävimmät talouspoliittiset ratkaisut, niin ecupäätöksen kuin pankinjohtaja Kalevi Sorsan johdolla rakennetun tuposopimuksenkin. Puolue on myös korostanut tiukan valtiontalouden välttämättömyyttä. Teo-

riassa SDP on siis ollut tukemassa hallituksen talousratkaisuja. Käytännössä tilanne on ollut aivan toisenlainen. Puolueella on ollut januskasvot.

Eduskunnassa SDP on saattanut passiivisesti kannattaa eräitä hallituksen ratkaisuja talouden tervehdyttämiseksi, mutta talouspoliittisten ratkaisujen välttämättömään jälkihoitoon se ei ole osallistunut. Jokainen talouden tervehdyttämisessä hukattu päivä on lisännyt ja lisää ulkomaisia spekulatioita Suomen talouden tilasta ja maksaa meille suomalaisille korkoina ja menettettyinä työpaikkoina inhimillisesti ja taloudellisesti liikaa.

Sosialidemokraatit ovat tottuneet viemään tavoitteitaan vuosikymmenten ajan eteenpäin korporatiivisen koneiston avustuksella. Nyt kriisissä ovat samanaikaisesti sekä jäykkäliikkeen korporatismi että sosialidemokraattiset aatteet. Tämä kytkentä näyttääkin silloin tällöin pahasti halvaannuttavan yhteiskunnallista päätöksentekoa.

Toisaalta tämä on ymmärrettävääkin. Kun olemme Suomessa eläneet keskimäärin leveästi, on totuuden hetken tuleminen päätöksentekijöille ollut vaikeaa. Satojentuhansien ihmisten etujen ajamisesta vastaavien ihalaisten ja haavistojen niskassa on hirvuinen vastuu. Heidät on pantu valvomaan jäsentensä etuja, eikä periksi antaminen ole siihen rooliin kuulunut. Mutta on syytä muistaa, että jos etujärjestöt valvovat ärhäkkäästi etujaan, puolueet kannatuslukujaan, valtiovarainministeriö laskelmiaan ja Suomen Pankki mainettaan, ei lopputulos palvele kokonaisuuden parasta.

Tällöin on vaarana se, että kun vahvojen etuihin ei voida puuttua, otetaan kaikkein vähäosaisimmilta ja hiljaisimmilta. On syytä kysyä: Ajaako ammattiyhdistysliike esimerkiksi työttömän asiaa puolustaessaan itsekkäästi vain työssä olevien saavutettuja etuja?

Hallituksen tekee moraalisesti vastuulliseksi se yksinkertainen seikka, että sen on pysyttävä neutraalina ja puolueettomana suhteessa kenen tahansa intresseihin. Poliitiikan päämääränä on yhteinen hyvä, joka ei välttämättä ole sama kuin enemmistön etu.

Esko Ahon hallitus yritti kesän ja syksyn kuluessa löytää talouspolitiikkaan ja tulopoliittiseen neuvottelujärjestelmään uutta vauhtia pyrkimällä viemään samanaikaisesti eteenpäin valtion vuoden 1992 talousarviota ja tulopoliittista kokonaisratkaisua. Ratkaisuun päästiin lopulta pankinjohtaja Kalevi Sorsan nimissä tehdyn so-

vitteluratkaisun pohjalta. Puheenjohtaja Lauri Ihalaisen järkevyyden ja ponnistelujen ansiosta myös keskusjärjestö SAK hyväksyi Sorsan sovintoesityksen.

Nyt jälkeinpäin voi todeta, että oli suuri virhe uskoa keskusjärjestössä tapahtuneen hyväksymisen riittävään luottamuksen palauttamiseksi Suomen talouspolitiikkaan. Keskusjärjestötasolla tehdyt päätökset eivät lopulta millään tavoin sitoneet edes sopimusta hyväksymässä olleita liittojohtajia. Juuri sosialidemokraattisten vienniliittojen johtajat kuten Per-Erik Lundh ja Antero Mäki olivat antamassa valuuttakeinottelijoille ratkaisevaa taustatukea operaatiossa, joka lopulta johti Suomen markan pakkodevalvointiin. Siinä ratkaisussa korporatiivinen järjestelmä ja kapitalistiset markkinamiehet antoivat korvatillikan palkansaajien asioita huolehtimaan rakennetulle neuvottelujärjestelmälle ja suomalaiselle parlamentarismille. Yhteiskunnan vähäosaiset ja ammattiyhdistysliikkeen sisäinen solidaarisuus uhrattiin muutaman liiton etujen ajamiseksi.

Ajatus intressiryhmän etua ajavasta politiikasta on arkielämässä ymmärrettävää, tiettyyn rajaan saakka toimivaakin. Pohjimmiltaan se on kuitenkin kestävä. Ammattiyhdistysliikkeessä on vakavan mietiskelyn paikka, ellei neuvottelujärjestelmä taloudellisesti vaikeassa tilanteessa toimi ja kykene huolehtimaan pienempituloisten asemasta.

Presidentti Koivisto käytti sanaa niljakkuus kuvaamaan niiden epämääräisten tahojen toimintaa, jotka keinottelullaan ovat aiheuttaneet kansainvälisillä rahamarkkinoilla epäluuloa Suomen talouspolitiikkaa kohtaan. Kielikuva on selvä. Se ei viittaa laittomaan tai rikolliseen toimintaan vaan eettisesti ja moraalisesti arveluttavaan tekoon. Suomessa viimeisten viikkojen aikana kulisissa näytelty niljakkuus on ollut nakertamassa politiikan uskottavuutta ja kyseenalaistamassa koko poliittisen järjestelmämme toimivuutta. Markkinatalouden suomia etuja on käytetty eettisesti ja moraalisesti väärin.

Hallituksen voimat eivät ole riittäneet markkinavoimien hallitsemiseen. Hallituksen ennen devalvaatiota noudattama talouspoliittinen linja olisi pidemmällä tähtäyksellä ollut ehdottomasti parempi ratkaisu tavallisten ihmisten ja yritysten kannalta. Nyt ulkoparlamentaarinen aktiivisuus ja lyhytnäköinen tulopoliittika johtivat muutamassa kuukaudessa koko talouselämän umpikujaan.

Ymmärrän välikysymyksen taustalta kuultavan aitojen kansalaistunteiden. Talouspoliittiset ratkaisut heijastuvat kaikkien suomalaisten arkeen. Työttömyys tuntuu välillisesti jopa parin miljoonan suomalaisen elämässä. Siinä mielessä kuitenkin ihmettelen SDP:n motiiveja välikysymyksen esittämiselle, että keskustelua käydään nyt täsmälleen samasta asiasta, jossa hallituksen luottamus mitattiin viime lauantaiyönä. Syytä ihmettelyyn lisää se, että sosialidemokraattisella puolueella ei ainakaan toistaiseksi ole ollut esittää mitään hallituksen talouspoliittisen linjan tilalle. Jos puolue tosissaan pyrkii hallituksen kaatamiseen, vähintään, mitä poliittisesti ja taloudellisesti näin kriittisessä tilanteessa voidaan vaatia, on oman selkeän vaihtoehdon esittäminen.

Mielestäni hallitukselta oli moraalisesti ja poliittisesti oikein mittauttaa luottamuksensa eduskunnassa devalvaatoratkaisun jälkeen. Hallituksen valitsema vakaan markan linja ei riittävästi vakauttanut rahamarkkinoita. Taloudellinen kriisi oli tosiasia. Taloudellisen kriisin rinnalle tullut poliittinen kriisi olisi ollut kestämaton vaihtoehto. Leikittely ajatuksella uusista vaaleista tai hallitusneuvotteluista olisi merkinnyt valuuttaspekulaatioiden liikkeellelähtöä, sillä tulopoliittinen kokonaisratkaisu ja ensi vuoden budjetin hyväksyminen olisivat siirtyneet kauemmaksi tulevaisuuteen. Jos jokin niin tämä olisi ollut poliittista vastuutto- muutta.

Lainaan lopuksi Martti Lindqvistiä: ”Mielestäni politiikan tulisi olla arkeen suunnattuja toivon kuvia ja tekoja, joita kantaa unelma paremmasta tulevaisuudesta. Niin kai on usein ajateltukin. Mutta virhe on ollut siinä, että paremmalla on tarkoitettu yksioikoisesti suurempaa, rikkaampaa, voimakkaampaa tai meidän etumme maksimoivaa.” Tässä meillä itse kullakin on uuden ajattelun paikka.

Arvoisa puhemies! Nyt on katsottava eteenpäin. Keskusta toivoo, että jatkossa yhteistyö myös eduskunnan opposition kanssa sujuu aikaisempaa paremmin.

Hallituksen vastaus tyydyttää keskustan eduskuntaryhmää.

Ed. Astala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Louekoski: Rouva puhemies! Hallituksen ohjelman talouspoliittisen osan keskei-

simpiä tavoitteita ovat vakaan markan arvon ja kohtuullisen korkotason tavoitteet. Ohjelma on tältä osin hyväksyttävissä. Hallitus on itse toistanut tavoitteiden olevan voimassa pakko-devalvaation jälkeenkin. Hallituksen toimintaa arvosteltaessa onkin syytä tehdä ero ohjelman laadun ja sen toteuttamisen tavan välillä.

Hallitus on vakuutellut eri tavoin koko toimikautensa seisovansa mainittujen tavoitteiden takana. Pääministeri kertoi aluksi hallituksen kohtalon olevan sidoksissa vahvan markan arvoon. Valtiovarainministeri toisti toistamasta päästyään, ettei tämä hallitus devalvoi ja että hänen jäsenyytensä valtioneuvostossa päättyy, jos devalvoidaan. Myöhemmin pääministeri katkaisi hallituksen eroamisen ja devalvoinnin kohtalonyhteyden. Valtiovarainministerikin jatkaa tehtävissään pakkodevalvaatiosta huolimatta.

Hallituksen talouspolitiikan uskottavuuden kannalta näillä asioilla on aivan ratkaiseva merkitys. Kansainväliset tietotoimistot ovatkin Suomen talousasioita koskevilla kommentaateissaan korostaneet juuri tämän seikan merkitystä sen tosiasian ohella, että hallituksen omassakin piirissä suhtautumisessa tärkeimpiin talouskysymyksiin on näkyviä linjajeroja.

Päinvastaisista vakuutteluista huolimatta hallituksen toimintaa on leimannut päättämättömyys. Hallitsemisen otteen epävarmuus on tuntunut kaikkialla ja antanut pontta mitä erilaisimmille epävarmuuteen perustuville spekulatioille. Taloudenhoidon kannalta pahinta on ollut luonnollisesti ajautunut devalvaatioon. Tilanne ei ole odotetulla tavalla rauhoittunut senkään jälkeen, mikä näkyy taas kohoavassa korkotasossa.

Jopa pääministeri Aho, jonka itsevarma ja ulkokohtainen esiintyminen antaa helposti kuvan hallitsemisen helppoudesta, on joutunut tosiasioitten edessä myöntämään hallituksensa epäonnistumisen. Epäonnistumisensa tunnustettuaan hallitus toimii niin kuin muissakin asioissa: Se kyllä näkee tosiasiat, mutta tekee väärät johtopäätökset, se tunnustaa epäonnistuneensa, mutta jatkaa toimintaansa, se hakee syyllisiä ulkopuolisista. Erityisesti edellinen hallitus tuntuu syyllistyneen kaikkeen mahdolliseen pahuuteen. Vähemmälle huomiolle on jäänyt esimerkiksi sellainen tosiasia, että edellisen hallituksen poliittinen enemmistö istuu nykyisessäkin hallituksessa mukana.

Hallituksella on ollut tehtävänä kolme kansallisesti keskeistä taloudellista päätöskokonaisuutta. Ensimmäinen niistä oli markan ulkoisen

arvon sitominen eurovaluuttoihin, toinen tulo- ja menoarvioesityksen laadinta ja kolmas tulopoliittisesta sopimuksesta huolehtiminen. Kaikki nämä puolen vuoden hallitustaipaleelle ajoituneet ratkaisut ovat menneet niin sanotusti poskelleen.

Budjettiesitys on rakennettu oleellisilta osiltaan ja epärealistisesti opposition tuen varaan. Mikäli se hallituksesta riippuu, tulopoliittikka on täysin sekaisin. Pakkodevalvaatioon johtanut tapahtumasarja osoittaa ecuratkaisun syntyneen väärin edellytyksin valuutan arvosta sen lisäksi, että taloudellisen kehityksen kontrolli on luisunut hallituksen käsistä. Tavoitteiltaan varsin hyvää hallitusohjelmaa ei ole pystytty käytännössä toteuttamaan.

Pakkodevalvaatioon johtanut valuuttapoliittinen kehitys on osoittanut, että ecukykentä tapahtui liian korkealla markan ulkoisella arvolla. Ecupäätöstä tehtäessä hallituksella oli kaksi mahdollisuutta. Toisaalta sen kunnianhimoisena tavoitteena oli harjoittaa vahvan markan politiikkaa ja toisaalta se olisi voinut valita lähinnä devalvaatiopäätöksen purkamisen, siis pienen devalvaation tien.

Ecuratkaisun ajankohtana ei ollut tietoaakaan työmarkkinarauhasta. Päinvastoin hallituksen jäsenet olivat suorastaan kilpailleet sanonnoilla ja tölväisyillä, kuinka pahimmin ärsyttää työmarkkinaosapuolia. Oli puhuttu lakko-oikeuden rajoituksista, työttömyysturvan heikennyksistä, työehtosopimusjärjestelmän huononnuksista ja mm. ay-jäsenmaksujen verovähennysmahdollisuuden poistamisesta. Tuntui siltä kuin hallitus olisi keskuudessaan laatinut suorastaan ohjelman työmarkkinailmapiiriin tulehduttamiseksi, kaikkea sopimustoimintaa torjuvaksi. Olipa tällaista ohjelmaa tai ei, sopimukseen ei ollut mitään mahdollisuuksia näin syntyneessä ilmapiiressä.

Hallitus oli lisäksi toimeton hinta- ja kilpailupoliitikassa. Siksi ei syntynyt tarvittavaa luottamusta myöskään hallituksen kykyyn toimia alhaisen inflaatiotason saavuttamiseksi. Näissä olosuhteissa ecupäätöksen arvioitiin mm. sosiaalidemokraattisessa eduskuntaryhmässä merkitsevän vain 3–4 kuukauden aikalisää muiden tarpeellisten taloutta vakauttavien toimien tekemiselle. Arvio on osoittautunut oikeaksi. Hallitus hukkasi ajan epävarmuuteensa ja antoi näin tilaisuuden valuuttakeinottelijoille ryhtyä hyök- käykseen.

Tässä yhteydessä kiinnitän vielä huomiota siihen, että sosiaalidemokraattinen eduskunta-

ryhmä asettui tukemaan hallituksen vahvan markan politiikkaa hyväksymällä ecupäätöksen. Henkilökohtaisesti talousvaliokunnan puheenjohtajana pidin huolta siitä, että valiokunta riipeästi käsitteli asiaan kuuluneet eduskunnan päätökset. Tässä suhteessa ei ole minikäänlaista epäilystä, miten me toimimme tuon päätöksen tullessa kohdalle. On kuitenkin muistettava, että muitakin, taloustilanteeseen paremmin sopivia vaihtoehtoja olisi ollut. Palaan niihin myöhemmin.

Suomen Pankin pientäkin devalvaatiota vastustava asenne ecuratkaisun yhteydessä on ymmärrettävä. Jos tällainen ns. minidevalvaatio olisi silloin hyväksytty, olisi sillä saattanut olla levottomuutta lisäävä vaikutus, näin erityisesti siitä syystä, että työmarkkinatilanne oli rauhaton ja rauhattomuus olisi saattanut johtaa välittömästi kompensaativaatimuksiin. Minidevalvaatio olisi, niin silloin ajateltiin, lisännyt odotuksia suuremmasta, kun vakaan markan tavoitteesta kerran oli jo luovuttu.

Ratkaisujen oikea järjestys olisi ensin sisältänyt riittävän pitkäaikaisen, esimerkiksi nollalinjaisen tulopoliittisen ratkaisun ja sen tueksi vahvat hintojen nousua hillitsevät toimet, sitten korkojen alenemisen ja perustellun uskon alhaiseen inflaatiotasoon. Usko olisi vahvistunut, jos hallitus todella olisi tehnyt jotakin hinta- ja kilpailupoliittikan saralla, Lopuksi ratkaisu olisi sisältänyt revalvaation purkamispäätöksen ja ecuratkaisun, jolloin valuutta olisi palautettu oikeaan arvoonsa ns. kotirintaman ollessa rauhallisessa tilassa. Tämä järjestys olisi antanut mahdollisuuden keskittyä muihin lamantorjuntatoimiin syksyn kuluessa. Edellä luetteleman päätöksentekojärjestys olisi ollut sosiaalidemokraattinen vaihtoehto, jota esimerkiksi ed. Jäätteenmäki kaipasi. Kun sen kertaalleen vielä esitän, totean, että me emme ole jälkiviisaita, vaan samaa asiaa on taholtamme esitelty mm. eduskunnan puhujakorokkeelta, tältä samalta paikalta, lukuisia kertoja viime keväästä alkaen. (Eduskunnasta: Myös erilaisia kantoja on esiintynyt!)

Pakkodevalvaatioon johtanut tapahtumasarjaa tarkastellessaan huomaa, että eräs sen peruselementeistä on hallituksen sisäinen hajaannus. Jo hallitusohjelmaa kirjoitettaessa ja monissa yhteyksissä sen jälkeen on käynyt selväksi, että vakaan markan politiikkaan suhtaudutaan hallituksessa kahdella tavalla.

Pääministeri ja valtiovarainministeri ovat siitä puhuneet vakavassa äänilajissa. Pääministerin

puheenvuorojen uskottavuutta on kuitenkin heikentänyt hänen toteamuksensa, ettei hallituksen kohtalo sittenkään ole sidottu vakaaseen markkaan.

Valtiovarainministeri oli devalvaatiopäätöseen saakka pystynyt uskottavasti puolustamaan tätä politiikkaa. Nyt se uskottavuus on mennyt, ainakin se on saanut hyvin vakavan kolauksen.

Muista hallituksen johtavista ministereistä ulkoministeri on ollut ilmeisestikin alusta saakka devalvaatiolinjalla. Erityisen selväksi tämä linjanimielisyys tuli pakkodevalvaatiopäätöstä tehtäessä. Ulkoministeri esiintyi tuossa yhteydessä peräti 17 prosentin devalvaation puolesta. Kun lopullinen prosentti oli 14 Suomen Pankin johtokunnan esittäessä 10:tä, voi vain todeta tarpeettoman korkealle jo nyt viritetyn 14 prosentin devalvaation olleen senkin vain kompromissi ulkoministerin ja Suomen Pankin linjojen välillä.

Hallituksen pääministerin sijaisen rooli ulkomaankauppaamme keskeisesti koskevassa tapahtumasarjassa on myös mielenkiintoinen. Ulkomaankauppaministeri on ollut mukana ratkaisussa ikään kuin sivullisena. Kokoomuksen puheenjohtajana ja hallituksen keskeisenä ministerinä hän on kuitenkin syvästi vastuussa tapahtumien kulusta. Tämä vastuu ei kuitenkaan kuulu eikä näy missään. Ehkäpä hallituksen uuteen poliittiseen kulttuuriin kuuluu äänettömien yhtiömiesten mukanaolo.

Kansainväliset talousasiantuntijat pitävät lopullista devalvaatioprosenttia eli 14:ää markkanarvostukseen nähden liian korkeana. Kun markka oli päästetty kellumaan, sen arvo aleni markkinoilla noin 10 prosenttia. Suomen Pankin johtokunnan esitys noudatti tätä markkinasignaalia. Kun devalvaatioprosentti kuitenkin nousi 4 yksikköä korkeammalle, on siitä tehty johtopäätöksiä, joiden mukaan Suomen valuuttapolitiikka vastoin ecukytkenän henkeä onkin aggressiivista, teollisuudelle uusia markkinaosuuksia tavoittelevaa. Kansainvälisten asiantuntijain johtopäätöksellä saattaa olla vakavia seurauksia Suomen valuuttapolitiittiselle uskottavuudelle maamme tavoitellessa entistä selkeämpää asemaa integroituvilla rahamarkkinoilla. Onkin kysyttävä, onko ylikorkeaan devalvaatioprosenttiin kätketty Suomen integraatiohalukkuutta vähentäviä elementtejä.

Oma lukunsa ovat ne hallituksen piiristä julkisuuteen saatetut toteamukset, että kasvottomat markkinat ovat ajaneet valuuttamme pakkodevalvaatioon. Sekä kansainvälisistä että kotimaisista tietolähteistä on kuitenkin uskottavasti ker-

rottu, etteivät nämä ns. markkinat ole lainkaan kasvottomia; niillä on sekä kasvot että nimet, pitäisikö sanoa sukunimi ja etunimi. Tämän kaltainen häikäilemätön keinottelu kotimaassa ja ulkomailla valuuttapolitiikkamme uskottavuutta ja markan arvoa kohtaan on kerta kaikkiaan tuomittavaa ja epäisänmaallista. Tässä suhteessa ei ole paljon lisättävää siihen lausuntoon, jonka tasavallan presidentti eilen tiedotusvälineille asiasta antoi.

Sosialidemokraattien välikysymyksen tarkoituksena on paitsi selkein sanoin osoittaa epäluottamusta hallituksen talouspoliittisia toimia kohtaan, ei niinkään sen ohjelmaa kohtaan, myös esitellä niitä toimenpiteitä, joita nyt kiireesti tarvitaan Suomen talouden kääntämiseksi nousuun. Pääministerin puheessa silmiinpistävää oli, että siinä ei ollut yhtään uutta käytännön neuvoa, ohjetta tai päätösehdotusta, kuinka tästä eteenpäin. Kun katselin tämän keskustelun puhujalistaa, eipä näytä hallituspuolueen edustajilla olevan mitään sanottavaa asiasta.

Kiireellisin toimenpide nykyisessä talouden kehitysvaiheessa on tulopoliittisen sopimuksen aikaansaaminen. Ajan kuluessa mahdollisuudet devalvaation tehokkaaseen jälkihoitoon heikenevät ja usko inflaation vastustamistoimiin hupenee. Onnistuneeseen devalvaatioon liittyy aina välittömänä jälkihoitona inflaation torjuntapaketti. Missä tällainen toimenpidekokonaisuus nyt on? Siitä ei hallituksen toimesta ole puhuttu yhtään mitään. Luvalla sanoen odotin kyllä pääministeriltä jotakin konkreettista tässä nimenomaisessa asiassa. Sen sijaan viimeksi valtiovarainministeri on jälleen kerran käyttänyt puheenvuoron, jolla on vakavasti vaurioitettu työmarkkinajärjestöjen neuvotteluhelukkuutta ja havainnollisesti osoitettu, ettei hallituksessa ymmärretä tai sitten ei haluta ymmärtää työmarkkinoiden toimintaperiaatteita.

Itse devalvaatiopäätöksessäkin olisi pitänyt ottaa huomioon tuposopimusta tukevia asioita. Tästäkin näkökulmasta Suomen Pankin johdon esittämä 10 prosenttia olisi ollut paras vaihtoehto. Alhaisempaan devalvaatioprosenttiin olisi liittynyt vähemmän inflaatiopelkoa ja enemmän toivoa tupon pikaisesta kokoamisesta. Hallitus valitsi kuitenkin toisin. Siksi on edellytettävä, että inflaation torjuntatoimet ovat sitäkin pikaisempia ja määrätietoisempia.

Ensimmäisiä devalvaation jälkihoitoon kuuluvia toimia on torjua kompensatiovaatimukset. Niitä ei nyt saa hyväksyä miltään taholta. Devalvaatiohyödyn pitäisi pysähtyä Suomen

vientiteollisuuden hyväksi. Sen markkinat ja kannattavuus on turvattava, sitä kautta nimittäin pystytään huolehtimaan elinkeinoelämämme avainalojen työllisyydestä. Siitä syystä on myös odotettava hallitukselta selkeitä kannanottoja, kuinka devalvaatiosta tuleva hyöty pysäytetään näihin tarkoituksiin ja kuinka sen valumien estetään esimerkiksi kantohintoihin metsänomistajille.

Aivan erityistä huolta on pidettävä kotimarkkinoilla toimivien pienyritysten asemasta. Devalvaatio on aiheuttanut monille pienille ja keski-suurille yrityksille huomattavan velkojen pääoman nousun ja korkojen lisälaskun. Kun juuri pienten ja keski suurten yritysten toimintaedellytyksistä riippuu ratkaisevasti työllisyyden parantaminen, on näiden yritysten selviämiseen laman yli keksittävä teholläkkeitä. Tavanomaiset konstit eivät nyt riitä. Tuhansien pienyritysten kohdalla vallitsee suoranainen hätätila. Eräänä keinona voi olla suhdanneluonteisen korkotuen myöntäminen työllisyysperusteella. Näin voidaan pelastaa monia elinkelpoisia korkovaikeuksiin joutuneita pienyrityksiä konkurssiuhalta. Toistan vielä, että pienyritysten kohdalla, keski suurten yritysten kohdalla nyt ovat tehotoimet tarpeen ja pikaisesti.

Devalvaation on laskettu nostavan Suomen inflaation uudelleen 5–6 prosentin tasolle. Pankinjohtaja Sorsan sovintoehdotuksella oltiin luomassa edellytyksiä pudottaa inflaatio lähelle nollatasoa, ensi vuonna mahdollisesti 1–2 prosenttiin. Inflaation vastaisessa toiminnassa on nyt kiireesti keskityttävä kilpailun edistämiseen, tuonnin avaamiseen, määräävän markkina-aseman hyväksikäyttämisen estämiseen sekä kartellien ja monopolien purkamiseen.

Elintarvikkeiden tuontia on vapautettava ja tuonnin lisensioinnista luovuttava ensi vuoden alussa. Lisensiointi voidaan korvata tuontimaksuilla, jotka tulee mitoittaa niin, että tuontisuoja alkaa asteittain aleta. Tuonti luo kilpailua elintarvikesektorilla ja estää monopolirytyksiä nostamasta hintoja devalvaation varjolla. Samalla tulee poistaa tulli eräiltä Eta-neuvotteluissa esillä olleilta ja maatalouspolitiikan kannalta vähämerkityksisiltä tuotteilta. Aloitetaan nyt vaikka siitä päästä, että raakakahvi, sitrushedelmät ja hedelmäsäilykkeet saavat tämän uuden kohtelun.

Maataloustulolaista tulee poistaa kustannus-automatiikka. Lakia on muutettava siten, ettei tuotantokustannusten nousua automaattisesti korvata nostamalla tuottajahintoja. Muutenkin

on kilpailua lisäävä lainsäädännöllisin toimin kilpailulta suojatuilla sektoreilla.

Devalvaation seurauksena sekä valtion että kaikkien niiden yhteisöjen ja yritysten menot kasvavat, jotka ovat velkaantuneet ulkomaille. Valtion menot kasvavat arviolta useita miljardeja. Valtion velanottotarve kasvaa näin ollen entisestään. Myös paineet uusiin säästötoimiin lisääntyvät, jollei verotusta kiristetä. Vaihtoehdot valtiontalouden kehityksen tasapainottamisessa ovat siis varsin vähälukuiset.

Kun valtiontalouden liikkumavara selvästi kapenee, on myös pidettävä selvänä, ettei hallitus samanaikaisesti saa ryhtyä mihinkään tukitoimiin erityisille väestöryhmille, esimerkiksi maatalouden harjoittajille. Tiedossa nimittäin on, että maatalouden vientitukivastuuta ollaan parhaillaan kaventamassa. Jos näin tapahtuu, kannustimet yli tuotannon rajoittamiseen vähenevät, ja nykyisen hallituksen eräs tärkeä periaatelinja jälleen romuttuu.

Viimeaikaisten kansainvälisten arvioiden mukaan Oecd-maiden kokonaistuotannon kasvu on tulevana keväänä kääntymässä nousuun. Samojen arvioiden mukaan nousukaudesta ei kuitenkaan tulle voimakasta, mutta linja näyttää selvältä. Nousu saattaa kuitenkin hieman viivästyä. Suomen kannalta onkin nyt tärkeää, että viennimme voi myös devalvaation tuella hyödyntää tämän kysynnän kasvun. Siitä on hallituksen pidettävä huolta.

Kansainvälisen tuotannon kasvun arvioidaan lisääntyvän ennen muuta Yhdysvalloissa jo kuluvan vuoden lopulla, ja tätä kehityssuuntaa tukee lievästi aleneva korkotas. Länsi-Euroopassa kasvu odotetaan lähinnä Englannissa ja Ranskassa, joissa maissa Yhdysvaltain nousun katsotaan vaikuttavan jokseenkin välittömästi.

Tyypillisiä piirteitä kansainvälisessä vertailussa nykyiselle tilanteelle ovat suuret kasvuerot ja korkotasojen heilahtelut. Laajan epävarmuuden ja kasvuerojen takia finanssipolitiikka pidetään useimmissa Oecd-maissa kireänä. Eräänä yhteisenä seikkana kehitystä kuvattaessa näyttää olevan myös inflaation hidastuminen. Tämän vuoksi Suomessakin on nyt tärkeää huolehtia, ettei devalvaatiohyöty purkaudu nopeana inflaation kiihtymisenä. Se kuitenkin purkautuu, jos hallitus jää sanattomaksi ja toimettomaksi.

Vaikka nykyinen hallituksemme onkin epäonnistunut vakaan markan politiikassa, ei itse vakaan talouden hoidon linjalle ole vaihtoehtoja. Tähän linjaan kuuluu mm. valuuttapolitiittinen vakaus. Vakaa talouspolitiikka niin kuin poli-

tiikka yleensäkin on luottamuksen asia. Kun pääministeri Aho ei ole kytkenyt hallituksensa asemaa vakaan markan ja vakaan talouspolitiikan linjan tueksi ja kun valtiovarainministeri on käytännössä luopunut devalvaation vastustamisesta, ei nykyisen hallituksen muihinkaan taloudellisiin toimiin voida helposti uskoa. Näyttö puuttuu, ja jos sitä on, se on negatiivista.

Devalvaation jälkeisinä toimina hallitus on hyökkäyksillään lisää tulehduttanut työmarkkinailmapiiriä, eikä sen toimista sopimuksen tueksi ole nytkään varmaa tietoa. Hallitus on myös jäänyt toimeettomaksi devalvaation jälkihoidon suhteen. Inflaation nousun todennäköisyys kasvaa päivä päivältä. Pakkodevalvaatiota edeltänyt epävarmuuden tila vain jatkuu. Käytännössä tämä näkyy markkinakorkojen uudesta noususta devalvaatoratkaisun notkahduksen jälkeen. Talousasiat näyttävät siis olevan yhtä sekaisin kuin ennen devalvaatiota, tätä onnetonta tilaa, johon maa saatettiin.

Ed. Jäätteenmäki kertoi erästä ajattelijaa lainaten, että on hyvä olla mielmiä paremmasta tulevaisuudesta. Minä yhdyin tähän toivomukseen periaatteessa, mutta minä en usko siihen tämän hallituksen johdolla.

Rouva puhemies! Kannatan ed. Kalliomäen ehdotusta perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi.

Edustajat Kekkonen ja Tennilä merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Mäki-Hakola: Rouva puhemies! On pakko yhtyä niihin hämmästelyihin, joita on jo lukuisia esitetty välikysymyksen ajankohdasta ja varsinkin, kun kuunteli ed. Louekosken äskeisen puheenvuoron. Ehkä eduskunnan arvovallan kannalta olisi parempi, että keskityttäisiin ja saataisiin keskittyä työrauhan nimessä jo varsinaisiin töihin. Sitä tämä tilanne todella vaatii.

Panin merkille ed. Tuomiojan viime perjantaina pitämän sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoron. Se oli murheellista kuultavaa ja kuvaa SDP:n linjaa. Hän kuvaili varsin värikkäin sanoja läntien tilannetta, joka kaikkien tiedossa muutenkin on. Mutta hän ei esittänyt ainuttakaan konkreettista vaihtoehtoa hallituksen politiikalle. Ei sitä esittänyt äsken myöskään ed. Kalliomäki eikä myöskään ed. Louekoski, ellei nyt ed. Louekosken puheessa yksinomaan maatalouden

kurittamista siksi vaihtoehdoksi esitetä. Muuta en siitä äsken voinut kyllä ulos saada.

Välikysyjien nykypolitiikan sekasortoa ja päättämättömyyttä kuvaa myös välikysymyksen antamiseen liittyvä näytelmä. Ensinnä päätetään jättää välikysymys, sitten se vedetään pois ja jälleen se päätetään jättää. Kokoomuksen eduskuntaryhmä kertoi oman näkemyksensä talouspolitiikan suunnasta viime perjantain tiedonantokeskustelun yhteydessä. Meidän linjamme ei ole tuon jälkeen muuttunut.

Sosialidemokraattien puoluekokouksessa keskityttiin varsin vankasti henkilökysymyksiin. Seurasin uuden puheenjohtajan puhetta, mutta en myöskään siitä löytänyt uutta rakentavaa vaihtoehtoa porvarihallituksen harjoittamalle talouspolitiikalle. Voisi tietysti ankaramminkin käsitellä uuden sosialidemokraattipuheenjohtajan puhetta sitä eritellen, mutta jätetäänpä myöhempään seurantaan. Joka tapauksessa välikysymys on aivan turha, koska sosialidemokraatit eivät ole esittäneet uskottavaa vaihtoehtoa hallituksen talouspolitiikalle. Päinvastoin, jos ed. Louekosken puheesta jonkin punaisen langan ottaa, sehän oli hallituksen ohjelman tukemista.

Välikysyjät väittävät, että hallituksen talouspolitiikka on ajautunut konkurssiin. Hallituksen talouspolitiikan peruspilareina ovat olleet markan ecukytkentä, jossa sitouduttiin vakaan markan politiikkaan ilman devalvaatiota, sekä mahdollisimman kattavan tulopoliittisen kokonaisratkaisun saaminen työmarkkinoille. Eikö tämä ole myöskin sosialidemokraattien talouspolitiikkaa ainakin julkisuudessa esitettynä? Jos väitetään, että hallituspolitiikka on ajautunut konkurssiin, silloin on myöskin sosialidemokraattien talouspolitiikka konkurssissa.

Seuraavaksi tarkka sitaatti erästä talouspoliittisesta linjapuheesta: "Seuraavan vaalikauden tavoitteeksi tulisi asettaa julkisten menojen kasvun pudottaminen mahdollisimman pieneksi. Nopean kasvun trendi on murrettava." Lisäksi puheessa todettiin: "Yksi asia on lähivuosien talouspolitiikassa varma: meidän on saatava hinta- ja kustannustasomme kuriin. Me elämme jatkuvaa hinta—palkka-kierrettä ja yhä useammin palkkakierrettä, jossa tärkein asia on vertailu toisten palkkoihin. Vain nimellisesti pienet mutta liukumien myötä tosiasiaassa suuret sopimuspalkkojen korotukset tuovat perässään aivan liian nopean työvoimakustannuksen nousun. Tämän tyyppinen inflaatioprosessi kalvaa pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan perus-

teita." Puhetta ei pitänyt Tapani Kahri, sitä ei pitänyt myöskään ministeri Viinanen, vaikka hänellä tämäntapaisia kannanottoja lukuisia viime aikoina on ollut. Näin sanoi pankinjohtaja Kalevi Sorsa viime tammikuussa. Jos sosialidemokraatit ovat vielä näiden linjauksien takana, uskon, ettei kokoomuksen puolelta ole esteitä hyvälle talouspoliittiselle yhteistyölle sosialidemokraattien kanssa.

Minä uskon, että sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoroa oli varsin vaikea laatia presidenttimme eilisen puheen johdosta. Haluan muutamana sitaatin hänen puheestaan esittää: "Vetoan vakavasti tulosopimuksen solmimisen puolesta. Kaikkein järkevin ratkaisu on se, että voisimme harjoittaa vakaan markan politiikkaa. Vaatimukset hallituksen erosta ovat täysin perusteettomia. Minä en voi ymmärtää puheita siitä, että vaaleja tarvittaisiin." Kokoomuksen eduskuntaryhmä yhtyy täysin presidentin esittämiin poliittisiin ja talouspoliittisiin arvioihin.

Suomen sodanjälkeiselle voimakkaasti säännellylle taloudelle on ollut tyypillistä jatkuva inflaatio ja siitä johtuva talouden epätasapaino ja taloudellisten resurssien epätarkoituksenmukainen kohdentuminen. Tyypillistä tuotannontekijöiden hinnanmuodostuksessa on ollut myös jatkuva keskinäinen kilpailu hintojen korotusten saamiseksi ja kunkin yksittäisen ryhmän oman aseman parantamiseksi. Voimakkaan inflaation ajaessa määrääjain Suomen talouden kriisitilaa devalvaatioita on käytetty viimeisenä ulospääskeytinä. Kilpailukyky onkin näin parantunut lyhyeksi aikaa, mutta inflaatiokierte on aina seurannut hyvin nopeasti devalvaatiota.

Haluan erityisesti muistuttaa, että 1980-luvun puolivälissä päätettiin hyvin laajalla konsensuksella ja poliittisella yhteisymmärryksellä pyrkiä taloutemme tervehdyttämiseen. Tervehdyttämisen lähtökohdaksi ja kontrolloijaksi otettiin Suomen markan vakaa vaihtokurssi. Tällä pyrittiin inflaatiokierteen katkaisemiseen ja sen osoittamiseen, ettei jatkuva hinta- ja palkkakilpailu ole enää Suomessa mahdollista. Suomi halusi vakaan markan politiikalla seurata sitä talouspolitiikkaa, mitä kehittyneissä eurooppalaisissa teollisuusmaissa harjoitettiin.

Kiinteään valuuttakurssipolitiikkaan kohdistui jo vuonna 1986 voimakkaita paineita, jotka kuitenkin kyettiin torjumaan. Tässä suhteessa erityisen merkittävänä linjauksena voidaan pitää jälleen pankinjohtaja Sorsan puhetta Suomen Pankin 175-vuotisjuhlassa, jossa hän nosti talouspolitiikan keskeiseksi tavoitteeksi kiinteän

valuuttakurssipolitiikan. On muistettava, että devalvaatiota vaati silloinkin sama poliittinen ja taloudellinen valtaklikkiytymä kuin tänäkin syksynä.

Suomen Pankin asemasta ja sen harjoittamasta politiikasta on paljon puhuttu. Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä, niin kuin edellä totesin, vakaan markan politiikalla ei ole vaihtoehtoja, jos aiomme pitää itsemme kehittyneitten teollisuusmaitten joukossa.

Jälkeenpäin arvioituna Suomen Pankin toiminnasta löydetään kyllä hakemalla arvosteltavaa. Rahamarkkinoitten vapauttaminen tapahtui ehkä liian nopeasti. Suomen Pankki ei kyennyt hillitsemään rahamarkkinoitten vapautumisesta aiheutunutta voimakasta kotitalouksien kulutuskysyntää ja yritysten investointibuumia. Yritykset ja kotitaloudet velkaantuivat voimakkaasti. Vaihtotaseen vajeemme kasvoi nopeasti ja korkotasomme pysyi korkealla. Voidaan myös sanoa Suomen Pankin revalvointipäätöksen olleen virheellisesti ajoitetun. Tämä on kuitenkin vain aina oikeassa olevaa jälkikäteisarviointia.

On muistettava, että siinä vaiheessa, kun pääomaliikkeet Suomessa vapautettiin, oli se tapahtunut jo useimmissa muissa Länsi-Euroopan maissa. Samoin Suomen sääntelyjärjestelmälle kävi ylivoimaiseksi estää pääomien liikkeitä. Mehän muistamme, että tuolloin oli maahamme jo syntynyt ns. harmaan rahan markkinat. Toiseksi tuolloin kaikki merkittävät talousasiantuntijat arvioivat laskusuhdanteen alkavan. Jos näin olisi käynyt, pääomaliikkeiden vapauttaminen olisi ollut suhdannepoliittisestikin aivan oikeaan aikaan ajoitettu. Niin kuin nyt tiedämme, näin ei tapahtunut, vaan taloudessamme jatkui ennennäkemätön nousukausi.

On muuten kiinnostavaa, millä tavalla järjestään kaikki taloudelliset tutkimuslaitokset ja asiantuntijaelimet ovat taloudellisissa katsauksissaan kardinaalisesti viime vuosina erehtyneet ja johtaneet sitten myös Suomen taloudessa jälkikäteen arvioiden virheellisiin päätöksiin.

Julkisuudessa on paljon keskusteltu siitä, että Suomen Pankin asema on liian itsenäinen ja että se pitäisi saattaa eduskunnan valvonnan alta hallituksen valvomaksi pankiksi. Asiaan on syytä puuttua, koska se näyttää olevan viime päivien yksi tärkeimmistä poliittisista keskustelunaiheista. Haluan painokkaasti todeta, että Suomen Pankin on säilytettävä itsenäisyytensä. Rahapolitiikalla on oltava tietty riippumattomuus ja pitkäjänteisyys. On olemassa muuten vaara, että

rahapolitiikka muuttuisi tempoilevaksi alati muuttuvien poliittisten suhdanteitten mukaan, jos Suomen Pankki ja sen setelipaino olisivat hallituksen valvonnassa. Mutta sen sijaan hallituksen omaa rahapolitiikkaa asiantuntemusta on muutoin kyettävä lisäämään, jotta Suomen Pankin asiantuntijoilla ei voisi sanoa olevan liian hallitsevaa asemaa.

Suomen Pankin ajamaa vakaan markan politiikkaa on nyt arvosteltu voimakkaasti, mutta mikä olisi vaihtoehto? Pehmeän markan politiikka? Muistutan, että pehmeän valuutan politiikkaa harjoittavat maat ovat kehitysmaita. Näissä maissa taloudellisesta hyvinvoinnista ei voida puhua. Suomen on jatkettava vakaan markan politiikan tiellä tästä eteenkinpäin. (Ed. Louekoski: Aivan oikein!)

Tässä tulee väistämättä mieleen esimerkiksi Länsi-Saksan D-markka ja sen puolesta käyty poliittinen vahvistustaistelu aina Ludwig Erhardin päivistä saakka. Länsi-Saksa on vauras maa, niin vauras, että se jopa pelkää vaurauden takia omaa itseäänkin. Vastapuolelta löydettäisiin aivan toisenlaisia esimerkkejä. Ei voi olla kysymys siitä, että vakaan markan, vahvan markan politiikassa olisi jotain väärää. (Ed. Rinne: Ne ovat luonnostaan säästäväisiä!)

Julkisuudessa on vaadittu Suomen Pankin johtajien erottamista. Kuitenkin vakaan markan politiikka on todettu varsin laajalla konsensuksella sellaiseksi politiikaksi, jota Suomen tulee noudattaa. Suomen Pankissa on oltava jatkossakin henkilöitä, jotka toteuttavat vakaan markan politiikkaa.

Kun tarkastellaan lamaan johtaneita syitä, ei voida ohittaa kolmea tosiasiaa:

Idänkaupamme on romahtanut. Kun vuonna 1982 sen osuus oli 26 prosenttia, niin tänä vuonna se 2 prosentin luokkaa. Tulee mieleen, mitä Paasikivi varoitti jo 40 vuotta sitten: Ei saa panna liian paljon muniä samaan koriin eli ei ulkomaankauppa saisi ylittää 20:tä prosenttia minkään maan osalta. Kun näin suuri romahdus tapahtuu, ei oma kansantaloutemme kestä vaurioita tällaista kehitystä.

Idänkaupan menetysten korvaaminen ei ole kuitenkaan onnistunut länsimarkkinoilla. Samaan aikaan Suomen tärkeimmissä vientimaissa eli Ruotsissa ja Englannissa on ollut syvä taantuma. Suomen hintakilpailukyky on romuttunut. Eniten kuitenkin olemme huolissamme reaalisesta kilpailukyvyystämme. Osaammeko tehdä enää tuotteita, joita ostettaisiin tärkeimmillä vientimarkkinoillamme?

Palkansaajien reaaliensiot Suomessa ovat kuitenkin lisääntyneet viimeisten 10 vuoden aikana ennennäkemättömällä tavalla. Reaalinen ansiotaso on tuona aikana kohonnut 28 prosenttia ja ostovoima peräti 35 prosenttia. Tämä on jopa kansainvälisesti poikkeuksellista, ja Suomea pidettiin vakavassa mielessä jopa Pohjolan Japanina. Esimerkiksi sosialidemokraattien hallitsemassa Ruotsissa palkansaajien reaaliensiot ovat laskeneet yhtäjaksoisesti koko 1980-luvun alkupuolen. (Ed. Rinne: Siellä on varaa vähän laskea!)

Nyt taloudellinen tilanteemme on heikentynyt nopeasti, osin edellä mainittujen syiden takia. Bruttokansantuottemme laskee tänä vuonna ainakin 6 prosenttia. Ahon hallitus lähti päättäväisesti parantamaan syntynyttä tilannetta selvälinjauksin talouspoliittisin toimin. Se antoi keväällä mm. 7 miljardin markan tukipaketin yritystoiminnalle. Voisi kysyä, missä tilanteessa olisimme, jos hallitus ei olisi näin tehnyt. (Ed. T. Roos: Missä ne rahat ovat nyt?)

Rahapolitiikan uskottavuuden varmistamiseksi hallitus sitoi yksipuolisesti markan Euroopan yhteisön valuuttaan ecuun. Tätä ratkaisua tukivat myös sosialidemokraatit. Se on vilpittömästi tunnustukseksi heille sanottava, ja sekin on vilpittömästi tunnustukseksi heille sanottava, että he ovat myös Suomen Pankissa jatkuvasti tämän asian takana miehekkäästi seisevät.

Hallitus pyrki alentamaan korkeata kustannustasoamme ns. sisäisen devalvaation avulla. Hallitus lähti siitä, että kaikkien yhteiskuntaryhmien on osallistuttava talouden talkoisiin. Hallitus teki jo viime keväänä merkittäviä säästöpäätöksiä. Ensi vuoden budjettiesitys sisältää useita säästölakeja. Voidaan perustellusti sanoa tämän olevan aivanlaatuisia Suomen viime aikojen taloushistoriassa. Hallitus antoi näin omalta osaltaan signaalin työmarkkinajärjestöille, että myös työmarkkinaneuvottelut johtaisivat riittäviin kansainvälistä kilpailukykyä lisääviin palkan alennuksiin, joihin budjettiesitys antaa erinomaisen pohjan tiukalla finanssipolitiikalla.

Budjettipolitiikka on ollut aivan liian löysää koko 1980-luvun. Ensi vuoden budjetti yrittää olla merkittävä poikkeus tästä, mielestäni ei kuitenkaan riittävän tiukka nytkään.

Sosialidemokraatit ovat kyllä sitoutuneet tiettyihin talouspoliittisiin tavoitteisiin, mutta eivät tarvittaviin toimenpiteisiin näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Viimeaikainen terve teoria lyö ristiin käytännön huutokauppa-ajattelun kanssa.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä toivoo, että oppositioryhmistä löytyy vastuullisuutta ja rakentavaa suhtautumista välttämättömien säästölakien läpiviemiseksi populistisen oppositiopolitiikan sijasta mm. siksi, että tätä budjettia, jota äsken arvioin vieläkin liian löysäksi, saataisiin edelleen kiristettyä. (Ed. Louekoski: Välttämättömät viedään läpi!)

Sisäisen devalvaation taakse saatiin myös työmarkkinoiden keskusjärjestöt, jotka omalta osaltaan hyväksyivät pankinjohtaja Kalevi Sorsan tulopoliittisen sopimusehdotuksen. Poikkeuksellinen ja pitkällä aikavälillä parhaaseen lopputulokseen johtava sisäisten kustannusten vähentämishohjelma ei saanut riittävän nopeasti tukea. Keskeisten ay-johtajien ja eräiden teollisuuden edustajien ja heidän edustajiensa epäpyhä allianssi ajoi devalvaatiota edelleen kustannuksia alentavasta tulopoliittisesta sopimuksesta huolimatta. (Ed. Vähänäkki: Näyttää siltä, että pankkivaltuusmiesten puheenjohtajankin pitäisi erota!) Ratkaisujen viivästyminen ja yleinen hermostuminen markkinoilla johtivat ns. pakkodevalvaatioon. Kuten useammassa yhteydessä on todettu, kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää erityisen valitettavana syntyntä pakkodevalvaatiota. — Välihuudon johdosta totean, että sekä Suomen Pankin ohje- että johtosäännöissä, jotka eduskunta on ohjeeksi antanut, todetaan, että Suomen pankkivaltuutettujen ensiarvoinen tehtävä on kaikin keinoin puolustaa Suomen valtion laillista rahaa, ja näin pankkivaltuusmiehet ovat tehneet, sen varsin läheltä seuranneena tiedän, ed. Rinne. (Ed. P. Leppänen: Sen takia rahaa menee ulos! — Ed. Rinne: Välihuudon esitti ed. Vähänäkki!)

Näiden tapahtumien yhteydessä on käynyt selvästi ilmi se, että valuutta-, sijoitus- ja muut vastaavat päätökset markkinoilla perustuvat aivan liian pitkälle erilaisiin spekulatioihin. Markkinoilla ei ollut kärsivällisyyttä odottaa tuporatkaisun syntyä tai tietoa niistä toimista, joihin hallitus olisi ryhtynyt tuporatkaisun vaihtoehtona, näin varsinkin, kun on ollut väkeviä, itsekkyyden pohjalta toimivia voimia, jotka ajoivat taustalla devalvaatiota mistään piittaamatta.

Tilanne edellyttää, että hallituksen on entistä useammin kerrottava vaihtoehdot etukäteen, mikäli ensisijaiset toimet eivät onnistu. Myös poliittikkojen ja ministerien, tiedätte kyllä, keitä tarkoitan, on tiedostettava, mikä vaikutus heidän toimillaan on markkinoihin. Poliitikot on voitava saattaa myöskin poliittiseen vastuuseen

kansakuntaa vahingoittavista lausunnoistaan. Vastaavasti markkinoilla toimiville osapuolille pitää kertoa, kuinka poliittinen järjestelmä toimii. Meklarit eivät saa kuvitella, että politiikka on videopeliä, jossa kaikki ratkaisut saadaan vain nappia painamalla hetkessä.

Suomi on nyt todellisen tien valinnan edessä. Jos talouspolitiikan virheitä vielä joudutaan korjaamaan devalvaatiolla, ajaudumme jälleen menneiden aikojen inflaatio—devalvaatio-kierteeseen. Nyt jo on merkkejä näkyvissä, että eri eturyhmät pyrkivät ulosmittaamaan devalvaatiohyötyä. Tämä kehitys johtaisi kestävämmään inflaatiokierteeseen, ja teollisuudelle devalvaation myötä tullut kilpailukyvyyn parannus olisi pian syöty.

Eduskuntaryhmämme näkee ainoana mahdollisuutena tässä taloudellisessa tilanteessa vakaa, inflaatiosta vapautetun ja kustannukset kurissa pitävän talouspolitiikan. Nyt Suomen markalle päätetylle reaaliarvolle täytyy saada sellainen uskottavuus, josta ei kerta kaikkiaan enää voida poiketa.

Eduskuntaryhmämme korostaa pikaisen Euroopan yhteisön jäsenhakemuksen tarpeellisuutta. Tämän jälkeen kenelläkään ei ole mahdollisuuksia valuuttakurssilla pelaamiseen. EY:n jäsenhakemuksen ja devalvaation välillä on täydellinen ristiriita, koska EY:n koko talouspoliittinen ajattelu sotii rahan arvon muutoksia vastaan. Uusi devalvaatio merkitsisi Suomen jäsenyyshaaveiden romuttamista, ja tähän ei Suomella ole varaa, jos aiomme säilyttää nykyisen hyvinvointimme tason. On ilmeistä, että äskeisen devalvaatio jo vakavasti hankaloitti asemaamme mahdollisissa EY-jäsenyysneuvotteiluissa. (Ed. Rinne: Siihenhän kepu pyrkii!)

Toisena keskeisenä lähtökohtanamme on kustannusten kurissa pitäminen. Haluan erityisesti korostaa, että devalvaatiohyötyä ei ole mahdollista jakaa millekään sektorille. Myöskään valtiovallalla ei ole mahdollisuutta kompensoida devalvaatiohyötyä millekään kansalaisryhmälle. Se johtaisi inflaation ryöstäytymiseen ja ajan myötä uuteen devalvaatioon.

Työmarkkinoilla tulee pyrkiä edelleen palkkojen jäädyttämisen ohella kustannuksia alentavaan nopeaan ratkaisuun pankinjohtaja Sorsan tupoesityksen mukaisesti. Työllisyystilanteenkin kannalta tämä olisi tärkeää. Erityisen huolissani olen niistä ammattiyhdistys- ja etujärjestöjohtajien puheista, jotka vaativat jäsenilleen omaa osaa vientiteollisuuden saamasta devalvaatiohyödyistä. MTK:n toiminta keskustelun avaaja-

na puunhintakysymyksestä ei myöskään suurta vastuuta osoita. Vastuullisesti ja oman jäsenkuntansa todellisia etuja ajaen ovat toimineet nähdäkseni toimihenkilöjärjestöt, jotka ovat pyrkineet omalta osalta nopeaan tulopoliittiseen sopimukseen. Korkotaso ei näytä oleellisesti laskevan, ennen kuin kattava tulopoliittinen kokonaisratkaisu syntyy. Itsekkäästi devalvaatiohyötyä tavoittelevat ammattiyhdistysjohtajat eivät aja jäsenkuntansa etuja, kun he pitävät korkotaso ainakin 5 prosenttia liian korkealla. On huomattava, että tämä tekee tavalliselle asuntovelkaiselle palkansaajalle yli 2 000 markan kuukausittaisen lisälaskun.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä on vaikeissakin taloudellisissa oloissa välttämätöntä, että kansalaisten perusturvasta ja peruspalveluista ei tingitä. Mikäli nyt emme Suomen taloutta saa kuntoon, vaarantuvat hyvinvointivaltiomme perusteet. On säästettävä tänään, jotta tulevaisuudessakin olisi jaettavaa.

Jos työmarkkinoilla ei synny parin viikon kuluessa kattavaa tupoa, merkitsee se sitä, että budjetin hyväksymisen yhteydessä ei voida ottaa huomioon niitä toiveita, joita työmarkkinajärjestöillä on. Jos sopimusta ei synny Kallion sopimuksen päättyessä, se merkitsee keskitetyn sopimusjärjestelmän mahdollista päättymistä. Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä päättävä valtaa olisikin pyrittävä viemään valtakunnalliselta tasolta yrityksiin. Tällöin eri tuotantotekijöiden hinnat olisivat joustavampia ja siten yritysten sopeutuminen kulloiseenkin markkinatilanteeseen nopeampaa. Alhaisen inflaation politiikka on myös kaikkien tulonsaajaryhmien etujen mukaista pitkällä aikavälillä.

Suomen on saatava taloutensa ohella myös valtiosääntömme eurokuntoon. Suomen on siirryttävä normaaliin eurooppalaiseen parlamentarismiin, missä eduskunnan enemmistöön nojautuva hallitus, laajasta enemmistöstä puhumatta, voi maata hallita. Suomessa eduskunnan enemmistöön nojaava hallitus ei voi olla varma, että se saa esittämilleen laeille parlamentin hyväksynnän valtiosääntömme lepäämäänjättämissäännösten vuoksi.

Kun alkoi näyttää yhä ilmeisemmältä, että tämä hallitus ei saa läpivietyä säästölakeja opposition vastustuksesta johtuen, lisääntyi markkinoilla epäusko vakaan markan politiikkaa kohtaan. Valtiosäännöstä johtuen enemmistöhallitus ei voi johtaa maata päättäväisesti, vaikka laman voittamiseksi se olisi suorastaan välttämätöntä. Tämä on ollut osaltaan aiheuttamassa

pakkodevalvaation. Eduskuntaryhmämme vaatii, että hallitus tuo eduskuntaan pikaisesti esityksen määrävähemmistösäännösten uudistamiseksi niin, että normaali lainsäädäntötyö voidaan toteuttaa yksinkertaisella enemmistöllä eduskunnassa.

Erityisen huolissamme olemme pk-yritysten asemasta. Ne yritykset, joilla on ulkomailta otettua valuuttalainaa ja joilla ei ole vastaavasti ollenkaan vientituloja, ovat kohta kestäämättömässä tilanteessa. Kokoomuksen eduskuntaryhmä painottaa, että näille työvaltaisille yrityksille on elinehto, että Sorsan sopimuksen mukaisesti TEL-maksu siirtyisi 4 prosentilla työntekijöille. Muuten voi olla niin, että näiden yritysten palkanmaksu loppuu pian kokonaan.

Herra puhemies! Vaikka markkinatalous on lyönyt itsensä lähes kaikkialla läpi, Suomi ei itse asiassa toimi markkinatalouden ehdoilla. Meille on rakennettu kansanrintamahallituksen aikana sääntelyyn ja byrokratiaan perustuva talous, joka ei jouta markkinatalouden lakien mukaisesti. Nousukauden aikana tulemme toimeen, kun syntyy jaettavaa, mutta laskukautena järjestelmä ei jouta ja olemme suurissa vaikeuksissa.

Valtiontaloutemme onkin joutunut erittäin suuriin vaikeuksiin. Totean lyhyesti, että ensi vuonna valtion nettovelan tarpeeksi arvioidaan jopa noin 50 miljardia markkaa. Ensi vuoden budjettiesityksen mukaan valtion tulo- ja varalisuusveron tuotto on 35 miljardia markkaa, johon taloudellisesta tilanteesta johtuen siihenkään tuskin päästään. Tästä huomaamme, miten valtavan ongelman edessä olemme. Tällä hetkellä kansantaloutemme velka ulkomaille, devalvaation nostettua sitä noin 20 miljardilla, on noin 170 miljardia markkaa ja vuoden kuluttua huomattavasti yli 200 miljardia markkaa. Saatkaa kestää vuosikymmenen ennen kuin pääsemme tasapainoon. Hallitus on aivan oikeassa pyrkinessään viennin lisäämiseen, talouselämän edellytysten parantamiseen ja valtion menojen vähentämiseen. Muita keinoja ei ole. Päämääränä täytyy olla valtiontalouden kurissapito ja hyvä kilpailukyky. Sen takaavat vain työnteko, tuotavuuden lisääminen, panostaminen koulutukseen, tuotekehittelyyn sekä säästäväisyys. Lyhyesti sanoen vanhat, tunnetut perushyveet on saatava jälleen kunniaan. Meillä on oltava malttia nousta lamasta.

Herra puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmä yhtyy puhemiesen ehdotukseen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodosta.

Ed. Helle: Arvoisa puhemies! Hetken tuossa jo pelkäsin, että tämä välikysymyskeskustelu käy vallan turhaksi, että hallitus on kaatunut taikka karannut, mutta onneksi pääministeri tuli paikalleen, joten voin vakuuttua siitä, että hallitus vielä istuu. (Eduskunnasta: Miten eduskunnan laita mahtaa olla?) — Eduskunnan laita on ihan hyvin.

Oli hyvin mielenkiintoista ed. Mäki-Hakolan pitämässä kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa havaita, että tuo pankinjohtaja Sorsa on erittäin suuressa suosiossa ja suuressa kurssissa sillä puolella. (Ed. Mäki-Hakola: Tunnustus sille, jolle tunnustus kuuluu!) Taitaa olla niin, että puolin ja toisin kyseisissä ryhmissä näyttää olevan tätä sinipunaa haikailua edelleen, ja siitä tulikin mieleeni juuri, lieneekö hallitusneuvottelut jo käynnissä tässä. (Ed. Mäki-Hakola: Aivan totta, johtaja Alenius on meidän kanssamme aivan samaa mieltä!) — No, se on hyvä, että olette hyvässä seurassa.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän tähänastiset ennustukset siitä, miten hallitukselle ja sen talouspolitiikalle käy, ovat toteutuneet. Jo viime keväänä ennakoimme, että hallitus ajautuu pakkodevalvaatioon ja menettää uskottavuutensa. Näin myös kävi. Voisi sanoa, että valitettavasti maan ja kansalaisten kannalta. (Ed. Ed. P. Leppänen: Toinen takaisku tulee jouluna!) Jälkiheränneitä kyllä nyt näyttää olevan, edelläkin kuultujen puheenvuorojen mukaan muita on tulossa samalle linjalle.

Esitämme uuden ennusteen: Hallituksen ilmaiseva pyrkimys jatkaa devalvaatiosta huolimatta entistä, umpikujaan ajautunutta deflaatiopolitiikkaansa on myrkykeittoa, jonka se joutuu ennen pitkää itse nielemään. Tällainen järjetön talouspoliittinen kombinaatio ei onnistu, ja sen seurauksena maa ajautuu taloudellisen kriisin lisäksi poliittiseen kriisiin. Kaltevilla pinnalla kuin miniän maine, toteaa vanha suomalainen sananlasku, ja se kyllä sopii hallitukseen aika hyvin. Käsikirjoitukseen kuuluu, että poliittinen kriisi pyritään ratkaisemaan ottamalla sosialidemokraattinen puolue mukaan hallitukseen. (Ed. Louekoski: Emme me lähde!) — Saa nähdä.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei katsonut voivansa yhtyä SDP:n eduskuntaryhmän välikysymykseen siinä esitettyjen perustelujen vuoksi. Yhtä mieltä olemme hallituksen talouspolitiikan perusteellisesta epäonnistumisesta. Näkemyseromme voisi tiivistää siten, että sosialidemokraatit katsovat hallituksen talouspolitiikan virheelliseksi, koska se epäonnistui, kun taas

vasemmistoliitto katsoo hallituksen epäonnistuneen, koska sen politiikka oli virheellistä.

Tällainen näkemysero on aivan looginen seuraus siitä, että SDP ei voi tunnustaa edellisen hallituksen virheitä, joiden seurausta ja jatkoa nykyisen hallituksen politiikka suurelta osaltaan on. (Ed. Louekoski: Kyllähän se on tunnustettu!) Holkerin hallitushan kohotti vahvan markan lähes ideologisen doktriinin tasolle.

Yhtä loogista on, että SDP:n uusi puheenjohtaja Ulf Sundqvist, jolla ei poliittikkona ole sinipunakauden rasitteita, voi tässä tapauksessa ilmaista toisenlaisia käsityksiä. Sundqvisthan ilmoitti kannattaneensa maltillista ja hallittua devalvaatiota osana laajempaa talouspoliittista kokonaisuutta. Tämä on ollut vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kanta viime keväästä lähtien.

Totesimme kesäkuun alussa: ”Hallituksen päätös Suomen markan sitomisesta ecuun ei kerro hallituksen talouspolitiikan onnistumisesta. Päinvastoin se osoittaa, että ollessaan kykenemätön korjaamaan lamaan johtanutta talouspolitiikkaa ja talouden rakenteellisia ongelmia hallitus pyrkii vain uskottavuuden lisäämiseen.”

Vasemmistoliiton esittämän työllisyysvälikysymyksen yhteydessä tänä syksynä totesin: ”Suomessa tehty talouspoliittisten virheiden sarja uhkaa jatkua: taloudellisen toiminnan kiihdyttäminen, korkeasuhdanteen ylikuumentaminen ja pitkittäminen olivat edellisen hallituksen virheitä. Pääomamarkkinoiden vapauttaminen tuolloisessa taloudellisen kehityksen vaiheessa oli valtava virhe, joka johti kotitalouksien ja yritysten ylivelkaantumiseen. Tätäkin suurempi virhe oli hallituksen valinta jättää markka devalvoimatta ecupäätöksen yhteydessä. Tällä ratkaisulla hallitus sitoutui deflatoriseen talouspolitiikkaan. Sen jatkaminen nyt uhkaa talouden lopullisella halvaannuttamisella ja pysyvällä joukkotyöttömyydellä.”

Edelleen jatkoin: ”Suomen talous on matkalla päin helvettiä eikä edes ensimmäisessä luokassa. Näistä valinnoista vasemmistoliitto ei aio kantaa vastuuta, koska se on esittänyt johdonmukaisesti oman vaihtoehdonsa: devalvaatio, sitä tukeva palkkaratkaisu, valikoiva sosiaalinen elvytys ja keskipitkän aikavälin rakennepoliittiset toimet hinta- ja korkotason alentamiseksi ja julkisen sektorin tuloksellisuuden parantamiseksi.”

Tätä siis olemme toistuvasti esittäneet. Emme kuvittele tietenkään saavamme muilta tunnustusta esittämämme talouspoliittisen kritiikin johdonmukaisuudesta saati esittämämme vaihtoeh-

don oikeellisuudesta. Mutta silti tuntuu kohtuuttomalta, että porvarihallitus saa romuttaa Suomen kansantalouden vain siksi, että sillä on enemmistö eduskunnassa. Ei kansa antanut keskustalle tai millekään muulle puolueelle vaaleissa sellaista valtakirjaa, joka oikeuttaa kansantalouden halvaannuttamiseen, pysyvän joukkotyöttömyyden ylläpitämiseen, maan yhä syvempään velkaannuttamiseen, älyvapaaseen korkotasoon, konkurssitulvaan ja kansalaisten toimeentulon vaikeuttamiseen.

Mille kansa sitten antoi valtakirjansa? Ehkä tälle: "Seuraavan hallituksen tärkein tehtävä on panna Suomen kansantalous kuntoon ja palauttaa kansalaisten perusturvallisuus. Samoin on palautettava markkinoiden luottamus Suomen kykyyn ratkaista kotitekoiset taloudelliset ongelmansa." Sitaatti on Suomen keskustan vaalijulistuksesta viime tammikuulta. Sille kansalaiset antoivat tukensa. Mutta hallitus, jossa keskusta on pääosassa, on toiminut aivan toisella tavalla. Se on pettänyt valitsijansa. (Ed. Rinne: Kepu pettää aina!)

Arvoisa puhemies! Ongelma on nyt se, että hallitus pyrkii yhdistämään hallitsemattoman pakkodevalvaation lähtökohtaisesti väärään deflatoriseen politiikkaan. Se, mitä pitäisi tehdä, on jotain kokonaan muuta. Vasemmistoliiton ja monien muiden tahojen — aina Raimo Ilaskiveä myöten — esittämälle valikoivalle elvytykselle on nyt entistäkin vankemmat perusteet.

Devalvaation jälkeisessä tilanteessa on erityisen suuri vaara ns. kontraktiivisen vaikutuksen syntymiseen, mikä tarkoittaa sitä, että devalvaation aiheuttama reaaliensioiden lasku johtaa kotimaisen kysynnän supistumiseen. Viennin elpyminen taas — johtuen mm. vientimaidemme suhteellisen heikosta taloudellisesta tilanteesta — ei välttämättä tapahdu kovin nopeasti. Näin devalvaation välittömänä seurauksena kokonaiskysyntä saattaa laskea ja painaa entisestään taloudellista toimintaa alaspäin. Sanottakoon tässä yhteydessä selvästi myös se, että emme ole talouden inflatoimisen kannalla. Uhka inflaation kiihtymisestä on tietenkin se seikka, jolla hallitus perustelee itsepäisen tarrautumisensa deflatoriseen politiikkaan devalvaation jälkeisessäkin tilanteessa.

Tuloneuvotteluista kantautuvat tiedot antavat aiheen olettaa, että työmarkkinaratkaisuihin ei aiheudu olennaisesti suurempia inflaatiopaineita kuin Sorsan esityksen perusteella olisi tapahtunut. Nykyisessä tilanteessa inflaatioimpulssi tuskin läpäisee kansantaloutta samalla

tavoin kuin joskus aikaisemmin. Toisaalta emme ole nähneet mahdolliseksi emmekä tarpeelliseksiakaan yrittää painaa Suomen inflaatiota huomattavasti alle kilpailijamaiden tason. Tässä olemme viitanneet kotitalouksien ja yritysten huomattavaan velkaantumiseen. Emme siis kannata deflaatiopolitiikkaa, joka jättää kansantalouden pahenevaan ahdinkoon. Emme kannata myöskään talouden inflatointia, joka ei ole mielekästä kansantaloudellisesti eikä oikeudenmukaista sosiaalisesti. Kannatamme kokonaiskysynnän kasvua tukevaa politiikkaa, johon sisältyy nykyistä tai kaavailtua ekspansiivisempi finanssipolitiikka.

Ainoa keino vauhdittaa taloutta tässä tilanteessa on elvyttäminen, jonka on syytä olla kohdennettu työllisyyden parantamiseen sekä niiden ihmisten tukemiseen, jotka tehdyistä ratkaisuista eniten kärsivät. Suomeksi tämä tarkoittaa budjetin sosiaalipuolen leikkausten peruuttamista ja julkisten investointien, mm. asuntotuotannon, huomattavaa lisäämistä.

Arvoisa puhemies! Muutama sana markkinataloudesta, markkinavoimista ja uskottavuudesta:

Edellinen ja nykyinen hallitus ovat julistaneet Suomen siirtyvän markkinatalouteen. Nyt tätä herkkua on saatu maistella. Hampaat irvessä hallitus väittää sen maistuvan hyvälle. Onko se uskottavaa? Hallituksen ja talouspolitiikan tukijoiden versio markkinataloudesta on omaperäinen. Kun on antauduttu markkinoille, on turha puhua niiden toimivan epämoraaalisesti tai epäisänmaallisesti. Markkinat toimivat niin kuin niiden tulee toimia. Ei markkinoilla ole moraalialia eikä isänmaata. Samaan epäjohtonmukaiseen kategoriaan kuuluu presidentti Koiviston eilinen puhe "markkinoiden jatkeesta", joka muka on toiminnallaan aiheuttanut pakkodevalvaation. Adam Smith puhui aikanaan markkinoiden "näkyvästä kädestä". Tässä on ilmeisesti kysymys näkyvästä kädestä jatkovarresta.

Kaikkien näiden puheiden taustalla on käsitys, että on olemassa puhtaat ja hyvät markkinat, jotka täydellisesti toimiessaan tuottavat yhdeksän hyvää ja kymmenen kaunista. Tämän käsityksen mukaan ne toimivat nyt jotenkin väärin, mikä aiheuttaakin pahaa. Tällaisesta todistelusta meillä on hiukan kokemusta. Onhan täältä vasemmalta laidaltakin aikanaan väitetty, että on olemassa ihannejärjestelmä ja jos se ei kuitenkaan käytännössä toimi, se johtuu vain siitä, että on tehty "virheitä ja laiminlyöntejä". Vaikka kysymys on aivan eri järjestelmistä, filo-

sofia on hämmästyttävän samankaltainen. Vase mmistö on ottanut omista virheistään oppia. Toivon, että niistä voisivat oppia muutkin niin, ettei tarvitsisi tehdä omia virheitä.

On mielenkiintoista, miten uskottavuudesta ja sen hankkimisesta on tullut talouspolitiikan lähes yksinomainen sisältö. Näin käy, kun miltei kaikista talouspolitiikan sääntelyn välineistä on luovuttu eikä hallussa vielä olevia välineitä haluta käyttää. Mutta uskottavuutta ei saa ilmoittautumalla uskottavaksi. Kukaan ei voi määritellä itseään uskottavaksi. Uskottavuuden mittaavat aina toiset.

Hallitus ja sen talouspolitiikan tukijat ovat syyttäneet pakkodevalvaatiosta ammattiyhdistysjohtajia ja rahamarkkinoita ja niiden "jatketta". Mitä ammattiyhdistysjohtajiin tulee, täytyy sulkea todella silmänsä todellisuudelta, jos kuvittelee, että ammattiyhdistysjohtajat, siis nimenomaan johtajat, tässä kaatoivat tuporatkaisun. On surullisen johdonmukaista, että kun hallitus kuvittelee voivansa saavuttaa uskottavuuden julistautumalla uskottavaksi, se kuvittelee samalla, että ammattiyhdistysjohtajat voisivat sopia jäsenistönsä puolesta aivan mitä tahansa.

Vielä vähemmän kuin rahamarkkinoilla hallituksen talouspolitiikka on saavuttanut uskottavuutta palkansaajien keskuudessa. Rahamarkkinat äänestivät valuuttaoperaatioillaan, palkansaajat äänestävät työehtosopimuksista — ja aikanaan valtiollisissa vaaleissa. Ennen kuin hallitus yrittää pakottaa palkansaajajärjestöt nilemään tupla-annoksen myrkyä devalvaation ja palkanalennuksen muodossa, sen kannattaisi hiukan miettiä asian tätäkin puolta.

Arvoisa puhemies! Devalvaation yhteydessä syntynyt tilanne on nostanut esille kysymyksiä, jotka liittyvät poliittisen järjestelmämme toimivuuteen. Tässä yhteydessä on keskusteltu Suomen Pankin asemasta, hallituksen ja Suomen Pankin suhteesta, eduskunnan pankkivaltuusmiesten asemasta, eduskunnan asemasta ylipäätään sekä ministeri-kansanedustajien asemasta erityisesti. Myös kysymys ministerien suhteesta ns. markkinavoimiin tai niiden jatkeisiin on julkisuudessa ollut esillä. Paljon on puhuttu myös poliittisesta vastuusta ja sen kantamisesta. Kysymys ei ole pelkästään jääviysongelmasta, joskin myös Suomen lainsäädännön jääviyssäännöstö on puutteellinen.

Yhteinen nimittäjä näille kysymyksille on valankäytön ketjuuntuminen. Suomi on pieni maa, jossa on erinomaiset edellytykset valtaeliitin ja

sen ympärille rakentuvien verkostojen ja valtaketjujen muodostumiseen. Kekkosen ajan valtakritiikki ei välttämättä johda toivottuun muutokseen, ellei myös rakenteellisilla, poliittisista järjestelmää koskevilla uudistuksilla puututa näihin epäkohtiin.

Viime viikkojen tapahtumissa on osaltaan kyse kovasta pelistä, pienten piirien poliittisten kuvioden rakentelusta. Kyse ei ole niinkään ollut poliittisista linjoista, aate- ja arvoeroista vaan tiettyjen valtarakennelmien säilyttämisestä, vahvistamisesta, valtaamisesta jne.

Arvoisa puhemies! Ehdotan lopuksi perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

"Kuultuaan hallituksen vastauksen

ja katsoen, että hallituksen deflaatiopolitiikkaan liittynyt markan ulkoisen arvon sitominen muuttumattomalla kurssilla ecuun viime keväänä oli virhe, joka on jo johtanut työttömyyden ennätykselliseen kasvuun ja tarpeettomiin konkurssihin ja joka nyt myös kostaui markkinavaimien devalvoidessa niin markan, Suomen Pankin kuin hallituksenkin,

sekä katsoen, että hallitus noudattaessaan väärää, lamaa syventävää deflaatiotalouspolitiikkaa on tietoisesti hyväksynyt pitkään jatkuvan korkean työttömyyden ja konkurssit sekä julkisten palvelujen ja toimeentuloturvan heikentämisen,

eduskunta edellyttää hallituksen noudattavan kokonaiskysynnän kasvua tukevaa politiikkaa ja valikoivaa elvyttämistä,

toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luotamusta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Edustajat Ranta ja Lax merkitään läsnä oleviksi.

Ed. E n e s t a m : Fru talman, arvoisa puhemies! Rdm. Kalliomäkis m.fl. interpellation går under benämningen "Trovärdigheten i regeringens ekonomiska politik". Det intressanta i interpellationen är emellertid inte de ekonomisk-politiska missförstånd som den bygger på, dessa utredde och bemötte riksdagen redan under natten till lördagen, utan det att den är ett sållsynt tragiskt exempel på bristande respekt för vårt parlamentariska system och, vad värre, för Finlands folks oro för landets situation.

Folket är nämligen inte så politiskt omedvetet att det inte skulle genomskåda att interpellatio-

nen är ett uttryck närmast för oppositionens frustration. Folket förstår nog, utan att närmare känna till alla statsförfattningsrättsliga finesser, att man inte löser några som helst problem genom att i riksdagen inom loppet av en vecka föra två identiska debatter som leder till samma resultat. Då en inte obetydlig del av detta folk dessutom utgörs av socialdemokratiska väljare, undrar man om inte interpellationerna gjort en veritabel politisk missbedömning. Är detta det nya SDP:s nya politik?

Välikysymyksessä on lyhyesti sanottuna opposition kannalta vähemmän mairittelevalla tavalla kyse enemminkin politiikan uskottavuuskriisistä kuin hallituksen talouspolitiikan uskottavuudesta.

Mitä tulee välikysymyksen muodolliseen sisältöön, ruotsalainen eduskuntaryhmä on jo esittänyt näkemyksensä hallituksen talouspoliittisen tiedonannon yhteydessä käydyssä keskustelussa. Olennaista on, että me myönnämme vahvan markan politiikan kärsineen tappion. Sen sijaan vakaan markan politiikka jatkuu. Maan taloudellinen ja poliittinen tilanne on kuitenkin sellainen, että hallituksen — nyt lisäksi saatuaan eduskunnan luottamuksen — on jatkettava.

Pakkodevalvoinnin muodostumiseen todellisuudeksi vaikuttaneita toimijoita, toimivatpa he sitten tietoisesti tai tiedostamattomasti, on ainakin seuraavilla areenoilla: koti- ja ulkomaisilla rahamarkkinoilla, Suomen Pankissa, hallituksessa, oppositiossa ja työmarkkinoilla. Tämä tosiasia ja se, että muunlaista hallitusta sitoisivat täsmälleen samat valtiopäiväjärjestyksen enemmistöäännökset, osoittavat selvästi, etteivät mahdollisuudet nopeisiin ja määrätietoiisiin ratkaisuihin millään tavoin parane suurempia muutoksia tekemällä.

Jokaisen välikysymyksen tarkoituksena on tai pitäisi ainakin olla hallituksen kaataminen. Tämän vuoksi olisi tärkeää tietää, millaista toimivaa hallitusvaihtoehtoa peräänkuulutetaan. Kysymys on olennainen sitä taustaa vasten, että SDP:n juuri valittu puheenjohtaja Ulf Sundqvist ei osannut tai halunnut antaa televisiossa esitettyyn suoraan kysymykseen, joka koski halua hallitusvastuuseen, suoraa vastausta. Myös muut SDP:n lausunnot todistavat, että SDP olisi valmis tähän vastuuseen vasta kunnallisvaalien jälkeen, jos kunnallisvaalit ovat puolueelle menestykselliset. Mikä siis vaihtoehdoksi?

Eftersom varje interpellation bör tas på allvar, skall de centrala punkterna bemötas.

Först och främst måste man, förutom att interpellationen inte kommer med något nytt, allmänt konstatera att den inte är någon uppvisning i logiskt och konsekvent tänkande. Samtidigt som man beskyller regeringen för linjelöshet och bristande grepp om situationen, vill man påskina att den på ett nästan målmedvetet sätt har drivit landet till en tvångsdevalvering som raserar grunden för den starka markens politik och för den inkomstuppgrörelse som byggde på denna politik. Att det just varit regeringen som målmedvetet fört en sådan politik har vi hört ofta de senaste dagarna, och detta bestrids inte heller i interpellationen. Detta är ett klart uttryck för att sökandet av syndabocker är fruktlöst i den situation vi nu befinner oss, liksom det efterkloka upprepadet av att devalveringen borde ha skett i samband med ecubindningen.

Toinen tapa edellisen ilmaisemiseen on sanoa välikysymyksen tekijöiden vaativan, että samalla kun hallituksen tulee olla kaikkivoipa ja äärettömän määrätietoinen, sen tulee suostua jokaiseen eri eturyhmien taholta esitettyyn vaatimukseen. Tämä saa lähes farssinomaisia piirteitä, kun vasemmistopuolue samaan hengenvetoon syyttää porvarillista hallitusta luovuttamisesta markkinavoimien edessä ja haluttomuudesta puuttua omien etuoikeutettujen taustaryhmiensä etuihin ja vielä lisäksi siitä, että taloudenpitäjät katsovat, ettei hallitus kunnioita markkinatalouden pelisääntöjä.

Vad gäller interpellanternas kategoriska kritik av att regeringen internt diskuterat olika scenarier, måste denna betraktas som till vissa delar överdriven. En bredbasig majoritetsregering måste tillåtas intern diskussion i viktiga frågor. Om denna diskussion med alla medel skall hållas utanför offentligheten är det nog att ytterligare fjärma medborgarna från den politiska diskussionen och att ge efter för en vulgär medialisering av politiken.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa vielä kerran toistaa, ettei nyt ole syytä ryhtyä etsimään syyllisiä. Kaiken kattavana haasteena on nyt devalvaation jälkihoidosta selviäminen. Katkerat kokemukset osoittavat, että lyhytnäköiset edut ja voimakkaimmat eturyhmät ovat lähes poikkeuksetta ulosmitanneet devalvaatiosta saatavan hyödyn.

Vaikeassa asemassa olevien ryhmien kannalta

äärimmäisen tärkeää on toimivan sosiaalipolitiikan ylläpitäminen, ja tämä voidaan taata ainoastaan terveellä taloudella. Lisäksi on syytä huomauttaa, että devalvaatiosta saatava hyöty on toistaiseksi vain teoreettista ja vientiteollisuudelle pidätetty. Pääasiassa kotimarkkinoilla toimiville pienille ja keskisuurille yrityksille devalvaatiosta on vain haittaa.

Devalvaation konkreettisesta jälkihoidosta ruotsalainen eduskuntaryhmä toistaa aikaisemat kannanotonsa. Jollei keskitettyä, kustannuksia hillitsevää ratkaisua saada välittömästi aikaan, on kaikkia käytettävissä olevia valtuuksia harkittava inflatoristen ratkaisujen hillitsemiseen ja estämiseen. Valtiopäiväjärjestyksen 67 a §:n käyttäminen ei ole mikään miellyttävä toimenpide, mutta ei valitettavasti kaukaa haettavissa, kun pykälän tarkoittama taloudellinen kriisi on käsillä. Kansanedustaja Gunnar Jansson ym. ovat jo tehneet asiaa koskevan lakialoitteen. Sen lisäksi, että palkkojen, osinkojen, vuokrien ja mahdollisesti elintarvikkeiden hintojen valvontaa ja sääntelyä tulisi harkita, teollisuuden investointeja ja pörssin toimintaa olisi elvytettävä.

Herr talman! Svenska riksdagsgruppen anser att den enda möjligheten att snabbt få till stånd en stabilisering av landets ekonomi ligger däri, att den regering, som riksdagen efter avslutad diskussion om det ekonomiskpolitiska meddelandet gav sitt förtroende, målmedvetet och genom förtroendefulla förhandlingar med alla ansvarskännande parter, får möjlighet att genomföra en politik som motarbetar alla inflatoriska lösningar och gör den genomförda devalveringen till en vändpunkt i den ekonomiska konjunkturen, samt förenar sig med talmannens förslag om enkel övergång till dagordningen.

Herra puhemies! Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä ainoana mahdollisuutena maan talouden nopeaan vakauttamiseen on, että hallitus, jolle eduskunta talouspoliittisen tiedonannon johdosta käydyin keskustelun päätyttyä antoi luottamuksensa, määritetysti ja luottamuksellisissa neuvotteluissa kaikkien vastuuntuntoisten osapuolten kanssa saa mahdollisuuden toteuttaa politiikkaa, joka vastustaa inflatorisia ratkaisuja ja tekee toteutetun devalvoinnin taloussuhdanteen käännekohdaksi.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä yhtyy puhemiehen ehdotukseen yksinkertaisesta päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa puhemies! Lyhyen uransa aikana nykyinen hallitus on joutunut jo useaan otteeseen syömään hattunsa yhtä lailla kuin kääntämään nuttunsaakin. Viimeviikkoinen pääministeri Esko Ahon hallituksen epäonnistumisen osoitus talouspolitiikassa aiheuttaa laajat yhteiskunnalliset seuraukset.

Viime päivät ovat osoittaneet, että valtiovarainministeri Iiro Viinanen todellakin puhui totta ilmoittaessaan muutama viikko sitten kyselytunnilla, ettei hallituksella ole minkäänlaisia vaihtoehtoja toimintasuunnitelmaa siltä varalta, että vakaan markan politiikka ei onnistu. Viime perjantaina alkanut talouspoliittinen tiedonantokeskustelu osoittaa murheellisesti sen tosiasian, ettei hallituksella ole minkäänlaisia eväitä devalvaation jälkihoidoksikaan.

Vihreä eduskuntaryhmä on yksimielisesti sitä mieltä, että hallitus ei nauti laajojen kansalaispiirien luottamusta.

Hallitus on myös pettänyt opposition luottamuksen. Viime viikolla pääministeri Aho väitti, ettei oppositiolta tullut määrääjassa kannanottoja säästölakeihin. Tämä on joko erehdys tai suora valhe. Vihreät antoivat asialliset rakentavat vastauksensa niihin lakiesityksiin, jotka siihen mennessä olivat eduskunnan tiedossa. Nyt muuttuneessa tilanteessa on syytä keskustella, kuinka koko säästölakipakettiin on suhtauduttava. Nyt on myös oiva tilaisuus uudelleenarvioida koko suomalaista sosiaaliturvaa ja sosiaalipolitiikkaa ja kiinnittää erityistä huomiota laadullisiin näkökohtiin.

Odotimme hallitukselta pakkodevalvaation jälkihoito-ohjelmaksi konkreettisia selkeitä esityksiä, ennen kuin Suomi-laiva ajautuu hallitsemattomaan hillittömään inflaatiokierteeseen. Ketkä ja mitkä tahot silloin mittaavat ulos devalvaation hyödyn?

Aiempiin devalvaatioihin, joita jo viime vuosikymmeninä on ollut ainakin kerran vuosikymmenessä, on aina ainakin yritetty kytkeä jälkihoito-ohjelma. Tuntuu siltä, että Ahon hallituksen tyyliin vastuu yritetään siirtää työmarkkinajärjestöille ja muille asianosaisille tahoille.

Vihreä eduskuntaryhmä antaa tukensa kattavan tuporatkaisun aikaansaamispyrkimyksille huomioon ottaen tietenkin muuttunut tilanne. Palkanalennukset eivät tässä tilanteessa voi olla

neuvottelujen lähtökohta. Ratkaisua on yritettävä ns. nollalinjan pohjalta ja huolehdittava siitä, että kustannuksia pidetään kurissa pitemmällä aikavälillä kuin ensi vuosi. Indeksiehtoon on tässä vaiheessa suhtauduttava kriittisesti, ettei siitä muodostu yhtä inflaatioautomaatin osaa. Myöskään muunlaiset kompensaatiot eivät nyt tule kysymykseen.

Toteutunut devalvaatio antaa tekohengitystä menekkivaikeuksissa rämpivälle vientiteollisuudelle. Valtaosa siitä on kuitenkin ylivelkaantunutta. Raskaat ulkomaiset lainat ovat turvonneet devalvaation myötä. Postipankin laskelmien mukaan yritysten nettovelka eli ulkomaisten saamisten ja velkojen erotus on noin 138 miljardia markkaa. Devalvaatio kasvatti tätä velkausta kertaheitolla 14 prosentilla, yli 19 miljardilla markalla. Toivoa sopii, että kansainväliset suhdanteet auttavat metsäteollisuutta selviytymään veloistaan.

Kotimarkkinoilla teollisuudella menee edelleenkin huonosti. Korkotaso on pysynyt niin korkeana, ettei minkäänlaista investointitoimintaa synny. Yhä useammat ekologisestikin hyväksyttävät yritykset ajetaan tällaisella korkotasolla konkurssiin. Se lisää työttömyyttä ja sen mukanaan tuomia inhimillisiä ja taloudellisia ongelmia.

Vihreä eduskuntaryhmä on useissa yhteyksissä muistuttanut, että nyt on oikea aika päättää haittaverojen kohdentamisesta, suuruudesta ja käyttöönottoaikataulusta. Muun muassa viime kevään hallituksen talouspoliittiseen tiedonantoon liittyneessä ryhmäpuheenvuorossamme käsitelimme laajasti talouden ja luonnon yhteensovittamista verotuksen keinoin. Erityisesti nyt pakkodevalvaation jälkeen on mielekästä toteuttaa kestävä verouudistus. Laman näköalattomuudesta huolimatta yritysten on tiedettävä, missä todellisuudessa ne joutuvat tulevaisuudessa toimimaan.

Tulevaisuuden todellisuuteen haittaverot tulevat vuorenvarmasti. Esimerkiksi metsäteollisuudessa sellua tuotetaan jo Suomessakin kloorittomilla prosesseilla. Kloorillisille menetelmille voidaan asettaa Saksan mallin mukainen kloorivero. On ratkaistava myös kysymys muista ympäristömaksuista, kuten rikki- ja hiilidioksidiveroista. Verotus ohjaa investointeja sellaisiin hankkeisiin, jotka kuormittavat ympäristöä mahdollisimman vähän ja täyttävät sellaiset normit, joihin Suomi on kansainvälisissä sopimuksissaan sitoutunut.

Tähän saakka käydyissä ympäristökeskuste-

luissa on haluttu asettaa ympäristönsuojelu ja työllisyys vastakkain, koska on haluttu tyrmätä ympäristönsuojeluhankkeet. Nyt kun työttömyys on muista kuin ympäristösyistä ennätyslukemissa, ehkä voidaan miettiä toimia, joissa yhdistetään kestävä kehitys ja työllisyyden hoito.

Olemme jatkuvasti kiinnittäneet huomiota siihen, että siirtyminen kierrättävään talouteen on avain kaikkeen siihen, mitä tässä taloudellisessa tilanteessa tarvitaan. Se säästää luonnonvaroja, sekä energiaa että raaka-aineita, sekä luontoa. Sillä voidaan pienentää vaihtotaseen vajetta ja saada aikaan hyväksyttävää taloudellista toimeliaisuutta. On arvioitu, että hyötyjätteiden lajittelu-, keräily- ja jälleenkäyttötoiminta työllistävät tuhansia henkilöitä, ja mikä tärkeintä, työpaikat jakaantuvat kautta Suomen.

Arvoisa puhemies! Toinen välittömästi työllistävä toiminta on puun käytön lisääminen energian lähteenä. Puuenergia on runsain käytämätön luonnonvaramme ja on kotimaista perusenergiaa. Voimme ratkaista lähivuosisikymmenten energiaongelmat tukeutumalla sekä luonnosta saadun että viljellyn puun käyttöön energian lähteenä. Esimerkiksi voimme perustaa suuriin taajamiin 10–20 megawatin laitoksia, jotka tuottavat sähköä ja kaukolämpöä. Tämä työllistää konepajoja ja luo haja-asutusalueille uusia puun hankinnan ja kuljetusalan työpaikkoja. Vihreä eduskuntaryhmä uudistaa esityksensä puun käytön nopeasta lisäämisestä energian lähteenä.

Vihreät ovat johdonmukaisesti sitä mieltä, että maaseutu pitää säilyttää asuttuna ja osana tätä maanviljelijöiden pitää saada kohtuullinen toimentulo. Tämä lähtökohta toteutuu parhaiten siirtämällä maatalouden tukea tuotteiden hintatuesta suoraan viljelijöille maksettavan tuen suuntaan. Luomuviljelyä kannustamalla vähennetään turhaa ylituotantoa, edistetään työllisyyttä ja ennen kaikkea parannetaan kotimaisten maataloustuotteiden laatua. Hallituksen maaseutupolitiikka on ollut epä johdonmukaista. Toisella kädellä karsitaan ihmisten peruspalveluja muutaman kymmenen miljoonan säästön vuoksi. Toisella taas syydetään miljardeja markkoja tehomaataloutta kasvattavaan vientituokeen.

Kuten olemme jo useaan kertaan todenneet, moraali ei ole suhdannekysymys. Me peräänkuulutamme tätä moraalista devalvaation jälkeiseen hoitoon yhtä lailla kuin kaikkeen päätöksentekoonkin. Viime viikonlopun sosialidemokraattien puoluekokousuutisoinneissa todettiin nais-

ten nousseen kapinaan äänestämällä ennakolta sovittujen kuvioden vastaisesti uuden poliittisen kulttuurin nimissä. Tätä uutta poliittista kulttuuria me toivomme tästä salista löytyvän.

Vihreät ovat esittäneet useita toteuttamiskelpoisia malleja laman poistoon, työllisyyden hoitoon ja vuoden 92 budjetin tasapainottamiseen. Lupauksistaan huolimatta hallitus ei ole ottanut näitä esityksiä vakavasti eikä keskustellut niistä kanssamme, puhumattakaan siitä, että esitystemme kustannusvaikutuksia olisi laskettu, kuten pääministeri Aho keväällä käydyssä keskustelussa lupasi.

Vihreät toivovat, että miettiessään erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja maamme talouden tervehdyttämiseksi, hallitus tutustuu vakavassa mielessä vihreiden varjobudjettiin ja aiemmin esitettyihin työllistämismalleihin. Olemme valmiit antamaan konsultaatioapua.

Arvoisa puhemies! Vihreän eduskuntaryhmän puolesta ehdotan päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi:

”Eduskunta toteaa, että hallitus ei ole varautunut pakkodevalvaatioon siten, että se olisi välittömästi voinut ryhtyä määrätietoisin toimiin Suomen talouden kääntämiseksi nousuun ja työttömyyden alentamiseksi, ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Aktiivisinta kyselykautta eläville on usein opetettu vanhaa sanontaa siitä, miten yksi kysyjä voi kysyä enemmän kuin mitä kymmenen vastaajaa ehtii vastata. Tätä vanhaa sanontaa voi soveltaa myös nykyiseen tilanteeseen, jossa kaksi oppositiopuoluetta vain muutama päivä talouspoliittisen tiedonannon jälkeen jälleen kysyy, mikä olisi maalle ja hallitukselle hyväksi.

Opposition välikysymyksessä todetaan mahtipontisesti, että hallituksen talouspolitiikasta kuuluu vastuu vain ja ainoastaan hallitukselle itselleen. Tosiasia on, että taloudellinen toiminta ja työ isänmaan hyväksi edellyttää monimuotoista luottamussuhteiden verkostoa. Täysin avointen raha- ja tavaramarkkinoiden oloissa pienen kansantalouden voima ei voi olla siinä, että aikaa käytetään keskinäiseen kinasteluun.

Tämä meille välttämätön luottamussuhteiden verkosto on ollut rajusti koetuksella, kun kuluvan vuoden budjetista vastuullinen mutta vaa-leissa takapakkia kokenut pääoppositiopuolue on täysin rinnoin omaksunut oman uuden roolinsa. Tämä on näkymättömin sitein ollut yh-

teyksissä työmarkkinoille, joskaan eri tahojen itsenäisyyttä suhteessa niin hallitukseen kuin eri puolueisiin ei ole syytä epäillä. Tänään olisi aiheellista niin hallituksesta kuin oppositiostakin käsin, kuten kristillisen liiton edustaja jo viime viikolla totesi, puhua veitsi kurkulla muistaen tähän asti kannettu vastuu, nykyinen tilanne ja elämän tuoma tulevaisuus.

Nyt vallitsevaan tilanteeseen on objektiivisesti arvioiden jouduttu lähes totaalisen yllättäen. Tosin jo silloin, kun bkt ei enää vuonna 90 noussut, olisi päättäjien vihdoin pitänyt herätä. Ilman hyvää maataloussatoa oli bkt vuonna 90 laskenut miinusmerkkiseksi. On selvää, että jo vuoden 91 budjettia laadittaessa, olisi pitänyt ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joihin nykyinen hallitus tänä vuonna omassa budjettiesityksessään on ryhtynyt. Vaalien alla se ei kuitenkaan poliittisista syistä mitenkään onnistunut.

Hallitus oletti budjetti perusteluissa, että bkt tulee vuonna 91 kasvamaan ja että budjetin ylijäämä valtion tuloveroasteikon lieventämisestä huolimatta nousee 4 miljardiin markkaa. Nyt me tiedämme, ettei bkt tänä vuonna kasva, vaan päinvastoin alenee noin 6—7 prosentilla. Budjetin 4 miljardin markan ylijäämä muuttuikin 30 miljardin alijäämäksi.

Istuva hallitus sai huonon perinnön. Talouttamme rasitti yli 20 miljardin vaihtotaseen vaje ja vielä suurempi budjettivaje. Hallitusohjelman talouspoliittisessa osassa todetaankin, että edellä mainitut ongelmat pyritään poistamaan hitaalla inflaatiolla ja tiukalla finanssipolitiikalla. Raha- ja valuuttakurssipolitiikassa jatkettiin edellisen hallituksen linjalla.

Nopeasti eteen tullut ecupäätös aiheutti laajan keskustelun. Talousvaliokunnan yksimielisessä mietinnössä todetaan mm. seuraavaa: ”Valiokunta toteaa, että kansantalouden tervehdyttäminen ja vakaa valuuttapolitiikka edellyttävät hallituksen esityksen perusteluissa luvattun ecusidonnaisuuden lisäksi talouden muita vakuutustoimia. Näistä tärkeimmät liittyvät erityisen maltillisen hinta- ja tulopolitiikan harjoittamiseen, julkisten menojen kasvun pysäyttämiseen, hallinnollisten menojen leikkaamiseen sekä markkinakorkojen pitämiseen nykyistä selvästi alhaisemmalla tasolla. Matalan inflaatiotason saavuttaminen ja ylläpitäminen luovat parhaat edellytykset kansainvälisen kilpailukyvyyn parantamiselle ja työllisyyden turvaamiselle.”

Kristillisen liiton mielestä hallituksen talouspoliittinen linja on periaatteessa ollut oikea.

Maltillinen devalvaatio ecupäätöksen yhteydessä olisi ehkä rauhoittanut tilanteen rahamarkkinoilla, mutta vaikeuttanut tilannetta työmarkkinoilla. Syvästi paheksuttava on se epäisänmaallinen toiminta, joka eri muodoissaan edesauttoi joutumista valuuttavarannon hupenemisen myötä ns. pakkodevalvaatioon.

Devalvaatio ei poista suuria rakenteellisia talousongelmia, joita vastaan joudutaan taistelemaan vuosia. Valtion budjetti on saatava tasapainoon. On mahdotonta ajatella, että velkaantuisimme vuodesta toiseen kymmeniä miljardeja. Budjetin tasapainottamisessa ei löydy muuta vaihtoehtoa kuin menojen raju leikkaaminen. Jo nyt devalvaatio aiheuttaa huomattavaa lisäpainetta valtion ja ulkomaille velkaantuneiden yri-

tysten sekä jopa kuntien taloudelle. Erityisen hankalassa asemassa ovat ne isänmaallisesti keinottelusta pidättäytyneet tai sen väärin ajoittaneet, usein pienet ja keskisuuret yritykset, joiden velkataakka nyt on lisääntynyt. On syytä muistuttaa siitä, mitä hallitus ja Suomen Pankki puoli vuotta muistuttivat: Devalvaatio ei poista rakenteellisia ongelmia, ja uudessa taloudellisen vapauden ilmastossa sillä on huomattavia negatiivisia vaikutuksia.

Inflaation vastainen taistelu on nyt erinomaisten välttämätöntä. Palkkoihin ja hintoihin ei nyt kerta kaikkiaan voida laskea niitä inflaatiopaineita, joita devalvaatio perinteisesti aiheuttaa. Hallituksen vastuulla on oikeasuhtaisen paketin laatiminen omalta osaltaan, ja oppositio kantaa vastuun siitä, haluaako se tietoisesti tämän suunniteltua tervehdyttävät toimenpiteet estää.

Valtiontalouden menojen leikkaamisessa hallituksen tulee jatkossakin huolehtia siitä, etteivät leikkaukset kosketa kaikkein heikoimmassa asemassa olevia, vaan päinvastoin näiden perustointentuloa tulee vahvistaa niin kuin hallitus on budjettiesityksessään esittänyt kohdistamalla leikkaukset muualle kuin pienimpiä etuja saaviin. Hallituksen tehtävänä on luonnollisesti nyt arvioida, mitkä säästötoimenpiteistä ovat oikein mitoitettuja ottaen huomioon jo nyt devalvaatiolla ulkomaiselle kilpailukyvyllä annettu myönteinen piristys.

Käytännössä eräitä sosiaalisia etuja joudutaan leikkaamaan jo kipeältä korkeudelta. Toisaalta kristillinen liitto oli jo keväällä valmis pysymään vanhoissa veroasteikoissa. Heikentyneen taloudellinen tilanne velvoittaa meitä ja eduskuntaa palaamaan tähän kysymykseen ensi vuoden verotuksesta päätettäessä. Näin voitaisiin nyt kovin hankalaksi osoittautuneessa sosi-

aalisessa ja taloudellisessa tilanteessa edistää oikeudenmukaisempaa tulonjakoa.

Luonnollisesti asetamme talouden tervehdyttämisessä etusijan tuottavuuden tehostamiselle, emme pakolliselle tai vapaaehtoiselle lomailmiselle. Ongelmallista on, että vuonna 90 työmarkkinoilla tehdyt keskitetyt tuloratkaisut nostivat palkansaajien ansiotason 9 prosentilla. Työajan lyhentäminen ja työnantajan sosiaalikulujen nousu nostivat kustannuksia noin 12 prosentilla. Teollisuuden yksikkökustannukset kohosivatkin selvästi enemmän kuin kilpailijamaissa. Jälkikäteen arvioiden nämä ratkaisut olivat onnettomia, sillä nyt palautuminen vuoden parin takaiselle palkkatasolle on ollut äärettömän konstikasta.

Työmarkkinajärjestöjen pitäisi jatkossa kyetä sopimaan työehtosopimuksesta ilman hallituksen aktiivista mukanaoloa. Vaikeassa tilanteessa työrauhan ostaminen valtion taholta saattaa kuitenkin olla välttämätöntä. Näissä tilanteissa hallituksen tulisi olla myös valmis vaihtamaan neuvottelijoita, mikäli neuvottelut eivät riittävästi edisty.

Nykyisessä tilanteessa on selvää, että ns. Sor-san sopimus ei voi olla enää käypää oikeutta. Nollasopimus lisättynä sopivasti rakennetulla TEL-maksujärjestelyllä ja 1,5—2 vuoden kestoisena epäilemättä olisi realistisesti ja nopeasti läpi vietävissä. Tiedämme, että tällaisella uudellakin tupomallilla on ansiotasoa 5—6 prosenttia laskeva vaikutus, mutta on selvää, että tämä ratkaisu tulisi tehdä mieluummin viikossa kuin kuukaudessa, muutoin ei korkotasoa pysyvästi alene. Korotuspaineista huolimatta yleistä vuokrakorrottamisohjetta ei nyt tulisi antaa.

Kansakunnan syvässä taloudellisessa kriisissä ei ole varaa hallituksen ja opposition väliseen vastakkainasetteluun. Yhteisen talouspoliittisen linjan löytäminen olisi ensiarvoisen tärkeää. Unohtaa ei myöskään saa sitä, että osa syvästä taloudellisesta kriisistä johtuu julkisen sektorin tavattomasta paisumisesta, mistä osa johtuu sosiaalisten ongelmien rajusta kasvusta. Tältä osin on välttämätöntä erityisesti sosiaalipuolella voimakkaasti panostaa ennalta ehkäisevään työhön. Asioilla on nimittäin myös muita kuin talouspoliittisia, valtapoliittisia ja psykologisia ulottuvuuksia.

Kulutusjuhlan ja pörssibuumin jälkeen Suomen kansantalous on kokenut Jobin kohtalon. Moni asia, jota olemme pitäneet itsesäänselvyytenä, on meiltä nyt mennyt tai menossa. Kansantalouteemme on iskenyt lähes paistauti, joka puhkeaa näkyville milloin mihinkin kohtaan

kasvavana ärtymänä. Meidän kohtalomme Jobin historiasta erottaa se, että Job oli hurskas mies ja me puolestamme olemme käyttäneet kansallisvarallisuuttamme moneen turhuuteenkin. Jatkuvan kasvun oloissa meillä on ollut varaa epäkristillisiin ja epäeettisiin lakeihin. Ne voidaan korjata ja palata sille elämänmyönteiselle arvoperustalle, joka syvimmiltään on suomalaisen itsenäisyyden ja hyvinvoinnin perustana. Tämä on vähintäänkin yhtä tärkeää kuin kansan- ja valtiontalouden rakenteellisten ongelmien oikaisu.

Viimeisenä kaikesta on osa oppositiosta käyttämissään monissa puheenvuoroissa ja kannanotoissa tarjonnut Suomen EY-jäsenyyttä tai ainakin jäsenanomuksen lähettämistä EY:hyn eräänlaisena ratkaisuna taloudellisiin ongelmiimme. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä toistaa aikaisemman kantansa, että se pitää Eta-sopimusta taloudelliset etumme hyvin turvaavana järjestelynä. Jo Eta-sopimuksen yleinen taloudellinen yhdentyminen merkitsee tarvetta taloutemme iskukykyyn lisäämiseen, kilpailukyvyn vahvistamiseen ja kurinalaisen finanssipoliitiikan noudattamiseen. Kristillisen liiton kannalta keskeistä EY- ja Eta-problematiikassa on keskeisten ulko-, turvallisuus- ja rahapolitiittisten instrumenttien säilyttäminen omissa suomalaisissa käsissä. Elintarvikeomavaraisuutemme turvaaminen ja terveen aluepolitiikan harjoittaminen ovat jatkossakin kansakuntamme avainkysymyksiä.

Tässä yhteydessä voidaan erityisesti kysyä, mitä sellaista taloudellista etua EY-jäsenyys jäsenmaksuineen ja muine seuraamuksineen voisi tuoda, jota Eta iloineen ja suruineen ei jo meille toisi. Voidaan ainakin kysyä, lienevätkö jäsenyyden vaatijat miettineet asiaa taloudellisine seuraamuksineen loppuun asti.

Arvoisa puhemies! Hallitus nauttii kristillisen liiton luottamusta, ja kannattamme yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä.

Ed. Andersson merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Eduskunta on ruotinnut hallituksen harjoittamaa talouspolitiikkaa viimeisen viikon aikana tähän saakka jo yhteensä lähes vuorokauden ajan. Hallituksen viime perjantaina antamasta talouspoliittisesta tiedonannosta käytiin noin 16 tunnin mittainen keskustelu, jonka päätteeksi halli-

tuspuolueet äänestyttivät eduskuntaryhmillään itselleen luottamuslauseen.

Käydyssä keskustelussa tuotiin eri puolueiden ja kansanedustajien näkemykset maassamme harjoitetusta talouspolitiikasta ja hallituksen talouspoliittisista toimenpiteistä varsin monipuolisesti ja laajasti esille. Kuulimme hallituksen kootut selitykset toimettomuudestaan ja päättämättömyydestään sekä oppositiopuolueiden arvostelut ja vaihtoehdot. Näin ollen sosialidemokraattisen puolueen välikysymyksestä hallituksen harjoittaman talouspolitiikan uskottavuudesta nyt käytävä keskustelu on käytännössä turha. Välikysymys käsittelee täsmälleen samoja aiheita kuin hallituksen talouspoliittinen tiedonanto ja sitä seurannut keskustelu.

Kuten jo edellä totesin, on myös hallituksen luottamus talouspolitiikkaan hallituspuolueiden voimin jo todettu, eikä tässä liene tapahtunut suuriakaan muutoksia kuluneen viikonlopun aikana. Sosialidemokraatit ovat tosin pitäneet suuresti mainostetun puoluekokouksensa ja uusineet puoluejohtonsa, mutta tuskinpa puoluekokous on maan talouspoliittista tilannetta olennaisesti muuttanut, vaikka puolueen puheenjohtajaksi on valittu pankinjohtaja.

Socialidemokraatit eivät ole myöskään saaneet vielä kansanedustajatäydennystä hallituspuolueiden taholta, kuten luvassa on ollut. Näin ollen edessämme on suhteellisen turhauttava ja kertauksenomainen keskustelu ja kiistely harjoitetusta talouspolitiikasta, devalvaatiosta ja sen seurauksista sekä hallituksen nauttimasta luottamuksesta.

Maamme tämänhetkinen vaikea taloustilanne juontaa alkunsa useiden vuosien takaa. Kun maassamme vapautettiin lainamarkkinat ja kansalaiset pääsivät elämään käytännössä yli varojensa, alkoi Suomi velkaantua entistä enemmän ulkomaille. Samoin kansalaiset velkaantuivat aikaisempaan verrattuna huomattavasti nopeammassa tahdissa. Kun kotimainen kysyntä pysyi korkealla, ei viennin vähittäinen alentuminen vielä tuntunut niin mittavana kuin tällä hetkellä kotimaisenkin kysynnän lopulta romahdettua. Todellinen ongelma kuitenkin on se, että suomalaiset tuotteet on ylihinnoiteltu vientimarkkinoita ajatellen. Kun vientimarkkinat ovat lähes tukossa ja kotimainen kysyntä on kasvaneen työttömyyden ja ihmisten ylivelkaantumisen takia erittäin alhaalla, on jouduttu todelliseen umpikujaan. Tätä umpikujaa hallitus on nyt tehdyllä pakkodevalvaatiolla pyrkinyt purkamaan.

Hallitus valitsi hallitusohjelmassaan talouspoliittiseksi ohjenuorakseen vahvan markan ja kohtuullisen korkotason. Hallitus antoi keväällä eduskunnalle sinänsä aivan oikeaan osuneen esityksen markan liittämistä Euroopan yhteisön laskennalliseen valuuttaan ecuun. Kuten SMP jo tuolloin käydyssä keskustelussa totesi, tähän toimenpiteeseen olisi tullut liittää markan ulkoisen arvon hillitty alentaminen. Esitimme tuolloin devalvaatioprosentiksi 5—8:aa. Tällä toimenpiteellä yhdistettynä mahdollisesti sen jälkeen aikaansaatuun tiukkaan tulopoliittiseen ratkaisuun oltaisiin Suomessa jo siirtymässä korkeasuhteeseen. Hallitus ei kuitenkaan ottanut kuten ei myöskään muu oppositio SMP:n tuolloisia talouspoliittisia neuvoja kuuleviin korviinsa, vaan toteutti ecusidonnaisuuden erillisenä yksittäisenä toimenpiteenä. Näin ollen markka jäi tuolloin vallinneeseen yliarvostettuun asemaansa. Tämä merkitsi vientiteollisuudellemme edelleen jatkuvia ja pahenevia kannattavuus- ja kustannusongelmia.

Hallitus pyrki hillityn devalvaation sijaan saamaan aikaan nk. sisäisen devalvaation. Käytännössä tämä olisi merkinnyt palkkojen tai oikeammin palkkakustannusten alentamista noin 3 prosentilla sekä valtionhallinnon menojen leikkaamista tai jäädyttämistä. Alkuperäisen esityksen mukaan hallitus pyrki säästämään lähinnä pienituloisempien kansalaisten sosiaalisissa etuuksissa ja korvauksissa. Työmarkkinajärjestöt eivät kuitenkaan tarttuneet hallituksen heittämään syöttiin riittävän innokkaasti. Samaan aikaan kylmät markkinavoimat jauhoivat järkähtämättä eteenpäin devalvaatiovaatimuksiinsa. Hallitus oli ajanut itsensä umpikujaan omassa talouspoliittisessa linjassaan. Tämän seurauksena maassamme suoritettiin pakkodevalvaatio, jonka suuruus oli eri arviointitapojen mukaan 14 tai hieman yli 12 prosenttia.

Pakkodevalvaation määrä oli siis noin kaksinkertainen verrattuna siihen tasoon, joka olisi tarvittu ecuratkaisun yhteydessä suoritettussa devalvaatiossa. Tämän lisäksi kansakuntamme sai kärsiä sen häpeän, että Suomen markka oli kansainvälisten markkinapiirien riepotelavana vuorokauden ajan niin, että markan arvo käytännössä määrittiin muualta kuin Suomen Pankin tai hallituksen toimesta. Hallitus ja Suomen Pankki ainoastaan totesivat tapahtuneen tosiasiaan.

Suomalaisella talouspolitiikalla ei tämän kaltaisen kaaoksen ja päättämättömyyden jälkeen ole kovin mairittelevaa mainetta ulkomailla,

mikä varmasti tullaan jatkossa huomaamaan lainoja ja muita taloussuhteita ulkomailla hoidettaessa. Pakkodevalvaation jälkeen Suomen markka on kuitenkin lähtenyt jälleen kipumaan uudella vaihteluvälillä maksimiarvoa kohden ja lyhytaikaisten luottojen korkoprosentti on kääntynyt nousuun, joskin tänään ilmeisesti hieman laskua on taas vaihteeksi tapahtunut. Näin ollen muutamassa päivässä hallituksen pakkodevalvaation antamasta hyödystä on jo merkittävä palanen syöty pois. Mikäli tämän suuntainen kehitys jatkuu, alkaa pian keskustelu siitä, tarvitaanko maassamme uusi devalvaatio vai ei.

Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmän mielestä hallittuun devalvaatioon liittyy aina samanaikaisesti toteutettu jälkihoito ja tukitoimenpiteet. Mikäli normaalia käytäntöä olisi noudatettu, olisi hallitus samassa tilaisuudessa devalvaatioprosentista tiedottaessaan ilmoittanut myös päättämistään jälkihoitotoimenpiteistä. Ahon hallitus ei kuitenkaan tähän pystynyt tai sitten se ei sitä edes tajunnut. Tästä on seurannut jo edellä mainitsemani negatiivinen korkokehitys ja kehitys markan ulkoisessa arvossa.

Hallituksella on äärimmäisen vaativa tehtävä saada edes osa devalvaation tuomasta hyödystä ohjatuksi hallitusti suomalaisten yritysten kilpailukyvyyn parantamiseen ulkomaan markkinoilla. Devalvaation kielteiset seuraukset tulevat joka tapauksessa, mutta ne kohdistuvat lähinnä tavallisiin kansalaisiin ja ulkomaille ylivelkaantuneisiin pieniin ja keskiuuriin yrityksiin sekä köyhiin kuntiin. Mikäli devalvaation hyödyn annetaan valtaosaltaan päättämättömyyden takia mitätöityä, saa Suomen kansantalous kärsiä ainoastaan devalvaation kielteiset seuraukset ja vähäinen jäljelle jäänyt hyöty koituu ainoastaan muutamille suurkeinottelijoille ja spekulanteille, jotka keräsivät toimenpiteistä mittavat voitot taskuihinsa.

Suoritettussa pakkodevalvaatiossa oli eräs tulevaisuutta ajatellen vaarallinen ja arveluttava seikka, jo aikaisemmin toteamani Suomen Pankin ja hallituksen päättämättömyys ja taitamattomuus. Suomen Pankki ei käytännössä kyennyt ohjailemaan maan rahapolitiikkaa viimeisen devalvaatiota edeltäneen viikon aikana ollenkaan ja hallituskin istui käytännössä neuvottomana. Talouspolitiikkaa Suomessa johtivat tuolloin keinottelijat ja suuryritykset sekä ay-johtajat. Tulevaisuuden kannalta olisikin todella merkittävää miettiä, miten varmistetaan se, että maam-

me talouspolitiikkaa voidaan ohjalla linjakkaasti ja päättävästi tekemällä päätöksiä vain niissä elimissä, joille näiden päätösten teko lainsäädäntömme mukaan kuuluu.

Suomen kaltaisella hyvinvointivaltiolla ja korkean elintason maalla ei ole varaa enää toistaa nyt tapahtuneen pakkodevalvaatiofarsin kaltaista hallitsematonta kehitystä, mikäli aiomme kyetä toimimaan taloudellisesti ja poliittisesti yhdyntävässä Euroopassa. Päävastoin Suomen tulee pystyä noudattamaan talouspolitiikassaan entistä suunnitelmallisempaa ja hallitumpaa linjaa, jotta se pystyy säilyttämään päätöksenteostaan edes nykyisen kaltaisen osuuden itsellään.

Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatit syyttävät keskustelussa olevassa välikysmyksessään talouspolitiikkamme epäonnistumisesta yksinomaan istuvaa Ahon hallitusta. Siinä korostetaan myös SDP:n mielestä vastuullisesti toimineen ay-liikkeen hyväntahtoisuutta ja kompromissihalukkuutta. Valitettavasti tämä väite ei kuitenkaan pidä kokonaan paikkaansa.

Hallituksen pyrkimässä pääsemään nk. sisäiseen devalvaatioon tähänneeseen ratkaisuun, johon sisältyi tulopoliittinen kokonaisratkaisu, oli etujärjestöjen rooli keskeinen. Ay-liike, työnantajat ja valtiovalta kävivät viikkokaupalla lähes hyödytöntä ajatustenvaihtoa tarvittavista toimenpiteistä ja niiden sisällöstä. Ay-liike oli tässä asiassa myös sisäisesti erimielinen riippuen lähinnä liittojen käsityksestä omien jäsentensä mahdollisista eduista ja tappioista talouspolitiikassa vaihtoehtoisissa sekä jopa liittojen vaalien ajankohdasta.

Erittäin arveluttavaa on myös sellainen kehitys, että maamme tulevaisuuden kannalta olennaiset ratkaisut neuvotellaan ja myös käytännössä tehdään poliittisten päättävien elimien ulkopuolella nk. korporatiivien toimesta. Tämä tosiikka on valitettavasti ollut vallalla jo useita vuosia. Työmarkkinajärjestöt ovat käytännössä sanelleet hallitukselle ja eduskunnalle haluamansa lainsäädännölliset ja valtiontaloudelliset toimenpiteet, joiden hinnalla ne ovat suostuneet tekemään toivotun sisältöiset työmarkkinaratkaisut. Tämän kaltainen demokratiaa loukkaava menettely ei kuulu mielestämme puhtaaseen parlamentaariseen demokratiaan ja on pitkällä tähtäimellä erittäin vaarallinen.

Päätöksenteko liukuu epädemokraattisiin menetelmiin, kuten parhaimmillaan aikoinaan Neuvostoliitossa ja Albaniassa, sekä poliittisesti vähemmän edustavien elinten käsiin. Eduskun-

nan tulisikin ennen kaikkea ryhdistäytyä poliittisen vallankäytön osalta niin, että se ottaisi itselleen todellisen vallan maassamme harjoitettavasta talouspolitiikasta päättämässä niin periaatteellisesti kuin myös sisällöllisesti.

Ay-liikkeen roolin tulee olla se, mikä sille kuuluu eli työmarkkinasektorin palkkaratkaisujen tekeminen ja siihen liittyvät asiat. Työmarkkinajärjestöt eivät ole oikeita elimiä vaatimaan, saati käytännössä päättämään normaalin lainsäädännön sisällöstä ja aikataulusta.

Ay-liike harjoitti tulopoliittisesta kokonaisratkaisusta käydyn keskustelun aikana useaan otteeseen kyseenalaista kiristys- ja painostuspolitiikkaa niin hallitusta kuin eduskuntaakin kohtaan. Tähän liittyi myös eri liittojen välisiä eturistiriitoja ja kilpailutilanteita, joten sosialidemokraattien mainostama ay-liikkeen pyyteeton asennoituminen ei pidä paikkaansa.

Saman suuntainen toiminta oli leimallista myös keskustavetoiselle MTK:lle puunmyyntiboikotteineen. Tämä ei tietenkään kumoa sitä tosiasiaa, että lopullisen vastuun talouspoliittisesta tilanteestamme ja ongelmistamme kantaa viime kädessä istuva Ahon hallitus.

Aikaisemmin puheessani mainitsin jo siitä, että devalvaatiopäätöksen yhteydessä olisi tullut tehdä päätökset myös devalvaation jälkihoidosta. Devalvaatio yksittäisenä ratkaisuna ei riitä poistamaan vallitsevia ongelmia, vaan antaa parhaimmassa tapauksessa muille ratkaisuille hyvän pohjan. Tämän takia onkin anteeksiantamatonta, että hallitus ei ole kyennyt toimimaan tehokkaasti niin, että jälkihoitopaketin sisältö olisi jo selvillä. Jälkihoidossa tulisi huolehtia siitä, että mittavimman devalvaatiohyödyn saaneiden suurten vientiyritysten lisäksi myös pienet ja keskisuuret työvaltaiset yritykset saisivat jatkossakin mahdollisuuden kannattavaan toimintaan, työttömyys saataisiin nopeasti alenemaan, sosiaalisen perusturvan kehittyminen turvattaisiin ja pienten ja köyhien kuntien talous pystyttäisiin pitämään pystyssä. Ilman tarvittavia tukia jälkihoitotoimia näin ei kuitenkaan käy, vaan konkurssit jatkuvat, työttömyys kasvaa edelleen, ja kuten olemme havainneet, myös korkotaso kääntyy jälleen nousuun. Mikäli näin annetaan tapahtua, ajautuu maamme täydelliseen taloudelliseen kaaokseen.

Arvoisa puhemies! Mikäli Ahon hallitus ei pikaisesti kykene esittämään eduskunnalle devalvaatioon liittyvää jälkihoitopakettia, jonka avulla maamme talous saadaan nousuun ja devalvaation haittavaikutukset minimoituksi, tu-

lee hallituksen tehdä asiasta tarvittavat johtopäätökset. Tämä tarkoittaa hallituksen omaa eronpyyntöä. Uuden hallituksen ohjelma tulisi luoda realistiselle taloudelliselle pohjalle siten, että ohjelma olisi myös käytännössä toteutettavissa. Samoin hallituspohja tulisi saada nykyistä toimivammaksi, niin että kaikkien hallituspuolueiden voidaan todella sanoa kantavan vastuun hallituksen toimista. Tällä hetkellähän osa hallituspuolueista näyttää elävän ikään kuin hallitusrintaman ja opposition välimaastossa häpeillen hallitusasemaansa. Tämä häpeä on tietysti ymmärrettävissä tarkasteltaessa hallituksen toimia ja päättämättömyyttä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi ehdotan seuraavaa perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuotoa:

”Eduskunta toteaa, että luovuttuaan eura-ratkaisun yhteydessä markan ulkoisen arvon alentamisesta ja mahdollisuudesta sen avulla vaikuttaa vientiimme ja sitä kautta talouselämän ja työllisyyden positiiviseen kehitykseen on hallitus ajautunut pakkodevalvaatioon, jonka jälkeen se ei ole pystynyt vielääkään esittämään tarvittavia suunnitelmia tai jälkihoitotoimenpiteitä, jotka olisivat varmistaneet devalvaation tuoman hyödyn ja jotka riittävän nopealla aikavälillä helpottaisivat lamaa ja vähentäisivät työttömyyttä sekä ylläpitäisivät olemassa olevaa perusturvaa,

ja toteaa, että tästä syystä hallitus ei enää nauti eduskunnan luottamusta, ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! On aivan totta, kuten välikysymyksen esittäjät sanoivat, että Suomen talouspolitiikalta, hallituksen ja Suomen Pankin harjoittamalta vakaan markan politiikalta on kadonnut luottamus. Uskotavuudesta ei kovin paljoa ole jäljellä sen jälkeen, kun Suomi devalvoi markkansa pakon edessä. Mutta lähes kaikessa muussa välikysymyksen perusteet ovat hakoteillä. On eduskunnan arvovallan kannalta surkeaa, että tällainen välikysymys tällaisena ajankohtana tuodaan eduskunnan käsittelyyn. Olen aivan samaa mieltä ed. Mäki-Hakolan kanssa siitä, että nyt olisi aika ryhtyä töihin eikä puhua viikosta ja kuukaudesta toiseen samoista asioista.

Siinä ed. Kalliomäki on kyllä oikeassa, että hallituksen sisältä kantautuneet devalvaatiokiistat ovat yksi syy siihen epäluottamukseen, joka yhteiskuntaan syntyi valitun talouspoliittisen linjan pitävyydestä. Olisin tässäkin yhteydessä

valmis tekemään henkilökohtaisen epäluottamuslauseen ministeri Väyrykselle. Mutta en tee sitä enää. Tätä keinoa on jo kokeiltu, ja kannatusta ei tullut, kuten eduskunta tietää.

Hallituksen talouspolitiikan haaksirikkoon ovat kuitenkin syyllisiä markkinavoimien ohella myös ne limanuljaskat, joihin myös tasavallan presidentti eilen viittasi. Kotimaisia markkina-voimia määräsivät ne parikymmentä suurta vientiyritystä, jotka vastaavat kahdesta kolmasosasta meidän viennistämme ja joiden rahoitusjohtajat pelasivat omia pelejään ja veivät rahaa ulos maasta. Epäisänmaallista toimintaa, kuten ed. Louekoski sanoi.

Näyttää siltä, että vientiteollisuuden on edelleenkin saatava tahtonsa läpi, olipa hallitus, Suomen Pankki tai eduskunta mitä mieltä tahansa. Siksi oikeastaan oli virhe, ettei Suomi sitonut itseään ja markkaansa tiukasti ecuun, vaan ainoastaan yksipuolisesti lupasi sitä seurata. Se ei riittänyt.

Tosiasiakin kuitenkin on, että SDP:n välikysymykseltä on pudonnut pohja. Se lepää tyhjän päällä. Kaikista niistä asioista, joihin välikysymyksen perusteluissa viitataan, on jo täällä keskusteltu ja kaikkiin perusteluissa esitettyihin asioihin on jo saatu vastaukset. Kaiken huipuksi SDP:n piiristä lähtenyt presidentti ilmaisee päivää ennen välikysymyksen keskustelua ja luottamuslauseäänestystä voimallisen tukensa hallitukselle, sen harjoittamalle talouspolitiikalle ja Suomen Pankille sekä vetoaa tulosopimuksen puolesta. Näinä ankeina aikoina ei ole kivaa olla demari.

Tästä huolimatta kannattaa hieman tarkastella SDP:n välikysymyksen taustalla olevia kuvioita. Itse asiassa mahtipuolue myöhästyi suunnitelmissaan vain muutamalla päivällä. Jos Suomi ei olisi ajautunut viime viikolla pakkodevalvaatioon, täällä käytävä keskustelu ja siitä tehtävät johtopäätökset erilaisissa kabineteissa voisivat nyt olla aivan toiset. SDP saattaisi tosissaan kolkutella hallitusovia. SDP:llä on nyt aikaisempaa markkinaehtoisempi puoluejohtaja, joka on siitä harvinainen demari, että hänellä on toimivat yhteydet Väyryseen. Ns. poliittiset spekulantit olisivat hyvinkin voineet periä voiton ja SDP päästä niin suuresti himoitsemaansa valtaan.

Puolueen ja ay-liikkeen salainen suunnitelma oli kaataa hallitus parlamentaarisin ja epäparlamentaarisin keinoin. Se on kärsinyt nyt haaksirikon, koska pakkodevalvaatio tuli ennen aikojaan. Viime päivien tapahtumat ovatkin hitsanneet hallituspuolueet ja hallituksen ministerit

niin tiukasti toisiinsa, ettei rakoa synny enää edes kenkälusikalla.

Enää ei pitäisi olla epäselvyyttä edes SDP:ssä, että hallituksella on paitsi eduskunnan myös tasavallan presidentin tuki. Tällaisena aikana sen merkitystä ei voida liioitella. Presidentti ei kannata ennenaikaisia vaaleja. Hallitus on tehnyt voitavansa, Suomen Pankki on tehnyt voitavansa, vakaamarkkan politiikkaa ei ole hylätty. Tuporatkaisu on saatava aikaan, jotta talouskriisistä selvitettäisiin mahdollisimman vähin vaurioin.

Tässä sitä on presidentillisiä terveisiä kerrakseen niin ay-liikkeelle kuin sosialidemokraateillekin. Eikö jo olisi aika ryhtyä miettimään, minkälaista oppositiopolitiikkaa puolue oikein harjoittaa, eikä keskittyä pelkästään ampumaan alas jokaikistä hallituksen esitystä? Tällä menolapuolueelta menee taas satatuhatta ääntä seuraavissa vaaleissa. Ei kahta suurtappiota ilman kolmatta.

Totta kai on niin, että tämä talo, eduskunta, tekee niin kuin haluaa, sanoipa presidentti mitä tahansa. Ei eduskunnan tarvitse kysyä presidentiltä lupaa, pitääkö hallitukselle antaa luottamus vai ei. Mutta näyttää siltä, että spekulantit eivät usko muuta kuin markkinoita ja pelejään — ja presidenttiä. Kansakaan ei usko sen enempää eduskuntaa kuin hallitustakaan. Se uskoo vain vahvaa johtajaa. Se on tottunut siihen, että aina on joku korkeampi voima, joka sanoo, mikä on oikein ja mikä väärin. (Ed. Jaakonsaari: Niin näyttää puhujan uskon!)

Valitettava tosiasia on, ettei kansa luota sen enempää hallitukseen kuin eduskuntaankaan. Sen kokee joka ainoa viikonloppu liberaalinen edustaja. (Ed. Kekkonen: Kauhea vastuu painaa!) Jos poliitikot haluavat edes pieneltä osaltaan kuroa umpeen sitä kuilua, joka tällä hetkellä vallitsee poliitikkojen ja kansalaisten välillä, niin kaikenlaisista taloudellisista kytkennoista on päästävä eroon. Poliitikko on valittu hoitamaan yhteisiä asioita, ei edistämään edustamansa yhteisön tai yrityksen tai vaalilaskujensa maksajan etuja. Ovatko nämä hallintoneuvoston jäsenyydet, ilmaiset ulkomaanmatkat ja lomat yhteisöjen kelohonkamajoilla ja muutama tuhat markkaa ilmaista rahaa kuukaudessa niin tärkeitä, etteivät kansanedustajat voi niistä luopua? Kannattaako niistä pitää kynsin hampain kiinni, jos luopumisen seurauksena on se, että kansalaisten usko politiikkaan, eduskuntaan ja hallitukseen palaisi? Puheet yhteiskun-

nallisen valvonnan tarpeellisuudesta ovat pupua.

Oikeaa poliittista kulttuuria ei ole se, että kansanedustajat istuvat yhtiöiden ja pankkien hallintoneuvostoissa. Tällaiset taloudelliset kytkennot ovat kerta kaikkiaan sopimattomia kansanedustajien tehtäviin ja asemaan. Tämä on yksi pahimmista poliittisen kulttuurin rikkeistä. En voi ymmärtää enkä hyväksyä sitäkään, että SDP:n uusi puheenjohtaja aikoo nauttia myös liikepankin johtokunnan jäsenen palkkaa ajaessaan työväen etuja. (Ed. Puisto: Sehän on SDP:n sisäinen asia!) Sundqvist todennäköisesti pitää myös paikkansa parinkymmenen yrityksen tai taloudellisen yhteisön johdossa, eikä omatunto soimaa pennin vertaa.

Arvoisa puhemies! Olen oppositiossa, mutta en ole luvannut ennen vaaleja enkä vaalien jälkeenkään äänestää aina ja kaikissa asioissa opposition riveissä enkä äänestä nytäkään. En, vaikka se olisi minulle henkilökohtaisesti paljon helpompaa. Kotona saisin sympatiaa ja silytyksiä, kun olen niin suoraselkäinen poliitikko, että vastustan hallituksen kuvottavaa politiikkaa. Sanon saman kuin viime viikollakin: oppositiosta ei ole hallituksen vaihtoehdoksi. Maahan ei tarvita poliittista kriisiä talouskriisin lisäksi. En myy itseäni ja periaatteitani sen vuoksi, että itsenäisesti käyttäytymällä todennäköisesti vaarannan poliittisen tulevaisuuteni. Entäs sitten?

Tosiasiat ovat tällä hetkellä surullisia SDP:lle ja sen upouudelle puoluejohdolle. Puolue on auttamattomasti hallituksen ulkopuolella ainakin kunnallisvaaleihin asti. Edes se, että säästölait on eduskunnassa säädettävä kahden kolmasosan enemmistöllä, ei asiaa toiseksi muuta. Hallituksella on omat konstinsa.

Eduskunta voi siirtää säästölait, mutta ei estää niitä. Vaikka ne äänestettäisiinkin valtiopäivien yli, ne tulevat voimaan vuonna 1993. Ensimmäisellä valtiontaloutta voidaan paikata verojen korotuksilla. Itse asiassa se olisi tässä tapauksessa jopa kohtuullisen järkevä ratkaisu. Se olisi myös yhteiskunnallisesti oikeampi keino kuin rokottaa vähäosaisia. Niin sanotun eläkeveron säättämisessä hallituksen on muutettava esitystä niin, että lisäveron ulkopuolelle jätetään alle 4 500—5 000 markan eläkkeet.

Välikysymyksen perusteluissa sanotaan, että ay-liike on kantanut oman vastuunsa ja osoittanut huomattavaa joustavuutta ollessaan valmis alhaisen inflaation politiikkaan. Ei pidä paikkaansa. Jos ay-liike olisi ollut valmis, tupo olisi syntynyt jo aikaa sitten, eikä pakkodevalvaa-

tioon olisi ajaututtu. Mutta ay-liikkeessäkin oli kuten teollisuudessa, yrityksissä ja jopa hallituksessa niitä, jotka normaalien markkinavoimien jatkeeksi niljakoivat, pelasivat omia pelejään ja pyrkivät hakemaan itsellensä etuja yhteiskunnan kustannuksella.

SDP:n väläkysymyksen perusteluissa on itse asiassa vain kaksi kohtaa, jotka ovat kohtuullisesti kohdallaan:

Hallitus on menettänyt luottamuksensa, ja sen palauttaminen ei tule olemaan helppoa. Vaikka tuskin mikään muukaan hallitus olisi pystynyt toisenlaiseen politiikkaan markkinavoimien ja D-miesten pelien takia, hallituksen talouspolitiikka ja sitä kohtaan tunnettu luottamus on kokenut ankaran tappion. Tätä tosiasiaa edes presidentillinen hyväksyminen ei toiseksi muuta.

Toinen asia, johon SDP:n väläkysymyksen perusteluissa voi yhtyä, on se, että pakkodevalvaatio luo epävarmuutta ja uusia inflaatio-odotuksia. Tässä ei enää oikein tiedä, kuka talouspolitiikkaa johtaa ja kenen pitäisi kantaa siitä vastuu: Suomen Pankin, hallituksen vai eduskunnan. Vaikka poliittisella koneistolla on avoimessa kansantaloudessa enää hyvin vähän mahdollisuuksia vaikuttaa, Suomessa kuitenkin eletään yhä mielipidetasolla ja kansan mielissä sääntelyn aikaa. Hallitusta ja ennen kaikkea eduskuntaa, kansanedustajia, vaaditaan vastaamaan kaikesta.

Jos ja kun asia on näin, Suomen Pankin taloudellinen valta on siirrettävä poliittiselle koneistolle. Siitä on tehtävä selkeästi joko hallituksen tai eduskunnan pankki, olkoon presidentti mitä mieltä tahansa. Jos eduskunnan on lopullisesti vastattava talouspoliittisesta linjasta, pankkivaltuusmiesten asemaa on tällöin vahvistettava. Vain sitä kautta Suomen Pankin taloudellinen valta tulee eduskunnalle, jolloin kansanedustajat siitä myös päällään vastaavat.

Eilinen päivä ei ennakoinut hyviä uutisia sen enempää hallitukselle kuin Suomellekaan. Devalvaatiohyödyn ulosmittaus tupopöydässä on täydessä käynnissä. Lyhyet markkinakorot eivät laskeneet vaan nousivat, eikä valuutta lähtenyt kulkemaan kotia kohti. Miksi? Siksi, että devalvaatio ei Suomen taloudenpitoa kohtaan tunnettua luottamusta miksiään muuttanut. Vaikka Suomen Pankki ja hallitus ovat tehneet melkein kaiken sen, mikä on niiden vallassa, työmarkkinoilla ei ole tehty mitään.

Mitä on tapahtunut tänään? Presidentin eilis-

ten kannanottojen jälkeen rahaa on alkanut virrata Suomeen ja markkinakorot ovat laskussa. Näin siksi, että Suomessa vain presidentillä on sellaista luottamusta ja sellaista arvovaltaa, jota markkinatkin tässä hullussa maassa uskovat. Kansanvallalle, hallitukselle ja eduskunnalle, asioiden tällainen tila on kyllä surkea kappale historiaa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen on jatkossa tehtävä kaikkensa, jotta ay-liike ja ay-johtajat tulevat järkiinsä ja tuposopimus saadaan aikaan. Hallitus on kiistatta käyttäytynyt menneinä kuukausina ylimielisesti niin ay-liikettä kuin oppositiotakin kohtaan. Tästä huolimatta hallitus ei voi perustaa talouspolitiikkaansa täysin opposition ja ammattiyhdistysliikkeen varaan. On oltava vaihtoehtoisia toimintamalleja. On oltava selkeä käsitys siitä, mitä sitten tehdään, jos tuposopimusta ei synny tai jos oppositio äänestää kaikki säästölait yli vaalien. Viimeksi mainittu mahdollisuus on paljon todennäköisempi kuin se, että oppositio ryhtyisi tukemaan hallituksen linjaa. Nykyinen oppositio ei ole samalla tavalla herrasmiesmäinen kuin kokoomus oli aikanaan.

Mikä oikein on SDP:n talouspoliittinen linja ja se vaihtoehto, jota se hallituksen linjalle tarjoaa? Mitä muuta se on, kuin että kaikki edut on säilytettävä nykyisellään ja valtionvelkaa kasvatettava entisestään? Mitä muuta se on kuin kuntien valtionapu-uudistusta ja rahaa rakentamiseen? SDP:llä ei ole esittää pöytään kunnollisia vaihtoehtoja. Niitä ei yksinkertaisesti ole. Kun uusi puoluejohtaja sanoo olleensa maltillisen devalvaation kannalla, niin nyt on sitten devalvoitu. Entäs sitten?

Tärkeintä talouspolitiikassa on, että devalvaation jälkihoito onnistuu. Mutta se ei ole yksin hallituksen käsissä. Sen sijaan hallituksen vallassa on ymmärtää muutakin kuin vientiteollisuuden etuja. Se on saanut riittävästi, jopa liikaakin muiden kustannuksella.

Vaikka hallituksen talouspolitiikan päälinjatukset voikin hyväksyä, se on kuitenkin ollut kansalaisia sekä pieniä ja keskisuuria yrityksiä kohtaan turhan kovaa. Pienet ja keskisuuret yritykset ovat suuria työllistäjiä. Suurteollisuuden paineiden alla ne on unohdettu. Siksi hallituksen on syytä kiireesti laatia ohjelma, jolla pieniä ja keskisuuria yrityksiä tuetaan. Tarvitaan suhdannelainoja, jotta terveet yritykset jaksaisivat elää vaikeiden aikojen yli. Työnantajan sosiaaliturvamaksujen perimisjärjestelmä on muutettava niin, ettei sillä rangaista työvaltaisia yri-

tyksiä. Vasemmistoliiton kannanotot tässä asiassa ovat mielestäni oikeita.

Kansalaisten kannalta perusturvan parantaminen on ensiarvoisen tärkeää. Se on elintärkeää nimenomaan ankeina aikoina. Perusturvaa koskevan vaalilupauksen keskusta on hallituksessa kiistatta unohtanut ja sanansa syönyt. Mutta perusturvaa ei saada aukottomaksi, ellei ansiosidonnaisiin etuuksiin, työttömyysturvaan ja sairauspäivärahoihin, puututa. Meillä on 300 000 työtöntä, eikä devalvaatio tuo työttömyyteen minkäänlaista parannusta vielä ensi talvena. Yhteiskuntamme ei kestä nykyisen kaltaisia ansiosidonnaisia etuuksia. Olen erittäin tyytyväinen, että SDP:n johdossa on edes yksi varapuheenjohtaja, jolla on järki päässä, mutta kuinka kauan Tarja Tenkula saa ajatuksiaan esittää, ennen kuin hänet hiljennetään tai suorastaan ulostetaan puolueesta? (Ed. Louekoski: Ei koskaan!)

Hallituksen on nyt pantava piste suurteollisuuden pajaamiselle. Jos ne yritykset eivät kymmenien miljardien markkojen tuella pääse jaloilleen, niissä itsessään on vikaa, ja ilmeisesti asia on niin, ettei teollisuutemme rakenteeseen ja tasoon saada korjausta, ellei ulkomailta tuoda apua suurteollisuuden pääpulmaan, teollisuutemme johtoon. Siksi ulkomaista omistusta ei pidä kavahtaa, vaan toivottaa se suorastaan tervetulleeksi, jos tänne nyt enää devalvaation jälkeen ketään olisi tulossa.

Suomi on hirvittävän velkainen maa. Jopa valtionvelka uhkaa kasvaa sietämättömiin mittoihin. Sitä velkaa maksavat vielä lapsemme ja lastenlapsemme, elleivät ole siihen mennessä jättäneet Suomea oman onnensa nojaan. Devalvaatio kasvatti Suomen kansantalouden nettovelan 150 miljardista markasta 171 miljardiin markkaan.

On uskomatonta, että vielä 1990-luvulla, kun Suomi yrittää tehdä itsestään eurokuntoista, suurteollisuuden spekulantit, puunjalostusteollisuus ja pari ammattiliittoa ajavat Suomen pakkorakoon. Jos vientiteollisuuden ay-liitot ja metsän myyjät nyt imevät devalvaatiohyödyn itselleen, Suomi saa pistää lapun luukulle. Tämä ei ole mikään demokratia, vaan ammattiliittojen hallitsema diktatuuri.

Arvoisa puhemies! Suomen kansainvälistä uskottavuutta ja hallituksen talouspolitiikan uskottavuutta ei voida pelastaa enää kuin yhdellä keinolla. Meidän on nopeasti haettava EY-jäsenyyttä, vain siten voimme jotenkuten korjata

niitä vaurioita, joita Suomi devalvaatio-operaatioissa kilpeensä sai.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Ensinnäkin on todettava, että yhden asian käytetyt ryhmäpuheenvuorot ovat osoittaneet: olisi ollut kaikkien kannalta viisasta, että tämä keskustelu olisi järjestetty samanaikaisesti viimeviikkoisen tiedonantokeskustelun kanssa. Pääasiassa nyt on toistettu samoja puheenvuoroja, joita silloin esitettiin. Hallituksen toiveena ja tarkoituksenaan oli vastata tähän välikysymykseen tiedonannolla, ja silloin se olisi ollut oikeassa yhteydessään. Mutta oppositio on pyytänyt ja saanut mahdollisuuden erillisen keskustelun järjestämiseen, joka ei valitettavasti ole kovin paljon uutta tilanteeseen tuonut.

Mitä tulee ryhmäpuheenvuoroissa esitettyihin päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuotoihin sekä sosialidemokraattien, vasemmistoliiton että Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmien päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuotoihin sisältyi selkeä epäluottamusponsi hallitukselle. Sen sijaan vihreän eduskuntaryhmän sanamuoto ei suoranaisesti sisällä epäluottamusta hallitukselle, mutta on muotoiltu sillä tavalla, että hallitus tulkitsee senkin epäluottamuslauseksi.

Herra puhemies! Haluan tässä puuttua vain muutama kysymyksiin, jotka lähinnä liittyvät sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoroon ja myös välikysymyksen esittäjien puolesta käytettyyn puheenvuoroon ja joihin mielestäni sisältyi historialliseltakin kannalta mielenkiintoisia arvioita.

Ensinnäkin ed. Kalliomäki väitti, että epäluottamus hallituksen valuuttakurssipolitiikkaa kohtaan syntyi hallitusneuvotteluissa. Hän totesi, että hallitusneuvotteluissa huhtikuussa olisi käyty kova kädenväöntö, jossa vastapuolena olivat devalvaatiohenkinen keskusta ja toisella puolella kokoomus yhdessä Suomen Pankin kanssa. Minä olin koko ajan mukana hallitusneuvotteluissa, eikä minulla ole minkäänlaista tietoa siitä, että tällaisia keskusteluja olisi hallitusneuvotteluissa käyty. Enkä tiedä liioin, että keittiön kautta olisi tullut mitään julkisuuteenkaan tämän kaltaisista keskusteluista. Mielestäni tämä väite on täysin perätön.

Mitä tulee ed. Kalliomäen muuhun kannanottoon, siihen sisältyi selkeä ilmoitus siitä, että sosialidemokraattien mielestä vakaan markan valinta talouspolitiikan perustaksi oli oikea. Näin täällä tekstissä selkeästi sanotaan,

ja minäkin olen olettanut, että sosialidemokraatit ovat olleet, olivat hyvin jyrkästi ennen vaaleja ja myös vaalien jälkeen, sillä kannalla, että Suomen ei tulisi devalvoida, vaan on jatkettava talouspolitiikkaa vakaan markan pohjalta. Mutta kun kuuntelin sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoron, tulin hyvin ymmälleni, koska siinä sen sijaan ed. Louekoski esitti, että olisi pitänyt keväällä tehdä revalvaation purkupäätös ecuratkaisun yhteydessä, siis olisi pitänyt devalvoida Suomen markka keväällä. Hän väitti, että tämä oli se sosialidemokraattinen vaihtoehto, jonka pohjalta asioita piti hoitaa.

Minä en tiedä, miten on mahdollista, että pääministeri ei ole tietoinen tällaisesta sosialidemokraattisesta vaihtoehdosta, jos se todella oli olemassa viime keväänä. Minulle kukaan ei sitä ainakaan kertonut, vaan annettiin ymmärtää hyvin yksiselitteisesti, että sosialidemokraatit ovat sitä mieltä, että markka tulee sitoa ecuun nimenomaan silloisella markan arvolla. Mutta nyt ed. Louekosken sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa annetaan ymmärtää, että näin ei ollutkaan asianlaita.

Mielestäni olisi monelta kannalta hyvä kuulla, mikä on nyt jälkikäteen katsoen sosialidemokraattien kanta? Onko se se, että on tehty virhe, kun sidottiin Suomen markka ecuun silloisella markan arvolla vai oliko niin, että sosialidemokraatit sittenkin olivat sitä mieltä, että olisi pitänyt devalvoida viime keväänä? Mielelläni kuulin vastauksen tähän. (Ed. Jaakonsaari: Pääministeri, mitä tehdään nyt?) — Mitä tulee siihen, mitä tehdään nyt, siihen vastasin jo omalta osaltani välikysymysvastauspuheenvuorossa. Se sisälsi runsaasti tulevaisuuteen kohdistuvia kannanottoja. Sen sijaan välikysymyksen esittäjien puheenvuoro ei sisältänyt ainuttakaan selaista.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Pääministeri Aho kuunnelleensa ed. Louekosken puheenvuoroa ei ehkä kuunnellut ihan niin perustellisesti kuin olisi pitänyt. Huomasin kyllä hänen innostuksensa tuossa vaiheessa. Se meni hyvin perille, minkä itse sanoin, että sosialidemokraatit eivät todellakaan ecuratkaisun yhteydessä esittäneet devalvaatiota, vaan lähdimme vakaan markan talouspolitiikan linjalta.

Mitä tulee itse ecuratkaisuun, totesimme tuossa yhteydessä, että annamme hallituksen esitykselle kannatuksemme ennen kaikkea siksi,

että kansainvälisen luottamuksen menettäminen uhkaa Suomea, ellei täällä ole riittävän laajaa tukea tuolle ratkaisulle, joka mielestämme kuitenkin olisi edellyttänyt mukaansa mm. laajan talouspoliittisen vakautuspaketin, ja sen ajankohtaa olisi pitänyt toisella tavalla harkita. Mutta kun hallitus eduskuntaa sillä lähestyi, niin katsoimme tuon luottamusnäkökulman velvoittavan meitä. Siis hyväksyimme ecuratkaisun, mutta vain tuolla perusteella. Vakautuspaketti olisi ilman muuta tarvittu.

Jos pääministeri olisi ed. Louekosken puheenvuoron kuunnellut, hän olisi ymmärtänyt, että ed. Louekosken puheenvuorossa lähtökohta oli täsmälleen sama. Hän kyllä puhui tuloatkaisusta tässä yhteydessä yhtenä elementtinä. Mutta kun hän pyysi äsken vastauspuheenvuoron, en lähde siteeraamaan, vaan hän itse kertoo tämän tosiasian.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielestäni huolestuttavinta on se, että hallitus tänään ja tiedonantokeskustelussa ilmoitti, että politiikka on ollut oikeaa ja sypäitä pakkodevalvaatioon, tuhoisaan kehitykseen, suurtyöttömyyteen ja suureen konkursien määrään on muualla kuin hallituksen politiikassa. Mielestäni on kaikkein huolestuttavin, että hallitus ei nähtävästi aio muuttaa tänään jälkeen harjoittamaansa politiikkaa, vaan aikoo jatkaa tätä deflatorista linjaa.

Tässä on hyvin paljon kysymys myös psykologiasta, siitä, minkälaista uskoa hallituksen toimet luovat kansalaisiin ja tähän maahan. Nyt olisi välttämätöntä käyttää tätä käännekohtaa myönteisesti hyväksi luomaan todella tulevaisuudenuskoa tähän maahan. Tähän tarvitaan kyllä myös toisenlaista talouspolitiikkaa. Tämä deflatorinen linja on osoittautunut tuhoisaksi. Nyt pitäisi ottaa käyttöön ne reseptit, mitä me olemme vasemmistoliitossa ehdottaneet kevästä saakka, eli ruveta rakentamaan, pistää tämän maan pyörät pyörimään ja sillä tavalla lisäämällä työntekoa, tekemällä parempaa työtä nostaa maata tästä alennustilasta.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En ymmärrä, kun täällä kiistellään pakkodevalvaation ja hallitun devalvaation eroa. Ei siinä mitään muuta eroa ollut kuin että pakkodevalvaatiossa homma luiskahti tietyllä tavalla housuihin hallitukselta eikä se varautunut etukäteen jatkohoidon puolella. Siinä on ero hallittuun devalvaatioon, merkityksellinen kyllä sellaisenaan.

Mitä tulee siihen pääministerin puheeseen, mitä itse kukin oli mieltä, en usko itsekään, että hallitusneuvottelujen yhteydessä olisi kiisteltä devalvaatiosta. Sen sijaan kiisteltiin kyllä selkeästi siinä vaiheessa, kun täällä tehtiin ecuratkaisu. Käsitykseni mukaan ja olen jopa tietoinen siitä, mitä itse kukin oli mieltä hallituksen keskuudessa tästä ratkaisusta, ja olen sitä mieltä, että tässä virheen aiheutti pikku kiire Ruotsin ratkaisun perään — koska Suomella ehkä tarkoitus oli tehdä ecuratkaisu vasta syksyllä — mikä tietysti osoitti sitä, että hallitus jossain määrin oli tässä asiassa kokematon.

Se, että sosialidemokraatit kannattivat mielessään ecuratkaisun yhteydessä devalvaatiota, on täysin selvää, mutta koska heidän tarkoituksenaan oli Ahon hallituksen kaulaan sitoa hirttosilmukka, josta he vetelevät yhdessä ammattiyhdistysliikkeen kanssa, niin se sopi tähän kuvioon. Nyt nähdään selkeästi se, että täällä ei sosialidemokraateilla enää pokka pidäkään, vaan toinen sanoo, mikä heidän mielestään olisi ollut hyvä ratkaisu eli devalvaatio, toiset taas pitävät epätoivoisesti kiinni siitä, mitä tuli silloin sanottua siinä hirttosilmukan sitomishetkellä. Tästä on sosialidemokraateilla kysymys. Näen kyllä, että sosialidemokraateilla on nyt pahasti leiviskä hukassa tässä hommassa ja etsiskellään takapuolen alle poliittisesta kentästä sitä kiveä, missä olisi pikkusen lämmintä vielä tulemassa.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Silloin kun ecuratkaisua tässä talossa tehtiin, sosialidemokraatit tukivat yhtenä miehenä hallituksen valitsemaa valuuttapoliittista linjaa. (Ed. Jaakonsaari: Naiset olivat mukana!) — Ed. Jaakonsaari sanoi, että naiset olivat mukana. Pitää paikkansa. — Me emme spekuloineet markan arvolla, vaan tuimme tätä ratkaisua ilman devalvaatiota. Tämä on varmasti herra pääministerin hyvässä muistissa. Äskeisessä ryhmäpuheenvuorossa vielä aivan erikseen painotin sitä, kuinka nopeasti halusimme mm. eduskunnan päätökset tässä asiassa hoitaa, että valuuttaspekulaatiota ei syntyisi. Kesän aikana kuitenkin kävi niin, että markan arvo hiljalleen putken sisällä devalvoitui kuuti-sen prosenttia.

Myös äskeisessä puheenvuorossani kerroin, mikä olisi meidän mielestämme ollut paras järjestys: Ensin tulopoliittinen sopimus, siihen liittyvät hinta- ja kilpailupoliittiset toimet, jotka olisivat tuoneet korkotasoa alas ja

inflaatiota alas. Sen jälkeen kaikessa rauhassa ecuratkaisu, myöhemmin kuin hallitus sen teki, ja siinä yhteydessä olisi voitu peruuttaa muodollisestikin revalvaatiopäätös. Ei sen kummempaa.

Vielä tässä puheenvuorossa kerroin, että ecuratkaisun yhteydessä tätä revalvaatiopäätöstä ei pitänyt purkaa siitä syystä, että Suomen Pankissa niin kuin hallituksessakin katsottiin, että se olisi merkinnyt erillisenä toimena luopumista vakaan markan politiikasta eikä olisi rauhoittanut valuuttapoliittista tilannetta, vaan nostanut lisää spekulatioita ilmaan. Sen takia tätä asiaa ei siinä yhteydessä tuotu lainkaan esille.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä tässä nyt karkaa tämä asia käsistä. Nimittäin en minäkään muista siitä asiasta mitään muuta ecupäätöksen yhteydessä, kuin että sosialidemokraatit olisivat yksimielisesti, naiset mukaan lukien, olleet ecupäätöksen kannalla. Nyt sitten ensimmäisenä näyttää puheenjohtaja Sundqvist ilmoittaneen lehtihaastattelussa, että se päätös oli väärä. Kyllä minä olen kuvitellut, että se politiikka, jota sosialidemokraatit tähän asti ovat harjoittaneet, on ollut heidän politiikkaansa ja he olisivat pitäneet siitä kiinni.

Itse asiassa tämä hallitukselle osoitettu väliky-symys pitää myöskin sisällään hyväksynnän ecupäätökselle. Sen takia me emme ole siinä mukana, koska se pitää sisällään ecupäätöksen hyväksynnän. Kyllä minusta, ed. Louekoski, nyt on kohtuutonta väittää, että itse asiassa silloin olisi-kin liputettu jonkin devalvaatoratkaisun puolesta. Silloin ei niin tehty. Jos puheenjohtaja Sundqvist on nyt tullut meidän kanssamme samoille linjoille, kyllä teidän, jotka silloin puolustitte vanhaa linjaa, pitäisi kunniakkaasti taistella sen puolesta. Ei Sundqvist vielä ole semmoinen marxism-leninism oppi-isä, että teidän siihen kannattaisi takertua ja selittää historiaa toisin päin kuin olette käyttäytyneet.

Mitä tulee ed. Jaakonsaaren kommenttiin, että nyt pitäisi katsoa tulevaisuuteen, kannatan sitä lämpimästi. Nyt on käynnissä markkinavomien jälkilypsy. Ne lypsävät lisää devalvaatioprosentteja. Jos ne sen saavat, se on täysin kohtuutonta, se pitää torjua. Minusta pitää palata valuuttamarkkinoilla säännöste-lyyn, estää pääomien vapaa liike, jos siitä on seurauksena korkeat korot ja 300 000 työtöntä. Jos kehitys ei nyt käänny sen suuntaiseksi, että tilanne on hallinnassa muuten, aloitetaan uudel-

leen pääomamarkkinoiden sääntely. Kansantaloutemme ei kestä tällaista pääomamarkkinoiden vapautta. Säännöstelyyn toivotan sosialidemokraatit mukaan, koska se olisi jälleen positiivinen ja rakentava vaihtoehto.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Nikula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin pääministeri äskeisessä vastauspuheenvuorossaan esitti vihreiden mielestä on perusteltua, että väläkysymyskeskustelu käydään erillään hallituksen tiedonannosta siitä syystä, että kuluneina päivinä hallitus olisi voinut rakentaa tehokkaan ja toimivan jälkihoidon devalvaatiolle, niin että vihreiden ponnessa esitetty Suomen talouden kääntyminen nousuun ja työttömyyden lasku olisi käytännössä myös saatu aikaan. Tavoitteesta ei ole erimielisyyttä. Hallituksella on laaja toimivalta. Sitä olisi tullut näinä päivinä käyttää devalvaation jälkihoidon aloittamiseksi. Me kritisoidimme sitä, että hallitus ei ole varautunut kaikkiin nähtävissä olleisiin vaihtoehtoihin jo ennen devalvaatiota eikä myöskään näinä päivinä saanut aikaan jälkihoidon toimenpideohjelman.

Hallitus ei ilmeisesti halunnut erota hallituspuolueiden puheenvuorojen mukaan siitä syystä, että taloudellisen kriisin ohella maahan ei haluttu aikaansaada poliittista kriisiä. Tosiasia on, että nyt meillä on molemmat kriisit ja ne jäytävät kansantaloutta.

Hallituksen olisi, kun devalvaatio on dramaattisesti muuttanut tulonsaanti- ja taloudellisia suhteita maassa, rakentaa uusi säästölakien ohjelma lähtien siitä tosiasiasta, että vientiteollisuus devalvaation kautta on saanut tuloja, jotka kansa maksaa.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ihan ensiksi ed. Seppäselle, kun hän viittasi marxismi-leninismiin. Ymmärtääkseni hän on kyllä meitä parempi asiantuntija sillä alalla.

Mitä tulee devalvaatiospekulointiin jälkikäteen, onhan tämä aika ainutlaatuista, että hallitus silloin, kun sen tärkein, itse asiassa ainoa tehtävä tässä tilanteessa olisi antaa jälkihoito-ohjelma meille, Suomen kansalle, kaikille, jotta tästä tilanteesta selvitettäisiin, pääministerin suulla ja arvovallalla vatvoo jotakin hyvin kauan, kauan sitten mennyttä asiaa, joka sitä paitsi on

sillä tavalla irrallaan tästä tilanteesta, että jälkihoidon suhteen siitä puhumisesta eikä ylipäänsä siihen palaamisesta ole enää vähintäkään hyötyä.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri on vedonnut jälleen kerran työmarkkinaratkaisun puolesta. Sellaiset lausunnot, joita jatkuvasti tulee hallituksen suunnalta, varmasti estävät työmarkkinaratkaisun syntyä. Jos niitä lakeja, jotka liittyivät Sorsan esitykseen ja ovat eduskunnassa käsittelyssä, ei hallitus aio vetää pois, se omalta osaltaan jarruttaa koko ajan ratkaisun syntymistä. (Ed. Jaakonsaari: Vetääkö hallitus pois?)

Toisaalta toivoisi vastausta pääministeriltä siihen, millä tavoin pääministeri aikoo lamatal-koisiin saada mukaan pääomapiirit. Nehän ovat nyt näyttäneet, että niitä ei sido mikään eikä määrää poliittinen koneisto Suomessa vaan ne tekevät mitä haluavat. Toivon pääministeriltä tähän vastausta.

Kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa ed. Mäki-Hakola kaipasi Suomen Pankille edelleenkin itsenäisyyttä. Mielestäni Suomen Pankin nykyiset johtajat joutavat kortistoon kaikki ja heidän omaisuutensa hukkaamiskieltoon. He ovat työnsä tehneet. Kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa arvosteltiin myös ay-liikettä, ja se on omalta osaltaan vaikeuttamassa myös lamatalkoita ja työmarkkinaratkaisua. En epäile, että kokoomus sitä niin haluaa.

Ed. Mäki-Hakola peräänkuulutti myös, että peruspalveluista ei tingitä. Hallitus on tehnyt lukuisia esityksiä, joilla peruspalveluja aiotaan heikentää Suomessa. On ihmeellistä, että ryhmäpuheenvuoroissa puhutaan toista, mitä tehdään.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen hallituksen väläkysymysvastauksessa esitettyä inflaationäkemystä, että inflaatio pysyisi ensi vuonna 4—4,5 prosentin haarukassa. Kun tuontihiödykkeiden osuus kuluttajahinnnoista on 30 prosenttia, koituu 14 prosentin devalvaatiosta inflaatioon automaattisesti liki 5 prosentin tasokorotus. Kun ottaa huomioon vielä kotimaiset kustannustekijät, Suomen inflaatiovauhti tulee pikeminkin olemaan lähellä 6:ta prosenttia ensi

vuonna. Kysyn: Millä olettamuksella hallitus pääsee 4—4,5 prosentin inflaationäkemykseen?

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosialidemokraateille haluan muistuttaa, että viime talvena ennen eduskunta-vaaleja sosialidemokraattien piiristä nimenomaan ruokittiin sellaista käsitystä ja väitettä, että keskusta ajaa devalvaatiota. Ihan vaalien alla peloteltiin devalvaatiovaatimuksella. Nyt tätä taustaa vasten minusta se, että äsken sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa puhuttiin devalvaatiohyödyn purkamisesta, se jos mikä minusta on takinkäänös. Te olitte vaalien alla toista mieltä ja nyt myönnätte, että olisi pitänyt tehdä kesäkuussa ecuratkaisun yhteydessä revalvaatiopurku. Nähdäkseni se on pitkälti myös sen suuntainen käsitys, joka hallituksen piirissä oli osalla ministereistä, että olisi pitänyt näin menetellä. Nyt on kuitenkin toinen tie valittu ja ollaan tässä tilanteessa.

Toivoisinkin, että jatkossa kiinnitetäisiin entistä enemmän huomiota siihen, että työmarkkinaratkaisu saataisiin aikaiseksi aivan niin kuin hallituksen vastauksessa edellytettiin, koska se on ainoa keino, jolla me voimme inflaatiopainetta hillitä.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ahon hallituksen johdolla suomalainen yhteiskunta on ajautumassa pakkodevalvaatiosta pakkohoitoon. Hallituksella ei ole, niin kuin tänään on nähty, mitään uutta esitettävää, vaikka se on työmarkkinaneuvottelujen osapuoli. Palkansaajajärjestöt erityisesti odottasivat sitä, että hallitus nyt täsmällisesti ilmoittaisi, millä tavoin se on lähdössä liikkeelle näitten neuvottelujen vauhdittamiseksi.

Samaten toimenpiteet viennin edistämiseksi puuttuvat täysin. Ei tämä devalvaatio ratkaise Suomen vientiä ulospäin, vaan nyt täytyisi laittaa vientiorganisaatiot toimimaan ja hallituksen omalla esimerkillään näyttää yhteistyössä suomalaisten yritysten kanssa, miten tätä vientiä lähdetään viemään eteenpäin.

Samaten vähävaraisempi kansanosa odottaa sitä, että hallitus jollain tavoin tässä jälkihoidossa muistaisi heitäkin. Ovat ne sitten lapsiperheitä tai ketä tahansa, joita tämä devalvaatio erityisesti koettelee, he toivovat, että niistä hallituksista, joissa keskusta aikaisemmin on ollut mukana, vaikka katsottaisiin mallia, miten näitä tukipaketteja on tehty.

Muutoinkin todella toivoisi, että pääministeri

alkaisi katsoa enemmänkin tulevaisuuteen, kun hän koko ajan vain muistelee, minkälaisia hallituksia on ollut aikaisemmin ja miten näitä asioita on aikaisemmin hoidettu. Nyt tarvitaan tulevaisuuden tekoja.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka hallitus varmaan tämänkin välikysymyskeskustelun jälkeen saa samanlaisen luottamuslauseen eduskunnalta kuin viime perjantaina tai oikeastaan lauantaina aamuyöstä, niin tosiasia kuitenkin, herra pääministeri, on se, että maassa vallitsee poliittinen sekasorto. Se vallitsee siitä syystä, että mm. eduskunnan puhemieskin on antanut lausunnon, jossa hän on todennut, että hallitus ei ole toiminut moraalisesti, mutta poliittisesti väärin. Eli siis myös hallitusrintamasta alkaa yhä enemmän kuulua tämän suuntaisia ääniä, että hallitus on toiminut poliittisesti väärin.

Samoin eduskunnan puhemies Suominen on todennut, että talouspolitiikan epäonnistumisesta huolimatta hän katsoo, että hallitukselle ei voida antaa kovin huonoa arvosanaa. Siis hallituspuolueen taholta jopa eduskunnan puhemies myöntää, että hallitus on epäonnistunut talouspolitiikassaan.

Ainoa, missä pääministeri Aho on täällä myöntänyt epäonnistuneensa, on se, että hän totesi, että arvioidessaan työmarkkinoiden toimivuutta hallitus on kenties epäonnistunut. Tältä osin on tietysti hyvin kuvaavaa se, että tässä hallituksen vastauksessa, jonka pääministeri esitti, taas kerran syy vieritetään kaikille muille tahoille tästä epäonnistuneesta talouspolitiikasta, mutta ei suinkaan hallitukselle. Eli hallitus aikoo edelleenkin jatkaa vanhaa talouspoliittista linjaansa kuten tästä paperista käy ilmi, vaikka se merkitsee sitä, että Suomen talous romutetaan perin pohjin.

On siinä mielessä todella kummallista, kuten ed. Nikulakin totesi, että mitään konkreettista jälkihoitopakettia hallitus ei ole kyennyt esittämään, vaikka se sai aikaa yli viikonlopun sitä rakennella edellisen tiedonantokeskustelun jälkeen.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hallitus teki päätöksen sitoutumisesta ecukoriin. Hallitus myös päätti, millä valuuttakurssilla siihen sitouduttiin. Pääministeri kysyi äsken, tehtiinkö silloin virhe. Ei tehty, herra pääministeri.

Socialidemokraatit ovat viimeksi viime vii-

konvaihtheessa puoluekokouksessaan liputtaneet markkinavetoisen yhteiskunnan puolesta ja liputtaneet sitoutumisesta eurooppalaiseen integraatioon. Euroopan yhteisö edellyttää mukana olevilta vakaata valuuttakurssia ja tiukkaa finanssipolitiikkaa. Ongelma on, herra pääministeri, siinä, että Suomen tasavallan hallitus ei kykene kumpaankaan. Se ei kykene tiukkaan finanssipolitiikkaan, ja täydellisen haaksirikon on kärsinyt se vakaan markan politiikka, jota hallitus ohjelmassaan liputti.

Me sosialidemokraatit emme haikaile EY:hyn saadaksemme sitä holhoamaan meidän rahapolitiikkaamme. EY:hyn pitää mennä meidän kilpailumme vuoksi. Mutta Suomen nykyinen hallitus tarvitsee EY:tä kainalosauvoikseen ja ikään kuin nojakeen, joka holhoaa vahvasta eurooppalaisesta keskuspankista käsin suomalaista markkaa.

Sen verran me haluamme itsenäisyydestämme pitää kiinni, että meillä on kyky itsekin huolehtia vakaasta markasta. Hallituksella ei sitä kykyä ollut. Niin suuret devalvaatiot, jollaiseen hallituksen toimettomuus meidät ajoi, haittaavat pitkän päälle kaikkia meidän eurooppalaistumispyrkimyksiämme. Euroopan yhteisössä näin suuria devalvaatioprosentteja katsotaan hyvin karsaasti ja ne katsotaan aggressiiviseksi kilpailuksi rahapolitiikalla.

Muuten, herra pääministeri, jos pääministeri ei muista hallitusneuvotteluista julkisuuteen tulleen hallituspuolueiden erimielisyyksiä, ei niitä ehkä niin paljon julkisuuteen tullutkaan. Mutta keittiön kautta livahti niin paljon ulos, että kukaan ei voi olla epävarma siitä, että epävarmuutta olisi hallituksen sisällä ollut.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Aho totesi vastauspuheenvuorossaan, että lukuisia toimenpide-ehdotuksia liittyy hallituksen vastaukseen.

En tiedä, enkö sitten osaa lukea taikka enkö ymmärrä luettua tekstiä oikein, mutta minä en löydä täältä oikeastaan muita kohtia kuin ainoastaan sen, että talouspolitiikan tavoitteet ovat siis devalvaatiopäätöksestä huolimatta edelleen ennallaan ja viimeisellä sivulla sanotaan, että "se edellyttää paitsi selkeää ohjelmaa" jne. Minä en löytänyt täältä kyllä mitään selviä kohtia, joita voidaan kutsua toimenpide-ehdotuksiksi.

Herra pääministeri totesi tällä tavoin. Minun mielestäni, jos me pohdimme asiaa, niitä tavoitteita, joita aikoinaan on ollut, ei voida toteuttaa tässä tilanteessa, koska tilanne on ai-

van uusi. Eduskunnassa on sellaisia lakiesityksiä, jotka heikentävät vaikeuksissa olevien ihmisten asemaa, ja nyt devalvaatiopäätös ilman jälkihoitopakettia pahentaa näiden ihmisryhmien ongelmia.

Mielestäni hallituksen olisi tullut devalvaatiopäätöksen yhteydessä tuoda selkeästi ilmi ne jälkihoitotoimenpiteet, mitä hallitus aikoo tehdä. Olihan siinä Suomen markkakin kellumassa jo jonkin aikaa. Olisi luullut, että ne erityisavustajat, joita hallituksella on erittäin paljon, olisivat valmistelleet sellaisia ehdotuksia. Minä en ainakaan tiedä, että sellaisia olisi tullut. Tässä hallituksen vastauksessa niitä ei ole todettu. Sitä en tiedä, onko hallitus toimittanut esimerkiksi hallituspuolueiden edustajille sellaisia tietoja, mutta minun mielestäni oppositiopuolueet eivät ole ainakaan niitä saaneet.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei näytä nauttivan muiden kuin hallituspuolueiden kansanedustajien luottamusta. 109 kansalaista on, jotka luottavat hallitukseen. Vielä vähemmän luottamusta on tämän keskustelun jälkeen, jossa pääministeri tuotti todella suuren pettymyksen. Juuri nyt olisi ollut se foorumi ja aika, jolloin hallituksen olisi pitänyt ilmoittaa pakkodevalvaation jälkihoidosta.

Pääministeri ei ole ilmoittanut, ovatko budjettiesitykseen sisältyvät säästölait edelleen voimassa, mitä tapahtuu esimerkiksi pakkolomauhkuksille ja muille. Kaikki nämä pitäisi arvioida uudelleen, koska pakkodevalvaation jälkeinen paniikkipolitiikka, joka nimenomaan kuristaa kotimarkkinatoimintaa ja kotimaista kysyntää, saattaa johtaa aivan arvaamattomiin seurauksiin, todellakin edelleen syvenevään lamaan ja kasvavaan työttömyyteen. Tämä on sitä uusoi-keistolaista ja yltiöliberalistista talouspolitiikkaa, josta sosialidemokraatit ovat pitkin kevättä sanoneet, että tämä ei voi johtaa muuhun kuin suureen kaaokseen.

Pääministeri yritti äsken kätevästi siirtää koko pakkodevalvaation jälkeisen ongelman menneisyyden syvyksi. Se on kyllä aika orwellilaista ajatusta. Samaan sarjaan liittyvät vastaukset, mitä pääministeri koko ajan on puhunut, että kyllä hallituksen talouspolitiikka on onnistunutta, mutta tavoitteet eivät ole toteutuneet. Tämä on kyllä todellakin aika käsittämätöntä. Nyt viimeistään on pääministerillä mahdollisuus kertoa, mitä nyt tehdään, jotta Suomi ei ajautuisi yhä syvempään lamaan.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Aloitan ed. Jaakonsaaresta, koska puheenvuoro oli hyvin mielenkiintoinen. Kysyttiin, miksi pääministeri ei välikysymysvastauksessa tehnyt sitä ja tätä. Pääministeri vastasi hallituksen puolesta juuri siihen, mitä kysyttiin. Jos esimerkiksi siihen ei sisältynyt riittävästi tietoja siitä, mitä devalvaation jälkeen tehdään, se ei kyllä johdu pelkästään hallituksesta vaan kysymyksestä. Tässä välikysymyksessä ei sanallakaan puhuta kysyjien puolella siitä, mitä pitäisi devalvaation jälkeen tehdä. (Välihuutoja) — Saanko nyt taas jatkaa puheenvuoroani? — Eli siis, ed. Jaakonsaari, se, miksi hallitus vastasi niin kuin vastasi, johtuu kysymyksestä ja kannattaa huolellisesti tutkia, mitä siellä kysymyksessä on sanottu, jonka ed. Jaakonsaari on allekirjoittanut. (Välihuutoja)

Edelleen mitä tulee jälkihoitoon, josta myöskin ed. Vistbacka täällä puhui, jälkihoidon linja on kuitenkin sanottu välikysymysvastauksessa hyvin selkeästi. Meillä on kaksi keinoista keinoa vaikuttaa siihen, että devalvaation hyödyt eivät valu inflaation kautta taivaan tuuliin.

Ensimmäinen keino on tuloratkaisu, sen nopea aikaansaaminen, ja niitä keskusteluja käydään koko ajan. Voin tässä jälleen kerran todeta, että hallituksesta ei ole ollut kertaakaan kiinni tuloratkaisun syntyminen. (Ed. Jaakonsaari: Kyllä on!) — Se ei ole ollut missään vaiheessa hallituksesta kiinni. — Sen myöskin työmarkkinajohtajat ovat meille keskusteluissa avoimesti myöntäneet. Sorsan ratkaisun syntyminen tai läpimeno ei ollut kiinni siitä, oliko hallituksen tukipaketti riittävä vai ei. Kaikki olivat valmiit hyväksymään sen oikeaksi tavaksi tukea tuloratkaisun syntymistä.

Muista seikoista johtuu se, että tuloratkaisu ei synny. Minä luulen kyllä, että asiat, syyt eivät ole sosialidemokraattienkaan ulottumattomissa. Teillä olisi hyviä keinoja saada tietää, miksi on ollut vaikeuksia saada tuloratkaisua syntymään tai miksi Sorsan ratkaisun nieleminen oli niin tuskallista ja vaikeaa. Luulen, että teillä on jopa paremmat tiedot siitä kuin minulla ja hallituksella ja hyvät keinot saada halutessanne siitä lisää tietoja. (Ed. Rinne: Demarien syytä!) — Minä en syytä ketään. Totean vain, että saatte halutessanne täsmällisen kuvan siitä, miksi tuloratkaisun tekeminen on ollut niin vaikeaa, miksi Sorsan ratkaisun hyväksyminen oli niin tuskallista. Minä tiedän siitä myös aika paljon, mutta en halua tässä vaiheessa siitä tarkemmin kertoa.

Mitä tulee ed. Hämäläisen puheenvuoroon, hän sanoi hyvin selkeästi asian, jonka nyt uskon: Sosialidemokraattien mielestä ei tehty virhettä keväällä, kun markka kytkettiin ecuun silloisella markan kurssilla. Miksi puheenjohtaja Sundqvist on toista mieltä? Siis ovatko sosialidemokraatit nyt sitä mieltä, että tehtiin virhe vaiko ei? En vielä kukaan ole saanut selvää, vaan päinvastoin olen entistä sekavammissa tilassa tämän kysymyksen suhteen. Jos teillä edelleenkin on sisälänne erimielisyys siitä, mitä olisi pitänyt tehdä, eikö olisi kohtuullista, että ei arvosteltaisi hallitusta siitä päätöksestä ensin, vaan selvitetään ensin omalta kannalta, ollaanko keväisestä päätöksestä sitä mieltä, että se oli oikea vaiko väärä? Yhtä aikaa ei voi olla kahta mieltä. (Ed. Jaakonsaari: Eduskuntaryhmä on ilmoittanut pääministerille!) — Siis eduskuntaryhmä on sitä mieltä, että se on oikein, ja nykyinen puoluejohto on sitä mieltä, että se on väärin? Hyvä! Tämä on hyvä tietää jatkokeskusteluja varten.

Ed. Skinnari kysyi, olisiko hallitus valmis edesauttamaan tuloratkaisun syntyä ja onko se ollut siihen valmis. Me olemme tehneet työmarkkinajärjestöjen kanssa tai nimenomaan palkan-saajakeskusjärjestöjen kanssa sopimuksen siitä, millä tavalla edistetään Sorsan sopimuksen toteutumista. Kyllä me olemme sanamme mittaisia. Pidämme lupauksemme sillä edellytyksellä, että sopimus todella syntyy. Mutta on selvää, että toista kertaa hallitus ei lähde kokeilemaan, onko se, mitä on luvattu, pitämässä vai ei, vaan haluamme varmuuden siitä, että sopimus syntyy. Jos näin käy, olemme valmiit tukemaan sitä erilaisin toimenpitein, joista sovittiin Sorsan ratkaisun yhteydessä.

Ed. Luukkainen kiinnitti erittäin tärkeään seikkaan huomiota, joka koskee inflatioennustetta. Aivan oikein voi kysyä, onko arvio 4—4,5 prosentista oikea vaiko ei. Väite siitä, että inflatio olisi ensi vuonna 6 prosenttia, joka on esitetty julkisuudessaakin, perustuu olettamukseen, että nyt hinnat käyttäytyisivät samalla tavalla kuin normaalissa tilanteessa. Mutta oletamus on kyllä se, että me emme ole kysynnän suhteen ollenkaan normaalissa tilanteessa, jolloin mekaaninen laskelma, joka devalvaation vaikutuksista inflatioon on tehty, ei tässä tilanteessa välttämättä toimi. Siksi pidän hyvin uskottavana sitä monien ennustajien arviota, että tällä kerralla devalvaation vaikutus hintoihin on selvästi vähäisempi kuin aikaisemmin. Tähän on mielestäni syytä uskoa. Jos vielä saadaan aikaan tuloratkaisu, johon sisältyy sosiaaliturvamaksujen siirtoja,

se mahdollistaa pääsemisen vielä tuonkin tason alapuolelle. Emme me ole devalvaation seurauksena tuomittuja korkeaan inflaatioon edellyttäen, että pystymme harjoittamaan pidättyväistä politiikkaa sekä budjetin suhteen että työmarkkinoilla.

Ed. Kekkonen sanoi, että hallitus vatvoo vanhoja asioita vastauksessaan. Siinä ei juuri-kaan puututtu menneisyyteen. Enemmänkin vastauksessa puhuttiin siitä, mitä pitäisi nyt tehdä, ja niin kuin täällä jo aikaisemmin kerroin, pääpaino on nyt siinä, että budjetin linja täällä pitää, koska siitä tulee myös huono viesti markkinoille, jos kävisi niin, että budjetin peruslinja ei toteutuisi. Toinen asia on täällä jo monta kertaa mainittu: tulopoliittinen ratkaisu. Se näkyi selkeästi väläkysymysvastauksessa.

Ed. Louekoski yritti selittää äskeisessä puheenvuorossaan omaa kannanottoaan. Kuuntelin hyvin huolellisesti ja sen jälkeen pyysin myös paperin, koska halusin nähdä, mitä täsmälleen ottaen oli sanottu. Otsikko kuuluu: "Miten sosialidemokraatit olisivat edenneet?" Täällä sanotaan: "lopuksi revalvaation purkamispäätöksen ja ecuratkaisun". Minulle ei jää mitään epäselvää siitä, mitä tämä tarkoittaa: sitä, että olisi devalvoitu Suomen markka vastaavalla määrällä kuin sitä revalvoitiin aikaisemmin.

Ed. Andersson sanoi, että suurtyöttömyys on nykyisen hallituksen syy. Totta kai meilläkin on vastuamme siitä, että tilanne on tällainen, mutta nyt ollaan pyrkimässä pois siitä politiikasta, jolla suurtyöttömyyteen on ajauduttu, pyrkimässä siitä budjettilinjasta ja myös siitä tulopoliittisesta linjasta, jota on toteutettu, jonka seurauksena me olemme ajautuneet suurtyöttömyyteen. Toivon, että todella vihdoinkin pääsisimme tässä mielessä hallituksen ja opposition välillä hyvään keskusteluun ja vuoropuheluun siitä, mitä ovat konkreettiset keinot, joilla voitaisiin suurtyöttömyyttä torjua. Minun mielestäni olemassa olevaa tilannetta kukaan ei voi hyväksyä. Kukaan ei voi pitää olemassa olevaa tilannetta sellaisena, että tähän pitää tyytyä, vaan nyt pitää olla valmiutta leikkauksiin, säästötoimiin ja myös pitkäjänteisiin taloudellisiin ratkaisuihin.

Viimeiseksi vastaan ed. Kalliomäelle, joka aloitti vastauspuheenvuorot sanomalla, että sosialidemokraatit edellyttivät, että olisi saatu viime keväänä vakauttamispaketti. Minustakin se olisi ollut aivan loistava asia. Juuri niinhän olisi pitänyt tapahtua, että ecupäätöstä olisi seurannut välittömästi vakautuspaketti. Ryhdyimme välittömästi neuvotteluihin työmarkkinaosa-

puolten kanssa. Mutta niin kuin täällä olen sanonut jo sata kertaa ennen ja toistan vielä kertaalleen: Silloin vastaus oli se, että neuvottelu tulolinjasta voidaan aloittaa aikaisintaan loka—marraskuussa. Tämä sanottiin myös julkisuuteen. Se ei tihkunut mitään kautta julkisuuteen, vaan se tuli suoraan työmarkkinajärjestöjen suulla julkisuuteen. Se valitettavasti oli osoitus siitä, että kriisitietoisuus ei silloin ollut mennyt perille. Tilanteen todellista luonnetta ei ollut tajuttu. Kuvaavaa sille, kun nyt monet sanovat, että olisi pitänyt tehdä devalvaatio silloin, on se, että ecupäätöksen jälkeen meillä oli yksi lakko, joka päättyi siihen, että lakossa ollut liitto sai selvästi yli sen, mikä oli yleinen linja, (Välihuutoja) AKT:n lakko, joka osoitti, minkälaisin ajatuksin työmarkkinoilla toimittiin.

Nyt olisi ehkä aika todella panna piiput tulevaisuuteen päin ja ryhtyä miettimään, millä tavalla tästä tilanteesta selvitään. Voin kertoa, että tänään on tullut hyviäkin uutisia. Markkinoilla tilanne on rauhoittumassa. Korot ovat laskusuunnassa. Myös työmarkkinoilla neuvotteluja käydään koko ajan tavoitteena sopimuksen aikaansaaminen.

Jos tämä eduskunta haluaa saada aikaan tilanteen, jossa meidän työstämme annetaan hyvä arvosana, olemme kaikki edesauttamassa sitä, että tuloratkaisu syntyy ja myös se budjettilinja, johon eduskunnan tulisi tässä taloudellisessa tilanteessa vastuullisesti sitoutua, voidaan viedä läpi. Ne ovat juuri niitä signaaleja markkinoilla, joita nyt tarvitaan, jotta tilanne rauhoituisi.

Ed. Lamminen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Keväällä vaihtoehdot olivat devalvaatio tai deflaatio. Muita vaihtoehtoja kansakunnalla ei ollut. Siinä tilanteessa hallitus valitsi deflaation ja laati budjettiesityksen, jonka tarkoituksena oli ajaa kansantaloutta alas. Sen jälkeen hallitus ajautui tänä syksynä pakkodevalvaatioon, mutta olen hämmästynyt, että sen pakkodevalvaation jälkeen hallitus haluaa säilyttää budjettilinjan, joka pitää sisällään deflaation, kansantalouden rujouttamisen, alasajon. Eli siis kun keväällä vaihtoehtoja oli kaksi, devalvaatio tai deflaatio, nyt me olemme saaneet molemmat: sekä devalvaation että deflaation, ja se on kestävälinja.

Minä olen sitä mieltä, herra pääministeri, että teidän hallituksenne jälkihoitopaketti, devalvaation jälkihoitopaketti, on täysin yksiselitteisesti esitetty eduskunnalle. Se on teidän esittämännen budjetin linja; sen rajumpaa deflatoivaa jälkihoitopakettia kuin se, mistä siinä on kysymys, ei voida kuvitellakaan. Itse asiassa eduskunnan tehtävänä on nyt purkaa se teidän budjettilinjanne, koska on tapahtunut jotain muuta. On tapahtunut tämä devalvaatio. On tapahtunut ajautuminen devalvaatioon, joka aiheuttaa maaillemme myös poliittisen ja moraalisen kriisin.

Tämän takia haluaisin, että te tuotte kansantalouteen myös myönteisiä vaikutuksia, omilla toimenpiteillänne saatte aikaan jotain sellaista, joka tappaa tämän lamapsykologian. Ja sitä te ette tuo, jos te jatkatte deflaatiolinjaa myös näissä oloissa, jolloin on devalvoitu. Herra pääministeri, nyt on tapettava deflaatiopolitiikka ja teidän on luovuttava osasta budjetinnee sisältöä.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ecuratkaisun yhteydessä sosialidemokraatit esittivät talouden perusrakenteita korjaavaa ja hintoja pitkällä tähtäimelläkin laskevaa vakauttamispakettia vauhdittamaan mm. tuloratkaisun syntyä. Olisi ollut epärealistista uskoa, että tuossa vaiheessa vakauttamispaketti, ecuratkaisun yhteydessä, olisi ollut nimenomaan tuloratkaisu. Pääministeri ei ole vielääkään tästä epärealismistaan päässyt eroon. Meidän mallimme olisi myös poikennut hallituksen giljotiinipoliitikasta. Olisi lähdetty siihen, että toisenlaisillaakin signaaleilla ja varsinkin toisenlaisilla voidaan edetä myönteisiin ratkaisuihin.

Sitten pääministeri esitti mielestäni varsin mielenkiintoisen näkökulman itse välikysymysinstituutioon hallituksen kannalta: Hallitus vastaa vain kysymykseen. Se ei käytä tilaisuutta hyväkseen esitelläkseen tässä vaikeassa tilanteessa ratkaisujaan, joilla se haluaa pakkodevalvaatiosta seuranneen vaikean poliittisen tilanteen ratkaista. Ei varsinkaan siinä mielessä tämä tunnu oikein järkevältä, kun hallitus ei myöskään tiedonantokeskustelussa esitellyt tulevaisuuden näkymiään. Se oli silloin paniikissa. Nyt hallituksella on ollut useampi päivä kuitenkin, lähes viikko, aikaa miettiä asioita ja valmistella eduskunnallekin esitettäväksi omat lääkkeensä.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministeri, kun häneltä tiedusteltiin, mikä on tämän jälkihoitopaketin sisältö,

aloitti hyvin toiveikkaasti. Ensimmäinen kohta oli tuporatkaisu ja siihen liittyvät asiat. Sen jälkeen ei tullut mitään. Minä kysyn nyt toisen kerran: Eikö ole mitään muuta devalvaation jälkihoitoa hallituksella kuin tuporatkaisu? Näinkö vähissä ovat hallituksen keinot? Minä kysyn nyt sitä sen takia, että talouspoliittisessa tiedonannossa sanottiin ihan selkeästi, että hallitus antaa uusia säästölakeja. Kertokaa nyt ihmeessä, mitä ne uudet säästölait ovat, ketä ne koskettavat ja milloin ne tulevat voimaan ja ovatko ne uusia maksuja, jotka taas lisäävät inflaatiota, vai mitä ne ovat.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On valitettavasti todettava, että herra pääministeri yliolkaisesti vähän viisastelemalla yritti ohittaa tämän välikysymyksen sanomalla, että vastataan vain siihen, mitä kysytään. Kyllähän siihen olisi voinut vastata vielä lyhyemmin sanomalla kysymykseen, aikooko hallitus jatkaa työskentelyään, että kyllä aikoo.

Mutta herra pääministerin puheenvuorossa oli eräs asia, joka on syytä korjatakin. Kriisitietoisuus ei herra pääministerin mielestä ollut mennyt perille eikä kai vieläkään ole mennyt perille ammattiyhdistysliikkeessä ja työmarkkinajärjestöjen keskuudessa. Tästä asiasta olen kyllä herra pääministerin kanssa eri mieltä. Mutta ilmeisesti hallituksen eräs ongelma on se, että sieltä puuttuu joko halu tai kyky ymmärtää työmarkkinoiden ajattelutapaa, työmarkkinapsykologiaa, miten tehdään sopimuksia vaikeissa tilanteissa, joissa itsensä vahvaksi tuntevat etujärjestöt ajavat kukin omia etujaan. Se vaatii sovittelevaa mieltä, ei uhittelua. Se vaatii määrätietoista otetta, ei määräilyjä sivusta käsin, aitoa sitoutumista siihen, että syntyy sopimus. Minä en pyri neuvomaan herra pääministeriä tässä asiassa tämän enempää. Herra pääministeri varmaankin tämän asian on jo havainnut. Määräaikoja asettelemalla ja määräilemällä sopimuksia ei synny.

Sitten palautan vielä mieleen, mitä käytännössä tapahtui, kun ecuratkaisu oli tehty. Markka pikkuhiljaa kesän aikana devalvoitui 6 prosenttia. Sosialidemokraatit halusivat tukea hallituksen linjaa ecuratkaisun yhteydessä. Toistan tämän vielä kerran, ettei se jää kalvamaan kenenkään mieltä eikä aiheuta epäselvyyttä. Mehän toimimme määrätietoisesti, herra pääministeri, sen hallituksen ratkaisun puolesta siinä tilanteessa.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vasemmistoliiton edustajat Andersson ja Seppänen ovat moneen kertaan puhuneet, että hallitus jatkaa deflaatiopolitiikkaa. Kuitenkin tämäkin keskustelu on osoittanut, että meillä devalvaation jälkeen on siirrytty inflaatiossa keskustelemaan tasosta 4—6 prosenttia. Ei voi millään perustella sitä, että nyt olisi kysymys deflatorisista toimenpiteistä, kun päinvastoin paineet ovat todella siinä, että pitäisi alkaa kaikin keinoin vastustaa inflaatiota. Hallituksen pitäisi jopa harkita uusia signaaleja mielestäni sillä tavalla, että pyrittäisiin perumaan viimeisin viinan hinnankorotus. Annetaan uusia signaaleita siihen suuntaan, että ei todellakaan syntyisi inflaatiopaineita.

Muuten sopii kyllä kysyä, voidaanko näissä oloissa pitkän päälle saada yhteiskuntasopimuksia aikaan, kun ottaa huomioon, että meillä on työmarkkinoilla mm. voimassa sellaisia lakeja, että jos mainitsee työsopimuksessa sanan lakko, on lähdeittävä vankilaan.

Tässä suhteessa, kun seuraava tuporatkaisu saadaan aikaan, pitäisi käydä todella kiinni työmarkkinapelisääntöihin. Myöskin sosialidemokraattien osalta on kysyttävä, kuinka kauan sosialidemokraatit käyvät politiikkaa pelkästään ay-liikkeen kautta. Muun muassa nyt, kun valittiin puoluesihteerä, keskeisin valintaperuste oli se, että hänellä on kokemusta SAK:sta.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tavoittelee uskottavuutta lähes paniikinomaisesti. Uskottavuutta ei voi kuitenkaan koskaan saada ilmoittautumalla uskottavaksi. Uskottavuuden voi saada vain uskottavien tekojen perusteella. Ja kun hallituksen politiikka ja talouspolitiikka on väärää, eihän se voi mitään uskottavuutta tuottaa mukanaan.

Hallitus ei myöskään voi saada vaatimalla mitään tulosopimuksia. Ne tehdään neuvotteluteitse. Mutta hallitus voisi osoittaa jotakin psykologista otetta auttaakseen näitä neuvotteluja, mutta hallituksen neuvottelopsykologia on niin pielessä kuin vain pielessä voi olla.

Pääministeri on vastannut, että välikysymyksessä ei ole esitetty minkäänlaista vaihtoehtoa eikä edes vaihtoehtonäkemyistä talousongelmamme poistamiseksi. Tässä on osittaista totuutta mukana, ja sen tähden meidänkin oli niin vaikea osallistua välikysymykseen. Mutta vaarallisinta Suomen kansakunnalle on se, että hallitus ei edes tunnusta, että sen pitäisi muuttaa mitään politiik-

kastaan, ei ainakaan mitään talouspolitiikkaan. Se on siis todella vaarallista kansakunnalle: ei minkäänlaista vaihtoehtoa tarjolla, vaikka täydellinen kaaos on päällä.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministerillä on ollut koko tämän hallituksen ajan yksi ainoa puheenvuoro. Siinä kaikkeen vastuullisiksi on nimetty edellinen sinipunahallitus ja erityisesti sosialidemokraatit.

Näin oli tämänpäiväisessäkin puheessa. Nyt puheenvuoro oli vain tavallista lyhyempi, lähes ylimielinen. Samaa ylimielisyyttä tai neuvottomuutta itse asiassa korostaa myös salin seinälle kiinnitetty puhujalista, joka on tavallista lyhyempi ja sieltä puuttuvat lähes tyystin hallituspuolueiden edustajien puheenvuorot. Näyttää siltä, että hallituspuolueissa ei todellakaan ole sen paremmin selityksiä kuin perustelujakaan nykyiselle tilanteelle.

Erityisesti ihmettelen, missä kokoomus luuraa. Miksi kokoomus on täysin antautunut keskustalle? Miksi se ottaa vastaan kaikki syytökset sinipunahallituksen rikkeistä? Missä on valtiovainministeri, jota ei ole näkynyt näissä viimeisissä keskusteluissa ei mailla eikä halmeilla? Ja keskustalainen pääministeri johtaa koko orkesteria myös talouspolitiikan osalta.

Hallitus ei ole saanut aikaan ratkaisuja sen vuoksi, että se on ollut kyvytön ja taitamaton ja että sitä kohtaan ei ole tunnettu riittävää luottamusta, eikä hallitus ansaitse luottamusta nykyään. Kaiken tämänpäiväisen perusteella hallituksella ei ole, pääministerin puheenvuoroihin viitaten, minkäänlaisia eväitä tulevaisuuteen eikä ratkaisun avaimia. Taloushistorian kertauskursseista me olemme saaneet jo tarpeeksemme.

Ed. A n d e r s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Aho sanoi, että hallitus ei ole tavoitellut suurtyöttömyyttä. Kuitenkin tämä valittu linja kesäkuun jälkeen on ollut juuri suurtyöttömyyden linja. Muistamme kaikki kuuluisan Sixten Korkmanin artikkelin Postipankki-lehdessä, missä hän sanoi, että kyllä voitaisiin tehdä kohdennettua elvytystä mutta sen kielteinen puoli on se, että se vähentäisi työttömyyttä. Tämä oli hyvin rehellisesti ilmaistu. Hallituksen tavoite on ollut suurtyöttömyyden kautta saada palkat alas, saada sisäinen devalvaatio ja kurjistumisen kautta Suomi sitten joskus nousemaan lamasta. Mielestäni on vähän kummallista kieltä, ettei tämä olisi ollut hallituk-

sen linja. Tai ovatko Korkman ja Aho olleet eri linjoilla näissä asioissa?

Ed. Jaakonsaari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hallitus on esittänyt pakkovalvontajärjestelmän jälkihoito-ohjelmaksi samoin kuin koko tämän taloudellisen kaaoksen hoito-ohjelmaksi sen, että tulopoliittinen ratkaisu pitäisi saada aikaan. Se on totta, tulopoliittinen ratkaisu pitäisi saada aikaan, mutta se ei ole totta, että hallitus olisi tukenut tulopoliittisen ratkaisun syntymistä, tai se on tukenut lähinnä niin kuin naru hirtettyä.

Me muistamme todella hyvin sen psykologisen kaaoksen, jonka ministeri Viinanen sai aikaan vielä viimeisellä puheenvuorolla, jolla hän oikein neuvoi työnantajia, että kertokaa työntekijöille, että ei kannata järjestäytyä ammatillisesti. Vaihtakaa, herra pääministeri, tässä on rakentava ehdotus, tuo ministeri Viinanen johonkin sivistyneeseen porvariin, joka ymmärtää työmarkkinaelämää, esimerkiksi Ilaskiveen, joka ymmärtää sitä ajattelua, että nyt ei kannata syventää lamaa eikä lisätä työttömyyttä, vaan nyt kannattaa esimerkiksi elvyttää julkisen sektorin kautta.

Hallitus itse asiassa kaatui moraalisesti silloin, kun se ei itse pystynyt politiikallaan vakuuttamaan työmarkkinajärjestöjä tulopoliittisen ratkaisun suhteen, vaan tulopoliittiseksi selvitysmieheksi ja tämän ratkaisun takuumieheksi piti saada Kalevi Sorsa. Loppujen lopuksi hallitus vammautui ei ainoastaan henkisesti vaan myös fyysisesti, kun Suomen Pankki ajoi pakkovalvontajärjestelmän hallituksen yli.

Me haluamme vastuamme tuntien tietää, mitä hallitus aikoo tehdä budjettilinjalle, pitääkö se kaikki säästölait voimassa ja tuoko se uusia, jottei tapahtuisi niin, mitä me pelkäämme, että nyt toimii ei ainoastaan giljotiini vaan kaksoisgiljotiini: kun julkisia menoja vielä supistetaan, lisätään työttömyyttä ja syvennetään lamaa. Hallituksen linja on väärä, ja sosialidemokraatit, niin vasta valittu puoluejohto kuin eduskuntaryhmäkin, pyrkivät tämän linjan muuttamiseen, tämän yhteiskuntapoliittisen yltiöliberaalin linjan muuttamiseen.

Pääministeri Aho: Herra puhemies! Mielelläni aloitan ed. Jaakonsaaren puheenvuorosta. Miksi nimitin Sorsan välitysmieheksi silloin, kun kokonaisratkaisua tehtiin? Siihen oli hyvin selkeät ja järkevät syyt, joista vähäisin ei ollut se, että hänellä oli arvovaltaa niissä piireissä, jotka

yrittivät estää tuloratkaisun syntymisen ja joita löytyy nimenomaan ed. Jaakonsaaren omasta puolueesta. (Ed. Jaakonsaari: Voiko pääministeri tarkemmin sanoa?) — Minä kerroin vain yhden perustelun, ed. Jaakonsaari, syistä, miksi valittiin ja nimitettiin nimenomaan pankinjohtaja Sorsa välitysmieheksi. Yksi syy oli se, että oli löydettävä sellainen henkilö, jolla oli arvovaltaa niiden työmarkkinoilla toimivien keskuudessa, joiden tavoitteena oli devalvaation aikaansaaminen. He ovat kaikkien tiedossakin, ja jokainen on voinut julkisuudestaakin heidät helposti nähdä. He ovat tuoneet myöskin omat kantansa selkeästi julkisuuteen. (Ed. Jaakonsaari: Tarkoitatteko Haavistoa ja Väyrystä?) — Ei minun tarvitse kertoa enempää, koska nimet on jokainen voinut lehdistäkin nähdä, niiden nimet jotka ajoivat devalvaatiota eivätkä olleet siksi valmiita hyväksymään toista linjaa. Tässä suhteessa ei tarvitse perustaa mihinkään huhuihin tai oletuksiin, vaan nimenomaan julkisuudessa näkyneisiin kannanottoihin.

Ed. Louekoski väitti, että määräaikoja asettamalla olisi tuotettu vaikeuksia työmarkkinaneuvotteluille. Minulla on kyllä hyvin vankka käsitys siitä, että tapahtui juuri päinvastoin. Jos ei olisi asetettu mitään määräaikoja, niin vieläkin emme kävisi kunnollisia neuvotteluja. Nimenomaan sillä patistuksella, jota hallitus teki määrätietoisesti ecupäätöksestä lähtien pyrkien saamaan järjestöt neuvottelupöytään ja neuvottelemaan ja sopimaan, vain sitä kautta oli mahdollista, että me ylipäänsä olemme siinä tilanteessa, että on mahdollista marraskuun loppuun mennessä saada aikaan tuloratkaisu. Kyllä jokainen on tämän asian varmasti nähnyt, että liikkeelle paneva voima työmarkkinaratkaisun aikaansaamiseksi on ollut nimenomaan hallitus, joka on tehnyt kaikkensa sopimuksen aikaansaamiseksi.

Vielä kerran totean sen, että kun saimme aikaan Sorsan ratkaisun, niin työmarkkinaosapuolet, myös palkansaajien keskusjärjestöt, olivat sitä mieltä, että se paketti, jolla hallitus oli tässä ratkaisussa mukana, tyydyttää ja on hyvä, eikä siihen esitetty missään vaiheessa mitään kritiikkiä. Se ei ollut kenellekään mikään peruste sille, että tuloratkaisu sitten haluttiin liittokohteisissa neuvotteluissa joko kaataa tai sen toteuttamista vaikeuttaa.

Edelleen mitä tulee väitteisiin siitä, että hallituksella ei ole selkeää käsitystä siitä, mitä pitäisi tehdä ja minkälaisin toimin tästä eteenpäin pitäisi mennä, niin devalvaation seurauksena valtion-

talouden tasapaino ei parane, vaan mahdollisesti jopa huononee ensi vuonna. Se tietää sitä, että meidän on pakko toteuttaa hyvin tiukkaa budjettipolitiikkaa, tai muuten on seurauksena se, että joudumme täysin hallitsemattomaan tilanteeseen myös valtiontalouden puolella. Siihen ei kukaan halua tätä maata päästää. Jos sitä kehityslinjaa, joka pantiin alulle viime syksynä tämän vuoden budjetilla, jatkettaisiin, me olisimme perikadossa hyvin lyhyessä ajassa. Asia on mielestäni harvinaisen selvä. Jokainen, joka ymmärtää markoista ja taloudesta jotakin, ymmärtää, että jos me jatkaisimme tällä 12—13 prosentin valtion menojen reaalkasvun linjalla, me olisimme tuhon tiellä hyvin nopeasti. Siksi tästä asiasta on mielestäni nyt enää turha kiistellä. Jokainen tietää, että meidän on pakko saada julkisten menojen kasvua hillityksi. Sen tietävät myös ne monet kansanedustajista, jotka ovat kuntien päätöksentekijöinä. Myös kunnissa ollaan saman tosiasian edessä. Siellä on säästetty niin ikään ja joudutaan säästämään eikä siellä elvytetä, koska jokainen vastuullinen päättäjä kunnissa tietää, että menojen kasvu on saatava kuriin ja kunnan talous tasapainotetuksi. Uskon, että teemme yhteistä työtä eduskunnassa ja niissä kunnallisissa päätöksentekokelemissä, joissa myös opposition edustajat ovat vastuuta kantamassa.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin toivonut, että pääministeri olisi vastannut ulkomaankaupan edistämisestä. Olisin ollut todella onnellinen, jos hän olisi voinut kertoa, millä tavoin hallitus vientiä tulee edistämään, sillä ei devalvaatio eikä tulopoliittinen ratkaisukaan yksin riitä. Meidän tässä uudessa eurooppalaisessa tilanteessa ja uudessa maailman työnjaossa pitäisi omat organisaatiot saada liikkeelle. Hallitus, ellei se mitään muuta tee, voisi pyytää ulkomaankaupamme organisaatioilta, kaupallisilta sihteereiltä ja vastaavilta, selvityksen siitä, millä tavoin he näkevät sen, mitä meidän tässä tilanteessa pitäisi tehdä. Häthäudot viennin edistämiseksi tulevat nimenomaan niiltä ihmisiltä, jotka arkipäivänsä viettävät niiden ongelmien parissa, joita viennissämme tällä hetkellä on.

Toisaalta on aika käsittämätöntä, vaikka aika monessa välikysymyskeskustelussa olen ollut paikalla, että olisi koskaan vielä ollut sellaista hallitusta, jonka yksikään ministeri ei ole paikalla silloin, kun välikysymykseen vastataan. (Ed. Seppänen: Niitähan oli viime vaalikaudella mon-

ta!) Aina on kuitenkin joku tullut edes muodon vuoksi istumaan saliin, mutta tämän hallituksen aikana ei tähän ole pystytty.

Minua ihmetyttää myös se, että edelleenkin pääministeri käyttää kesäkuun tilanteesta pelkästään AKT:n lakkoa esimerkkinä. Lakossa oli 6 000 ihmistä ja työsulun piirissä noin 30 000 ihmistä. Vielä kerran toistan sen, että ellei pakodevalvaation jälkitilanteessa vapaaehtoisesti tehdä jotain, niin ajaudutaan kansalaisten pakkohoitoon. Se nyt tästä vielä puuttuu. Toivon, että ainakin kokoomuksen eduskuntaryhmä vaikka ryhmän puheenjohtajan ed. Sasin johdolla rupeaisi tekemään jotakin tämän jälkihoitopaletin aikaansaamiseksi.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hämäläiselle haluan todeta, kun hän oli pettynyt, että niin vähän hallituspuolueitten edustajia käyttää puheenvuoroja, että syy on varmasti se, että tämä keskustelu tuskin poikkeaa siitä keskustelusta, joka täällä viime perjantaina käytiin. Se ei myöskään edistä kansantalouden kuntoon saattamista. Kun täällä ei ole selviä vaihtoehtoja esitetty sille, mitä hallitus on saliin tuonut, voidaan sanoa, että keskustelu jää valitettavasti varsin hyödyttömäksi.

Ed. Seppäselä haluan todeta, että kun hän vastustaa kustannusten alentamisen linjaa eli deflaatiolinjaa ja sitä kautta asettuu inflaatiolinjan kannalle, hän on jälleen jatkamassa sitä politiikkaa, joka vaivaa Suomea ja tekee Suomen taloudesta sairaan. Haluan muistuttaa pankinjohtaja Sorsan puheesta Tampereella, jossa hän juuri varoitti hinta—palkka-kierteestä. Se ei tässä tilanteessa saa missään tapauksessa lähteä liikkeelle, vaan kustannukset on pidettävä kurissa. Kaiken taloudellisen toiminnan lähtökohta kansantalouden näkökulmasta katsottuna on se, että meillä säilyy kansainvälinen kilpailukyky. Se edellyttää ehdottomasti sitä, että inflaatiokierre ei lähde liikkeelle. Kaikki hallituksen talouspoliittiset toimenpiteet täytyy suunnata juuri siihen, että inflaatio pysähtyy ja hinta—palkka-kierre ei lähde liikkeelle.

Jos yleisesti uskotaan siihen, että inflaatiokierrettä ei synny ja että valtiovalta kykenee pitämään menot kurissa, uskon, että tilanne myös markkinoilla rauhoittuu. Tässä suhteessa toivon, että eduskunnassakin ymmärrettäisiin, että meillä kaikilla on tässä yhteinen etu. Oetaan palkansaaaja, jolla on 400 000 markan asunovelka. Jos hän maksaa niin kuin tänä päivänä

5 prosenttia enemmän asuntolainastaan kuin hän joutuisi normaalitilanteessa maksamaan, merkitsee se vuodessa 20 000 markkaa ja 10 markkaa tuntipalkkaan lisää, joka hänen pitäisi saada kompensationsa. Tästä syystä on tärkeää, että salissa löytyy konsensus, jotta tilanne saadaan rauhoittumaan ja usko Suomen talouden ylösnousuun jälleen palaamaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On valitettavaa, ettei täällä ole yhtään ministeriä vastaamassa kysymyksiin, joita täällä nousee esiin. Tänäkin on esitetty monia vaihtoehtoja, joita ed. Sasikin kaipasi.

Äsken tein pääministerille parikin kysymystä, mutta hän suostunut jostain syystä niihin vastaamaan. En tiedä, ovatko ne vaikeita vastattavaksi: Millä tavoin hän aikoo pääomapiirit saada talkoisiin? Nähtävästi heillä ei ole halua siihen. Nehän ovat nyt vapaita ja saavat tehdä mitä haluavat ja varmasti tulevat tekemäänkin joulun alla. Toinen asia oli se, että vaikka pääministeri peräänkuuluttaa jatkuvasti tupoa, niin hallitus omilla tempuillaan jarruttaa työmarkkinaratkaisun syntymistä. Jos ministerit päivästä toiseen arvostelevat työmarkkinajärjestöjä, on luonnollista, että se vaikeuttaa neuvotteluja. Kun kysyin äsken pääministeriltä, aikooko hallitus vetää tupolait pois eduskunnasta, hän ei vastannut siihen. Tämä on osoitus siitä, että hallituksen puolelta ei ole halua rakentamaan työmarkkinaratkaisuun. Vaikka sitä puheissa kaivataan, teot ovat eri asia.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Ahon teoriat kysymyksistä ja vastauksista olivat täysin luonnollisia, koska hallitus ei ole keskittynytkään muuhun kuin kysymysten esittämiseen oppositiolle ja ay-liikkeelle. Sen takia oli ihan ymmärrettävää, että pääministerin päälinnainen kysymys oli: Miksi tupoa ei hyväksytä? Se on ihan ymmärrettävää siksi, että sehän syntyi hallituksen jäsenten aiheuttamassa kriisitilanteessa ja ennen kuin SAK:n hallitus ehti ottaa kantaa. Jo silloin pääministeri esitti uhoavia kannanottoja televisioituksissa eli vanhan sanonnan mukaan nuolaisi ennen kuin tipahtaa. Myöhemmin kysely-

tunnilla hän kielsi, että tupotarjous olisi syntynyt kriisitilanteessa, ja väitti sen syntyneen normaalin neuvottelun tuloksena.

Toivon, että hallituspuolueiden edustajat, samoin kuin hallituksen jäsenet, keskittäisivät voimavaransa eivätkä keskittäisi niitä lähinnä oppositiopuolueiden sisäiseen tilanearviointiin, vaan todella nokkeluus ja ylimielisyys ohitettaisiin. Nyt odotetaan todellista näyttöä ja tekoja. Toivon, että kaikki ne valmisteilla olevat mahdolliset tekoyritykset, säästölait samoin kuin maatalouden huomattava tukipaketti, joka on valmisteilla, tuotaisiin kaikki kortit pöytään ja osoitetaan todellista aitoutta, jota hallitus väittää edustavansa.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun hallitus viime kesänä aloitti toimintansa, taloudellinen tilanne oli katastrofaalinen. Hallituksen ensimmäisenä luonnollisena tavoitteena oli palauttaa teollisuutemme kilpailukyky ja tervehdyttää meidän taloutemme. Siihen oli kaksi keinoa: tehdä säästöbudjetti ja kytkeä markka ecuun, jotta se loisi tuponeuvotteluille mahdollisimman hyvän pohjan.

Näin myös ensin uskottiin. Sosialidemokraatit ilmoittivat ratkaisua kannattavansa. Työmarkkinajohtajat, nimenomaan ammattiyhdistysjohtajat, jotka olivat silloin sen ratkaisun jälkeen keskustan eduskuntaryhmässä, yhteen ääneen sanoivat, että tämä oli hyvä ratkaisu. Me kannatamme tätä. Tämä luo hyvät edellytykset tuloneuvotteluille.

Kuitenkin kun kesää edettiin, tuloratkaisua ei ruvennut syntymään. Kun päästiin syksyyn, oppositio sosialidemokraattien johdolla ilmoitti vastustavansa säästölakeja. (Ed. Kalliomäki: Se ei pidä paikkaansa!) Vielä kaikkien sosialidemokraattien äidin Sorsan tulopoliittinen sopimukseen ei näyttänyt syntyvän, vaan nimenomaisesti sosialidemokraattisjohtosten, meidän tärkeimpien teollisuusliittojemme taholta ilmoitettiin, että siihen ei mennä. Markkinoilla syntyi kerta kaikkiaan tilanne, jota arvioitiin, että me emme voi tulla toimeen ilman devalvaatiota ja siihen ajaututtiin.

Jos tästä eteenpäin halutaan mennä, niin minä toivon todella sosialidemokraateilta isänmaallisuutta ja yhteisvastuuta. (Ed. Rinne: Sitä on aina odotettu liikkain!) Nyt tuntuu, että te olette valinneet sellaisen tien, että hintaan mihin hyvänsä tätä maata ei voida ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Vuoristo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minulla on tässä kädessäni ed. Louekosken puheenvuoro, joka samalla on eduskuntaryhmämme puheenvuoro. Jos sitä vertaa esimerkiksi hallituksen vastaukseen, niin ne painivat kyllä eri sarjassa.

Siinä sanotaan, miten me sosialidemokraatit olisimme edenneet ja siinä on sitten kohdat: ensin, sitten ja lopuksi. Kaikki on järjestyksessä aivan samalla tavalla kuin Aholla oli vastaavassa puheenvuorossa. Sivulta 6 alkaa kappale "Devalvaatio edellyttää pikaista jälkihoitoa". Runsa sivu on selvitetty, mitä pikainen jälkihoito tarkoittaa, aivan täsmällisesti. "Erityistoimia pienten yritysten tueksi" on seuraava kokonaisuus. Siitä on selvitys tässä paperissa. "Tehotoimia inflaation torjumiseksi" sisältää puolitoista sivua selvitystä. Pääministeri kehtaa sanoa, että minkäänlaista vaihtoehtoa ei ole. Jos ei tämä ole valetta, niin mikä tässä talossa on valetta.

Uusi hallituksen esitys

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan marraskuun 15 päivästä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 189, joka on nyt edustajille jaettu.

Ed. Iivari: Arvoisa puhemies! Viime viikon perjantaina tapahtuneen pakkodevalvaation jälkeen epävarmuus talouspolitiikassa jatkuu. Korot ovat pysytelleet edelleen korkealla. Tuloneuvottelut ovat vaikeuksissa. Hallituksen kykyyn ohjata talouspolitiikkaa ei edelleenkaan luoteta ja yhteiskuntaan on vaarallisella tavalla leviämässä käsitys, jonka mukaan devalvaatio olisi tuonut jotain uutta jaettavaa. Vaikka marka on lakannut kellumasta, talouspolitiikka kelpuu edelleen. Toivottavasti eilen hallituksen ulkopuolelta esitetty arvovaltainen vetoamus vakaan markan ja järjenkäytön puolesta tuottaa tuloksia tässä vaikeassa tilanteessa.

Kansainvälistyvän talouden oloissa on tärkeää, kuinka uskottava hallitus maassa on. Sen mukana nousee tai kaatuu kaikki. Viime päivien tapahtumat ovat merkinneet hallituksen sisäisen yhteistyökyvyn rapistumista. Talouspolitiikassa kaappasi vallan ulkoministeri yhdessä ulkoparlamentaaristen, Suomen markalla häikäilemättömästi keinotelleiden voimien kanssa. Valtiova-

rainministerin arvovalta on pohjalukemissa. Rehellisenä ja pelkäämättömänä pidetystä Iiro Viinasesta on tullut mies, jonka sanaan ei voida luottaa. Hallituspuolueiden eduskuntaryhmissä leviävät kauhu ja epätoivo.

Jos ja kun paineet markan ulkoisen arvon tarkistamiseen kasvoivat, olisi kurssin tarkistus tullut tehdä hallitusti, alhaisemmalla tasolla kuin tehtiin sekä yhdistyneenä työmarkkinaratkaisun. Nyt tulo ratkaisu jätettiin roikkumaan. Yritys saada se syntymään torstain ja perjantain välisenä yönä markan vielä kelluessa oli epäuskottava ja tuhoon tuomittu. Hallitus ei katsonut aiheelliseksi luopua epäonnistuneeksi osoittautuneesta uhkailun ja komentelun linjasta. Huolestuttavina signaaleina on pakko panna merkille MTK:n röyhkeät vaatimukset devalvaatioliikasta puun hintaan sekä hallituspuolueiden merkittävien kansanedustajien tukemina tehdyt esitykset budjetin maatalouspääluokan avaamisesta devalvaation vuoksi.

Erityisen onnettomassa asemassa tässä maassa nyt ovat jo pitkään olemassaolostaan taistelleet ytimeltään terveet pienet ja keskisuuret yritykset. Devalvaatio lisäsi niiden ulkomaisen velan määrää ja korkea kotimainen korkotaso muodostaa kestävämmän taakan. Tällaisten yritysten kaatuminen merkitsee työttömyyden kasvua, inhimillisiä murhenäytelmiä ja vaikeasti korvattavaa suoneniskua suomalaiselle teollisuudelle ja taloudelle. Pienten ja keskisuurten yritysten toimintamahdollisuuksien turvaaminen on otettava kansalliseksi tehtäväksi, aivan kuten sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa esitettiin.

Nyt käsillä olevat talouden ongelmat kärjistyvät päivittäin hallituksen päättämättömyyden ja sisäisen rikkinaisuuden takia. Pahinta kuitenkin on, ettei hallituksella ole näkemystä siitä, kuinka asioita tulisi pidemmällä aikavälillä hoitaa. Tällaisen näkemyksen puutteeseen on hallituksen sisällä kiinnittänyt huomiota ainakin ministeri Kuuskoski.

Suomen toimintaympäristö on perusteellisesti muuttunut viime vuosien aikana. Sen on aiheuttanut talouden kansainvälistyminen ja euroopalainen integraatio. Neuvostoliiton muutokset ovat merkinneet perinteisen idänkaupan kauden päättymistä, ja nyt tarvittaisiin strategiaa kaupallisten suhteiden aikaansaamiseksi lähialueilla.

Euroopan kahtiajaon murtuminen on vienyt Suomelta roolin idän ja lännen sillanrakentajana. Todellista tai luuloteltua erityisasemaa emme voi haikailla. Meistä suomalaisista itsestämme

riippuu, kuinka mielenkiintoisina, osaavina ja luotettavina yhteistyökumppaneina meitä tulevaisuudessa pidetään vai jäämmekö Euroopan syrjäiseksi reunamaaksi, josta yritykset ja nuoriso muuttavat muualle.

Tällä hetkellä tuntuu siltä, että Esko Ahon hallitus on vienyt kansalaisilta tulevaisuuden näkymät ja tulevaisuuden toivon. Hallituksen tulisi pikaisesti luoda todellakin ohjelma, joka lähtee siitä, että Suomessa on oltava teollisia työpaikkoja myös tulevaisuudessa ja tänne kannattaa investoida. Tuotannolliset investoinnit kasvavat vain, mikäli Suomen asemaan kohdistuva ja suurdevalvaation lisäämä epävarmuus poistuu.

Siksi on tehtävä päätös Euroopan yhteisön jäsenyyden hakemisesta. Meidän on myös kyettävä tekemään päätöksiä energiahuollon turvaamisesta. Suomi on liikaa riippuvainen epävarmasta rajojen takaa tuodusta energiasta.

Kiristynvä kansainvälinen kilpailu vaatii, että suomalaista korkeata kustannustasoa on alennettava. Työvoimakustannuksia voidaan kestäväällä tavalla laskea puuttamalla asumisen ja ruoan korkeisiin hintoihin. Eduskunnalle annettu kilpailulainsäädännön uudistus on kieltämättä hyvä askel eteenpäin. Se ei kuitenkaan yksin riitä. Ruoan hintaa voidaan alentaa uudistamalla maatalouspolitiikkaa perusteellisesti ja purkamalla elintarviketuonnin esteitä.

Maatalouspolitiikan uudistamisessa hallituksella ei ole kuitenkaan minkäänlaista kokonaisnäkemyä. Sitä ei näytkään myöskään olevan maatalouden valtapuolueen keskustan sisällä, jonka maatalouspoliittiset keskustelut muodostuvat jatkuvaksi taisteluksi pohjoisen maidontuottajien ja etelän viljanviljelijöiden välillä. Viljelijöiden tuloja kyllä leikataan tänä ja ensi vuonna väliaikaisilla lainmuutoksilla, jotka merkitsevät samalla tuotantokustannusten nousua, mutta minäkäänlaista varmuutta suomalaisen maatalouspolitiikan suunnasta ei viljelijöillä eikä kuluttajilla ole.

Pääministeri Ahon talouspoliittinen erityisavustaja, MTK:n kansainvälisen osaston päällikkö Esa Härmälä on mielenkiintoisella tavalla kuvannut hallituksen maatalouspolitiikkaa Talouselämä-lehdessä marraskuun alussa. Hallituskumppanista kokoomuksesta Härmälä toteaa tyyliä: ”Enemmän kuin hallituksen ja MTK:n välinen suhde minua kiusaa se, ettei toisella päähallituspuolueella ole maatalouspoliittista linjaa. Pitäisi olla linja vaikka huonompikin. Se helpottaisi asioiden hoitoa.”

Sorsan tulopoliittiseen esitykseen sisältynyttä sitoutumista elintarvikkeiden hintojen alentamiseen siten, että jatketaan tuontilisensiointijärjestelmän purkamista korvaamalla lisensiointia tulileilla ja tuontimaksuilla, Härmälä kommentoi masentavasti. Hänen mukaansa palkansaaja-puolelle on tehty selväksi, ettei hallitus sitoutunut mihinkään uuteen tuontisuojan madaltamiseen. Luota sitten tällaiseen hallitukseen! Talouselämä otsikoikin haastattelun: ”Vain taatelit halpenevat”, mistä voi kyllä vetää laajemminkin johtopäätöksiä siitä, kuinka tarmokkaasti hallitus on käynyt tai käymässä kustannustasoa korkeana pitävien rakenteiden kimppuun.

Herra puhemies! Taloudellisen laman lisäksi Suomea koettelee henkinen lama. Sen torjumiseksi lainaan lopuksi nuoren oppineen ystävänä näkemyksiä Suomen saattamiseksi taloudelliseen ja henkiseen nousuun.

Hänen toimenpidelistansa ensimmäinen kohta on koulutus. Kaikille alle 40-vuotiaalle on opetettava yksi pohjoismainen tai EY-kieli. Jokainen alle 50-vuotias opetetaan käyttämään tietokonetta. Jokaiselle korkeakouluopiskelijalle hankitaan oma mikro ja jokaiselle lukiolaiselle hankitaan pääsy koulun mikron ääreen. Kaikkiin keskiasteen tutkintoihin liitetään ulkomailta tapahtuva työ- tai harjoittelujakso.

Toiseksi, etsitään yhteiskunnan ja yritysmaailman yhteisiä hankkeita, kuten tehtiin nmt-puhelinverkoston rakentamisessa. Tällaisia yhteisiä hankkeita voisivat olla maanlaajuisen atk-tietoliikenneverkon rakentaminen sekä maanlaajuisen eri liikennemuodot kattavan rahtienvälitys- ja tietoliikenneverkon laatiminen, jolloin kuljetukset tehostuvat eivätkä rekat ja junat joutu ajamaan tyhjinä.

Kolmanneksi hän lisäisi tutkimusta.

Neljäntenä, joskaan ei vähäisimpänä kohtana listalla on kansallisen konsensuksen hakeminen tuloajaosta. ”Duunarit antavat nyt periksi, ettei kapitalisti mene nurin, mutta hyvinä aikoina uhraukset korvataan. Köyhistä huolehditaan ja rikkaat tinkivät elintasostaan muita enemmän”, ystävänä ehdottaa.

Arvoisa puhemies! Yhdyn ed. Kalliomäen esitykseen päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Ed. S.-L. Anttila (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Ed. Iivarin puheenvuorossa vaadittiin rajojen avaamista ulkomaiselle elintarviketuonnille. Tästä automaattisesti toki seuraa se, että 3—4 vuoden aikana Ruotsista tuodaan jatkossa Suomeen vilja, Tanskasta sianliha ja

käsittääkseni Hollannista muut elintarvikkeet. Tätäkö sosialidemokraatit todella haluavat, koska siitä seuraa sellainen 350 000—400 000 työttöntä sen työttömyyden päälle, joka Suomessa tänä päivänä on?

En suinkaan, ed. Iivari, kiistä sitä, ettei meidän maatalouspolitiikassamme ole kehittämistä. Meidän pitää toimia sillä tavalla, että me voimme korkeaa kustannustasoa alentaa. Minusta valiokunnassa tänään ihan yksimielisesti olemme valtiovarainvaliokunnalle annettuun lausuntoon lisänneet nimenomaan niitä tekijöitä, joilla kustannustasoa voitaisiin alentaa. Sillä tiellä minusta meidän pitäisi yhteistyössä edetä eikä lähteä hakemaan markkinavoimia avuksi, niin kuin ed. Iivari ja sosialidemokraatit nyt tekevät, koska niiden seurauksena Suomesta loppuu maatalous, ja se on realiteetti.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hallitukselta puuttuu täysin uskottavuus, ja on huolestuttavaa, että se aikoo nyt yhdeltä osaltaan sen palauttaa nimenomaan miljardien kylvämisellä ylituotannon valtion vientitukeen lisää eli vesittämällä niitä säästölakeja, joita hallitus alun perin, vaatimattomasti kyllä, kaavaili mm. maatalouden osalta tuottajille.

Tältä osin on erittäin huolestuttavaa se myös, että kokoomuksen varapuheenjohtaja Ollila on puhunut, että devalvaatiohyödyt tulee täysimääräisesti saada maataloustuottajille ja maataloudelle. Tässä täytyy taas sanoa, että kokoomus on kepun klooni. Puuttumatta maatalouden perusteisiin ollaan valmiita käyttämään tässä tilanteessa, jossa maan sosiaaliturvaa leikataan, eläkeläisten etuja heikennetään, meidän kalliita voimavarojamme maataloustuotteiden pilkkahintaiseen vientiin ulos, 5 markalla kilo voita, ja tukemalla mm. ohrantuotantoa yli 5 000 markalla hehtaarilta.

Nyt ovat jo keskusta ja kokoomus mm. maa- ja metsätalousvaliokunnassa aloittamassa hallituksen säästölakien romuttamisen tältä osin, mutta ei ole ollut puhettakaan, että eläkkeisiin tai sosiaaliturvaan suunniteltuja lakeja parannettaisiin eläkeläisten tai sairaiden osalta. Tämä on hävytöntä rosvousta tällä hetkellä niukoista voimavaroista.

Mitä ed. S-L. Anttilan mainitsemaan lausuntoon valtiovarainvaliokunnalle tulee, sosialidemokraatit jättivät siihen juuri tänään erivän mielipiteen, johon valitettavasti muut poliittiset

ryhmät eivät yhtyneet, siitä että meidän on tehtävä nimenomaan ylituotannolle jotain. Se on myös maanviljelijöiden tuotantokustannukset — vientimaksujen ym. kautta — aiheuttava tilanne. Me viemme maaseudun ulos Suomesta ja kalliit kansantalouden voimavarat nykyisellä menolla.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Iivarin puheenvuorossa tuli mielestäni hyvin perustelluksi hänen toteamuksensa, että hallitus on vienyt monelta suomalaiselta toiveet tulevaisuudesta. Samaa asiaa keskusteli keskustan ryhmäpuheenvuorossa ed. Jäätteenmäki, joka totesi, että toiveet ovat menneet, mutta että hän on sitä mieltä, että perusturvaa ei tulisi murentaa. Minä en todellakaan kaדהdi hallituspuolueiden rivikansanedustajia, joita ed. Jäätteenmäkikin on, niitä joilla on sydän ja järki vielä tallella. Tarkoitoin, että he joutuvat ryhmänsä pakottamana äänestämään luottamuslauseen puolesta. Heillä kuitenkin monella on sydän, joka sykkii eläkeläisen, työttömän, veteraanin jne. puolesta, ja järki, joka edellyttäisi talouspolitiikassa yhteistyökykyä ja neuvotteluhaltua.

Vaikka hallitus tuleekin mitä todennäköisimmin saamaan luottamuslauseen, toivon, että ainakin pari ministeriä panisi kätensä sydämellemme eli ministeri Viinanen pyytäisi eroa, koska hän on epäonnistuneen hallituksen talouspolitiikan symboli. Edelleen toivoisin, että ministeri Kuuskoski pyytäisi eroa, koska hän on juuri ne tahot pettänyt, joita hänen pitäisi suojella. Hän on suuria ikäluokkia, ja näin ollen hän ei ymmärrä ehkä sitä, mitä sotaveteraanit ja vanhempi ikäluokka ovat tämän tasavallan hyväksi tehneet.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vähänäkin puheenvuoron johdosta haluaisin ensin todeta veteraanien osalta, että tietääkseni hallitus on sopinut budjettineuvotteluissa ja siitä on olemassa ihan monia valkoisella paperilla, että veteraanien kysymyksestä laaditaan kokonaispaketti ensi alkukevättalvesta itsenäisen Suomen juhluvuoden kunniaksi. Todella toivoisin, että ed. Vähänäkki jaksaisi odottaa siihen saakka.

Edelleen, indeksiverokysymys antaa mahdollisuuden indeksikorotuksen toteuttamiseen niille eläkeläisille, joilla on todella pienet eläketulot. Toki olisin toivonut, että se raja olisi ollut 4 000—4 500 markkaa, josta ylöspäin vasta in-

deksivero olisi alkanut vähentävästi vaikuttaa. Toivon, että mahdollisesti voidaan asiaan vielä hallituksen sisällä palata, koska jos tietoni ovat oikeat, olen ymmärtänyt, että tämän jälkeen, kun tuporaamit ovat nämä, indeksiveron kohdallakin joudutaan uudelleenharkintaan. Se nähtäneen lähiviikkoina.

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! Hallitukselle näyttää olevan aika epämieluisaa ja kiusallista hallituksen talouspolitiikasta käytävä keskustelu, kun ei ole yksikään ministeri joutanut paikalle keskustelua pidempään seuraamaan. (Ed. Savolainen: Kankaanniemi istuu tuolla peräpenkillä!) — Kankaanniemi on, anteeksi. — Mutta ei se oikeastaan mikään ihme ole, jos ei kovin tungosta ministereillä täällä aitiossa ole, kun näyttää siltä, että ainoat ryhmät tässä maassa, joilta hallitus jonkinlaista luottamusta saa, ovat hallituspuolueiden eduskuntaryhmät. Olen melko varma, että Suomesta ei löydy 200 hengen ihmisryhmää, jossa enemmistö olisi tämän hallituksen politiikan kannalla. Kyllä tämä talo on varmasti tässä mielessä ainutlaatuinen paikka. Tätä kyllä kertoo jo sekin, kun puhemieskin lehtitietojen mukaan näyttää menettäneen uskonsa ja toteaa lehdistössä hallituksen epäonnistuneen politiikassaan.

Haluun lyhyesti tarkastella aluksi, miksi me vasemmistoliittolaiset emme ole tällä kertaa välikysymyksen allekirjoittajien joukossa.

Itse kysymyksen johtopäätöksen osalta olemme kyllä samaa mieltä kysyjien kanssa, eli hallitus joutaa mennä, se on aivan selvä asia. Emme kuitenkaan allekirjoittaneet tätä kysymystä, koska sen perustelut meidän mielestämme sitovat allekirjoittajat sellaisen talouspolitiikan taakse, jota olemme johdonmukaisesti pitäneet vääränä koko Ahon hallituksen olemassaolon ajan. Asia on täällä salissa perusteltu ja kerrottu moneen kertaan niin tiedonantokeskustelun kuin tämän välikysymyskeskustelunkin yhteydessä.

Tosin välikysymyksen perusteluissakin vähän arkaillen ja vaivihkaa kysellään, oliko kesäkuun ecupäätös sittenkään viisas, mutta pääongelmaksi nähdään kuitenkin hallitus, joka ei ole kyennyt toteuttamaan ecupäätökseen liittyvää politiikkaa. Itse linjavalintaa välikysymys ei uskalla eikä halua, tai pitäisikö sanoa kehtaa, tunnustaa vääräksi.

Viime perjantain tiedonantokäsittelyssä meidän linjamme ero muiden eduskuntaryhmien hyväksymään vahvan markan deflaatiolinjan tuli selvästi esille vaikkapa ed. Anderssonin käyt-

tämässä ryhmäpuheenvuorossa, jossa hän totesi mm. näin: "Ahon hallituksen pahin virhe oli markan sitominen viime keväänä ecuun korjaamatta aivan ilmeisen virheellistä valuuttakurssia. Silloin hallitus valitsi deflaatiolinjan, joka sai viime keväänä tuekseen ennennäkemättömän laajan rintaman. Hallituspuolueiden lisäksi valintaa tukivat niin sosialidemokraatit, vihreät kuin SMP:kin. Silloin valittiin deflaatiolinja, joka toi mukanaan tälle vuodelle ennätysmäärän konkurssreja, ennätysmäärän työttömyyttä." Näin siis ed. Andersson viime perjantaina. Eli joukkue oli melkoisen vahva, joka kesäkuussa oli tukemassa hallituksen eculinjaa. Rintama oli koossa, niin kuin tuossa ed. Anderssonin puheesta olevassa lainauksessa todettiin.

Sen sijaan tämän päivän aikana on tullut mielenkiintoista uutta tietoa, kun täällä ed. Louekoski kertoi sosialidemokraattien linjasta, että se olisi ollutkin silloin ecupäätöksen yhteydessä tietyn asteisen devalvaation takana. Tämä kyllä on tullut aika selvästi ed. Louekosken puheissa esille, ja minun mielestäni se oli kyllä epä johdonmukaisuuden huippusuoritus, kun muistellaan niitä puheita, miten silloin kesäkuussa oltiin yksimielisesti ecun takana. Eihän siihen voinut silloin tällöinen ajatus sisältyä.

Huolimatta linjaeroista muihin allekirjoittajiin nähden olisimme tietysti toisaalta voineet allekirjoittaa välikysymyksen lähtien siitä näkökulmasta, että keskeistä on välikysymyksen tekeminen ja epäluottamuksen osoittaminen ja vähemmän tärkeää, miten sitä perustellaan. Useinhan on tosiaan niin, että välikysymyksen allekirjoittajat eivät suinkaan ole täsmälleen yhtä mieltä perusteluista. Yhdellä ja toisella on aina huomautettavaa.

Tässä tapauksessa katsoimme kuitenkin, että saattaisi syntyä sellainen väärinkäsitys, että olisimme sittenkin hyväksyneet talouspolitiikan linjan, jota olemme viime keväästä saakka koko ajan arvostelleet, ja tällaiseen mm. eräiden ministerien suosimaan kuperkeikkapolitiikkaan me emme halunneet olla lähtemässä.

Välikysymyksen perusteluissa on toki monia sattuviakin sanontoja. Niinpä välikysymys on oikeassa määriteltessään hallituksen politiikan tökeröksi ja epävarmaksi. Se pitää paikkansa. Oikeaan osunut on myös toteamus, että hallituksen keskeisten ministerien erimielisyydet talouspolitiikan linjasta ovat lisänneet epäuskottavuutta. Niinpä niin. Sisäisen devalvaation ministerien ohella hallituksen pöydässä on istunut mukana myös ulkodevalvaatioministeri.

Hallituksen epäuskottavuutta lisää, että kumpikin linja jatkaa hallituksessa, niin kuin ei mitään olisi tapahtunut, ja hallitus itse vielä vakuuttaa, että linja ei ole muuttunut eikä tule muuttumaan. Jommankumman linjan nyt kyllä odottaisi väistyvän. Muuten jää kytemään epäily, että vastakin hallitus sanoo yhtä ja tekeekin toista.

Meidän arvostelussamme keskeistä on kuitenkin se, että hallituksen talouspolitiikka oli alusta alkaen väärää, kun taas välikysymyksen tekijät painottavat sitä, että hallitus on väärä, antaen rivien välistä ymmärtää, että toisenlaisella joukkueella talouspolitiikka olisikin ollut oikeaa.

Hyvät edustajatoverit! On todettava, että tätä pakkodevalvaatiota me emme vaatineet. Devalvaatio tuli liian myöhään ja väkisin toteutettuna, niin kuin nyt olemme nähneet. Valuuttakurssitarkistus olisi ollut paikallaan viime keväänä ecupäätöksen yhteydessä. Sen olemme monesti toistaneet. Silloin olisi voitu saada aikaan vankempi luottamus tai yleensä luottamus tämän maan talouspolitiikkaa. Olisi voitu sopia devalvaation järkevästä jatkohoidosta, kun olisi suunnitellen ja harkiten asia toteutettu. Silloin olisi voitu myös välttää työttömyyden jatkuva kasvu, joka kuukaudesta toiseen saavuttaa uusia suomenennätyksiä. Silloin olisi voitu välttää tuhannten konkurssit jne.

On sinänsä tietysti mielenkiintoista, että nyt uusi SDP:n puheenjohtaja Sundqvist näyttää lähentyneen talouspolitiikan pohdinnoissaan selvemmin vasemmistoliiton näkemyksiä kuin täällä tänä päivänä olemme sosialidemokraattien suusta kuulleet. Kenties siltä pohjalta olisimme voineet noudattaa alun perinkin yhteistä oppositiolinjaa ja esittää hallitukselle todellisen vaihtoehdon, mitä eräs puolue viime talvena kovasti kyseli, sellaisen vaihtoehdon, jonka taakse olisimme alun alkaen saaneet jopa koko opposition.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kannatan ed. Helteen ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Apukka puhui todellisesta vaihtoehdosta, joka syntyisi sillä tavoin, että sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto olisivat täsmälleen yhtä mieltä harjoitettavasta talouspolitiikasta, mutta se todellinen vaihtoehto syntyy tietysti vain sisällöstä, ei siitä, keitä kaikkia sen takana on. Kun täällä on kuunnellut vasemmistoliiton puheenvuoroja, niin ne eivät välttämättä

ole sellainen vaihtoehto joka tarjoaisi rakentavaa pohjaa vaihtoehtoiselle talouspolitiikalle. Herra puhemies! En nyt toki tässä enempää opposition sisäistä pikku linjaerimielisyyttä tahdo enkä tohdi vatvoa.

Sen sijaan kyllä olen ed. Apukan kanssa täsmälleen samaa mieltä siitä, että hallituksen läsnäolo tässä tilaisuudessa on käsittämättömän ohutta, tämä toki kaikella kunnioituksella aitossa istuvaa ministeriä kohtaan. Mutta nyt en puhu vain hallituspuolueiden ministereistä, vaan vielä hätkähdyttävämpää on se, että hallituspuolueiden kansanedustajia ei ole tässä salissa käytännöllisesti katsoen kahta lukuunottamatta laisinkaan, kolmas näkyy myös olevan. Herra puhemies! Kiistelemättä nyt siitä, onko näitä edustajia kaksi vai kolme, joka tapauksessa heitä on hätkähdyttävän vähän siihen nähden, kuinka todella vakavan asian äärellä me juuri tällä hetkellä olemme.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Devalvaatiopäätöksellään hallitus ja Suomen Pankki tuhosivat totaalisesti sen talouspoliittisen uskottavuuden, jonka Suomi oli vaivoin onnistunut saavuttamaan viimeisen kymmenen vuoden aikana pidättäytymällä devalvaatiosta.

Kuten talouspoliittisessa tiedonantokeskustelussa sanoin, Suomi siirtyi nyt kerralla kehitysmaiden sarjaan talouspoliittisissa kyvyissään. Talouspolitiikan päätaavoitteenahan ovat olleet: talous irti lamasta, talouden tervehdyttäminen rakennemuutoksen kautta ja inflaatiokierteen katkaiseminen. Kaksi jälkimmäistä tavoitetta voi nyt unohtaa, sillä devalvaatio söi rakennemuutoksen eväät ja eliminoi hintakilpailukyvyn paranemisen nopeasti kiihdyttämällä inflaatiota.

Devalvaatio nostaa tuontihintoja, mikä kiihdyttää inflaatiota. Inflaation kiihtyminen puolestaan pitää Suomen korot pysyvästi kansainvälistä tasoa korkeammalla. Pääministerin vastauksesta huolimatta ihmettelen edelleenkin hallituksen välikysymysvastauksessa esitettyä inflaationäkemyä, sitä että inflaatio pysyisi ensi vuonna 4–4,5 prosentin haarukassa. Kun todellakin tuontihyödykkeiden osuus kuluttajainnoista on 30 prosenttia, koituu 14 prosentin devalvaatiosta inflaation automaattisesti monen prosentin tasokorotus. Kun ottaa huomioon kotimaiset kustannustekijät, Suomen inflaatiovauhti tulee ensi vuonna olemaan lähempänä 6:ta kuin 4:ää prosenttia. Hallituksen esittämä inflaationäkemyks on mahdollinen vain, jos julki-

sen sektorin taksoja ja maksuja ja esimerkiksi liikevaihtoveroa alennetaan roimasti, mikä tässä valtiontalouden tilassa lieenee mahdotonta.

Devalvaatioratkaisu vie siis Suomen kauemaksi tavoitellusta hintatasapainosta. Devalvaation myötä päättyy se aikakausi, jolloin Suomen hintojen nousuvauhti saatiin painettua eurooppalaisen keskiarvon alapuolelle.

Nyt tehty metsäteollisuuden ja sen kätyreiden masinoima mittatilausdevalvaatio on selvä osoitus siitä, että Suomen talous tarvitsee muunkinlaista rakennemuutosta kuin vain resurssien siirtoa julkiselta avoimelle sektorille. On talouden heikkouden merkki, että elinkeinorakenteemme on niin yksipuolinen, että tietyt tahot voivat pakottaa maan devalvaatioon vastoin maan omaa etua.

Metsäteollisuuden ongelmahan on se, että se on tehnyt jätti-investointeja, joiden kannattavuuslaskelmiin on sisällytetty 15 prosentin devalvaatio. Ja kun sitä ei muuten syntynyt, se tehtiin väkisin, tosin päähallituspuolueen, erityisesti ulkoministeri Väyrysen, sekä MTK:n, isä ja poika Wahlroosin ja Metalliliiton Lundhin suosiollisella avustuksella.

Kun jälleen tartuttiin devalvaatioon, jää taaskin näkemättä, miten Suomi olisi noussut jaloilleen ilman markan arvon heikentämistä, saanut inflaationsa kuriin ja toteuttanut talouden rakennemuutoksen.

Maamme hintakilpailukyky tietenkin tulee parantumaan devalvaation vuoksi, mutta kuinka paljon, riippuu siitä, miten paljon palkat tulevat siitä ulosmittaamaan. Nollaratkaisu saataneen ensimmäiselle vuodelle, mutta sen jälkeen on vaarana, että liukumat tulevat syömään hintakilpailukyvn.

Suomessa vallitsee tietynlainen devalvaatioharha. 60- ja 70-luvun lopun sekä 80-luvun alun suuret devalvaatiot muistetaan siitä, että ne saivat viennin kukoistamaan ja sitä kautta maan talouden kuntoon. Niiltäkään ajoilta ei ole näyttöä, miten vienti olisi vetänyt ilman devalvaatioita. Oleellista kuitenkin on, että jokainen tuolloin tehty devalvaatio osui tilanteeseen, jossa kansainvälinen nousukausi oli jo alkanut. Yhteistä noille devalvaatioille on myös se, että devalvaatio johti talouden ylikuumenemiseen ja inflaation kiihtymiseen ja sitä kautta valmisteli tilauksen myös seuraavalle devalvaatiokierrokselle.

Nyt devalvaatio osui täysin toisenlaisiin olosuhteisiin, keskelle kansainvälistä lamaa ja täysin muuttuneeseen taloudelliseen toimintaympä-

ristöön. Devalvaatio ei lisää vientiä Neuvostoliittoon ruplankaan vertaa, eikä länsimarkkinoillakaan tilanne ole sen parempi.

Imf:n viimeisimmän ennusteen mukaan maailmantalouden kasvu on ensi vuonna 2,8 prosenttia ja yhtä vaatimatonta se on myös teollisuusmaissa. Oecd-alueen teollisuusmaissa bkt:n kasvuennuste on 2,5 prosenttia, Svt-maissa eli Suomen viennille tärkeissä maissa ei ole sen enempää valoa näkyvissä. Saksassa, joka on tärkeä nimenomaan Suomen metalliteollisuuden vientikehityksen kannalta, kasvuvauhti on hidastumissa noin 2 prosentin tienoille ensi vuonna. Englannissa bkt:n kasvuvauhti tulee jäämään alle 2,5 prosentin, ja Ruotsissa kasvu on negatiivinen.

Siinäkin tapauksessa, että maailmantalouteen nyt ilmaantuisi kasvusykäys, näin mittava devalvaatio on mieletön, koska jos niin olisi, se johtaisi nopeasti talouden ylikuumenemiseen.

Vaihtotaseen vajeeseen devalvaatiolla tulee olemaan juuri päinvastainen vaikutus kuin on toivottu. Kun valtaosa vaihtotaseen alijäämästä on korkomenojen puolella, devalvaatio tulee vain kasvattamaan vaihtotaseen vajetta entistään, koska se lisää korkomenoja enemmän kuin vientitulot tulevat kasvamaan.

Vientiylijäämän pitäisi olla vähintään 25 miljardia markkaa ennen kuin edes velan kasvu saadaan pysähtymään. Kiinnitin tähän seikkaan huomiota jo talouspoliittisen tiedonannon yhteydessä käydyssä keskustelussa. Silloin pääministeri vastasi, että kun hevosen voimia lisätään, se jaksaa vetää isompaa kuormaa. Nyt valitettavasti vain käy niin, että hevonen tulee nääntymään kuormansa alle, koska hevosen vetämä kuorma kasvaa enemmän kuin hevosen voimat.

Devalvaatio kasvatti rajusti Suomen ulkomaista velkataakkaa. Suomen koko kansantalouden ulkomaisen nettovelan markkavastarvo kasvoi hetkessä 150 miljardista yli 170 miljardiin markkaan. Devalvaatiolasku, yli 20 miljardia markkaa, koituu veronmaksajien ja suljetun sektorin yritysten maksettavaksi. Jatkossa uusien lainojen nostaminen kansainvälisiltä markkinoilta tulee olemaan entistä vaikeampaa ja kalliimpaa.

Devalvaatiossa paloi paljon rahaa. Valtio otti takkiinsa valuuttakurssitappiot täysimääräisinä, koska sillä ei ole ulkomaisia saamisia, joilla se olisi voinut suojata valuutta-asemansa. Valtion ulkomaisen velan kanta eli sen markkavastarvo kasvoi hetkessä 5,5 miljardia, mikä merkitsee sitä, että valtionvelan bkt-osuus koho-

aa jo tämän vuoden lopussa liki 18 prosenttiin ja ensi vuonna yli 23 prosentin. Pelkästään ensi vuonna valtion ulkomaisen velan kuoletukset tulevat devalvaation vuoksi kasvamaan 240 miljoonaa markkaa ja korot lähes 440 miljoonaa markkaa.

Valtion velkaantumisessa on nyt lähellä saturaatiopiste, jossa markkinoilta ei kotimaasta eikä ulkomailtakaan enää löydy rahoitusta. Toisin sanoen velan ottaminen tulee käytännössä vaikeaksi. Lisäksi rahoituksen kustannukset tulevat jatkossa kohoamaan, koska Suomi on nyt leimattu epäluotettavan talouspolitiikan harjoittajaksi.

Olen vakuuttunut siitä, että kun kansainväliset rating-firmat tulevat alkuvuodesta arvioimaan Suomen valtion luottokelpoisuutta, tipumme yhä kauemmaksi triple A -sarjasta.

Kunnille kävi yhtä huonosti. Kuntien ulkomaisen luottokannan markkavasta-arvo kasvoi hetkessä 300 miljoonalla markalla ja korkomenot 30 miljoonalla markalla vuodessa. Suljetun sektorin yrityksille devalvaatio oli katala temppu, koska ne eivät ole voineet suojautua valuuttariskeiltä samalla tavoin kuin avoimen sektorin yritykset. Seurauksena tulee olemaan kasa konkurseja ja työpaikkojen menetyksiä.

Devalvaation vaatijat ovat unohtaneet puhua sen rahamarkkinavaikutuksista. Ensimmäinen markkinareaktio ei ainakaan ollut myönteinen. Korot nousivat eikä valuuttavirta kääntynyt Suomen suuntaan. Tänäpäin tosin korot ovat lievästi laskeneet, mutta syynä on ilmeisesti se, että Reuterin ruudulla on pyörinyt tieto, että Metalliliitto olisi valmis hyväksymään tuposopimuksen palkkojen osalta, joskin TEL-maksukiista on vielä ratkaisematta. Pääoman paluu on pysynyt verkkaisena myös tänään. Tässä tilanteessa täytyy ilmeisesti olla pelle tai peluri, jotta sijoittaisi Suomen markkaan.

Vaikka lyhyet korot saattaisivatkin alentua pitemmällä aikavälillä, pitkät reaalikorot tulevat nousemaan sellaiselle tasolle, ettei kenenkään kannata investoida Suomeen eikä Suomessa. Esimerkiksi viiden vuoden valtionpaperin korko, joka ennen devalvaatiota oli 11,5 prosenttia, nousi jo eilen 12,2 prosenttiin. Nousupaineet pitkissä koroissa ovat jopa niin suuret, että esimerkiksi valtion sarjaobligatioiden huutokauppa rahoituslaitoksille jouduttiin eilen peruuttamaan, koska korkotarjoukset olivat nousseet niin korkealle, että valtio ei voinut niitä hyväksyä.

Devalvaatiolla on negatiivisia vaikutuksia myös talletuksiin ja talletajiin. Kun verovapaiden talletusten maksimikorko on 7,5 prosenttia, tulee niiden reaalityttö putoamaan noin 1,5 prosenttiin, koska inflaation kiihtyminen syö niiden tuoton.

Devalvaatiotarkaisulla suosittiin niitä etuokeutettuja velallisia, joilla on vanhoja peruskorkosidonnaisia lainoja, joiden koron inflaatio taas kerran tulee syömään.

Nyt kaivataan paljon mainostettua devalvaation jälkihoitoa. Kun kerran hallituksenkin piirissä ajettiin devalvaatiota ainakin kullisten takana, hallituksen olisi tullut valmistella myös jälkihoitopaketti. Eihän devalvaatio voinut tulla hallitukselle yllätyksenä, vai tuliko?

Devalvaatioprosessin yhteydessä on puhuttu paljon Suomen Pankin roolista. Suomen Pankin ohjesäännön mukaan sen tehtävä on pitää markan kotimainen ja ulkomainen arvo vakaana. Tämän mukaan Punttila ja kumppanit toimivat. Devalvaatiohaukkojen masinoima markan arvon murentaminen kuitenkin johti siihen, että juuri vakaan markan arvoa ajaneet joutuivat eroamaan. Keskuspankin täytyy olla itsenäinen, irti päivänpolitiikasta. Maan talouspolitiikka tarvitsee edes yhden ankkurin. Jos keskuspankki alistettaisiin Suomessa hallitukselle, meillä devalvoitaisiin joka vuosi, ainakin jos sattuisi olemaan keskustavetoinen hallitus.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pykäläisen tekemää ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi.

Ed. Aittomielinen: Herra puhemies! Ed. Luukkaisen puheenvuoro oli sen tyyppinen, että oli hyvä, ettei lehterillä ollut enempää väkeä — edustavaa väkeä on, Suomen armeijakin edustettuna ja muuten. Mutta joku olisi voinut uskoa hänen puheitaan, ja siinä mielessä tällaisena aikana, kun kaikki on kiinni niin monesta, tällaisten synkkien mutta asiantuntemattomien puheenvuorojen esille tuominen täällä saattaa olla kohtalokasta. Ed. Luukkainen ei nähnyt mitään hyvää nykyisessä tilanteessa, ei mitään selviämisen mahdollisuutta. Hänen puheidensa mukaan voitaisiin ottaa lähin vapaa soutuvene ja lähteä soutelemaan Kiinaan. (Välihuuto) — Näin ei kuitenkaan asia ole, ed. Kekkonen.

Uskallan veikata — olen aika hyvä veikkailemaan, vaikka en tiedä mitään, mutta hyvä veikkailemaan — että kun mennään muutama viikko tästä eteenpäin, niin ed. Luukkaisen puheet saa jättää omaan arvoonsa eikä hän

varmasti enää tunnusta niitä puhuneensakaan. Näin uskon asian olevan tällä hetkellä tämän synkeäksi mainostetun devalvaation jälkeen. Saattaa olla, että eräistä syistä, ei tosin hallituksen toimenpiteistä johtuen, Suomessa kuitenkin alkaa kuin itsestään tämä jälkihoito. Se merkitsee myös, jos se onnistuu, että meidän taloudellisen tilanteemme synkimmät seikat: korot ja valuutan ulosvirtaus tai pysähtynyt tilanne, kääntyvät päinvastaisiksi. Siihen kai hallituskin on pyrkinyt, tosin taitamattomasti, mutta uskoisin, että ainakin hyvässä uskossa.

Herra puhemies! Tuntuu siltä, että välikysymyskeskustelussa jyrän alle ovat jääneet sosialidemokraatit enemmän kuin Esko Ahon hallitus, enkä minä sitä erikoisena pidäkään. Me emme ole allekirjoittaneet välikysymystä, koska näemme, että sosialidemokraattiselta puolueelta ovat pasmat pahasti sekaisin erityisesti nyt, kun saitte Uffen kitaransa kanssa puheenjohtajaksi. Luulen, että teillä on pasmat huomattavasti enemmän sekaisin kuin aikaisemmin. (Välihuutoja) Täytyy sanoa näin sosialidemokraattien suhteen, vihreistä puhumattakaan.

Vihreiden linjassa ei ole koskaan ollut mitään yhdensuuntaista tai loogista. Puhutaan tänään tätä, huomenna tuota, tänään virsusta, huomenna tuohikonteista. Sillä perusteella, millaista linjaa vihreät ajavat, ei mikään valtio kestä, ei edes Kuwait parhaina päivinänsä olisi puolta vuotta kestänyt ilman devalvaatiota. Se on aivan selvä asia.

Mutta sosialidemokraattien osalta täytyy sanoa, että te keväällä hallituksesta lähdettyänne, kun tiesitte, että Suomenmaan talous on niin huonossa kunnossa, että sinne ei kannata mennä, lähditte sompailemaan omia sompailujanne, ja nyt te olette sortuneet omiin saappaisiinne. Tämäkin keskustelu on osoittanut sitä, että toinen puhuu toista, toinen toista. Siis pasmat ovat todella pahasti sekaisin. Niin kuin viime perjantaina sanoin sosialidemokraateilla samoin kuin vihreillääkään ei ole mitään muuta tarkoitusta kuin etsiä takapuolelleen poliittisesta kentästä sellaista kiveä, jolla olisi pikkasen lämmintä vielä, siinä hallituksen ja opposition välimaastossa. Tästä on kysymys.

Mitään vaihtoehtoja teillä ei ole ollut sellaisia, joilla Suomen talous olisi saatu kuntoon. Siellä on ollut vain kuntien valtionosuusjärjestelmän muuttaminen, rakennus-työllisyyden kehittäminen, joka tietysti olisi saattanut joidenkin ihmisten osalta vähän auttaa, ym. tällaisia pieniä asioita, joilla ei ole mitään tekemistä tämän

vaikean tilanteen kääntämiseksi positiiviseksi. Mutta on vain esitetty jotakin, jotta on saatu sanoa, että meillä on vaihtoehto. Teillä ei ole mitään vaihtoehtoja. SMP:n eduskuntaryhmällä on ollut vaihtoehto jo ecuratkaisun yhteydessä. Jos se olisi tehty aikanaan, meillä olisi tänään pyörät pyörimässä ja ongelmallinen aika pikkuhiljaa takana. Sitä ei kuitenkaan uskottu.

Sen sijaan sosialidemokraatit tekivät silloin sillä tavalla, että he tiesivät, että devalvaatio olisi täytynyt tehdä. He salasivat asiaa, jopa painostivat hallitusta luopumaan devalvaatiosta, jotta saisivat nyt tässä vaiheessa sillä hirttonarulla määrällä hallituksen ja Suomen valtion asioita, koska teille ei oppositioasema sovi. Teidän kantinne ei kestä sitä. Te tullette turhautuneiksi oppositiossa, ja siitä tämä asia johtuu. En minä viitsi enempää demareitten suuntaan puhua, mutta tässä on nämä vanhat totuudet, ja te tiedätte varsin hyvin, että teidän politiikkanne on samanlaista kuin vihreidenkin.

Sen sijaan vasemmistoliitto on ollut kylläkin selkeä samalla tavalla kuin SMP:n eduskuntaryhmä kannanotoissaan. Vaikeinakin aikoina olemme pysyneet siinä emmekä vetäneet ja lykanneet laidasta laitaan toinen sanoen toista ja toinen toista.

Herra puhemies! Minä sanoisin mennäkseni varsinaiseen asiaan, että Esko Ahon hallitus on ollut tietenkin neuvoton. Siltä on puuttunut koko ajan konkreettinen ote nimenomaan talouspolitiikan hoitoon. Ulkopoliittikka on hoidettu hyvin. Ehkä se johtuu siitä, että presidentti Koivisto ja vanha konkari Paavo Väyrynen ovat olleet siitä vastuusta. Sillä puolella ei ole huomauttamista.

Tästä johtuukin se, että viime viikolla hallitukselta pääsi ihan niin kuin sairaalta vahingossa housuun eli tämä pakkodevalvaatio tulla pätäkhti, ilman että hallitus olisi etukäteen sitä suunnitellut, etukäteen harkinnut minkäänlaisia jälkihoitomenetelmiä. Ne ovat aina kuuluneet jokaiseen devalvaatioon, erittäin kovat jälkihoitomenpiteet, jotka nyt todennäköisesti tasavallan presidentinkin puututtua asiaan tulevat hädän hetkellä toteutetuiksi, näin uskoisin, työmarkkinajärjestöjen puolelta. Minä uskon, että demarit eivät oikein hyvällä sitäkään katso, että työmarkkinajärjestöt ehkä asettuvat tämän asian taakse, koska se on teidän politiikkanne vastaista.

Joka tapauksessa jos tämä jälkihoito ei nyt eräällä tavalla itsestään tule mukaan kuvaan, devalvaation tuoma hyöty tietysti kuivaa ko-

koon. Se menee väärille tahoille. Ollaan uudeleen devalvaation edessä. On kuitenkin todennäköistä, että me olemme niin huonossa asemassa tällä hetkellä, että tasavallan presidentin kannanotto ja vastuulliset työmarkkinajärjestöt tulevat vetämään sitä linjaa, että tämä jälkihoito tehdään ikään kuin itsestään eli maltillinen työmarkkinaratkaisu. Jos se on riittävän hyvä, tullaan näkemään selkeästi kahden kolmen viikon kuluttua, että korot liikkuvat jo 10—11 prosentin pinnassa, valuuttavirta on takaisin Suomeen. Sehän on meille kaikille onni. Toisille se saattaa olla katkera tappio.

SMP:n eduskuntaryhmässä olemme sitä mieltä, vaikkei siitä poliittista hyötyä saataisikaan, että tärkeintähän on se, että Suomi kääntyy tästä murheen laaksosta ylöspäin. Alaspäin ei voida enää mennä. Tiedot sosiaalista työtä tekevien ihmisten suunnasta ovat karmeita yrittäjien ja monen muun osalta. Sanoisin näin, että kun joululehdet tulevat ja monella isällä ei ole lapsilleen ostaa joululahjaa, siinä saattaa tulla se katkera asia eteen, että tehdään sellaisia ratkaisuja, jotka ovat inhimillisen ajattelun vastaisia. Meillä on korkea aika nyt lähteä ylöspäin välittämättä, hyötyykö siitä Ahon hallitus vai kuka hyvänsä. Me kyllä tyydymme siihen 3,2 prosenttiin ja allekin kannatuksessa. Meille riittää sekin. Sosialidemokraateilla pitäisi olla 25 vähintään ennen kuin te ajattelette yhteiskunnan kannalta otollisesti.

Herra puhemies! Ihan lopuksi kuitenkin: Sanoin, että Esko Ahon hallitus on ollut kokematon. Sen tärkeimmät ministerit ovat olleet edellisessä eduskunnassa rivi kansanedustajia, jotka ovat puhuneet yhtä tyhmiä kuin meikäläinen taikka lähes yhtä tyhmiä. Täytyy sanoa, että tämä kokemattomuus näkyy hallituksen toiminoissa. Minä kuuntelin pääministeri Ahon puheita Kuopion tavaratalossa. Hän esitti vähän siihen malliin ihmisille viitaten johonkin pohjalaiseen sanontaan, että ”ostakaa vain se, mikä on välttämätöntä” tai jotakin tällaista.

Tämä oli perusteellisesti virheellinen näkymä nimenomaan pääministeriltä, koska kansalaisten ostohalukkuutta ja investointihalukkuutta pitäisi tällä hetkellä rohkaista ja nimenomaan samanaikaisesti kohdistaa sitä kotimaiseen tuotantoon, koska meidän on erittäin tärkeää saada liikkeelle kotimaisen tuotannon kaupaksi-ikäntä, jotta saadaan myös teollisuuden ja tavaroita tuottavien piirien pyörät pyörimään. Toisin sanoen jos pääministeri menee kehottamaan, että alkää nyt ostako muuta kuin sen verran,

että juuri hengissä pysytte, niin tämä on kyllä ehdottomasti väärin suomalaisessa yhteiskunnassa tänä päivänä. Pitäisi sanoa, että jos teillä on rahaa, alkää säästääkö sitä pankkiin. Jos te välttämättä tarvitsette jotakin, ostakaa se, jotta suomalainen teollisuus pääsisi pyörimään, tuottamaan, antamaan ihmisille töitä ja tällä tavalla.

Tämän tyyppiset lausunnot osoittavat, että Ahon hallituksella ei ole ollut kylläkään ohjat käsissä oikeastaan missään vaiheessa. Tästä tilanteesta selvittää nyt hyvällä tuurilla ja toivotavasti ammattiyhdistysliikkeen myötävaikutuksella ja vastuuntunnolla. Tästä on kysymys.

Sanoisin vielä siitä, arvostelematta korkeiden henkilöiden puhetta, kun täällä on puhuttu limanuljaskasta sellaisena henkilönä tai piireinä, jotka poistavat tappion vaaran esimerkiksi yhtiöltään valuuttapelissä, esimerkiksi Outokumpu. Voutilainen myönsi suoraan, että he ovat suojautuneet devalvaatiolta ja saaneet siitä voittoja. Mielestäni sellainen ihminen, joka ei turvaa edustamansa yrityksen taloudellisia etuja tai yksityinen ihminen, joka ei turvaa omaa omaisuuttaan tappiolta, on itse limanuljaska ja tyhmä. (Ed. Kekkonen: Entä isänmaan etu?) — Kysymys on siitä, ed. Kekkonen, että ei voi koskaan keltään vaatia, että yhteiskunnan edun vuoksi joku alistaisi itsensä tai edustamansa yhtiön tappioon. Yrityksen johtajalla on velvollisuus turvautua devalvaatiota vastaan. Jos minulla olisi ollut varoja pankissa, niitä ei kyllä ollut muuta kuin velkapuoella, niin minä olisin tehnyt samalla tavalla tässä tilanteessa.

Se on sitten eri asia, jos tällainen henkilö tai tällainen firma poliittisia kanavia käyttäen ajaa devalvaatiota saadakseen jättivoitot tietyllä tavalla sijoittamalleen rahalliselle omaisuudelle. Se on toinen asia. Mutta minä uskon, että näistä, jotka suojasivat omaisuutensa, varansa ja rahansa devalvaatiolta, vain äärimmäisen pieni osa on sellaisia, jotka ovat pystyneet poliittisesti vaikuttamaan siihen, että tulee devalvaatio. Näin siitä syystä, että devalvaatioon ajaututtiin ajopuun tavoin pakkotilanteessa, hallituksen ollessa täysin kyvytön sitä estämään. Tähän ei oikeastaan ollut kenelläkään ulkopuolisella piirillä paljon mitään vaikutusta. Ehkä joku Väyrysen lausunto saattoi olla sellainen, ketä piiriä hän sitten edustikin, mutta se on toinen asia. Mutta minä en hyväksy sitä ajatusta, että jonkun pitäisi tyhmyyttään menettää, jos se kerran on mahdollista pelastaa.

Lopuksi, herra puhemies, minä kannatan ed. Vistbackan tekemää ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Ed. Jansson merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kansanedustaja Aittoniemi saattoi paljastaa jotain hyvin olennaista itseltään äskeisessä puheenvuorossaan, kun hän korosti tämän kansallisen hädän hetkellä, missä me nyt olemme, vain sitä, että jos hänellä olisi firma tai hän itse hyötyisi jostain asiasta, hän varmasti toimisi sen firmansa ja oman itsensä hyväksi.

Mutta, herra puhemies, me tässä osassa salia, täällä vasemmalla, lähdemme tietenkin yhteiskunnan kokonaisedusta, isänmaan edusta niin sanoakseni. Tässä mielessä mielestäni on ihan oikein, että se 3,2 prosenttia, mihin ed. Sulo Aittoniemi viittasi, säilyykin 3,2 prosenttina. Kun me puhumme yhteiskunnan kannalta asioista, me tietysti lähdemme siitä, että me oman kannatuksemme kautta, joka siis on kokonaan eri kymmenellä kuin ed. Aittoniemen edustaman puolueen kannatus, että me sen kannatuksen turvin saamme tämän kokonaisedun mahdollisimman kattavasti Suomen kansan, sen kansalaisten, onneksi aivan päinvastoin kuin ajattelevat ne ihmiset, jotka sanovat, että jos minä voisin hyötyä tai minun firmani voisi hyötyä.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemellä oli tottisesti erikoinen käsitys yhteishyvästä. Ensin hän aivan oikein korosti sitä, että kotimaista kysyntää on lisättävä, että se saa pyörät pyörimään. Minun mielestäni kotimaisen kysynnän lisäämiseen liittyy ennen kaikkea se, että kaikkein pienituloisimpien ihmisten, niiden, jotka hankkivat välttämättömiä ja pääasiassa kotimaassa tuotettuja hyödykkeitä, elintasoa ei lasketa.

Kuitenkin kun ed. Aittoniemi puolusteli devalvaatiota ja vieläpä erikoisen solidaarisella tavalla, hän samalla tarkoitti sitä, että pienituloisilta viedään ostovoimaa. Paitsi että heiltä viedään sitä, se annetaan ilmaiseksi niille ihmisille, jotka tietoisesti saattoivat Suomen siihen tilanteeseen, että jouduttiin devalvaatioon. Nimittäin minä en usko siihen käsitykseen, joka ed. Aittoniemellä oli, että ainoastaan jotkut katsoivat oman etunsa tilanteessa, jossa ei mitään voitu. Minulla on se käsitys, että devalvaa-

tiota haettiin tietoisesti ja ne piirit on saatava vastuuseen.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kekkonen puuttui mielestäni sangen mielenkiintoiseen ongelmaan vastauspuheenvuorossaan. Jos jonkun yhtiön toimitusjohtaja ei toimi sillä tavoin kuin hallitus toimettomuudessaan antaa mahdollisuuden — eli tavallaan ilmoittaa, että oletteko te nyt vieneet kaikki varat ulkomaille, jotta pystytte hyötymään siitä — niin uskon, että osakkeenomistajat potkaisevat pellolle sellaisen johtajan, joka tieteen tahtoen ei lähde hakemaan yritykselle, jota edustaa taikka johtaa, sitä hyötyä, jonka hallitus ja Suomen Pankki esimerkiksi tässä tilanteessa ihan selvästi tarjosivat lautasella.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Myller pitää yleensä selkeitä puheenvuoroja ja vastauspuheenvuoroja, mutta tässä oli vähän liian yrittämisen maku. Sanoisin näin, että kyllä meidän täytyy ennen kuin loppuu leipä ja lämpö ihmisiltä, tehdä jokin ratkaisu, vaikka sitten devalvaatiokin, ja hoitaa se sillä tavalla, että siitä saadaan kaikki hyöty. Se oli pakko tässä tilanteessa, siitä ei päästä mihinkään, ed. Myller.

Sitten ed. Kekkoselle. Saattaa olla, että hänellä on puoluekokous vielä mielessään ja hempeät tunnelmat sieltä, mutta tämä oli kyllä tietyllä tavalla, anteeksi ed. Kekkonen, hiukan ällöttävä puheenvuoro siinä mielessä, että se oli todellinen hurskastelun huippu.

Ensinnäkin mitä tulee siihen, että te olisitte niin isänmaallisia, niin teidän toimintanne oppositiossa ei ole ollut lainkaan isänmaallista siinä mielessä, että te olette pelanneet pelurin peliä koko ajan, kun nämä vaikeat ajat ovat olleet. (Ed. T. Roos: Siinä asiantuntija puhuu!) — Tässä puhuu asiantuntija. Kyllä minä olen, ed. T. Roos, ihan täysjärkinen, niin kuin ed. T. Rooskin. Ei löydy mistään sellaisia väitteitä, etten olisi täysjärkinen.

Mitä tulee vielä siihen, mistä ed. Vistbackakin mainitsi, niin oliko se nyt Kuopiossa vai Jyväskylässä, jossakin kaupungissa kuitenkin, annettiin virkamiehelle valtuudet suojata kaupungin rahat devalvaatiolta, ja hän ei sitä tehnyt, vaan selitteli jotain erehdyksiä syyksi. Hänellä on nyt sitten varmasti virasta lähtö, koska hän on laiminlyönyt hänelle annetut tehtävät. Ei olla niin hurskastelevia, ettei tunnusteta tosiasioita.

Se on tyhmyyttä, jollei hoida päämiehensä tai itsensä etua, jos se tapahtuu rehellisesti rahoja sijoittamalla. Se on yhteiskunnan asia, jos yhteiskunta antaa mennä asiat siihen malliin, että näin täytyy tehdä.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Myller vastauspuheenvuorossaan peräänkuulutti vastuun kantamista ja yhteistä hyvää. Ed. Myller, eikö vastuunkantajia myös ollut ammattiyhdistysliike? Jos me rupeamme osoittamaan sormella toista taikka toista tahoa siitä, että tähän tilanteeseen on tultu, niin silloin minusta pitää poimia kaikki vastuunkantajatahot ja silloin toki hyvin merkittävä taho on myös ammattiyhdistysliike sekä myös eduskunnan oppositio.

Ed. Aittoniemen tavoin kyllä yhdyin siihen näkemykseen, että puheenvuorot, mitä sosialidemokraatit ovat käyttäneet, ovat aikamoista hurskastelua. Kyllä kai elämän realiteetti on se!

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sirkka-Liisa Anttila jatkaa sitä muiden syyttämisen linjaa, jota on kuultu oikeastaan puoli vuotta. Syy on aina milloin ammattiyhdistysliikkeen, milloin opposition. Peräänkuulutan sitä, koska sitten on hallituksen vuoro vastata tästä maasta ja talouspolitiikasta, koska tilanne on nyt se, että siitä ei vastaa kukaan. Ed. S-L. Anttila, meillä oli neljä vuotta aikaa ottaa oppia oppositiokeskustasta. Me olemme hyvin maltillisesti käyttäytyneet nykyistä hallitusta vastaan verrattuna siihen, miten keskusta käyttäytyi neljä vuotta ollessaan oppositiossa. Minusta hallituksen olisikin syytä koota rivinsä ja alkaa ohjata maata, vuotavaa talousvenettä kuiville. Pakkodevalvaatiosta on otettava se hyöty, mikä siitä on saatavissa. Vienti on saatava vetämään ja teollisuuden pyörät pyörimään, työttömyyden nousu on saatava katkaistuksi ja alenemaan.

Hallituksella ei näytä olevan koossa vielä minkäänlaista jälkihoito-ohjelmaa, joka nyt olisi kiireellisin tehtävä. Muuten devalvaatiosta saatu hyöty valuu aivan hukkaan ja inflaatiokierre jatkuu tai alkaa. Sitä ei kestä Suomi eikä ainaakaan työttömät, joiden toimeentuloa vielä aiotaan leikata eduskunnassa olevalla lailla.

Ed. Lipponen: Herra puhemies! Tasavallan presidentin eilisen tour de forcen jälkeen keskustelu käydään vähän post festum. Tarpeen on kuitenkin keskustella myös eilen sanotun

johdosta ja on kannattanutkin kuunnella joitakin puheenvuoroja. Erityisesti ed. Luukkaisen puheenvuoro on ollut aivan omaa luokkaansa. Ed. Luukkainen juoksee muutaman kerran älyllisesti ed. Seppäsen ympäri ennen kuin Seppänen ehtii hönkäistä deflaatiota.

Devalvaatio oli imperiumin vastaisku niitä vastaan, jotka yrittävät kääntää Suomen talouden pysyvästi alhaisen inflaation tielle ja siten turvata elintason kestäväällä tavalla. Alhainen inflaatio luo suotuisan ympäristön investoinneille, niin kuin kaikelle muullekin pitkäjänteiselle taloudelliselle toiminnalle kotitalouksia myöten.

Viime aikojen talouskeskustelun kummallisia puheenvuoroja ovat olleet ne, joissa on päivitely alhaisen inflaation vaaroja. Reaalinen korkotaso on ollut korkea, mutta devalvaatio ei sitä laske. Reaalikorot laskevat kansainväliselle tasolle ja sen alle vasta sitten, kun vaihtotase paranee selvästi ja kääntyy ylijäämäiseksi. Se taas ei ole pitkäjänteisesti mahdollista, ellei käydä kiinni reaalityökalouden perusongelmiin. Devalvaatio lykkää tätä suunnanmuutosta yhä pitemmälle tulevaisuuteen.

Suomen Pankista on tehty syntipukki, koska sen haukkuminen on niin helppoa poliitikoille, teollisuuspampuille ja järjestöjohtajille. Pääomamarkkinoiden vapauttaminen, joka tapahtui silloin, kun ennakoitiin laskusuhdannetta, ei milloinkaan voi toteutua oikea-aikaisesti maassa, jossa asenteet ovat inflaatio — devalvaatiolinjalla. 80-luvun alkupuolella Suomen talous herrat panivat kaikki idänkaupan varaan. Öljyn hinta nousi silloin rajusti vastoin 70-luvun vihreiden ennusteita. Vienti Neuvostoliittoon oli huipussaan vuonna 1982, peräti 27 prosenttia koko viennistä. Tuota harhaista aikaa kaipaavat yhä ne yritysmaailman pomot, jotka viime elokuun 19 päivänä kokivat aikansa taas tulleen. Päästäisiin taas viemään ilman kiusallisia laatu- ja hintavaatimuksia, näin varmaan ajateltiin. Jeltsin pelasti Suomenkin vallankaappaukselta, mutta valitettavasti vain vähäksi aikaa.

80-luvun jälkipuoliskolla, kun öljyn hinta oli romahtanut, ulkomaankaupan vaihtosuhte parani useiden vuosien ajan reippaasti. Tästä syntyi uusi ja kohtalokas harha. Vientitulot kasvoivat rajusti, mutta määrällisesti vienti kasvoi koko 80-luvun aikana vain 10 prosenttia. Viennin osuus bruttokansantuotteesta näin ollen laski lähes kolmanneksen tasolta viidennekseen. Kuitenkin näitä vientituloja jaettiin suruttomasti niin julkisen sektorin paisuttamiseen, muun sul-

jetun sektorin investointeihin kuin myös yksityisen kulutuksen kasvattamiseen. Ulkomaisella velalla tämä meno kiihdytettiin hurjiin kierroksiin. Kun vientikysyntä heikkeni riittävästi, silloin tuli romahdus. Murhaava kustannustaso ja maailman korkeimmat elinkustannukset tulivat näkyviin kuin karikkokivet laskuveden aikana. Vasta sitten ymmärrettiin keskeinen perusongelma, korkea kustannustaso, ja tartuttiin lopultakin syihin seurausten sijasta.

Hallituksen yritykset olivat monilta osin tehotomia ja ylilyöviä, mutta politiikan päälinja oli oikea. Sitä olisi kaikkien osapuolten pitänyt tukea sen sijaan, että joka puolelta nakerrettiin. On puhdasta jälkiviisautta nyt sanoa, että eukupäätöksen yhteydessä olisi pitänyt devalvoida. Vuoden 1989 revalvaatio purettiin käytännössä kokonaan. Jos olisi varsinaisesti tehty ns. pieni devalvaatio, ei olisi saatu mitään takeita siitä, että työ- ja muut markkinat olisivat luottaneet talouslinjaan. (Ed. Seppänen: Onko puheenjohtaja Sundqvist samaa mieltä?) Kaiken huippuna pidän sitä, että vielä viime viikolla tuettiin Sorsan esitystä ja sitten kiirehdiittiin vakuuttamaan, kuinka viisasta olisi ollut devalvoida.

Vuorineuvos Casimir Ehrnroothilla on otsaa syyttää ulkomaisia keinottelijoita devalvaatiopaineiden aikaansaamisesta. Totuus on täsmälleen päinvastainen. Suomeen tuotiin vuoden alusta laskien 19 miljardia markkaa. Siis Suomeen luotettiin tämän verran, mutta suomalaiset eivät luottaneet itseensä, vaan Suomesta vietiin yli kaksi kertaa enemmän pääomaa. Suomi petti ulkomaiset sijoittajat ja saa vielä maksaa siitä raskaasti. Ulkomainen velka on devalvaation jälkeen jo itäeurooppalaisella tasolla ja sen korko yhtä lailla huipputasoa. Velka rajoittaa pahasti talouspolitiikan liikkumatilaa.

Ed. Seppänen, olette saaneet sen deflaation, jota olette hakeneet, kun olette ajaneet devalvaatiota. Monopolipääjohtaja Ihamuotila löi öyökkäröinnin ennätykset piriullessaan eilen Teollisuuden Keskusliiton tilaisuudessa Suomen Pankille, sama Ihamuotila, joka petasi nykyistä kriisiä ostaessaan ja myydessään öljyä ylihintaan, jotta Wärtsilän laivoja voitaisiin myydä ylihintaan itään. Hallintoneuvoston puheenjohtaja Sundqvistilta voisi kysyä, edustavatko Ihamuotilan puheet Nesteen linjaa.

Kun Ihamuotila ryhtyi, tosin muita lainaten runolliseksi, niin minäkin tässä olen pienen runon pätkän tehnyt:

”Det är så underbart att vara chef
då det man sitter med är folkets räf.”

Devalvaatioprosessiin liittyy sellaisia piirteitä, että niissä saattaisi olla aineksia oikeuskanslerille ryhtyä rikosprosessiin. Erään suuren liikepankin väitetään lehtien mukaan vehkeilleen kansainvälisillä markkinoilla markkaa vastaan sen lisäksi, että saman pankin johtokunnan jäsen on avoimesti puhunut julkisuudessa devalvaation puolesta. Entä miksi paineet markkaa vastaan kasvavat juuri sen jälkeen, kun oli tullut tietoa siitä, että tasavallan presidentti aikoo puhua tiistaina 19. marraskuuta? Miten päädyttiin kesken markan kellunnan ennen kurssin fiksoitumista juuri 14 prosentin devalvaatioon, kun markkinat viestittivät 10:tä prosenttia?

Vuorineuvos Ehrnrooth, isänmaattoman ruotsalaisen pääoman Don Casimir, haluaisi, että palattaisiin ns. vanhaan malliin eli aikaan, jolloin metsäherrat saivat devalvaationsa silloin, kun tahtoivat. Puolueissakin on sellaista henkeä, että Suomen Pankilta pitäisi lakkauttaa sen itsenäinen asema. Suomen Pankin asemasta kannattaa keskustella ja sen sanon myös pankin tilintarkastajana. Mutta mitä uskottavuutta voi olla devalvaatiokeinottelijoiden tai löysän talouspolitiikan harjoittajien vaatimuksilla?

Suomen Pankkia moittivat myös monet järjestöjohtajat, samat, jotka ovat valehdelleet jäsenistölleen antaessaan sellaisen käsityksen, että Sorsan tulomalli olisi ollut ankarampi kuin devalvaatiövaihtoehto. Rehelliset ay-johtajat puhuisivat ostovoimasta. Se romahtaa devalvaatiossa ja käynnistää kompensatiokierteen. Kalevi Sorsalta valehtelijoiden klubi veti törkeästi jalat alta. Sorsa oli isänmaan asialla niin kuin monesti ennenkin. Toivottavasti presidentin vetoisuus saa hänet perumaan eropäättöksensä.

Entä mitä on tehtävä? Sitä ovat täällä sosiaalidemokraattiset edustajat monessa puheenvuorossa jo ansiokkaasti käsitelleet. Tarvitaan pikaisesti tuloatkaisu, jos halutaan välttää inflaatio—devalvaatio-kierre. Mitään tulonsaajaryhmää ei saa päästää saaliinjaolle ohi muiden, ei myöskään varakkaiksi mainostettuja metsänomistajia tai maataloustuottajia.

Finanssipolitiikan on oltava kireätä. Budjettia on devalvaation takia edelleen kiristettävä, ja tähän oppositiokin voi myötävaikuttaa, jos samalla edistetään asuntotuotantoa ja muillakin valikoivilla toimilla työllisyyttä. Lopultakin pitäisi lähteä systemaattisesti alentamaan elinkustannuksia, asumiskustannukset mukaan lukien. Jos hallitus olisi tässä asiassa ryhtynyt välittö-

mästi toimiin, ajamaan välittömästi vaikuttavia toimia, olisi työmarkkinapolitiittinen tilanne ehkä tänä päivänä toinen.

Kun devalvaatio nostaa tuontihintoja, on entistäkin aiheellisempaa purkaa tuontihintoja perusteettomasti nostavia tai tuonnin kokonaan estäviä rakenteita. Kilpailupolitiikka, joka on sinänsä tärkeää, ei alkuunkaan riitä, sillä vain tuonnin vapauttaminen synnyttää todellista kilpailua. Millä järjellä voidaan perustella sitä, että aprikoosilla, persikoilla, luumuilla ja appelsiineilla on näinä aikoina 36—40 prosentin tulli? Elintarvikkeiden tuontisyrjintä on Suomessa Pohjoismaiden laajamittaisinta. Se ulottuu mm. kaikkein köyhimpien maiden vientituotteisiin. Elintarviketeollisuus maksaa raaka-aineistaan 60 prosenttia enemmän kuin kilpailijamaiden teollisuus. Eikä olekaan ihme, että asiantuntijat ennustavat, että elintarviketeollisuus keskittyy Pohjoismaissa Ruotsiin.

Suomessa tarvitaan samantapainen elintarvikkeiden hintojen alennusohjelma kuin Ruotsissa. Siihen sisältyisi aluksi kotimaisten tuottajaintojen laskeminen ja tuontisuojaan alentaminen, ja kun talous paranee, voidaan harkita liikevaihtoveron alentamista elintarvikkeilta. (Ed. Seppänen: Paljonko ne hinnat alenivat Ruotsissa?) — Suhteelliset hinnat ovat alentuneet, se on aivan selvää. Kysymys on siitä, että meillä kotimaisten elintarvikkeiden hinnat ovat nousseet, mutta sen sijaan tuontihinnat eivät ole. Tuontia rajoitetaan monella muullakin alalla kuten tekstiilituotteissa, raaka-aineissa, investointitarvoissa ja kaikki nämä pienituloisten kuluttajien kustannuksella ja, ed. Anttila, kestävä työllisyyden perustaa heikentäen. Työllisyys meillä heikkenee sen takia, että täällä on edetty suojamuurin takana ja subventioiden varassa. Nyt jälleen olemme kriisissä juuri tämän politiikan takia.

Energia- ja ratkaisut ovat kiireellisiä jo siitäkin syystä, että me emme voi kansallisen turvallisuuden vaarantumatta olla siinä määrin kuin nyt, peräti 15-prosenttisesti, tuontisähkön varassa. Kotimaisuus ei tarkoita sitä, että energian tuotannon ympärille rakennetaan uusi tukiaisjärjestelmä.

Teollisuuteen on sijoitettava, ennen muuta sen rakenteen monipuolistamiseen ja korkean teknologian tuotannon lisäämiseen. Tukea, niin kuin täällä on jo vaadittukin, on annettava tutkimus- ja kehityspanoksen kasvattamiseksi ja erityisesti teknologian tason nostamiseksi pienissä yrityksissä koko maassa sen sijaan, että nyky-

seen tapaan tuetaan elinkelvotonta yritystoimintaa vain osassa maata.

Suomen integraatioratkaisu on myös talous- ja teollisuuspolitiittinen ratkaisu. Teollisuuden kapteenien joukossa näyttää olevan monia, viimeksi keskusliiton uusi puheenjohtaja Matomäki, joka kyllä menisivät mielellään Eurooppaan, mutta pitäisivät Suomen omana suljettuna suojapirttinään, vasemmistoliittolaiset jaloissaan, jossa on turvatut markkinat ja uskolliset ostajat, jotka joutuvat maksamaan ryöstöhintoja monopolien tuotteista.

EY:n jäsenyys alentaisi edelleen elinkustannuksia ja antaisi uskottavuutta talouspolitiikalle. Suomi pääsisi mukaan EY:n keskeisiin tutkimus- ja kehityshankkeisiin sekä meille elintärkeisiin perusrakennehankkeisiin mm. liikenteessä. On käsittämätöntä, että Suomessa annetaan vapaaehtoisesti etumatkaa ruotsalaisille, jotka nyt reaaliajassa koko ajan kaikin tavoin, niin poliittisesti kuin taloudellisesti, hyödyntävät voimalla EY-jäsenehdokkuuttaan eivätkä esitä niitä typeriä laskelmia, joita täällä keskustelussa eilen esitettiin EY-jäsenyyden kustannuksista. Ulkomaat tulevat investoimaan Ruotsiin, eivät Suomeen, varsinkaan tapahtuneen jälkeen.

Herra puhemies! Kansainväliset talousnäkymät ovat epävarmat, suorastaan huolestuttavat. Edessä on vuosikymmenen ponnistus kohti täydytyöllisyyttä ja sitä elintasoja joka Suomessa oli vielä pari vuotta sitten. Tätä taustaa vasten ei näytä hyvältä se, että aivan selvästi pelin politiikka on palaamassa. Opportunistiset vallantavoittelijat hakevat mahtavia suojelijaita ja ajavat aseisiin keinoja kaihtamatta. Elämme mielenkiintoisia aikoja, vähän samantapaisia kuin kymmenkunta vuotta sitten.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lipposen puheenvuoro oli ajatuksia herättävä ja viittaisi johdonmukaisuudessaan siihen kylmään tosiasiaan, että Suomella on jo lähitulevaisuudessa edessään ajat, jolloin meidän on kyettävä kamppailemaan kansainvälisillä kentillä samoista lähtökohdista kuin kilpailijamaatkin. Se on terve lähtökohta, ja siihen meidän on valmistauduttava.

Puheenvuoro viittaisi johdonmukaisesti myös siihen tulevaisuuteen, joka on ehkä näinä päivinä liiaksi joiltakin unohtunut: Jos ja kun olemme Euroopan yhteisön jäseniä tai muutoin tiukasti eurooppalaisessa integraatiossa mukana, se merkitsee sitä, että Suomi ei devalvoi, ei ainakaan

omilla päätöksillään. Me joudumme ottamaan todella huomioon kansainväliset reaktiot Euroopan yhteisön jäsenenä. Sen sääntöjen mukaisesti emme voi omin päätöksin devalvoida, ja tuo aika voi olla hyvinkin lähellä.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Lipponen antoi arvosanoja edustajien erilaisesta älykkyydestä niin täytyy myöntää, että en ole ihan varma siitä, onko ed. Lipponen euroälyn jättiläinen vai älyn eurojättiläinen. Siihen väliin tämän puheen luokitus on ilmeisesti asetettava.

Tärkeintä oli se, että ed. Lipponen uskoi itse siihen, mitä sanoi, vaikka siellä oli hyvin huomattava määrä erilaisia ankoja ja sorsia, jotka lentelivät sinne tänne. Ne pitäisi pidemmässä puheenvuorossa tietysti ampuu alas, jos keskustelua haluttaisiin käydä.

Yhteen kysymykseen en malta olla puuttumatta, ja se on ruoan eurohinta. Ihmettelen, miten ed. Lipponen perustele ruoan eurohinnalla sitä, että meidän pitäisi liittyä EY:n jäseneksi: sitä kautta saisimme halvemmat elintarvikkeet. Miksemme voisi olla EY:n ulkopuolella, lopettaa maatalouden siitä huolimatta ja ottaa käyttöön täällä kansainväliset elintarvikkeiden hinnat, jotka ovat puolet EY:n hinnoista? Miksi tehdä tällainen puolivillainen ratkaisu, lopettaa Suomesta maanviljely ja ottaa käyttöön eurohinnat? Miksemme tee kokoratkaisua eli lopeta Suomesta maanviljelyä ja ota käyttöön kansainvälisiä elintarvikehintoja? Tätä logiikkaa minä en, ed. Lipponen, ymmärrä. Kuinka edustajalle riittää tällainen puolinaisuus, eikö pitäisi saavuttaa aina lopullinen ratkaisu, josta ei ikinä voisi pihdata tai puristaa mitään enää uutta irti? Se olisi, ed. Lipponen, se linja, jota toivoisin teidän eurokurin ja -järjestyksen ja eurotyöttömyyden ohella ajavan Suomeen.

Ed. Lipponen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppäsen linja merkitsisi todella maatalouden totaalista likvidointia Suomessa. (Ed. Seppänen: Niin ed. Lipposenkin linja!) Meillä on erittäin hyviä mahdollisuuksia EY:ssä pitää yllä sellaista maataloutta, joka palvelee kotimarkkinoita, sellaista korkeatasoista ja nimenomaan tuoretuotantoa, jota kuluttajat tarvitsevat. Sen sijaan meillä on myöskin mahdollisuus säästää huomattavasti vientikustannuksissa. Me joutuisimme osallisiksi EY:n maatalouspolitiikan kustannuksista, mutta EY:n maatalouspolitiikka on, jos mittaamme

tuottajahintoja, selvästi kustannustasoltaan alempaa ja myöskin menossa siihen suuntaan, että rajasuoja tullaan EY:ssä purkamaan. Siis siinä kokonaistarkastelussa, joka on suoritettava silloin, kun me olemme menossa EY:hyn, on aivan selvää, että myöskin maatalouden, elintarvikehuollon ja elinkustannusten kannalta EY-jäsenyys on hyvä ratkaisu.

Ed. O. Rehn (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lipposen puheenvuoro, kai monessa suhteessa pohdittu puheenvuoro, sai ainakin itseni pohtimaan Suomen integraatiopolitiikan ja toisaalta talouspolitiikan sisäistä johdonmukaisuutta. Kun kesäkuussa tehtiin markan ecukytkentä, siihen liittyen eduskunta päätti, että samalla on pyrittävä julkisen sektorin supistamiseen sekä hallinnon tehokkuuden lisäämiseen. Tätä päätöstähän myös SDP tuki ecukytkennän yhteydessä. Sen jälkeen Esko Ahon hallitus on tuonut eduskunnalle useita säästölakeja, jotka käsittääkseni vastaavat tätä ecukytkennän yhteydessä valittua linjaa. Sen vuoksi onkin mielestäni pahoiteltava, että SDP ei katsonut voivansa tukea näitä säästölakiehdotuksia. Toivonkin, kun nyt käydään keskustelua Suomen EY-jäsenyydestä, että SDP muistaa myöskin oman vastuunsa tästä kysymyksestä ja pohtii sitä, onko kansakunta todella kypsä EY-jäsenyyteen kaiken tämän jälkeen.

Loogista ed. Lipposen puheenvuorossa oli se, että hän ei ensinnäkään käynyt jälkiviisastelemaan devalvaatiolla ecukytkennän yhteydessä, toisin kuin SDP:n ryhmäpuheenvuorossa oli asiantaita. Ed. Lipponen esitti myöskin budjetin kiristämistä sattuneen devalvaation jälkeen. Tekeekin mieleni kysyä, kun SDP:n ryhmän puheenjohtaja Kalliomäki on paikalla, kannattaako myös SDP tätä linjaa eli budjetin tiukentamista, mikä saattaisi olla perusteltua.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lipponen vastauspuheenvuorossaan uskoi siihen, että Suomessa kyettäisiin sen jälkeen, kun rajat avataan Eurooppaan, ylläpitämään tuoretuotteiden tuotantoa. Tämä on hurskas uskomus, mutta käytännön realiteetit puhuvat aivan muun puolesta. Otan vain yhden esimerkin. Viljan hinnasta johtuen, sato-
taseroista johtuen Suomessa sianlihan hinta on kaksi ja puoli kertaa enemmän kuin Saksassa tai Tanskassa. En vain ymmärrä, millä logiikalla, ed. Lipponen, rajojen avauduttua Suomessa tuotetaan sianlihaa sen jälkeen. Minusta ei pidä

esittää tämmöisiä heittoja ja väitteitä, koska ei niitä kerran pysty reaalisesti näyttämään toteen. Kyllä kai silloin, kun markkinat avataan, siellä pelataan alimmalla hinnalla, mikä sillä alueella on. Ja kuten vastauspuheenvuorossani edellä totesin, Tanska täyttää Suomen sianlinhan tarpeen, Ruotsi viljan tarpeen ja Hollanti muiden elintarvikkeiden tarpeen.

Tätä taustaa vasten en kyllä ymmärrä sitä, että ed. Lipponen on valmis maksamaan EY:n jäsenyydestä 5—6 miljardia, josta valtaosa menee EY:n maatalouden tukemiseen. Siellähän on 16 erilaista maatalouden tukijärjestelmää. Kun puhutaan, että meillä subventoidaan maataloutta, kyllä sitä sielläkin todella subventoidaan ja erityisesti erittäin paljon vuoristoviljelijöitä, jotka todella pienillä pinta-aloilla pyritään pitämään vuoristossa, samalla maisemaa ja ympäristöä hoitamassa. Eli emme me maatalouden tukemisesta eroon pääse, me vain siirrymme silloin tukemaan EY:n maataloutta, ja kyllä minä mieluummin tukisin omaa kuin EY:n maataloutta.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Meillä on sillä politiikalla, jota ed. Lipponen edustaa, teurastettu 300 000 ihmistä työpaikat. Seuraavana ed. Lipposella on teurastuksen kohteena Suomen maataloudessa ilmeisesti vajaa 100 000 työpaikkaa. Sen lisäksi hän ei ole valmis ottamaan Suomessa käyttöön kansainvälisiä elintarvikehintoja, vaan jotkut surkeat EY-hinnat, jotka ovat niin hirvittävän kalliita, että siinä tilanteessa, kun lopetetaan maatalous, niitä ei kannattaisi ottaa, vaan siinä tilanteessa pitäisi olla kaikki optiot auki.

Mitä tulee tähän politiikkavaihtoehtoon, mitä ed. Lipponen ehdottaa, mielestäni se on hyvin vastuutonta. Se on 300 000 työttömän linja, se on uusien ennätystyöttömyyksien linja, se on sitä lamapsykologiaa ja deflaatiota, se on deflaatiota, ed. Lipponen — ed. Lipponen ei jaksa tai ei halua kuunnella — se on deflaatio, deflaatio, deflaatio. Se on paha sana, koska se on työttömyyttä suomalaisille, ja ed. Lipponen halusi lisää työttömyyttä Suomeen. Minusta on kestämätön tämä politiikka, joka on ed. Lipposen politiikkavaihtoehto: lisää työttömyyttä deflaation avulla.

Minusta pitäisi lähteä siltä linjalta, mitä sosialidemokraattinen puolue on esittänyt. Se on esittänyt elvytystä. Sosialidemokraattinen puolue on esittänyt valikoivaa elvytystä. Mielestäni sillä linjalla on löydettävissä vaihtoehtoisia rat-

kaisuja Suomen työttömyysongelman poistamiseen. Linja, jota ed. Lipponen esittää, tappaa Suomen.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ryhmäpuheenvuorossamme korostimme mm. kireän finanssipolitiikan tarvetta. Se on aivan välttämätöntä. Tässä suhteessa ed. Lipposen puheenvuoro noudattaa aivan samaa logiikkaa kuin ryhmäpuheenvuoromme.

Eucyktennästä on täällä puhuttu jo tarpeeksi, mutta toistettakoon kerran vielä: Mitä kesällä tapahtui? Ensin ecuratkaisussa sosialidemokraatit olivat mukana. Sitten olemme voineet todeta, että markan on annettu devalvoitua kuutisen prosenttia kesän aikana. Tämähän on se tosiasia, joka on tapahtunut. Me olisimme tehneet asiat, jos olisimme olleet päättämässä, hieman toisessa järjestyksessä toisen aikataulun mukaan, mutta tällä hetkellä meidän toimenpiteillämme olisi koossa inflaation vastainen hintapolitiikka, tulopolitiikka olisi sopimuksen varassa jo, sitten muut, valuuttaratkaisut, olisivat paljon paremmassa kunnossa kuin ne ovat tällä hetkellä pakkodevalvaation jälkeen.

Ed. Lipposen puheenvuoro oli hyvin johdonmukainen. Siinä torjuttiin uusia elättelinkeinoja ja siinä tuotiin, ed. Seppänen, esille myös elvyttämisen tarve. Se meni ehkä ohi korvien.

Sen sijaan, jos ajatellaan tilannetta, että Suomi todella eristäytyisi eikä tekisi ratkaisuja ed. Lipposen esittämällä tavalla integraatioasiassa, voimailosratkaisuiissa, elintarvikkeiden hinnoissa, me olisimme joutumassa kansantaloutena täydelliseen umpikujaan. Sellaista valintaa emme voi tehdä.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Todettakoon vielä ed. O. Rehnilekin, että sosialidemokraatit olivat mukana hallituksen ecuratkaisussa ennen kaikkea siltä pohjalta, että halusimme turvata ratkaisulle välttämättömän kansainvälisen luottamuksen. Emme pitäneet sitä ratkaisuna siihen ajankohtaan erityisen hyvin sopivana, varsinkaan kun siihen ei liittynyt muita välttämättömiä toimia.

Ed. Rehnin ecu- ja säästölakikytkentä oli myös jossain määrin outo, etten sanoisi jälkiviisas sillä tavalla, että eucupäätöksellä olisi jotenkin siunattu koko budjetti ja varsinkin säästölakien läpimeno tuosta vain eduskunnassa.

On myös niin, että sosialidemokraatit eivät

ole tyrmänneet säästölakeja eduskunnassa. Olemme vaatineet neljän hyvin vaikean leikkauslain vetämistä pois kokonaan eduskunnasta. Niistä pari suurta on tuporatkaisussa jo saanut oman kohtalonsa toivottavasti lopullisesti sellaiseen muotoon, joka olisi hyväksyttävä. Muilta osin säästölaeista ja koko budjetistakin neuvotellaan toivottavasti hyvässä hengessä hallituksen ja opposition välillä. Sosialidemokraatit ovat siihen valmiita. Neuvotteluja on jo käytykin. Urakka tulee olemaan kova, eikä päästä hyvään lopputulokseen, jos hallitus lähtee siitä, että kaikki sen esitykset jonkin ecuratkaisun pohjalta on jo siunattu ja loppuun saatettu.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Rehnille sanoisin, että olen aikaisemmin pitänyt keskustaa sosiaalisesti ajattelevana puolueena. Nyt ed. O. Rehn päivitteli sitä, ettei oppositio ilman muuta tue kaikkia säästölakeja. Ne ovat epäsosiaalisia. Säästölakien tarve on syntynyt siitä, että on synnytetty erittäin suuri vaje ensi vuoden budjettiin antamalla teollisuudelle suuria helpotuksia, jotka eivät teollisuutta kuitenkaan tyydyttäneet. Muistamme, että 7 miljardia ensi vuoden budjettivajauksesta muodostuu siitä, että teollisuuden kone- ja laitehankinnat vapautetaan liikevaihtoverosta, toiset 7 miljardia siitä, että sotumaksuja vähennetään. Suurituloisten verohelpotukset, veroprogession alentaminen, ovat myös 6—8 miljardin vuosiluokkaa. Tästä tulee jo 20 miljardia tai yli.

Tähän hätään tehdään säästölakeja, joista pahimmat rokottavat todella pienituloisia ihmisiä: eläkeläisiä, työttömiä ja pitkäaikaissairaita. Säästölakeja on kolmea lajia, niitä, jotka voidaan hyväksyä ilman muuta vasemmistoliitossa, niitä, joista voidaan neuvotella ja pitää neuvotella, ja niitä, joita ei missään tapauksessa voida hyväksyä, ja ne ovat juuri niitä, jotka rokottavat eläkeläisiä ja työttömiä ja pitkäaikaissairaita.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppänen kanssa on turha ruveta kiistelemään, koska hänellä on tapana luoda itse ensin uhkakuva ja sitten herkutella sillä.

Mutta ed. O. Rehnille sanoisin, että hän jatkaa sitä linjaa, että syyttää oppositiota kaikesta mahdollisesta, myös nykyisestä tilanteesta. Jos ed. O. Rehn olisi ollut viime kaudella eduskunnassa, hän olisi oppinut sen läksyn, jota minä aina muistelen. Silloinen keskust, oppositio-

puolue, sitä läksyä meille opetti, että hallituksella on tässä maassa vastuu ja vain hallituksella. Sillä on vastuu budjetista, sillä on vastuu talouspolitiikasta, ja opposition tehtävä ei ole etsiä vaihtoehtoa. Tämän opetuksen sain, en sano, että sosialidemokraatit sitä noudattavat, mutta tämä jäi minulle kirkkaana mieleen sen neljän vuoden aikana, jona tuota oppia kuuntelin.

Ed. O. Rehnille sanoisin niin kuin ed. Kalliomäki sanoi äsken, että markan kytkemisessä ecuun, mitä SDP oli tukemassa, me emme sitoutuneet kurittamaan sairaita, työttömiä ja eläkeläisiä. Siihen me emme todella sitoutuneet emmekä sitoudu näissäkään säästölaeissa.

Ed. Lipponen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En ole lainkaan ihastunut EY:n maatalouspolitiikkaan. Sanottakoon se varmuuden vuoksi. Mutta se kuva, jonka ed. S.-L. Anttila siitä antoi, on suorastaan houkutteleva. Jos meillä varsinkin olisi vahva markka, niin mehän saisimme mainiosti tänne elintarvikkeita. Ja tukiaisissa säästämme joka tapauksessa. Me maksamme nyt 10 miljardia suoraan ja välillisesti rajasuojan takia 10 miljardia, joka putoaisi luultavasti puoleen, jos haluttaisiin. Ihmettelen sitä, että ed. Seppänen ja kumppanit eivät olisi nyt valmiita heti lähtemään 10—15 prosentin rajasuojan alentamiseen kuten Ruotsi.

Deflaation, ed. Seppänen, me saamme todella nyt, kun devalvaation takia saamme entistä suuremman alijäämän ulkomaantaseessa ja valtiontalouden tilanne vaikeutuu. Ei ole mahdollista julkista taloutta paisuttamalla hoitaa elvytystä, vaan sitä on hoidettava siinä määrin kuin kyetään, niin kuin me olemme esittäneet, valikoivasti ja nimenomaan asuntotuotantoon ja työllisyyteen kohdistuen. Tilanne voi muuttua todella karmeaksi Suomen kannalta ja muuttuisi, jos me lähtisimme nyt kasvattamaan vielä velkaa ja jos kansainvälisessä taloudessa kehitys ei todellakaan kääntyisi parempaan suuntaan kuin miltä nyt näyttää.

Seppäsen linjalla meillä on 300 000 työtöntä vielä vuonna 1999. Meidän linjallamme pyritään siihen, että saataisiin nyt tehtyä se, mikä on tehtävissä työllisyyden hyväksi, ja pitkällä tähtäyksellä päästäisiin täystyöllisyyteen vielä tämän vuosikymmenen aikana.

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä luulen, että jokainen tässä salissa ymmärtää, että tämä ongelma, missä me nyt olemme, johtuu siitä, että meillä ei ole kilpailu-

kykyä kansainvälisillä markkinoilla eikä kotimaan markkinoilla. Toisin sanoen se on palautettava. Minä luulen myös, että jokainen tässä salissa ymmärtää, että se palautetaan silloin, kun maassamme on alhaisempi inflaatio kuin pahimmissa kilpailijamaissa.

Minä kiinnitin huomiota ed. Louekosken puheenvuoroon, kun hän mainitsi, että me olisimme tehneet niin, me olisimme tehneet näin. Aikajärjestys oli tietenkin hieman erilainen hallituksen ohjelmaan nähden. Hän oli tiukan finanssipolitiikan kannalla. Hän oli maltillisen tulospimuksen kannalla. Olisin toivonut, että ed. Louekoski ja myös opposition pääpuolue olisi sanonut, että me tulemme jatkossa toimimaan näin. Minusta aikajärjestyksellä ei ole niin suurta merkitystä, kunhan oikeisiin toimenpiteisiin ryhdytään.

Mitä tulee ed. Törnqvistin puheenvuoroon, hän sanoi, että SDP ei halua olla mukana kuristamassa sairaita ja työttömiä. Ei hallitukseen. Nyt minä haluan kertoa: Minä olen aikaisemmin sanonut, että perustyöttömyysraha nousi 11 markalla tänä vuonna samanaikaisesti, kun hallituksen esityksen mukaan noin 7 000 markan kuukausipalkalla olevan ansioon sidottu päiväraha laskisi 6,40 markalla. Vielä haluan todeta, että tosi sairas maksaa tänä vuonna omista lääkkeistään 3 050 markkaa. Jos hallituksen esitys hyväksytään, katto on 2 500 markkaa. Eli hallitus on todella huolehtinut niistä, jotka ovat ihan heikoimmassa asemassa, tosisairaajat ja tosi-työttömät.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Törnqvist puhui vastuusta ja vallasta. En ollut todellakaan viime eduskunnassa, mutta valtiosääntöäkin tuntemalla pystyy eräitä johtopäätöksiä vetämään, jotka perustuvat aika rautaiseen logiikkaan sikäli, että jos Suomen valtiosäännön mukaan tarvitaan 2/3:n enemmistö tiettyjen lakien säätämiseen, se tietysti merkitsee, että silloin myös eräällä osalla oppositiota on tietty valta vaikuttaa asiaan sikäli, kuin hallituksen enemmistö ei riitä 2/3:aan. Näin käsittäkseni on..

Voidaan tietysti ajatella myös, että jos on valta vaikuttaa, siitä seuraa myös tietty vastuu. Ei tietenkään ole SDP:n vika sinänsä, että meidän valtiosääntöme on tällainen. Tämä ei suinkaan ole parlamentaarinen valtiosääntö, ja sen takia pidänkin hyvänä sitä, että nyt on tämänkin keskustelun aikana useissa puheenvuoroissa pidetty tärkeänä, että valtiosääntöuudistus etenee

mm. säästölakien säätämistä helpottamaan.

Ed. Andersson veti omassa puheenvuorosaan mutkat suoraksi, mutta saahan sitäkin tietysti tehdä. Totuus on se, että bkt on hallituseuvellojen ajasta laskenut 7 prosenttia eli 40 miljardia markkaa ja se on tuonut aikamoisen vajeen valtiontalouteen. Siitä huolimatta on tehty tiettyä valikoivaa elvytystä kuten työttömyysturvan osalta, joka kasvaa useita miljardeja, samoin kuin osittain myös rakentamisen, asuntotuotannon, osalta.

Kaiken kaikkiaan on keskeistä se, että nyt lähdetään todella kurinalaiseen talouspolitiikkaan, koska jos sitä ei tehdä, niin siitä korkeasta korosta ja muista ongelmista maksavat nimenomaan asunto- ja opintovelalla raskautetut nuoret suomalaiset.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tällä välikysymyskeskustelulla on tietty myönteinen vaikutus, ja se on se, että nyt ollaan saamassa tyhjät pois ja saadaan sosialidemokraatit puheenjohtajansa linjalle tässä devalvaatiokysymyksessä eli tunnustamaan, että oli väärä päätös silloin kesäkuussa sitoa markka ecuun devalvoimatta. Sen jälkeen voidaan ruveta keskustelemaan valikoivasta elvytyksestä. Mielestäni todella tässä nyt täytyy ruveta harkitsemaan niitä tapoja sen jälkeen, kun vientiteollisuuden kilpailuedellytykset on turvattu. Nyt ne on turvattu ja vielä yläkanttiin. Nyt täytyy katsoa, kuinka turvataan pienten ihmisten asema uusissa oloissa, ja sen lisäksi, kuinka saadaan elpymään kotimaan tuotanto, joka on riippumaton viennistä, eli tässä tapauksessa asuntorakentaminen.

Ed. O. Rehn esittää täällä täysin väärän todistuksen asuntorakentamisesta, että sitä olisi jollakin tavalla edistetty. Toissa vuonna rakennettiin 70 000 asuntoa, viime vuonna 62 000—64 000, tänä vuonna rakennetaan 40 000 ja ensi vuonna 35 000 ja siitä alle. Hallitus on itse asiassa vähentämässä asuntorakentamisen tukemisen määrää, vaikka ympäristöministeriön selvitysten mukaan valtio saisi uusista asunnoista enemmän tuloja kuin sille aiheutuu menoja, tuloja erilaisina veroina, leimamerkkeinä ja muina vastaavina tuloina. Sen lisäksi voitaisiin välttyä maksamasta työttömyyskorvauksia rakentajille. Eli kyllä näitä ratkaisuja täytyy nyt ruveta etsimään. Maa täytyy saada nousuun muillakin aloilla, jotka eivät liity vientiteollisu-

teen. Rakentaminen on todella se, missä meidän opposition täytyy yksimielisesti hallitusta painostaa lisätoimenpiteisiin toisin kuin hallitus tänä päivänä tekee. Kyllä hallitus kantaa suuren vastuun siitä, että maassa asutuspula pahenee jatkuvasti ja asuntojen rakentamista ei tueta sillä tavalla kuin pitäisi elvytyksen nimissä tukea nyt.

Ed. Alho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ollin oppivuosiin yksi läksy tai oikeastaan kaksi läksyä lisää sen lisäksi, mitä ed. Kerttu Törnqvist sanoi.

Ensinnäkin, ed. O. Rehn, asia on niin, että edellinenkin hallitus joutui elämään tämän valtiotäätönsä mukaan, joka merkitsee sitä, että tavallisten lakien lepäämään jättäminen on mahdollista ja yleensä tarvitaan kahden kolmasosan enemmistö. Kuitenkin edellinenkin hallitus onnistui täällä toimimaan. Mistä johtuu, että nyt vasta keskustan puolella on havaittu koko valtiotäätönsä jälkeenjääneisyys ja nähty mahdolliseksi hallita? Minusta se on tekosyy pelkästään tällä hetkellä. Kysymys on siitä, että hallitus ei kykene toimimaan. Sillä ei ole riittävästi omaa poliittista tahtoa eikä kykyä neuvotella eri osapuolten kanssa, ei myöskään poliittisen opposition kanssa.

Toinen läksy, joka on erinomaisen tärkeä: Ed. O. Rehn, keskustapuolue on vasta viimeisten viikkojen aikana ryhtynyt puhumaan normaali-parlamentarismista. Minulla on ilo istua keskustan edustajien kanssa lukuisissa erilaisissa toimikunnissa ja kokouksissa ja olen joka kerta joutunut havaitsemaan, että nimenomaisesti keskustan taholta on aina lähdetty siitä, että lepäämään jättäminen on se, mikä antaa oppositiolle hampaat. Siihen ei saa puuttua. Tiedän, että esimerkiksi nykyinen ulkoministeri Väyrynen on sitä mieltä, että vain hänen kuolleen ruumiinsa ylitse eduskuntaan annetaan esitys, jossa määrävähemmistösäädöksiä puretaan. (Välihuuto) — Tässä voisi ehkä sanoa, että mitä pikemmin, sitä parempi, ja sillä tavalla ratkeaisivat myöskin hallituksen talouspoliittiset ristiriidat.

Nyt vasta keskustan taholla, kun ollaan näkemässä, että ei kertakaikkisesti näin voi olla, nähdään tämän esihistoriallisen valtiotäätönsä ongelmat. Mutta toden totta tätä muutosta on sentään työväenpuolueiden taholta ajettu 80 vuotta ja nyt te vasta hätäisesti muutaman viikon ajan, niin että tervetuloa vain rintamaan, joka ajaa normaaliparlamentarismia. Sehän merkitsee paljon muutakin kuin valtiopäiväjär-

jestyksen väliaikaista muutosta, joka muuten tänne annettiin sitä varten, että keskusta ei muuhun suostunut.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. O. Rehn antoi täällä ymmärtää, että pienituloisten kukkarolla ei käy tämä hallitus, että nämä lait ovat sellaisia, jotka eivät koske pienituloisia. Kuitenkin on esimerkiksi hallituksen esitys n:o 186 elikkä eläkkeensaajien indeksivero säädetään. En minä kovin suurituloisena näe sellaista henkilöä, jonka kuukausitulo on 3 000 markkaa, jossa tuo vero alkaa purra: 5,7 prosenttia lisää veroa. Tämä on yksi esimerkki sellaisesta, mitä ei pitäisi tehdä, koska ei 3 000 markan kuukausieläkkeellä toimeentuleva todella mielestäni ole isotuloinen.

Vielä ed. Alhon puheenvuoroon jatkoa. Sosialidemokraatit ovat ilmoittaneet, että me olemme valmiit lepäämään jättämistä päätösten poistamiseen pysyvästi, jos se todella toteutetaan pysyvästi eikä niin kuin nyt on tarjottu neljän vuoden määräaikaisena lakina. Me tiedämme aivan hyvin, että ainakaan kaikki keskustan kansanedustajat eivät kuuna päivänä lähde pysyvän lepäämään jättämistä päätösten poistamisen taakse. On kohtuutonta vaatia oppositiota antamaan määräaikainen valta neljäksi vuodeksi ja vain tälle hallitukselle. Minusta tämä vaatimus on kohtuuton.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En malta olla vielä vastaa-matta ed. O. Rehnille. Minulla on aikaisemmin ollut semanttisia vaikeuksia, kun olen keskustellut pääministerin kanssa elvytys-käsitteestä. Pääministerikin sanoi, että nyt jo on elvytetty niin paljon, että jos Keynesin vanhat lait pitäisivät paikkansa, Suomen bkt:n olisi pitänyt nousta 4—5 prosenttia tänä vuonna. Elvytys on tarkoittanut Ahon mielestä sitä, että on annettu teollisuudelle summamutikassa miljardi miljardin jälkeen ja se ei ole tuntunut missään. Me olemme puhuneet kohdistetusta sosiaalisesta elvytyksestä ja tarkoittaneet sillä aravavuokra-asuntojen rakentamista, asuntojen korjaamista ja tällaista.

Ed. O. Rehnin esittämä elvytysvaihtoehto, että ensin tehdään työttömiä lisää ja sitten, kun työttömyysmäärärahojen summa nousee, tämä on elvytysrahaa, on kyllä minulle hyvin kummallinen elvytysmekanismi, joka ei ainkaan ihmisten kannalta mielestäni ole kovin järkevä.

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En malta olla puuttumatta ed. Törnqvistin vastauspuheenvuoroon. Edellisellä kerralla hän puuttui sairaiden ja työttömien asemaan ja yritti kertoa, miten hallitus on kantanut heistä huolta. Minä olen ed. Törnqvistin kanssa samaa mieltä, että 3 000 markan eläke on todella pieni. Mutta ettei totuus unohtui, se on myös hallituksen mielestä pieni, ja on sellaisia henkilöitä, joilla on vielä pienempi eläke, ja näitten eläke nousi syyskuussa, esimerkiksi puolisoilla 140 markalla. (Välihuuto) — Ei kai sillä ole merkitystä, kenen ansiosta. Eduskunta on päättänyt, ja hyvä on. — Lisäksi asumiskustannuksia koskevat määräykset muuttuivat niin, että monen asumistuki nousi. Nyt kun tulee indeksikorjaus, niin ei onneksi leikata mitään, eli taas joudumme toteamaan, että siinäkin tapauksessa hallitus on ollut tosi köyhän asialla.

Minä toivon, että me tunnustaisimme tosiasiat ja sitten lähdetäisiin katsomaan, miten voitaisiin näitten muitten asemaa parantaa.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kallis, minulla ei ole niin vilkasta mielikuvitusta, vaikka se aika vilkas onkin, että minä voisin kuvitella tämän budjettiesityksen perusteella, että hallitus on todella köyhän asialla. (Ed. Kallis: Äskenhän minä olen todistanut sen!) — Kyllä, mutta, ed. Kallis, minun uskoni ei riitä, vaikka ed. Kallis todistaa. (Ed. Kallis: Enhän minä valehdellut?)

Muutama esimerkki sairaista. Terveyskeskuksmaksu kokeiluluonteisena 60 markkaa. Kehen se kohdistuu? Sairaisiin. Röntgenmaksu ja laboratoriomaksu ovat vaihtoehtoisina. Kehen se kohdistuu? Sairaisiin tai tutkittaviin. Entä sitten? Sairaalamaksu nousee 87 markasta 115 markkaan vuorokaudessa eli yli 20 prosenttia. Kehen se kohdistuu? Sairaisiin. Jos ajatellaan, ed. Kallis, että ihminen saa 3 000 markkaa eläkettä ja joutuu sairaalaan, on 10 vuorokautta sairaalassa, se on 1 150 markkaa, joka siitä 3 000 markan eläkkeestä menee sairastamiseen. Kuitenkin, ed. Kallis, sinä aikana eläkeläinen joutuu myös maksamaan vuokran, sähkön, puhelimen, televisiomaksut ja kaikki muutkin. Millä hän elää, ed. Kallis?

Toivon, ettei ed. Kallis neuvo minua, niin kuin eräs keskustapuolueen kansanedustaja aikaisemmin, että toimeentulotukihan on sitä varten, että sille luukulle tämä eläkeläinen menisi.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Luhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kallikselle toteaisin sen, että kyllä hallitus on ihan määrätietoisesti toiminut siten, että ainakin ilmiselvästi vanhusten, lapsiperheiden ja sairaiden elinolosuhteet heikentyvät tässä maassa. Ei tarvitse kuin ajatella juuri ed. Törnqvistin mainitsemaa hallituksen toteuttamaa määrätietoista maksupolitiikkaa. Esimerkiksi pelkästään sosiaali- ja terveystoimeen kohdistuvilla maksujen korotuksilla kerätään ensi vuonna miljardi markkaa enemmän maksuina kuin tänä vuonna eli nostetaan pelkkiä maksuja 3,5 miljardista 4,5 miljardiin. Voidaan todella puhua jo itse asiassa veroluonteisesta maksusta siinä mielessä, että me tiedämme etukäteen kaikki, että tämä miljardin markan lisämeno kohdentuu ihan selkeästi juuri edellä mainitsemini vanhuksiin, lapsiperheisiin ja sairaisiin. Kyllä tämä huonontaa heidän asemaansa. Siitä on ihan kiistattomat todistukset.

Ed. T. Roos (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kallis sanoi, että hän todistaa, että hallitus on köyhän asialla. Minä olin viime kuussa kuuntelemassa rappusilla noin 15 000:ta todistajaa ja he todistivat ihan eri tavalla. He olivat todella ihmisiä, jotka todistivat omassa asiassaan kylläkin eikä se joukko ollut siellä moottorisahoin häiritsemässä puhujia, vaan he olivat kertomassa, että tämä hallitus ei ole köyhän asialla, ei sairaan ihmisen asialla, ei eläkeläisen asialla. Semmoinen todistus jotakin painaa, ei täällä porvaripuolueen kansanedustajan taholta annettu todistus, jonka sanoisin olevan väärä todistus.

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se, mitä minä sanoin, löytyy keltaisesta kirjasta ja löytyy muualtakin. Niin kuin sanoin, tosi sairaan asema paranee siinä mielessä, että lääkkeiden omavastuu alenee 3 050 markasta 2 500 markkaan. Sitähän te ette voi kieltää. Minä todistin ja kerroin, että huonoimmassa asemassa olevan eläkeläisen asema paranee. Sitäkään ei voi kukaan kieltää. Minä sanoin, että perustyyöttömyysrahan varassa olevan asema hieman paranee, kun ansiosidonnaisia päivärahoja leikataan.

Mitä tulee terveyskeskusmaksuihin, niin hallitus mahdollistaa kunnille sen, että terveyskeskusmaksuja voidaan periä. Miten sitten peritään? Ainakin ne tapaukset, mihin minä olen tutustunut, ovat sellaisia, missä suunnitellaan, että alle 7-vuotiaat ja yli 65-vuotiaat jäävät tämän ulkopuolelle. Lisäksi se on sidottu tiettyyn käyntimäärään, jonka jälkeen kaikki on taas ilmaista.

Me emme saa liioitella. Minkä takia he portailla huusivat? Ehkä se johtui siitä, että tiedossa ei ollut seikkoja, mitkä äsken mainitsin.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kallis sanoi aikaisemmassa vastauspuheenvuorossaan, että tänä syksynä kansaneläkepuolisoiden eläke nousee ja samoin eläkeläisten asumistuki. Tämä pitää paikkaansa. Näin tapahtuu. 1.9. lähtien kansaneläkepuolisoiden eläke on noussut, mutta se ei ole suinkaan tämän hallituksen aikaansaannosta. Tämä oli sosialidemokrat-tisen eduskuntaryhmän viime syksynä tekemän työn tulosta. Olemme kyllä saaneet kuulla siitä muitakin kuin mairittelevia sanoja tämän hallituksen toimesta. Ilmeisesti tämä hallitus ei olisi halunnut tätäkään pientä määrää nostaa kansaneläkkeitä, kuin on tapahtunut.

Ed. O. Rehn (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni kun puhutaan valikoivasta tai kohdennetusta elvytyksestä, kaikkein mielekkäimpiä kohteita ovat epäilemättä tutkimus ja teknologia sekä toisaalta rakennustuotanto. Tältä osin voin hyvin mielelläni yhtyä ed. Anderssonin näkemyksiin. Saattaa taas olla kokemattomuutta näissä hommissa, anteeksi vain, mutta tässä keltaisessa kirjassa, jos siihen saan viitata, todetaan, että asuntojen uustuotanto nousee vuoden 1990 22 000:sta ja vuoden 1991 24 000:sta ensi vuonna 25 250:een, mikä mielestäni on Ojalan tai peruskoulunkin laskupin mukaan enemmän kuin edellisinä vuosina. Jos vain on varaa, niin mielestäni tämä on keskeisin kohde, minne sitä pitää jatkossakin suunnata.

Tämän lisäksi elvytykseen pitää mielestäni, jotta käsitteet ovat selviä, laskea myös työttömyysturva. Eihän tämä hallitus ole niitä työttömiä aiheuttanut, mikä määrä meillä tällä hetkellä on työttömiä, mikä on erittäin valitettavaa. Joka tapauksessa työttömyysturva kohdentuu nimenomaan näille ihmisille, ja

sekin tulee laskea tähän elvytykseen mukaan Pekka Kuusen Sosiaalipolitiikan hengessä.

Tämän lisäksi on tietysti todettava vielä se, että jos me lähdemme laajemmin elvyttämään, on tietysti hyvä tietää, mistä rahat otetaan. On tietysti kaksi periaatteellista lähtökohtaa. Voi nostaa veroastetta, mikä on tällä hetkellä 50 prosenttia ja lähes Euroopan ennätysluokkaa. Toinen vaihtoehto on lainanotto, mutta kunhan nyt jouluviikolle keritään, niin katsotaan, saako tämä Suomi-riepu vielä ylipäänsä lainaa.

Ed. Arja Alholle totean vielä sen, että ennen kuin hän rupeaa enemmän ruumiita tekemään, kannattaa kysyä ed. Väyryseltä, onko hän jättänyt eriävää mielipidettä keskustan ryhmäpuhujan Anneli Jäätteenmäen puheenvuoroon, jossa selvästi otettiin kantaa valtiosäännön uudistamiseen puheena olleessa muodossa.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kallis puhui vuosittaisesta lääkkeiden korvaamisista. Mutta, ed. Kallis, lääkekorvausten omavastuu on nousemassa 10 markalla, matkojen omavastuu 5 markalla. Tämän lisäksi 90-prosenttisesti korvattavien lääkkeiden korvaustasoa ollaan laskemassa 10 prosentilla. Näiden vastapainoksi vuotuinen omavastuu alenee. Se tarkoittaa sitä, että jos on tarpeeksi sairas ja on kuluja yli 2 000 markkaa vuodessa — se oli aikaisemmin muistaakseni yli 3 000 markan (Ed. Kallis: 3 050!) — niin se alenee.

Mutta entä sitten, ed. Kallis, jos lääkkeitä ei tarvitsekaan kuin 1 990 markan arvosta? Tämä tietää sitä, että heidän asemansa heikkenee, koska nämä omavastuuosuudet kallistuvat.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vielä ed. O. Rehnille. Tuossa keltaisessa kirjassa budjetoitu määräraha asuntorakentamista varten ei pidä paikkaansa. Siis siinä on noin 2,5—3 miljardia ilmaa. Ei ole aikomustakaan rakentaa 25 000:ta uutta asuntoa, vaan on aikomus rakentaa korkeintaan noin 17 000 uutta asuntoa, joka on selvästi pienempi määrä kuin mitä tänä vuonna tai edellisenä on rakennettu. Sikäli tämä erikoinen tapa budjetoida asuntorakentamismäärärahoja on hyvin hämäävä, enkä minäkään olisi sitä huomannut, jos en olisi asiantuntijoiden kanssa tästä keskustellut.

Ed. Polvi: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevassa välikysymyksessä on tavallaan kaksi eri kysymystä. Siinä on kysymys hallituksen talouspolitiikan uskottavuudesta. Toisaalta siinä on kysymys hallituksen toiminnan uskottavuudesta yleensä.

Kesäkuun alussa markan arvo kytkettiin ecuun yliarvostettuun kurssiin, niin kuin tällä hetkellä kaikki myöntävät. Silloin valittiin kovan markan linja, jolle koko yhteiskuntapolitiikka alistettiin. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä vastusti silloin tuota virheellistä linjanvalintaa, niin kuin varmasti kaikki muistavat. Se katsoi, että deflatorinen talouspolitiikka eli sisäisen devalvaation toteuttaminen johtaa kotimaisen kysynnän laskuun, työttömyyden voimakkaaseen kasvuun, korkeaan korkotasoon, konkurssien määrän lisääntymiseen ja sitä kautta laman syventymiseen. Silloin myös totesimme, että hallituksen valitsema talouspoliittinen linja tulee johtamaan maan taloudelliseen kriisiin ja ennen pitkää hallitsemattomaan pakkodevalvaatioon. Näin siis vasemmistoliiton ryhmä kesäkuun alkupäivinä.

Hallituksen talouspolitiikan uskottavuudesta on juuri saatu näyttöä maan ajaututtua hallitsemattomaan pakkodevalvaatioon. Hallitusta lukuun ottamatta sen valitsemaan talouspoliittiseen linjaan ei näyttänyt uskonvan kukaan, ei kotimaassa eikä ulkomailla. Siitä on osoituksena koko ajan vallinnut poikkeuksellinen korkea korkotaso. Ei siihen ilmeisesti uskonut hallitukseen kokonaisuudessaan. Olivathan julkisuudessa jo pitkään esillä keskeisten ministerien erilaiset näkemykset suhtautumisesta mm. devalvaatioon. Julkisiksi tultuaan nuo erimielisyydet tietenkin pahensivat tilannetta ja antoivat spekulanteille lisää aikaa. Tuo erimielisyys näytti jatkuvankin aina devalvaation suuruudesta päättämiseen saakka.

Epäluottamusta hallituksen toimintaan nyt lisää se, että pääministeri on jatkuvasti korostanut, että tämä hallitus ei devalvoi. Samoin valtiovarainministeri Viinanen on vakuutellut eroavansa, mikäli devalvaatio toteutetaan.

Hallituspuolueiden kansanedustajat tosin pakotettiin siunaamaan haaksirikko jälkikäteen viime lauantaista luottamuslauseäänestyksessä, vaikka harjoitettu talouspolitiikka on johtanut maan talouden katastrofin partaalle: ennennäkemättömän suureen työttömyyteen ja ennätyskorkeaan korkotasoon, konkurssikierteeseen, jossa terveitäkin yrityksiä menee nurin, sekä velkaantuneiden kotitalouksien omaisuuden pakko-

myynteihin ja nyt viimeksi pakkodevalvaatioon. Hallituspuolueiden eduskuntaryhmiltään jo etukäteen hankkima luottamus ei kuitenkaan palauttanut kansalaisten eikä ilmeisesti markkinavoimienkaan luottamusta hallituksen toimintaan.

Vastauksessaan välikysymykseen pääministeri toteaa: "Sorsan sopimuksen epäonnistumisesta ja ajautumisesta devalvaatioon ei pidä tehdä sitä johtopäätöstä, että hallituksen valitsema kustannusten alentamisen linja olisi ollut väärä. Sen toteuttaminen vain osoittautui vallinneissa olosuhteissa mahdottomaksi." Omituista logiikkaa sinänsä: Vaikka pääministeri toteaa linjan mahdottomaksi toteuttaa, hän pitää sitä kuitenkin oikeana. Juuri tuo päättelyketjussa oleva aukko näyttää johtavan myös jatkossa väriin talouspoliittisiin linjauksiin ja ratkaisuihin.

Hallituksen valitsema konkurssin kärsinyt talouspoliittinen linja oli vahvan markan ja sisäisen devalvaation tie. Nyt on kuitenkin ajaututtu pakkodevalvaatioon, jolloin keskeinen pilari on romahtanut. Se vuoksi tilannetta on tarkasteltava kokonaan uudelta pohjalta. Suoritettu devalvaatio tulee johtamaan joka tapauksessa reaaliensioiden alenemiseen. Näin ollen se johtaa myös kotimaisen kysynnän supistumiseen ja sitä kautta työttömyyden entisestään lisääntymiseen, varsinkin jos samanaikaisesti pyritään edelleen harjoittamaan muuten deflatorista talouspolitiikkaa, niin kuin tuosta vastauksesta on pääteltävissä. Näin ollen tuosta linjasta on syytä sanoutua irti.

"Suomen menestyminen 1990-luvun Euroopassa vaatii paluuta perusasioihin. Rehellisellä työnteolla, yrittämisellä ja säättämällä on voitava rakentaa turvallisen elämän puitteet. Yhteiskunnallisten päätösten on perustuttava oikeudenmukaisuuteen." Sitaatti sisältyi keskustapuolueen vaalijulistuksen alkuosaan. Valitettavasti sen sanoma näyttää nyt unohtuneen, koska hallituksen vastauksesta välikysymykseen ilmenee, että se aikoo säilyttää budjettilinjansa eli leikata sosiaaliturvaa, julkisia palveluja, lisätä palvelujen maksullisuutta, korottaa maksuja, mikä äskeisessä keskustelussa varmaan tuli kaikille selväksi, ehkä ed. Kallista lukuunottamatta.

Ainut oikea keino tässä tilanteessa niin talous- ja kuin yhteiskuntapolitiikassakin on oikeudenmukainen devalvaation jälkihoito ja elvyttäminen. Käytännössä se tarkoittaa valtion ja kuntien investointien lisäämistä. Samalla se edellyttää sosiaaliturvan leikkauksista pidättäytymistä ja hallituksen kaavailemista uusista leikkauksista

luopumista eli juuri niitä ratkaisuja, joita vasemistolitto on kevästä lukien jatkuvasti esittänyt. Se linja on osoittautunut oikeaksi.

Oikein kohdennetulla elvytyksellä voidaan nopeimmin parantaa työllisyyttä ja helpottaa niiden asemaa, jotka devalvaatiosta joutuvat eniten kärsimään. Hallituksen valitseman väärän talouspoliittisen linjan ajauduttua umpikujaan se on menettänyt kansalaisten luottamuksen. Hallitus näyttää kuitenkin kouristuneen vallankahvaan, josta se ei aio luopua. Toimillaan se lisää edelleen uskottavuuden kuilua päätöksentekijöiden ja kansalaisten välille. Hallituksen uskottavuutta ei merkittävästi lisää edes se, että valtiovarainministeri maksoi häviämänsä devalvaatiovedon.

Arvoisa puhemies! Pääministerillä on usein tapana lainata ns. kansanviisauksia. Hän ilmeisesti myös arvostaa niiden sisältämää sanomaa. Salittaneen minunkin lainata yhtä: "Ennen mies maansa myö, ennen kuin sanansa syö." Tuo kansanviisaus on tietäkseni Etelä-Pohjanmaalta. Ilmeisesti sitä ei vielä tunneta Keski-Pohjanmaalla saakka. Sen ymmärtäminen auttaisi hallitusta oikeisiin johtopäätöksiin. Sen noudattaminen lisäisi politiikan uskottavuutta jatkossa.

Ed. Savolainen: Arvoisa puhemies! Keskustapuolue lupasi ennen vaaleja vaihtoehtoja. Yksi sellainen näyttää olevan tilyys hallituksen taholta oppositiotia kohtaan. Jos hallitus haluaa yhteistyötä opposition kanssa, niin sen suhtautuminen tähän keskusteluun on kyllä käsittämätöntä. Täällä ei ole ainoatakaan ministeriä salissa. (Min. Kankaanniemi: On täällä!) — Anteeksi, ministeri Kankaanniemi, te tulitte selkäni takana, kun kävelin tänne korokkeelle. — (Ed. Laitinen: Kristilliset ovat ainoat, jotka puolustavat tätä hallitusta!) Sen lisäksi täällä ei ole kokoomuksesta ainoatakaan kansanedustajaa, ellei jostakin pöydän alta joku huuda. (Ed. Jaakonsaari: Pian heitä ei ole lainkaan!) Täällä on keskustapuolueesta yksi ja yksi kristillisestä liitosta. (Min. Kankaanniemi: Kaksi! — Ed. Ukkola: Älkää unohtako liberaaleja!) — Oleteko te hallituksessa, liberaalit? Minä puhuin hallituspuolueitten kansanedustajista, ed. Ukkola. Toki ministeri Kankaanniemi on myös kansanedustaja, mutta en häntä nyt kahteen kertaan huomannut laskea. Jos hallitus odottaa, että oppositio on yhteistyökykyinen, etsii ratkaisuja, olisi kohtuullista, että hallitus osallistuisi siihen keskusteluun, jota oppositio tänään haluaa käydä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen kommentit talouspolitiikan hoidosta ovat tuoneet mieleen toteamuksen, että pääomalla ei ole kotimaata. Mutta itselleni syntynyt ajatus siitä, että kotimaata ei olisi ulkoministerilläkään, hämmentää yhteiskunnallisia ajatuksiani.

Istuvalta hallitukselta on koko sen esiintymisajan puuttunut kyky nähdä arkipäivän todellisuus. Se on toiminut kuin televisiota katseleva perhe, kommentteja on tullut muiden tekemisistä, mutta omaa vastuuta ei ole. Hallituksen oma toiminta on ollut tehotonta ja tahdotonta. Hallitus on nauttinut palkkaa siitä, että se on katsellut, kun maan tapahtumat kulkevat ruudussa eteenpäin.

Pääministeri Esko Aho on alkukesän hokenut epämääräisestä "yhteiskuntasopimuksesta". Sopimusluonnos annettiin lokakuun lopulla, mutta jatkotoimia hallitus ja sen pääministeri eivät ole osanneet hoitaa. Tuskin sitä sopimusluonnostakaan olisi syntynyt ilman sosialidemokraatteja.

Puutun puheenvuorossani erääseen keskeiseen hallituksen kyvyttömästi hoitamaan asiaan. Se on tehottomuus kauppapolitiikassamme. Ulkomaankaupasta vastaava ministeri on ollut tuttu näky Brysselin lentokentällä, sopimusneuvotteluja on käyty hihat käärien, ja Euroopan talousaluetta koskeva sopimus hämöttää, tosin sillä edellytyksellä, että Euroopan yhteisö sitä vielä todella haluaa. Hyvä näin. Ja haluan erityisesti todeta, että ministeri Salolainen on hoitanut tämän alueen mallikelpoisesti, mutta eikö se olekin yhdelle ministerille riittävästi? Hallitus on laiminlyönyt käytännön kauppapolitiikan. Hallituksella ei ole riittänyt aktiivisuutta käytännön kauppapolitiikan hoitoon, ei edes kykyä arvioida ministerien voimavaroja tehokkaan kauppapolitiikan hoitamiseksi. Välillä on tuntunut siltä, että maan talous- ja kauppapolitiittisen maineen ylläpitäjäksi tai paremminkin alaslaskijoiksi on palkattu kirjailija Paavo Haavikon tyyppisiä itsekehuisia mutta toisia haukkuvia henkilöitä.

Hallitus lisää ulkomaanvelkaa, ja devalvaatio sitä omalta osaltaan kartutti muutamia miljardeja. Ulkomaista velkaa ei makseta bkt:stä, vaan viennistä saaduilla tuloilla. Hallitus kyllä puhuu vientiteollisuuden keskeisestä asemasta, mutta unohtaa käytännön vastuunsa kauppapolitiikan hoidossa. Eikö todellakaan hallituksen mielestä ole tarpeellista käytännön kauppapolitiittisten yhteyksien luominen ja pitkällä tähtäimellä?

Eta- ja EY-neuvottelut ovat olleet ajankohtai-

sia, enkä arvostele ministeri Salolaista tai hallitusta tästä osa-alueesta, mutta samalla on tiivistettävä kaupallisia suhteita eikä vain luotettava neuvotteluilmapiiiriin. Tämä osa ulkomaankauppapolitiikkaa on jäänyt hallitukselta sivuraiteelle ja tavarajunaan. Erityisesti saksalaiset kommentit Suomen aggressiiviseksi luonnehditusta devalvaatiosta ovat huolestuttavia. Saksa on niitä harvoja eurooppalaisia maita, joiden taloudellinen kasvu antaisi mahdollisuuksia vientimme lisäämiseen.

Se vielä kenties ymmärrettäisiin Euroopan yhteisönkin piirissä, että annettaisiin markkinoiden ratkaista ylikorkeaksi ecukytkenän yhteydessä jääneen markan kellunta-arvo, jolloin devalvaatioprosentiksi olisi tullut 9–10, mutta sitä tuskin saksalaisetkaan voivat ymmärtää, että Suomen markka tarvitsee Suomen keskusta -lisän, joksi keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtajan, pankkivaltuusmies Seppo Kääriäisen mukaan tulee 4 prosenttiyksikköä. Kuuluisa D-miehemme ulkoministeri sen sijaan yritti pelata kovempaa peliä ilmoittamalla tahdokseen 3 prosenttiyksikköä suuremman lue-man. Mahdetaan ulkomailla ihmetellä, kuka tätä maata ja rahapolitiikkaa hoitaa.

Kun kaipaamme tositoimia ulkomaankauppaamme länsirintamalla, peräänkuulutan tositoimia myös itä- ja eteläsuunnassa. Meillä on erityisen hyvät yhteydet Karjalaan, Pietarin alueelle ja Baltian maihin. Näillä kontakteilla on pystyttävä varmistamaan se, että maamme on mukana aktiivisesti näillä alueilla avautuvilla markkinoilla. Tässä on erityisen tärkeä projekti maan hallitukselle ja sen ulkomaankauppaministerille. Mikäli ulkomaankauppaministerin aika ei riitä, hallituksen vastuuseen kuuluu tai olisi jo kuulunut kohdentaa käytännön ulkomaankauppapolitiikan tehokas hoito ministerille, jolla on kykyä ja aikaa paneutua tähän tehtäväalueeseen. Kauppa- ja teollisuusministerin en ole havainnut osoittavan aktiivisuutta näissä kysymyksissä.

Eteläsuunnalla meillä on ollut käytettävissä niin ikään hyvät kontaktit. Suomella on ollut poikkeuksellisen hyvät tullisopimukset nk. Kevsos-sopimuksen muodossa. Hallitus lienee jälleen televisiosta seuraamalla voinut todeta, että sopimuksestamme huolimatta vientimme näihin maihin on pudonnut romahdusmaisesti. Onko sekin hallituspuolueiden mielestä edellisen hallituksen syy?

Suomalaiseen kauppapolitiikkaan on aina kuulunut ominaisuutena vain yhteen suuntaan

katsominen, kun sen sijaan pitäisi suunnata katset kaikkiin suuntiin. Nyt ulkomaankauppapolitiikan katse on ollut suunnattuna vain Eta-neuvotteluihin.

Keskustapuolueen ryhmäpuheenvuorossa todettiin, että nykyinen talouspoliittinen kriisi on vuosien, jopa vuosikymmenten kehityksen yhteissumma. Siis keskustapuolueella on siihen merkittävä osuus ja keskustan taholta tunnustetaan, että kaikki ei olekaan vain edellisen hallituksen syytä. Pääministeri Aho sanoi omassa puheenvuorossaan: ”Talouspolitiikassa kuten elämässä muutenkaan ei kannata haikailla menetettyjä mahdollisuuksia, vaan on yritettävä luoda uudesta tilanteesta perusta uusille mahdollisuuksille.” Tarkoittaako tämä sitä, että hallitus vihdoin luopuu kestoperustelustaan, että edellinen hallitus on kaikkeen syypää, ja tunnustaa, että tehdyt ratkaisut hallituksen taholta ovat olleet tietoista vaihtoehtopolitiikkaa, sitä mitä keskustapuolue ennen vaaleja lupasi?

Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani halusin kohdentaa arvosteluni hallitukselle sen harjoittamaan käytännön ulkomaankauppapolitiikkaan. Haluan kuitenkin korostaa, että en ole samaa mieltä kokoomuksen kansanedustajan Saarion kanssa vaatimuksesta ainoastaan ministeri Salolaisen eroamiseksi. Ministeri Salolainen on hoitanut Eta-neuvottelut aivan tasokkaasti, mutta hallitus ja hallituspuolue kokoomuksen puheenjohtaja on unohtanut vastuunsa käytännön ulkomaankauppapolitiikan hoidossa aikana, jolloin maa tätä vetovastuuta erityisesti olisi tarvinnut. Koko hallitus on menettänyt uskottavuutensa maan talouspolitiikan hoidossa.

Ed. Rossi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Savolaisen puheenvuoron johdosta haluan todeta seuraavaa. Hän tiedusteli, onko hallitus osallistunut keskusteluun ja miten se johtaa tätä tilannetta. Pääministeri oli neljä tuntia tänään mukana (Ed. Alho: Välikysymyskeskustelu ei lopu neljään tuntiin!) täällä keskustelussa ja vastasi käsittääkseni täysin hyvin niin opposition kuin muidenkin esittämiin kysymyksiin. Sosialidemokraattien välikysymys on sikäli kokenut täyden suutarin, että samat asiat käytiin kuitenkin läpi hallituksen talouspoliittisen tiedonannon yhteydessä viime perjantaina ja lauantaina. Siinä mielessä on havaittava aivan selvästi, että mitään erityisen uutta ei ole miltään suunnalta tullut. On ymmärrettävää, että välikysymyskeskustelukin siltä osin kokee tietyn tyyppisen suutarin lopputuloksen.

Presidentti Koivisto totesi eilen puheenvuorossaan, että vaatimukset hallituksen erosta ovat täysin perusteettomia. Hän antoi hyvin voimakkaan tukensa hallitukselle. Ilmeisesti tämä hieman kismittää erityisesti sosialidemokraatteja, (Ed. Jaakonsaari: Ei lainkaan!) mutta olkoon se toinen asia. Hallitus olisi voinut vastata välikysymyksen kysymykseen, aikooko hallitus jatkaa työskentelyään, kuten ed. Louekoski päivällä totesi, että kyllä aikoo. Käsittääkseni hallitus on tämänkin myöhäisillan ajan työskennellyt varsin aktiivisesti nimenomaan talouspolitiikan puolella.

Ed. Savolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustajalle haluaisin ensinnäkin todeta, että yksinkertaistaminen ei ole hyve edes ensimmäisen kauden kansanedustajalle. Toiseksi totean, että eiköhän keskustapuolueen olisi syytä katsoa, ettei suutari tule ihan itse.

Ed. T. Roos (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rossi niin kuin muutamat muutkin täällä ovat viitanneet siihen, että viime viikolla käytiin vastaavaa keskustelua selonteon pohjalta ja me emme ole puheenvuoroissamme mitään uutta siihen sen jälkeen saaneet. Olisi tietysti kannattanut kuunnella vähän tarkemmin. On siinä uutta ollut. Vanhaa siinä on sen sijaan ollut se, että me olemme todenneet jälleen kerran, että vaikka maassa on ollut pakkodevalvointi, yhtä ja toista muutakin sattunut, niin hallitus ei ole mitään uutta saanut aikaan. Kyllä normaalioloissa olisi luullut, että devalvaatio olisi ollut sellainen signaali hallituksellekin, että jotain pitäisi kuulua. Ei auta, vaikka hallitus jossakin kamarissaan pitää kokouksia. Pitäisi ruveta kokousten päätösten jälkiä myös näkymään. Vielä ei ole näkynyt ja tässä on mennyt monta arvokasta päivää ja monta markkaakin hukkaan.

Ed. Jaakonsaari: Arvoisa puhemies! Liberaalien kansanedustaja Ukkola ja monet keskustalaiset kansanedustajat ovat ottaneet ikään kuin omaan piikkiinsä sen, että presidentti Koivisto on antanut tukensa tälle hallitukselle. Presidentti Koivisto antoi tukensa myös sinipunalle, viimeiseen saakka vielä silloinkin, kun hallitus oli lähtenyt. Ainoa johdonmukainen politiikassa näyttää olevan presidentti Koivisto, joka antaa tukensa hallituksille ja korostaa parlamentarismia.

Suomi on taloudellisessa, poliittisessa ja moraalisisessa kriisissä. Se on totta. Mistähän tämä kriisi johtuu? Se varmaan johtuu näyttämisen halusta. Sinipuna halusi näyttää, että maata hallitaan ilman keskustaa. Esko Ahon hallitus haluaa näyttää, että maata hallitaan ilman sosialidemokraatteja, ja kokoomus haluaa ilmeisesti näyttää, että hallituksessa voidaan olla niin, että kokoomuslaisia ei ole ollenkaan.

Suomen poliittinen, taloudellinen ja moraalinen kriisi johtuu paljolti siitä, että hallitusdilettantit ja työnantajamilitantit ovat löytäneet toisensa. Se, että tuporatkaisua ei ole syntynyt ja että hallitus yhdessä STK:n kanssa halusi nöyryyttää ammattiyhdistysliikettä on johtanut osittain tähän kaaokseen.

Nyt hallituksen talouspolitiikan uskottavuus on tehnyt todellisen konkurssin. Hallitus yllytti devalvaatiospekulaatioihin, alkoi kelluttaa markkaa ja Suomen Pankin painostuksesta teki loppujen lopuksi ylimitoitettun devalvaation. Nykyisessä lamatilanteessa valtion ulkomainen velka on nopeasti kasvanut. Valtion ulkomainen velanotto olisi nykyisessä tilanteessa ollut suhdannepoliittisesti järkevää sekä samalla vakuutus vakaan ja vahvan markan puolesta, jos hallitus olisi kyseisessä politiikassa kyennyt pysymään. Devalvaation jälkeen valtion ulkomainen velkataakka ei yksinomaan kasva suhdanne-syistä, vaan myös virheellisen talouspolitiikan takia. Devalvaatiohan lisää suojaamattomien ulkomaisten velkojen arvoa.

Juuri eilen minulle soitti oululainen pienyrittäjä ja sanoi, että sinä pakkodevalvaatioyönä hän menetti 400 000 markkaa. Kolme työntekijää piti sanoa irti. Hän kysyi, kenellä hän laskun maksattaa. Minä vastasin: lähettäköön sen laskun suoraan Väyrykselle ja Kullbergille.

Valtion velkaantuminen laman aikana on toki perusteltua ja elvyttävää politiikkaa sinänsä, jos otettu velka käytetään esimerkiksi julkiseen asuntorahoitukseen, työttömyyden vähentämiseen tai ylivelkaantuneiden kotitalouksien ja yritysten tilanteen helpottamiseen. Velkaa devalvaatiolla lisättäessä on kuitenkin muistettava, että velkojen takaisinmaksu seuraavassa noususuhdanteessa tulee joka tapauksessa vaatimaan verotuksen kiristämistä eritoten palkansaajien osalta. Nyt toteutettu ylisuuri paniikkidevalvaatio kasvattaa palkansaajien tulevaa verotaakkaa entisestäänkin. Merkitseekö tämä verouudistuksen romuttamista lähivuosina?

Devalvaatiossa onkin kyse pitkän aikavälin tulonsiirrosta palkansaajilta vientiteollisuudelle.

Vientiteollisuuden verotustahan tuskin voidaan tulevaisuudessakaan kiristää nyt otetun devalvaatiovelan takaisinmaksamiseksi. Miten paljon toteutetulla devalvaatiolla korvataan yritysten kasinopelissä saamia tappioita? Se on kysyttävä. Tuleeko julkisen sektorin velkaantumisenensa kautta ja palkansaajien tulevien veronkorotusten kautta osallistua näihin tulkoihin? Palkkatuloillaan elävä entistä pienempi kansanosa kantaa tulevaisuudessa joka tapauksessa suurimman vastuun julkisten velkojen takaisinmaksusta verotuksen kautta. Onhan nykyäänkin yli 70 prosenttia veronalaisista tuloista palkkatuloja.

Esko Ahon hallituksen ajama uusioikeistolainen ja yltiöliberalistinen talouspolitiikka säästöbudjetteineen ja pakkodevalvaatioineen jakaa myös resursseja uudelleen avoimen ja suljetun sektorin välillä. Toki on perusteltua, että avoimen sektorin kilpailukyvyistä pidetään huolta, mutta suljetun kotimarkkinasektorin kurjistaminen kilpailukykyverukkeella, paniikkipolitiikan avulla, tulee aiheuttamaan tuhoisia seurauksia. Sen me tulemme näkemään. On syytä myös muistaa, että nyt eletävä lama käynnistyi vuoden 1990 alussa kotimaisen kysynnän romahtamisesta. Kotimainen kulutus ja investoinnit romahtivat, vasta myöhemmin vuosien 90–91 vaihteessa seurasi viennin heikkeneminen niin itään kuin länteenkin.

Hallituksen omaksuma julkisen sektorin ja hyvinvointivaltion kurjistamislinja lisää eriarvoisuutta hyvä- ja huono-osaisten välillä sekä myös naisten ja miesten välillä. On historian ivaa, että tämä maailman naisvaltaisin parlamentti ja hallitus, jossa on naisia enemmän kuin koskaan, tulee itse asiassa lisäämään miesten ja naisten välistä eriarvoisuutta.

Valtaosa naisista työskentelee suljetulla sektorilla ja heistä suuri osa julkisella sektorilla hyvinvointipalveluissa, missä palkkataso on matala. Budjettiesitykseen vielä devalvaation jälkeenkin liittyvät uhkaukset julkisen sektorin pakkolomista ja muista menoleikkauksista kohdistuvat eritoten matalapalkkaisiin naisiin sekä palveluihin, joissa kysyntää kyllä riittää. Valtaosa näistä hyvinvointivaltion naisista on koulutetumpia kuin miehet. He ovat suhteellisen nuoria ja perheellisiä.

Devalvaatiolla muutetaan myös talouden rakennetta ja heikennetään suljetun sektorin suhteellista asemaa. Siinä missä avoimen sektorin kilpailukyky voi kohentua, suljetun sektorin kilpailukyky saattaa heikentyä. Jos kotimaiset ku-

luttajahinnat nousevat näinkin suuren devalvaation seurauksena, kutistuu jo nykyisellään aallonpohjassa oleva kotimainen kysyntä entistään etenkin, jos nimellispalkat eivät nouse. Kotimarkkina-aloilla tuotettujen tavaroiden ja palvelusten kysyntä laskee, jos kotitalouksien ostovoima heikkenee. Tämä puolestaan tietää lisää työttömyyttä suljetulla sektorilla etenkin naisvaltaisilla yksityisillä aloilla, mm. vähittäiskaupassa, majoitus- ja ravitsemusalaalla jne. Näillä aloilla työttömyys on viime aikoina ollut muutenkin nousussa ja tämä lisää sitä entistään. Talouspolitiikassakin olisi muistettava, että emme elä yksistään viennistä. Suljetulla kotimarkkinasektorilla on paljon sellaista tuotettavaa toimintaa, jonka työllistävä vaikutus on merkittävä. Loppujen lopuksi monet aiemmin vientiin tuottaneet naisvaltaiset alat, esimerkiksi tekstiili ja vaatetus, ovat itäkaupan tyrehtymisen jälkeen entistä enemmän kotimaisen kysynnän varassa tai sitten kuolevat pois ja jättävät matalapalkkaiset naiset työttömiksi.

Naisten ja miesten palkka- ja tuloerot ovat viime vuosina olleet jälleen kasvamaan päin. Laskusuhdanteessa palkkaerojen kasvu yleensäkin hidastuu ja palkkaerot saattavat lähteä kaventumaan. Jos nyt tehdyn devalvaation seurauksena myös palkkainflaatio kiihtyy, saattaa se johtaa naisten ja miesten palkkaerojen nopeaan kasvuun. Yleensä miesvaltaiset avoimen sektorin vientialat ovat inflaatiotilanteessa pystyneet ulosmittaamaan itselleen myös devalvaation vaikutuksen suuremmilla palkkaliukumilla. Naisvaltaisilla aloilla esimerkiksi julkisella sektorilla palkkaliukumat ovat yleensä olleet aina tuntemattomia.

Hallitus ei nauti oikeastaan kenenkään muun kuin eduskunnan porvarikansanedustajien luottamusta, ainakaan naisten luottamusta se ei ansaitse.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Olisi todella hyvä, jos ed. Jaakonsaaren perusteluin kaikki porvarillisten ryhmien naiskansanedustajat tulisivat opposition taakse. Tuo perustelu oli niin pätevää.

Mutta, arvoisa puhemies, vähintään mitä hallitukselta olisi odottanut koko taloudellisesti vaikean syksyn ajan, on se, että se olisi ollut uskottava omassa politiikassaan. Kukaan, vähiten täälläkin useaan kertaan apuun kutsutut markkinat, ei ole voinut olla huomaamatta ja vetämättä johtopäätöksiä hallituksen sisäisestä tilasta. Pakkodevalvaatioon ajautumista on jul-

kisessa sanassa pidetty suurvoiton ministeri Väyrykselle. Minkälainen on sellainen hallitus, joka edelleen jatkaa täysin samalla kokoonpanolla, vaikka sisäiset ristiriidat eivät ole keneltäkään peiteltävissä?

Sosialidemokraatit ovat kannattaneet talouspolitiikkaa, jossa ei pakkodevalvaatiota olisi tarvittu. Emme kuitenkaan oppositiosta käsin voi pelastaa sitä, mitä ei hallitus taloudesta vastuullisena kykene saamaan aikaan. Nyt kun devalvaatio on tapahtunut ja pakkoselainen hallituksen kyvyttömyydestä johtuen, niin vähintä mitä hallituksen pitäisi tehdä pikaisesti, on se, mitä on jo useassa puheenvuorossa peräänkuulutettu, eli jälkihoito. Mutta näyttää siltä, että pienituloisten kulutusta elvyttävän jälkihoidon sijasta ollaan tekemässä markkinasopeutusta. Selontekokeskustelussa hallitus lupasi tuoda eduskuntaan vielä lisää säästölakeja. Hallituksen ajama politiikka, jolla summittaisesti karsitaan valtion ja kuntien menoja, kolahtaa kipeimmin juuri pienituloisiin suomalaisiin. Jo nyt eduskunnassa olevat esitykset ovat tästä selkeä esimerkki, ja tätä lajia ei Suomen kansa halua lisää. Sen ovat osoittaneet ne kymmenettuhannet kansalaiset, jotka ovat sen käyneet meille täällä henkilökohtaisesti kertomassa.

Ed. Ukkola puuttui ansiosidonnaiseen sosiaaliturvaan. Nyt todellakin tapahtuu niin, että julkiselta sosiaalipolitiikalta ollaan säästöjen nimissä vetämässä matto jalkojen alta. Kun näin tapahtuu, Suomesta kehittyi yhteiskunta, jossa hyvin toimeentulevien ihmisten sosiaaliturva hoidetaan yksityisen vakuutuksen kautta ja muut joutuvat tyytymään sosiaaliapuun. Näin tulee tapahtumaan siinäkin tilanteessa, ettei ansioon sidottu sosiaaliturva ole sellainen, että suuri osa palkansaajista katsoo sen olevan heille edullinen. Nimittäin pienituloiset palkansaajat eivät kykene ylläpitämään tällaista järjestelmää. Ellei meillä ole yhteisvastuuseen perustuvaa sosiaaliturvajärjestelmää, käy niin, että ne, joilla on varaa hankkia oma sosiaaliturva, tulevat sen tekemään. Niitä varten, joilla ei tätä mahdollisuutta ole, on marginaalinen sosiaalihuolto. Näitä esimerkkejä meillä on jo budjetissa työttömyyspäivärahan ja sairausvakuutuspäivärahan pienentämisestä.

Nyt kamppailaan siitä, mikä on suomalaisen hyvinvointivaltion perusta ja tulevaisuus. Tätä samaa linjaa, hyvinvointivaltion perusteiden romuttamista, ajavat myös vaatimukset sosiaalipalvelujen yksityistämisestä. Jo nyt ns. yksityiset

lääkäripalvelut ovat osoittaneet, että Suomessa ei ole mitään yksityistä siinä mielessä, että käyttäjät maksaisivat kustannukset. Siksi onkin pelättävissä, kun hallituksen linjanvetoja tarkastelee, että rahat tulevaisuudessa riittävät vain ns. yksityisten palvelujen subventoimiseen ja julkisen, kaikille mahdollinen hoito ja hoiva jäisivät Mopen osaan ja vähitellen kuivuisivat. Kehitystä on tukemassa sekä terveyskeskumaksut että muut hallituksen esittämät terveydenhuoltoon liittyvät maksut.

Valitun talouspolitiikan osalta voi hyvin kysyä, miten Suomi saadaan nousuun, jos ostovoima viedään sieltä, missä se varmimmin kohdistuisi suomalaisen tuotantoon, nimittäin pienituloisilta. Hallituspuolueiden edustajat ovat kaikissa yhteyksissä syyttäneet sosialidemokraatteja siitä, että emme ole kertoneet yhtään vaihtoehtoa. Mielestäni esittämämme vaihtoehto-ohjelma ecupäätökseen liitetystä ponnesta lähtien on ollut huomattavasti realistisempi ja sisältörikkaampi kuin konsanaan keskustan kuuluisa vaihtoehto. Olemme korostaneet säästöjen kohdentamista niin, että pienituloiset eivät joudu laman maksajiksi.

Armeijan hankintoja voidaan vähintäänkin siirtää odottamaan parempia taloudellisia aikoja, mutta aivan erityisesti on toteutettava kohdennetun elvytyksen politiikkaa. Nyt on rakennettava aravavuokra-asuntoja ja satsattava asuntojen peruskorjaukseen. On myös aikaistettava välttämättömiä rakennus- ja liikenneinvestointeja. Rakentaminen työllistää, ja työttömyyden vähentyminen parantaa Suomen taloutta. Tämän pitäisi olla varsin yksinkertaista.

Säästäminen on tietenkin hyve, mutta pitää tietää, mistä säästetään, jotta säästämisen nimissä ei aiheuteta laman syvenemistä. Nimittäin on hyvä muistaa, että yksi rakennustyömiestä työllistää kolme muuta työntekijää muilla tuotannon alueilla.

Olen itse näihin päiviin saakka uskonut, että hallituksen nihkeä suhtautuminen mm. aravatuotannon lisäämiseen johtuisi pelkästään siitä, mitä ei haluta ottaa lainkaan lisää lainaa — siis halutaan säästää väärässä kohdassa. Nytemmin minulle on tullut tunne, että uskomani selitys ei ole ollut oikea tai ei ainakaan koko totuus. Kysymys on pikemminkin siitä, jota ed. Jaakonsaari jo täällä aikaisemmissa puheenvuoroissakin esitti, eli oikeistolaisesta yltiöliberalistisesta talouspolitiikasta.

Tähän tulokseen olen tullut mm. niiden lausuntojen perusteella, joita asuntonministeri Rusa-

nen on sanonut. Hän on mm. Etelä-Suomen Sanomien haastattelussa — itse en valitettavasti hänen puheenvuoroaan Lahden Asuntopäivillä saanut kuulla — lehtitietojen mukaan todennut: ”Aravarahoittamista ei aiota istuvan hallituksen aikana lisätä. Aravatuotannon osuutta koko asuntorakentamisesta on syytä supistaa. Valtion rahapulan vuoksi voidaan joutua puuttumaan aravajärjestelmän perusrakenteisiin eli enimmäislainamääriin”. Se käytännössä tarkoittaa sitä, että yhtenäislainajärjestelmä ollaan romuttamassa, kuten koko se perusta, jolla yhteiskunnan tukemaa asuntotuotantoa on saatu jaloilleen. Haastattelu jatkuu niin, että ”ensin hoidetaan asunnot niille, jotka käyvät työssä, sitten katsotaan muut”. Tämä on siis Suomen asuntonministerin puhetta.

On tapahtumassa asuntopolitiikan täydellisen romuttaminen, ainakin sellaisen asuntopolitiikan, jossa pienituloisilla ihmisillä olisi jonkinlainen sija. Tilanteessa, jossa Suomessa on 10 prosentin työttömyys, ajetaan politiikkaa, jolla työttömät syrjäytetään työn lisäksi vielä asumisestakin. Puhun tästä asiasta tämän asian yhteydessä kahdestakin syystä. Ensinnäkin nimenomaan nyt asuntoihin satsaaminen on järkevää kohdennettua elvyttämistä. Toiseksi mielestäni esimerkit osoittavat hallituksen asuntopoliittisen linjan ja sen valinnan, kenen puolella hallitus on, mikä on sen todellinen tahto asettua pienituloisten ihmisten puolelle.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta tällaista politiikkaa, jota hallitus on ohjelmissaan ja toimissaan julistanut, ei voida hyväksyä. Joensuun yliopiston sosiaalipoliittikan professori on enteellisesti jo alkusyksystä kirjoittanut: ”Näyttää siltä, että suomalainen hyvinvointivaltio on todella jäämässä, niin kuin yhteiskuntatieteilijät ovat jo jonkin aikaa pelänneet, lyhytaikaiseksi ilmiöksi maamme historiassa. Se saatiin vaivalla aikaan ja myöhemmin kuin muissa Pohjoismaissa. Se ei koskaan saavuttanut niiden tasoa, ja nyt sitä ollaan jo purkamassa.”

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitää täysin paikkansa, mitä ed. Myller sanoi, että arvostelin meidän nykyistä ansiosidonnaista sosiaaliturvapoliittikaamme. Minä olen erittäin tyytyväinen, että saman tyyppisiä ajatuksia ja arvostelevia puheenvuoroja, on alkanut kuulua myös SDP:n keskuudesta, kuten ryhmäpuheenvuorossani mainitsin. Minä toivoisin, että yhteiskunnassa ryhdyttäisiin vähitellen

käymään perusteellista keskustelua siitä, että onko oikein, että yhteiskunta veronmaksajien varoin takaa kaikille 80 prosentin suhteellisen tulotason tilanteessa kuin tilanteessa. Sama systeemi vastaavasti jättää osan ihmisistä, osan yhteiskunnan heikompiosaisista aivan liian huonon perusturvan varaan. Minä kyllä kannatan sitä, että niin päivärahoissa, työttömyyskorvauksissa kuin eläkepolitiikassakin otettaisiin lähtökohdaksi se, että jokaiselle kansalaiselle taatisiin tietty perustoimeentulo, sellainen jolla todella tulee toimeen, ja sen jälkeen ihmisillä olisi vapaus itsenäisesti turvata oma tulevaisuutensa vaikka 100 prosenttiin asti, jos he niin haluavat.

Kysymys on siitä, että ihmiset ovat nyt tottuneet siihen, että valtio kustantaa ja holhoaa heitä kaikissa elämänoloissa, tapahtuipa mitä tahansa. Heidän ei ole tarvinnut enää kymmeneen vuoteen ajatella sitä, että minun pitää ehkä tulla toimeen myös omillani. Aina on ollut joku tukijalka, ja tämä on vienyt ihmisiltä jopa yrittämisen halun.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolalla ei ole ihan tarkkaa käsitystä siitä, kuka ansiosidonnaisen eläketurvan kustantaa. Siinä on kysymys solidaarisesta järjestelmästä, joka on työnantajien ja työntekijöiden sopima. Siitä olen ed. Ukkolan kanssa samaa mieltä, että kaikille pitää turvata inhimilliset olosuhteet ja riittävä toimeentulo, mikä se kulloinkin on.

Puhuin järjestelmästä, jossa minun mielestäni niin pienituloiset kuin suurituloisemmatkin palkkatyöntekijät yhdessä keräävät niitä pääomia, joita eläkkeisiin, sairauspäivärahoihin ja työttömyyspäivärahoihin tarvitaan. Silloin ei tapahdu niin, että ilmenee tällaisia suuria väliinpu-toamisia, koska rahoituspohjaa ei löydy.

On päivänselvää, että ne, joilla on hyvät tulot, eivät koskaan voi tyytyä johonkin perusturvan taseeseen turvaan silloin, kun he jäävät esimerkiksi eläkkeelle tai sairastuvat. Tulevaisuus näyttää todella siltä, että pienituloiset työntekijät jäävät sellaiseen loukkuun, jossa heidän turvaan ei ole yhtään mitään. Suurituloiset kyllä löytävät yksityisiltä vakuutusmarkkinoilta turvan itselleen.

Ed. Aittomäki (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä olin hiukan siinä ajatuksessa, kun kuuntelin, että sosialidemokraatit ovat tulleet järkiinsä näissä ansiosidonnaisissa

eduissa, esimerkiksi työttömyysturvassa siihen suuntaan, kuin SMP on aikanaan järkevästi esittänyt, eli nostetaan peruspäivärahaa ja laskeetaan korkeimpia ansiosidonnaisia päivärahoja, jotka ovat kohtuuttoman korkeita. Aika paljolti voidaan laskea niitä alaspäin. Minä en kuitenkaan, rouva puhemies, ole varma siitä kummankaan puheenvuoron jälkeen, ovatko demarit tulleet järkiinsä vai eivät, eli minun puheenvuoroni oli vähän tarpeeton.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ansiosidonnainen sosiaaliturva on väline selvittää yli väliaikaisesta odottamatomasta tilanteesta ja niistä taloudellisista sitoumuksista, joita perheet ja yksityiset henkilöt ovat tehneet luottaen siihen, että heillä olisi jatkuvat työtulot.

Ed. Ukkolalle haluaisin sanoa, että ihmettelen hänen innostustaan tässä kysymyksessä sen vuoksi, että se minusta ei tulisi toimia niin kuin hallitus, että se lähtee purkamaan ansiosidonnaista turvaa ilman, että asiaa ollenkaan perusteellisesti selvitetään ja tutkitaan. Järjestelmä on aika pitkän ja sitkeän työn tuloksena rakennettu, joten kun lähdetään keskustelemaan tämän kehittämisestä, niin pitää olla malttia myös käydä erittäin laaja yhteiskunnallinen keskustelu siitä, mitä säilytetään ja mitä puretaan. Mutta haluan edelleen alleviivata ansiosidonnaisessa sosiaaliturvassa samoja seikkoja, mitä ed. Myller jo toi esiin.

Mainitsisin myös, että purkuajatus jo sinänsä on aika rankka, ja jos sille tielle joskus mentäisiin, näkisin, että sen tulisi ehdottomasti tapahtua yksissä tuumin kaikkien eri intressipiirien kanssa. Tällä hetkellä näyttää siltä, että matkaa tällaiseen tilanteeseen meillä vielä on aivan liikaa.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ukkola varmasti tietää, mutta halusi kärjistäessään hieman oikaista tosiasioita väitteessään ansiosidonnaisen sosiaaliturvan ja perusturvan suhteesta, että 80 prosentin sääntö johtaisi siihen, mitä hän esitti. Nythän esimerkiksi sairauspäiväraha, jossa on peruspäiväraha taitaa olla 42 markkaa tällä hetkellä, maksetaan myös sellaisille, joilla ei ole tuloja lainkaan. He saavat satojen tai periaatteessa tuhansien prosenttien korotuksen toimeentuloonsa sairausajalta, ja työssä käyvä saa 80 prosenttia ansioistaan. Peruspäiväraha ei ole siinä mielessä suinkaan sosiaalisesti

oikeudenmukaisempi, niin kuin äkkiseltään tuntuisi.

Toki on niin, että niin eläkejärjestelmässä kuin työttömyysturvajärjestelmässä, perusturvan tason täytyy olla riittävä, jotta se turvaa toimeentulon. Kun on kysymys lyhytaikaisesta työstä poissaolosta, niin sen aikana kansalainen ei pysty muuttamaan kulutustottumuksiaan tai menojensa rakennetta. Toimeentuloturvan menetyksen täytyy olla suhteessa hänen menoihinsa. Tämähän ei poista tarvetta leikata esimerkiksi ylisuuria eläkkeitä, sillä varallisuuserojen kasvuun ei tarvitse yhteiskunnan varoja käyttäen.

Mainittakoon vielä työttömyysturvasta, että kun työttömyysturvauudistus tehtiin ja lievennettiin peruspäivärahan saamisedellytyksiä, niin maahan löytyi toistakymmentätuhatta työtöntä lisää, jotka siis aikaisemmin eivät edes kortistossa olleet ja nyt pääsivät työttömyysajan peruspäivärahan piiriin.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Minusta perjantaiseen tiedonantokeskustelun ja tämänpäiväisen välikysymyskeskustelun villakoiran ydin on sekä hallitukselle että oppositiolle yhteinen: Mitä aiheuttaa politiikan uskottavuudelle ja poliittisen järjestelmän toimivuudelle se, että hallituksen omaksuma talouspoliittinen linja on ajanut täydellisen haaksirikon ja siitä ei seuraa yhtään mitään?

Me kaikki olemme hyvin tietoisia siitä, että poliittinen kulttuuri Suomessa on muuttunut, ja me olemme myöskin yhteisesti sitä pyrkineet muuttamaan. Alamaisyhteiskunnassa on haluttu päästä keskustelemaan kansalaisyhteiskuntaan. Keskusteleva kansalaisyhteiskunta on näkynyt jopa säädöstasolla siten, että olemme säätäneet neuvoo-antavia kansanäänestyksiä, halunneet tuoda mukaan mielipidetiedusteluja ja monia tämäntapaisia keinoja, joilla kansalaiset voivat vaikuttaa siihen, mitä politiikassa tapahtuu, silloinkin kun ei ole vaaleja käsillä.

Poliittisen kulttuurin muutos on välttämätöntä, jos Suomi haluaa todella aidosti kansainvälistyä. Poliitiikan nopeasykkeisyys, se että joka päivä kansalaiset voivat ottaa kantaa politiikan ajankohtaisiin kysymyksiin tiedotusvälineiden kautta kotonaan, johtaa kyllä siihen, että myös eduskunnassa täytyy ottaa huomioon kaikki nämä muutokset.

Nyt mielestäni me elämme erittäin pahaa uskottavuuskriisiä. En voi kuvitella, miten äänestäjät voisivat nähdä, että epäonnistumiset johtavat johtopäätösten tekemiseen, jos

todella käy niin, niin kuin on jo käynyt, että hallitus istuu ja jatkaa työskentelyänsä ja toimintaansa ilman, että mikään ulkonaisesti muuttuu eikä edes sisällöllisesti, jos lukee huolellisesti hallituksen antaman talouspoliittisen tiedonannon ja tänään annetun vastauksen välikysymyksen.

Mielestäni kansalaiset ovat aika oikeassa todetessaan, että poliittinen järjestelmä on laho. Se ei kykene tekemään johtopäätöksiä. Ihmisten on mahdotonta vaikuttaa. Mitkään asiat eivät näytä johtavan siihen, että tapahtuisi muutoksia.

Ennen kuin jatkan siitä, miten mielestäni tästä tilanteesta pitäisi tulla ulos, haluan muistuttaa eduskunnassa keskustelijoiden mieleen — tai ehkä se nyt on lähinnä pöytäkirjanpitäjän mieleen — eräitä asioita, jotka liittyvät talouspolitiikkaan ja siihen, missä tässä tilanteessa ollaan.

Voisi nimittäin ajatella, että tasavallan presidentti eilen pitäessään tiedotustilaisuutta ikään kuin olisi antanut siunauksensa sille, että mikään ei tässä maassa muutu, vaikka kuinka paljon tyrittäisiin. Voi mielestäni perustellusti tällaisenkin käsityksen omaksua. Kannattaa kuitenkin ehkä muistaa, ennen kuin tekee liian hätäisiä ja liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä, se että presidentti Koivisto on antanut erittäin vahvan henkilökohtaisen tukensa tämän hallituksen aikana ja jo edellisen hallituksen aikana vahvan markan politiikalle. Sehän omaksuttiin vähän niin kuin vahingossa, tuskinpa edes sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä oivallettiin ihan tarkkaan, mistä oli kysymys, kun eräässä puheenvuorossa vain todettiin, että nyt sitten on otettu tavoitteeksi vahvan markan politiikka.

Joka tapauksessa tämä vahvan markan politiikka on johtanut siihen, että edellisen hallituksen aikana käynnistettiin nk. hallittu rakennemuutos, jonka todella piti merkitä myönteisimmillään työelämän uudistamista, kilpailua, talouden suljettujen sektoreiden avaamista ja kaikkea muuta tämän tyyppistä. Mutta taisipa käydä niin, että anabolisia steroideja tuli nautittua niin paljon, että tulokset jäivät laihammaisiksi ja eduskuntavaaleissa taidettiin jäädä kiinni dopingista.

Totta tietysti on myös, että tässä talouspoliittisessa tilanteessa, jossa nyt ollaan, on erilaisia näkemyksiä siitä, oliko tuo vahvan markan politiikka, joka jo tuli omaksuttua edellisen hallituksen aikana, perusteltu ja kuinka tiukasti siitä

olisi pitänyt pitää kiinni. Oppositionkin piirissä on erilaisia näkemyksiä erityisesti vasemmistoliiton ja sosialidemokraattien välillä. Mutta se ei ole niin ongelmallista, kuin jos hallituksen sisällä tämän kaltaisia erilaisia näkemyksiä on. Nythän se on niin moneen kertaan tullut todistetuksi, että pakkodevalvaatioon jouduttiin ei mistään muusta syystä kuin siitä syystä, että hallitus oli sisäisesti erimielinen eikä kyennyt uskottavasti pitämään kiinni devalvaation vastaisesta linjasta, joka oli seurausta siitä, että Suomi haluttiin vaikean, erittäin hankalan rakennemuutoksen kautta saattaa eurokuntoon.

Eduskunnassa on myös moneen kertaan pohdittu sitä ja sanottu se, että talouspolitiikan keinovalikoimat ovat aika rajalliset tällä hetkellä. Kun rahapolitiikan mahdollisuudet ovat poissuljetut tai ainakaan niitä ei pitäisi käyttää, ei devalvaatiota enää tämän jälkeen ollenkaan, silloin tietysti paineet kohdistuvat siihen, miten onnistutaan tulopoliittisissa sopimuksissa ja eduskunnan näkökulmasta ennen kaikkea julkisen talouden hallitsemisessa eli budjettipolitiikassa. Eihän tätä ole kukaan kiistänyt. Sen jälkeen tietysti kysymys onkin budjettipolitiikan linjan tiukkuudesta siitä, miten linja näkyy. Toki on sallittua se, että poliittisesti voidaan olla eri mieltä siitä, ovatko säästöt oikein kohdennettuja, ja siitähän on ollut koko ajan täällä eduskunnassakin kysymys.

Palaanpa jälleen tähän uskottavuuskriisiin, joka siis mielestäni on tämän ajankohtaisen poliittisen tilanteen vakavin puoli. Mielestäni ei hallituksen piirissä ehkä ole edes oikein oivallettuakaan sitä, miten ongelmallista on se, jos kansalaiset menettävät luottamuksensa siihen, että poliittisen osallistumisen, äänestämisen, vaikuttamisen kautta voi vaikuttaa yhteiskunnan keskeisiin ratkaisuihin.

Nythän hallituspuolueiden eduskuntaryhmien edustajat aivan sokeasti vain lähtevät siitä, että hallituspuolueiden jäsenten tehtävä on luottaa hallitukseen, tapahtui mitä tahansa. Mutta niin ei ole. Myöskin hallituspuolueiden kansanedustajilla on erittäin tärkeä vastuunsa suhteessa kansalaisiin. Nyt mielestäni hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroissa ei kenenkään päähän ole pälkähtänytäkään, mitä vaikutusta koko tällä tilanteella ja tämän poliittisen umpikujan jatkumisella on siihen, miten uskottava poliittinen järjestelmä toimintaperiaatteiltaan tulee olemaan. Enpä hämmästy yhtään, jos yhä useammat ovat sitä mieltä tosiaankin, mitä varten pitäisi äänestää.

Miten tästä tilanteesta pitäisi päästä ulos? Eräs ratkaisu, jota on käytetty Suomessa perinteisesti, on ollut se, että eduskunta on hajotettu ja sitä kautta on päästy eroon epäonnistuneista hallituksista. Nyt mielestäni tilanne, kun pyrimme nimenomaisesti normaali-parlamentarismiin, josta työväenliike on puhunut 80 vuotta ja keskustapuolue vasta muutamman viikon, merkitsee sitä, että ei tietenkään pidä lähteä eduskunnan hajottamisen kautta hakemaan poliittiseen umpikujaan ratkaisua, vaan tietysti täytyy lähteä hankalammalta, siltä rakenteellisten muutosten politiikan tieltä, johonka myöskin Suomi talouspolitiikassaan ja myöskin hallitus on sitoutunut.

Kysymys on siitä, että hallituksen itsensä pitäisi pyynnöstä tehdä johtopäätökset ja erota. Voi olla tietysti, että tämän eronpyynnön jälkeen tilanne jatkuu ennallaan, että keskusta ja kokoomus löytävät yhteisen talouspoliittisen ja muun yhteiskuntapoliittisen linjan ja muodostavat uudelleen hallituksen, kun presidentti on kuullut sekä puhemiestä että eduskuntaryhmiä. Mutta se jääköön eduskuntaryhmien ja koko tämän prosessin varaan. Olennaista on kuitenkin se, että tapahtuu muutoksia, että poliittinen järjestelmä reagoi silloin, kun tapahtuu epäonnistumisia.

Minä itse näkisin tulevaisuudessa erittäin tärkeäksi sen, että kun nyt hallituksen sisäisistä ristiriidoista todella aiheutui se, että jouduttiin pakkodevalvaatiotilanteeseen ja aivan aiheellisesti monien todisteiden siihen viitattaessa ministeri Väyrynen on sanottu keskeiseksi tämän politiikan toteuttajaksi, Väyrysestä tulisi valtiovarainministeri, että hän ottaisi henkilökohtaisen vastuun sen talouspoliittisen linjan eteenpäin viemisestä, johonka pakkodevalvaatio on Suomen ajanut.

Olisi minusta myöskin hyvin tähdellistä, että ministeri Salolainen ei vain tyytyisi kommentoimaan ja tarkkailemaan, vaan olisi sitten esimerkiksi pääministeri (Ed. Jaakonsaari: Lintujako?) — Ei lintuja! — ja ottaisi sen vastuun, joka toiselle keskeiselle hallituspuolueelle kuuluu.

Tällä tavalla voitaisiin esimerkiksi mielestäni palauttaa poliittisen järjestelmän uskottavuutta ja lähteä siitä, että epäonnistumiset johtavat myöskin uudelleenarvioihin ja myöskin merkitsevät sitä, että ihmiset sen politiikan takana vaihtuvat. Tämähän ei tarkoita sitä, jos Suomessa vaaditaan ihmisiä eroamaan, pääjohtajia tai hallituksen jäseniä, että samalla kun heitä vaadi-

taan eroamaan, ajateltaisiin, että he ovat mahdollittoman huonoja ihmisiä. Heille vain on uskotu julkinen tehtävä, johonka liittyy poikkeuksellisen paljon vastuuta, ja jos siinä epäonnistuu, on myöskin kohtuullista antaa toisten yrittää toteuttaa sitä tehtävää paremmin.

Arvoisa puhemies! Minusta on todella huolettavaa se, että hallituspuolueiden kansanedustajien mielessä ei yhtään ole väikkynyt se uhka, jonka tämä tilanne on aiheuttanut sille, että kansalaisten usko politiikan mahdollisuuksiin heikkenee entisestään. Minusta sen jos minkä tulisi olla eduskunnan yhteinen huoli. Siinä ei kannata paljon syytellä oppositiota tai hallitusta tai riidellä siitä, mitkä ovat olleet talouden tunnusluvut. Olennainen kysymys on se, reagoiko poliittinen järjestelmä epäonnistumisiin vai ei. Tällä hetkellä näyttää, että ei, ja se on erittäin valitettavaa.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Arja Alho iski tämän poliittisen kriisin ydinkysymykseen eli uskottavuuskriisiin ja tietyllä tavalla poliittisen moraalin täydelliseen rappioon. Meillähan aina vaalien jälkeen vähän aikaa valitellaan sitä, että kas vain, taas laskivat äänestysprosentit. Mutta jostain kumman syystä vähän vaalien jälkeen tuo itse asiassa yksi suomalaisen demokratian suurimpia ongelmia, se, että ihmiset eivät koe voitavansa vaikuttaa ja äänestysprosenttien lasku, unohtuu. Voi olla, niin kuin ed. Alho sanoi, että tämän kriisin oikeastaan kaikkein syvin huolen aihe liittyy politiikan uskottavuuteen, joka nyt on kokenut romahduksen ja joka varsinkin nuorten ikäluokkien silmissä voi näyttää melko kummalliselta.

Valtiososialismikin kaatui siihen, että se oli taloudellisesti epäonnistunut järjestelmä. Mutta se ei ensisijaisesti kaatunut siihen, vaan se kaatui nimenomaan moraalien rappioon ja siihen, että kukaan ei loppujen lopuksi vastannut mistään yhtään mitään. Tämä hallitus tulee kokemaan saman hitaan, mutta tuskallisen kuoleman. Se kuolee moraaliseen rappioon. Hallitus ei ole legitiimi, se on moraalisesti kuollut, se on kansan tahdon vastainen hallitus, ja se näkyy eduskunnassa nyt, kun koko hallituksen puolustaminen on ed. Suholan harteilla. On sinänsä kunniakasta istua täällä, mutta kovasti ihmettelemme varsinkin nuoria kansanedustajia, jotka varmasti herättivät nuorena sukupolven toiveita politiikan uudistumisesta. Mutta minkäänlaista edes moraalista paheksuntaa tälle tapahtumasarjalle

ei ole sieltä kuulunut. Päinvastoin esimerkiksi ed. O. Rehn on kovasti ja hämmästyttävällä innolla puolustanut tätä hallitusta.

Ed. T. Roos: Arvoisa puhemies! Ed. Jaakonsaari ihmetteli meidän monen muun lailla, että hallituspuolueiden edustajat eivät ole paikalla eivätkä käytä puheenvuoroja. Hän ihmetteli myös, että nuoret, lupaavat, kovasti mainostetut tulokkaat ovat vaiti. Ehkä he ovat vetäneet sen ainoan oikean johtopäätöksen, että lähtevät kauaksi täältä kuulemasta ja kärsimästä sitä häpeää, mitä hallitukseen kuuluminen ilmeisesti tällä hetkellä on. Ehkä he ovat viisaampia kuin me vanhat jäärät.

Ed. Alho puuttui minunkin mielestäni yhteen olennaiseen asiaan eli luottamuksen menettämiseen. Se on silloin meidän kaikkien asia. Me olemme kaikki politiikassa mukana olevia, siitä eläviä, olemmepa hallituksessa tai sen ulkopuolella. Tämän syksyn tapahtumat eivät tosiaan ole olleet sellaisia, että ne olisivat meitä kohtaan uskottavuutta lisänneet. Otan muutaman esimerkin.

Tuorein on tietysti ministeri Viinasen lupaus erota, mikä olikin tyhjä lupaus. Vähän vanhempi on ministeri Kuuskosken monissa naistenlehdissä ja taisi olla miestenlehdissäkin kerrottu asia, että hän vastustaa jyrkästi terveyskeskumaksukokeilua. Kuitenkin täällä on käsittelyssä lakiesitys, jossa on hänen nimensä alla. Eivät sellaiset ole omiaan lisäämään luottamusta. Ne nakertavat sen lopunkin vähän, mitä meillä ehkä on.

Arvoisa puhemies! Täällä on viime päivinä pidetyissä puheissa ollut tapana lainata merkkihenkilöiden lausumia. Ehkä ahkerimmin on fraasisanakirjaa selailut pääministeri Aho sekä lainailut myös etevien sosialidemokraattisten valtiomiesten puheita. Näin hän on saanut omiin puheisiinsa painavimman osan, muu onkin ollut aivan muuta. Kauimpaa hän haki viisautensa lähteen viime viikolla siteeratessaan Senecaa. Ilmeisesti yhtä kaukaa löytyy täällä vielä käyttämätön viisaus: hajota ja hallitse. Nykyinen hallitus on nimittäin monella tavalla pyrkinyt hajotamaan, mutta ei se vielääkään ole, vaikka se se puoli vuotta palkkaa nostanut, ryhtynyt hallitsemaan. Milloin se on laittamassa ay-liikettä kyykkyyn, milloin tämän maan vähävaraisinta väen osaa, eikä se todella ole ryhtynyt vielääkään sen kummallisemmin hallitsemaan.

Yhä vain pääministeri ja muutamat muutkin hallituspuolueiden puhujat vaativat oppositiolta

vaihtoehtoja. Me sosialidemokraatit ainakin vaihtoehto-sanaa kavahdamme, kuten kavahtaa jo noin puolet Suomen kansasta, vaikka merkittävän hyvin antoi sille ääniänsä viime maaliskuussa. Ehkä sana on vähän samantapainen kuin Teuvo Pakkalan lastentarinassa stiiknafuulia.

Me sosialidemokraatit emme voi mitään sille, että ohjelmamme eivät tule luetuiksi ja ymmärretyiksi hallituksen kamareissa. Emme voi myöskään mitään sille, että hallitus ei itsestään saa irti juuri mitään. Hallituksen pitää ryhtyä hallitsemaan ja kantamaan hallitukselle kuuluvaa vastuuta.

Tasavallan presidentin eilinen puhe on täällä moneen kertaan ja käytävillä vielä useammin pyritty syöttämään meille toruna ja ohjeena. Kuten ed. Jaakonsaari ja moni muukin jo ehti toteamaan, nykyisellä presidentillä olen huomannut olevan tapana antaa tukensa kulloinkin istuvalle hallitukselle. Sen tuen ovat vuorollaan saaneet niin punamulta kuin sinipunakin. Nyt on vuorossa tämä itsensä devalvoinut hallitus. Emme elä onneksemme enää sitä aikaa, jolloin presidentti marssi jonkin hallituspuolueen kokoukseen sanelemaan, mitä pitää tehdä ja mitä ei. Tällaista kulttuuria nyt uudestaan halutaan takaisin?

Presidentti Koivisto puuttui myös niljakkaisiin devalvaatiospekuloijiin. Vähintä, mitä hallitus nyt enää voi tehdä, on etsiä ja laittaa nämä talouselämällemme suunnattoman vahingon tehneet edesvastuuseen. Mitään siihen suuntaan viittaavaa ei kuitenkaan ole näkyviissä. Hallitus ei siis itse asiassa tällaisessakaan toiminnassa näe moitteen sijaa syytteestä puhumattakaan. Ei ole ihme, että luottamus hallitukseen ja sen ministereihin on mennyt. Kansa ei hallituksensa vilpittömyyteen enää usko. Vain kovaan kuriin piisakatut hallituspuolueiden eduskuntaryhmät enää hallitusta tukevat. Maaliskuussa Ahon vaihtoehdolle äänensä antaneet tuskin ajattelivat, miten heidän luottamustaan tullaan käyttämään. Nyt sitä käytetään taloutemme romuttamiseen ja vähäväkisten ihmisten kurittamiseen. Sillekö politiikalle pitäisi vielä luottamusta vannon?

Viimeviikkoinen ryhmäpuhujamme ed. Tuomioja totesi, että tälle hallitukselle ovat epäluottamuslauseensa käyneet jo antamassa niin maanviljelijät kuin eläkeläisetkin, opiskelijat ja monet muut Eduskuntatalon edessä ja Senaatintorilla. Vain tässä talossa enemmistö ei ole vielääkään huomannut minkäänlaista moitteen sijaa.

Totesin alussa, että monenlaisia lainauksia viisaista puheista täällä on luettu. Minä jatkan lainaajien ylvästä luetteloa. Luen vain muutamia lauseita, mutta kyllä niistäkin jo pääasia selväksi tulee: "Hallituksen ei usko enää kukaan. Iiro Viinasen olisi pitänyt erota ilman muuta, ehkä Esko Ahonkin, mutta se on makuasia. Ei tällä porukalla luottamusta saavuteta. Pellejähän ne kansan silmissä nyt ovat." Tunnustan, että lainaukset olivat erittäin tarkoitushakuisia. Sellaisiksi ne lienee tarkoittanut niiden puhujakin, joka muuten on keskustapuolueen Pohjois-Hämeen piirin puheenjohtaja, ja nämä lainaukset löytyvät tämänpäiväisestä Lalli-lehdestä.

Pääministeri Aho äsken sanoi, että mitään uutta ei opposition taholta ole viime perjantaisin puheisiin tullut. Olisiko pitänyt, sopii nyt kysyä. Suoritettu pakkovalvointi ja muutamat muut tapahtumat viime päivinä ovat senluokkaisia, että hallituksen olisi pitänyt itsekin jotakin uutta ja todella merkittävää edes sanoa tekemisestä nyt puhumattakaan. Niin vain ei ole tapahtunut. Miten syvälle pitää tämän maan talouselämän sukeltaa ennen kuin hallituksen pää pinnan alle painuu? Nykyinen tilanne ei näy hallituspuolueiden riveissä aiheuttavan vielä kuin tyytyväistä hyrinää.

Sen verran pitää korjata kyllä, että on jotakin tässä maassa muutakin tapahtunut. Me sosialidemokraatit sentään vaihdoimme puheenjohtajamme uuteen viime lauantaina. Siinäkin kyllä keuhille hävisimme. Se vaihtoi puheenjohtajansa entiseen jo vuorokautta aikaisemmin.

Arvoisa puhemies! Ei riitä enää, että pääministeri on siirtynyt torilta tavarataloon. Nyt pitäisi myös tehdä jotakin eikä vain kysellä ja kummastella. Eivät Suomen ongelmat sillä ratkea, että keskitytään vain haukkumaan sosialidemokraatteja. Ei haukku haavaa tee, mutta ei sitä tosin parannakaan.

Ed. S u h o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan politiikan, parlamentarismien, uskottavuudesta ja painoarvosta, niin on muistettava, että sitä tehdään myös täällä tässä talossa, paitsi että viime päivien tapahtumat osoittavat, että sitä ei tehdä täällä. Me olemme itse syyllisiä siihen, että me olemme sen painoarvomme menettäneet. Kansa yhä odottaa isoa johtajaa, joka tulee ja sanoo, mitä tehdään, ja sitten se tuo rahan kiltisti kotiin niin kuin ämpärit ja lapiot hiekkalaatikolta.

Kirkasotsaisena ihmettelijänä, joksi vielä itseäni täällä luen, hämmästelen yhtä asiaa, sitä

että valta on aina oikeassa tai väärässä riippuen siitä, kummalta puolelta minä sitä katson.

Ed. Ukkola on liki ainoa, joka lähtee asia-eikä asemalähtöisestä politiikanteosta, analyysistä, asioiden tarkkailusta. Se moraali ja uskotavuus punnitaan myös tässä salissa. Sellaiset heitot, joita häveten tunnustan olen kuullut: niinhän mekin tehtäis, jos oltais oppositiossa, tai: niinhän mekin tehtäis, jos oltais hallituksessa, eivät lisää uskottavuutta.

Uskottavuutta meille ei anneta, meidän on se otettava. Minusta me voisimme ottaa sen sillä tavalla, että alkaisimme myös kuunnella täällä toisiamme ja kuunnella sillä tavalla, että lähtisimme siitä uskosta, että se viisaus ei ole yhdessä päässä, vaan se on pitkin pitäjää. Minulla ainakin on varaa myöntää, että oppositiosta tai mistä tahansa tuleva mielipide on hyvä silloin, kun se on hyvä.

Ed. V u o r i s t o: Arvoisa puhemies! Puhutaan vain uskottavuudesta ja moraalista. Kyllä se oikein hyvin sopii. Minua ei tippaakaan kiinnosta se, mitenkä täältä kukin puhuu, minikälaista sanaverbalismia ja verbaaliakrobatiaa kukin harjoittaa. Minä tiedän, että monella tapaa voi saarnata ja monentapaisella puheella uskoo tulevansa autuaaksi.

Jonkun verran kiinnostaa se, kuka jotakin sanoo. Kieltämättä se, mitä esimerkiksi tasavallan presidentti eilen sanoi, on sellaista, mitä on pakko kuunnella siitä syystä, että hän nimenomaisesti sen sanoi. Mutta huomattavasti enemmän kuin sekin minua kiinnostaa se, mitä kukin sanoo.

Tuo, mitä ed. Suhola sanoi, oli kyllä aikamoisen mielenkiintoista. Jatketaan siitä. Minulla on kolme puhetta tässä.

Tässä on ensiksi pääministeri Ahon vastauspuheenvuoro, kolmen liuskan puhe. Analysoidaan tämä puhe oikein reilusti. Me kuulimme, miten se retorisesti esitettiin. Jos Pekka Rätty, joka on näyttelijä, puhuisi tämä puheen, voisimme kuunnella sen myös. Mutta mitä tämä pitää sisällänsä? Mitä tämä pitää sisällänsä? Minä voisin lukea tästä otteita ja voisin painottaa näitä ahomaisesti vaikka kuinka voimakkaasti:

"Jotta devalvaation perustuva vaihtoehto, jota nyt on noudatettava, voisi toteuttaa alkupe-
räisen tavoitteen, suomalaisen tuotannon kilpailukyvyyn nopean parantamisen, devalvaatiohyöty pitää jättää avoimen sektorin hyväksi. Tämä onnistuu, jos työmarkkinoilla voidaan sopia ratkaisuisia, joilla palkankorotuksista pidättäydy-

tään ja osa työnantajan sosiaaliturvamaksuista siirretään työntekijöiden maksettavaksi. Hintojen nousua hillitään myös kilpailupolitiikkaa tehostamalla sekä julkisten menojen kasvua karsimalla." Yksi kohta on tässä.

Toinen: "Hallituksen talouspolitiikan tavoitteet ovat siis devalvaatiopäätöksestä huolimatta edelleen ennallaan. Nyt on kiireellisintä sopia tulopolitiikan linjasta sekä saada eduskunnassa hyväksytyksi budjetin tiukka talouspoliittinen raami sekä siihen liittyvät säästölait. Vain siten voidaan luoda edellytykset inflaation tehokkaalle torjunnalle, korkotason alentamiselle sekä viennin varaan rakentuvan kestävä kasvun käynnistymiselle." Toinen pointti oli tässä minun ymmärtääkseni, joka on suurin piirtein sama kuin se ensimmäinen pointti.

Kolmas: "Talouden perusongelmat eivät silti poistu." Siis tämän devalvaatoratkaisun jälkeen. "On ratkaisevan tärkeätä, että jatkossa pystymme monipuolistamaan vientiteollisuuden rakennetta. Jotta Suomi ei olisi suhdannevaihteiluille yhtä haavoittuva kuin nyt, olisi suuri virhe nähdä taloutemme nykyiset ongelmat yksinomaan seurauksena heikosta hintakilpailukyvyistä. Uusien tuotteiden luomisessa, teknologian kehittämisessä sekä markkinoinnin tehostamisessa on suomalaisilla yrityksillä vielä paljon tehtävää."

Tämä on hallituksen linja Ahon vastauksen mukaisesti minun ymmärtääkseni, jos sisältöä katsotaan. Aho jatkaa sitten ja päättää puheensa: "Väläkysymyksessä ei ole esitetty minkäänlaista vaihtoehtoa eikä edes vaihtoehtoja näkemystä talousongelmiemme poistamiseksi." Siis tässä on vastaus.

Toinen puheenvuoro on ryhmäpuheenvuoromme, jonka piti ed. Matti Louekoski. Analysoidaan tämä puheenvuoro myöskin. Katsotaan, minkälainen se on. Näillä kahdella puheenvuorolla on käsittääkseni huikea painollinen ero.

Ed. Louekosken puhe alkaa sillä tavalla, että suoritetaan eräänlainen hallituksen analyysi, hallituksen yleisen talouspolitiikan analyysi. Siitä voidaan olla eri mieltä. Se on aivan selvää. Sitten se jatkuu sillä tavalla, että kerrataan ed. Louekosken mielestä hallituksen epäonnistumiset tärkeimmissä talouspäätöksissä, ja sitten on mustalla painettu erikseen: "Hallituksella on ollut tehtävänä kolme kansallisesti keskeistä taloudellista päätöskokonaisuutta. Ensimmäinen niistä oli markan ulkoisen arvon sitominen eurovaluuttoihin, toinen tulo- ja menoarvioesityksen laadinta ja kolmas tulopoliittisesta sopimuksesta

huolehtiminen. Kaikki nämä puolen vuoden hallitustaipaleelle ajoittuneet ratkaisut ovat menneet niin sanotusti poskelleen." Siitä jatkuu asian selvittely, jossa käsitellään myös ecukykentää, josta tässä on paljon ilmaa puhuttu. Mutta tässä on se teksti, mitä ed. Louekoski on puhunut.

Sitten jatketaan eteenpäin, mutta nyt minä keskeytän tämän ja jatkan tätä vähän päästä uudestaan, koska minulla on tässä kolmas puheenvuoro, joka on kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron käyttäjän ed. Mäki-Hakolan puheenvuoro. Hän, joka on pankkivaltuusmiesten puheenjohtaja, puhuu tällä tavalla, aloittaa näin: "On pakko yhtyä niihin hämmästyksiin, joita on lukuisia jo esitetty väläkysymyksen ajankohdasta ja varsinkin, kun kuunteli ed. Louekosken äskeisen puheenvuoron." Ed. Mäki-Hakola käytti ed. Louekosken jälkeen välittömästi puheenvuoron. Sitten hän jatkaa siirtyen viime perjantaihin: "Panin merkille ed. Tuomiojan viime perjantaina pitämän sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoron. Se oli murheellista kuultavaa ja kuvaa SDP:n linjaa. Hän kuvaili varsin värikkäin sanakäantein tilannetta, joka kaikkien tiedossa muutenkin on." Ja sitten: "Mutta hän ei esittänyt ainuttakaan konkreettista vaihtoehtoa hallituksen politiikalle." Edustaja jatkaa: "Ei sitä esittänyt äsken myöskään ed. Kalliomäki eikä myöskään ed. Louekoski, ellei nyt ed. Louekosken puheessa yksinomaan maatalouden kuroittamista siksi vaihtoehdoksi esitetä. Muuta en siitä äsken kyllä voinut ulos saada." Ja hän äsken kuunteli juuri tämän puheenvuoron, jonka ed. Louekoski piti. Nyt kysytään juuri, miten täällä kuunnellaan ja mihin tarkoituksiin kukin puheittansa käyttää, kun tänne tulee puhumaan.

Aho jatkoi, kun ryhmäpuheenvuorot oli käytetty. Toisella puhekierroksella, kun hän vastasi, hän viittasi juuri ed. Louekosken, siis meidän ryhmäpuheenvuoromme, ja sanoi, että siinä ei ollut yhtään konkreettista vaihtoehtoa hallituspolitiikalle. No, minä jatkan nyt tästä.

Ed. Louekosken puheenvuoro on erinomaisesti jäsenelty, ja mustalla on painettu ne tärkeimmät kohdat, miten sosialidemokraatit olisivat edenneet. Hän sanoi: "Ratkaisujen oikea järjestys, joka olisi ensin sisältänyt riittävän pitkäaikaisen esimerkiksi nollalinjaisen tulopoliittisen ratkaisun ja sen tueksi vahvat hintojen nousua hillitsevät toimet, sitten korkojen alenemisen ja perustellun uskon alhaiseen inflaatiotasoon sekä lopuksi revalvaation purkamispäätöksen ja ecuratkaisun, olisi antanut mahdollisuuden kes-

kittyä muihin lamantorjuntatoimiin syksyn kuussa.”

Kun pääministeri Aho vastasi tähän, hän otti ed. Louekosken puheenvuorosta lauseen toisen puoliskon omiin tarkoituksiinsa ja selitti sitä sillä tavoin. Onko tämä oikein, ed. Suhola? Näinkö pitää pääministerin toimia? Onko hän uskottava? Mitä mieltä te olette? Voitte vastata vastauspuheenvuorossanne ja vastatkaa sillä samalla sydämentuntemuksella, jolla äsken vastasitte. Onko tämä oikein?

Ed. Louekosken esittely jatkuu sillä tavalla, että hän kertoo, miten hänen mielestään hallitus on sisäisesti erimielinen, ja sanoo devalvaatiotarkaisusta tällä tavalla: ”Valtiovarainministeri Viinanen oli devalvaatiopäätökseen asti pystynyt uskottavasti puolustamaan vakaan markan politiikkaansa. Nyt sekin uskottavuus on mennyt. Muista hallituksen johtavista ministereistä ulkoministeri on ollut ilmeisesti alusta saakka devalvaation linjalla. Erityisen selväksi tämä linjaerimielisyys tuli pakkodevalvaatiopäätöstä tehtäessä. Ulkoministeri esiintyi tuossa yhteydessä peräti 17 prosentin devalvaation puolesta.” Pitääkö tämä paikkansa, sen tietää varmasti parhaiten ed. Mäki-Hakola, joka välittömästi ehdotti ministeri Väyrysen eroamista näiden puheiden perusteella.

Ed. Louekoski käsittelee tätä hallituksen sisäistä tilannetta ja sen jälkeen sivulla 6 käy toimenpide-ehdotuksiin, joita ed. Aittoniemi peräänkuuluttaa: ”Devalvaatio edellyttää pikaista jälkihoitoa.” Tämä on mustalla painettuna. ”Sosialidemokraattien välikyömyksen tarkoituksena on paitsi selkein sanoin osoittaa epäluottamusta hallituksen talouspoliittisia toimia kohtaan myös esitellä niitä toimenpiteitä, joita nyt kiireesti tarvitaan Suomen talouden kääntämiseksi nousuun.”

Näitä toimenpiteitä aletaan luetella yksi toisen jälkeen. Minä voisin luetella ne kaikki, sivulta 6 sivulle 7 on näitä yleisiä toimenpiteitä. Ne ovat mustalla painettuna tässä näin. Painokkaasti ed. Louekoski ne luki, varmasti sillä tavalla, että jos joku halusi kuunnella, niin kuuli ne.

Sivulla 7 hän sanoi: ”erityistoimia pienyritysten tueksi”. Ed. Aittoniemelle hyvin tärkeä kohta. Minä tiedän teidän tätä asiaa painottavan jatkuvasti: ”Kun juuri pienten ja keski suurten yritysten toimintaedellytyksistä riippuu ratkaisevasti työllisyystilanteen paraneminen, on näiden yritysten selviämiseen laman yli keksittävä teholläkkeitä. Aho saattaisi heti kysyä, mitä teho-

lääkkeitä. Tämä jatkuu sitten yhdellä esimerkillä: ”Tuhansien pienyritysten kohdalla vallitsee suoranainen hätätila. Eräänä keinona voi olla suhdanneluonteisen korkotuen myöntäminen työllisyysperusteella. Näin voidaan pelastaa monia elinkelpoisia korkovaikeuksiin joutuneita pienyrityksiä konkurssilta.” Jos Aho olisi kuunnellut puheen, hän olisi voinut kommentoida tätäkin kohtaa, sopiiko se tämän hallituksen ohjelmaan vai ei, aivan samalla tavalla muitakin kohtia.

Sen jälkeen ed. Louekosken puheenvuoro jatkuu aiheella ”Tehotoimia inflaation torjumiseksi”. Minä en nyt rupea lukemaan näitä tehotomia, mitä tässä on lueteltu. Niitä on kaksi sivua mustalla painettuna, tehotomia. Puheenvuoron saa varmasti kansliasta ja voi aivan huoletta katsoa, ovatko ne sellaista kelvollista tavaraa, jota hallituskin voisi käyttää. Meidän mielestämme ne nimenomaan ovat juuri niitä keinoja, joita tässä pitää käyttää. Jos hallitus olisi ottanut ne vakavasti, totta kai se kommentoisi näitä asioita. Mutta missä nämä kommentoijat ovat? Eivät missään!

Ed. Louekosken esitys päättyy vakaan markan linjan ainoaan vaihtoehtoon ja sen vahvaan puolustamiseen. Tässä oli tämänkertainen sisällöllinen analyysi. Minusta tässä on kysymys myös politiikan uskottavuudesta ja moraalista. Jos kansalaiset kuulevat, kun he kuuntelevat korvillansa, että meidän poliitikkojen puheet ovat tyhjää kuminaa, sellaista, että sanoissa on kuoret, mutta merkitykset ovat hävinneet, niin on aivan selvä, että politiikan uskottavuuskriisi tässä maassa on. Jos hallitus toimii tällä tavalla pääministerinsä johdolla, miten ihmeessä tämmöiseen hallitukseen voi luottaa?

Presidentti esitti eilen siinä mielessä selkeän näkemyksen, että maa ei ole sellaisessa kriisissä, joka vaatisi erityistoimenpiteitä, vaan jotakuinkin normaalissa tilanteessa, hiukan alakantissa. Odotetaan ja katsotaan, mitä tämä hallitus nyt voi tehdä, mutta jos tai kun tämä hallitus joutuu seuraavan kerran saman tyyppisten asioiden kanssa tekemisiin, on se sitten inflaatioprosentin korkeus tai toinen devalvaatio, joka tulee tähän päälle, on aivan selvää, että se kriisi on sen kaltainen, että on aivan moraalista, siis hyväksyttävää, että hallitus jättää paikkansa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Valitettavasti minun on aiheutettava ed. Vuoristolle kylmä suihku tässä asiassa. Ed. Louekosken puheenvuoro on todella

taitavasti laadittu ottaen huomioon nyt vallitsevat olosuhteet. Viime keväästä saakka sosialidemokraatit ovat ajaneet politiikkaa, joka on tähännyt Ahon hallituksen talouspoliittisten pyrkimysten kaatamiseen, ja tietyllä tavalla ovat onnistuneetkin siinä. Nyt on ajaututtu pakkodevalvaatioon, devalvaatio kuin devalvaatio, jota esimerkiksi vasemmistoliitto ja SMP ovat aikaan ajaneet tosin huomattavasti lievempänä silloin, kun se olisi ollut mahdollista pienemmillä vaurioilla.

Nyt kun tasavallan presidentti on pitänyt puheensa ja sosialidemokraatit, myös ed. Louekoski taitavana poliitikkona, tietävät, että presidentin puhe ja työmarkkinajärjestöjen suhtautuminen tulopoliittiseen ratkaisuun kääntää asian sillä tavalla, että devalvaatiosta tuleva hyöty saadaan yhteiskunnalle ja yhteiskunnan pyörät, tosin hitaasti, lähtevät liikkeelle, niin nyt ed. Louekoski on puheessaan alkanut latoa ohjeita, jotka ovat itsestäänselviä, huomattuaan, että nyt tämä joka tapauksessa kääntyy parempaan suuntaan. Nyt pitää kiireesti luetella ne ohjeet, jotta saataisiin sanoa, että meidän sanoimme tällöin ja tällöin. Tällä tavalla, ed. Vuoristo, tämä asia on, taitavaa politiikkaa. Loppujen lopuksi olosuhteet ajallisesti ovat olleet tällaiselle politiikalle ed. Louekosken taholla aivan otolliset. On sattunut homma lokahtamaan aivan paikalleen. Tämä oli viimeinen mahdollisuus sanoa tänään, kun huomenna ehkä asiat ovat millin pari toisin.

Ed. S u h o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä todistan nyt kuunnelleeni enkä käy toistamaan sitä, mitä ed. Aittoniemi sanoi. Olen pitkälti samaa mieltä näkemyksessäni.

Vastaan ed. Vuoristolle, kun hän esitti minulle kysymyksen. Minä vastaan toistamalla, että on kuunneltava nöyrällä mielellä, asioista ei asemista lähtien, ja se koskee kaikkia. Mutta ehkä meidän myös pitäisi pohtia keskustelun sävyä, sitä, paljonko hakkaavalla, syyttävällä mentaliteetilla voidaan saada aikaan. Se pikemminkin sokeuttaa kirjoittamaan huoneessa jotakin, jolta joku juuri hetkeä ennen vetää maton alta, niin kuin täällä aika usein valitettavasti käy.

Se johtaa siihen, että me käymme tulta päin letkut tanassa, vaikka palo on aikaa sitten sammutettu. Meitä vaivaa asemasota yksinkertaisesti täällä. Me emme pääse poteroista ulos, ja minä en tingi siitä näkemyksestä tippaakaan, että ei

meillä ole muuta pelastusta kuin tulla sieltä ulos ja päästä näistä sanoista tekoihin. Se tarkoittaa puolin ja toisin. Se koskee sekä hallitusta että oppositiota.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Suomalaisessa talouspolitiikassa on perinteisesti ajateltu, että vastuulla ja maineella ei ole väliä ja että ikävät päätökset voidaan sysätä muiden niskoille. Tässä suhteessa uudessa vapaiden rahoitusmarkkinoiden maailmassa on paljon opetelmista kaikille puolueille. Korko kertoo lahjottomalla tavalla, mikä on tasavallan hallituksen uskottavuus.

Välikysymyksen kynnyksellä valmistui jälleen uusi gallup, joka koski hallituksen suosiota kansan keskuudessa. Gallupit ovat poliittisia uskottavuusmittareita, korkotaso taas talouspoliittisen uskottavuuden mittari. Kumpaisellakin mitattuna hallitus näyttää nyt olevan lähellä tiensä päättää.

Uskottavuuteen liittyvä ja tulevaisuuteen vaikuttava ongelma on, että hallitus on saanut kiistattoman luottamuslauseen vain keskustapuoluetta kannattavan väestönsosan piirissä, ja ihmekös tuo, kun Ahon komppania vielä kerran on nostamassa maataloustuottajat eri kastiin kuin muun väestön. Olemme nimittäin saaneet tietoomme, että devalvaation kompensaatiovaihtumukset aiotaan ensimmäisenä toteuttaa maataloustuottajien kohdalla ja runsain mitoin. Keskustapuolue on tässä ottanut aika suuren poliittisen riskinkin, jos Ahon hallitus jatkaa.

Olen ehdottomasti samaa mieltä ed. Nikulan kanssa siitä, että tämä välikysymys oli tärkeä siksi, että olisimme päässeet näkemään, mihin kiireellisiin toimiin hallitus on ryhtynyt pakkodevalvaation jälkeen. Olemme tänään kuulleet: ei mihinkään.

E erityisen tärkeää olisi arvioida devalvaatio-riiston kokonaisvaikutuksia vähätuloisen väestönsosan kannalta ja tehdä jälkihoitopaketti heitä varten. Koko yhteiskunnan kannalta ei ole yhdenkään, kuinka kaikkein vähätuloisimmat selviävät devalvaation vaikutuksista. Meidän on huolehdittava siitä, että solidaarisuus, vastuu toinen toisistamme, ei vähene lamankaan aikana.

Eduskunnan takarivistä on ollut mahdollisuus pohtia, millaisena suomalainen talouspolitiikka näyttäytyy käytettyjen puheenvuorojen perusteella. Se on kaikissa poliittisissa ryhmissä selvästi haparoivaa ja jo sinällään uskottavuutta vähentävää. Samanaikaisesti on pöydällä monta

tulevaisuuteemme vaikuttavaa keskeistä ratkaisematonta kysymystä: mahdollinen EY-hakemus, tupo, budjettiehdotuksen säästölaite, devalvaation jälkihoito. Miten näistä yhdessä kurotaan kansalaisia kestävästi lämmittävä loimu? Yhteisvoimin, kuuluisi tuo tärkeä vastaus.

Hallitus on kuitenkin valinnut toisen, jyrkemmän tien. Se haluaa mahtipontisesti sanella asiat. Se haluaa ottaa heikoilta ja antaa vahvoille. Sanelu ei ole onnistunut eikä tule onnistumaan jatkossakaan. Markkinat eivät yksinkertaisesti ole luottaneet siihen, että päättömät esitykset voidaan toteuttaa, eivätkä luota jatkossakaan. Hallituksen puolelta tarvitaan sovitteluvampaa lähestymistapaa myös tekojen tasolla, jos se aikoo jatkaa toimintaansa.

Ei ole mikään ihme, että asiantuntijat ovat eri mieltä siitä, millä keinoin tästä mennään eteenpäin. Kenties ennakoiti onkin tullut aiempaa vaikeammaksi markkinoiden nopeiden ja laajempien reaktioiden johdosta. Tämä ei kuitenkaan muuta sitä tosiasiaa, että poliitikot ovat itse vastuussa siitä, keitä asiantuntijoita uskovat ja keihin luottavat.

Mielestäni ed. Helle totesi asian hyvin sanoessaan, että kysymys uskottavuudesta näyttää olevan talouspolitiikan ainut sisältö, koska sääntelystä on luovuttu ja jätetty koko kenttä markkinoiden reaktioille vapaaksi. Kun markkinavetoiseen elämään on nyt lähdetty, tulisi poliittisen johdonkin kyetä toimimaan ja reagoimaan nopeasti, mutta se ei pysty tai kokemattomuudestaan johtuen ei kykene. Hallituksessa ei myöskään tajuta, mikä painoarvo tällaisessa taloudessa on uskottavuudella ja jopa huhuilla. Poliittisia puheita markkinat kuuntelevat ja tekevät niiden perusteella koko ajan myös johtopäätöksiä.

Devalvaatio ollakseen mihinkään taloudelliseen tilanteeseen sopiva tulisi toteuttaa hallitusti. Näin jälkihoito olisi valmiina heti toteutettavaksi ja inflaatio-odotukset voitaisiin katkaista. Nyt jouduttiin pakkodevalvaatioon. Markkinat ottivat täydellisen vallan poliittisilta voimilta ja ratkaisivat asian, kun hallitus ei siihen pystynyt. Jälkihoitopaketin puuttuminen näyttää murentavan devalvaation hyötyjä niiltä osin kuin hyötyjä devalvaatioon voisi vielä liittyä.

Dramatiikkaa on siinä, että hallituksen talouspolitiikka on kärsinyt täydellisen haaksirikon, mutta hallitus ei tee siitä mitään johtopäätöksiä. Tämä haaksirikko tunnustettiin kohtuullisen nöyrästi vielä viime viikolla joissakin hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroissa, mutta nyt on toisin. Nyt selitetään, ettei talouspolitiikan

linjassa ole oikeastaan tapahtunutkaan mitään muutosta. Devalvaation merkitystä talouspolitiikan suunnan muutoksesta kielivänä seikkana vähätellään. Selittelyt eivät kuitenkaan tosiasiota muuta. Markassa on pitelemistä jatkossakin, ja inflaatiohan on suurin vaara.

Täällä on jo tänään aloitettu uuden spekulatiot seuraavasta devalvaatiosta. Tämä on ymmärrettävää, koska uskottavaa devalvaation jälkihoitoa ei ole näkyvissä. Näin ollen jälkihoitopaketti olisikin nyt hirveä kiire. Voidaan myös kysyä, onko uusien devalvaatiospekulaatioiden herättäminen isänmaallista, ed. Mäki-Hakola. Katsonkin, että jonkun on kerta kaikkiaan nyt sanottava, että tämä devalvaatio oli viimeinen.

Devalvaation välitön hyöty kohdistuu parhaiten suurimpiin vientiteollisuusyrityksiimme paperi- ja metallialoilla. Puunmyyntilakon äkinäinen lopettaminen samaan aikaan, kuin devalvaatio toteutettiin, kertoo siitä, että kepu on saattanut jopa osallistua suurdevalvaation suunnitelmalliseen toteuttamiseen. Joka tapauksessa devalvaation hyödyt ollaan jo mittaamassa metsänomistajien piirissä.

Devalvaation huonoja puolia on, että se nostaa kustannustasoa kaikilla sellaisilla kotimarkkina-aloilla, joilla käytetään ulkomaisia komponentteja. Samaa aikaan kotimainen kysyntä taantuu, jos tupo syntyy maltilliselta pohjalta ja jos hallituksen esitykset monista maksujen korotuksista ja sosiaaliturvan leikkauksista toteutuvat. Näin ulkomaiseen velanottoon narratuista pk-yrityksistä monet tulevat tekemään devalvaation seurauksena konkurssin ja työttömyys uhkaa tätä kautta vielä lisääntyä. Tämän takia onkin välttämätöntä korostaa, että pk-yrityksille laaditaan nopeasti oma devalvaation jälkihoitopaketti.

Devalvaatio rasittaa myös ulkomaille velkaantunutta julkista sektoria. Ellei kompensatiota laisinkaan toteuteta, merkitsee tämä luonnostaan palvelutason merkittävää heikennystä. Ilman erityistoimia on siis pelkkää sanahelinää väittää, ettei peruspalveluille koituisi devalvaation johdosta ongelmaa. Näinhän ed. Mäki-Hakola täällä totesi.

Täällä on paljon puhuttu siitä, että me sosialidemokraatit olisimme asiallisesti samassa veneessä hallituksen kanssa, koska tuimme ecuratkaisua ilman samanaikaista devalvaatiota. Uutena kansanedustajana olen kyllä ihmetellyt, että näin merkittävä ratkaisu voitiin ohittaa eduskunnassa lähes ilman keskusteluja. Tästä seikasta kantaa suuren vastuun myös hallitus.

Sosialidemokraattien ponnessa tuolloin todettiin, että tupon olisi tullut olla selvä ecupäästöistä tehtäessä, samoin hinta- ja kustannustasoa alentavien toimien. Kuten tiedämme, selvää ei ole tullut vielääkään. Kuten tiedämme, deflaatiolinja kaatui, valittiin devalvaatio.

Onko kysytty, mitä sosialidemokraatit olisivat tehneet toisin. Me myönnämme, että minkä tahansa hallituksen lähtökohdat olisivat olleet vaikeat, mutta hallituksen ecusekoilu on ollut kevytmielistä leikkiä yhden kansakunnan kohtalolla. Päivänselvää on, että kun ecupäätös oli tehty, siihen olisi ollut sitouduttava kaikin voimin. Hallitus, joka elää vanhassa kevytmielisen kieroilun kulttuurissa, valitsi kaikkein huonoimman tien. Tehtiin ecusitoumus, mutta siihen ei sitouduttu eikä siitä otettu vastuuta.

Markkinat eivät tällaiseen uskoneet. Ja miten ne olisivatkaan voineet uskoa, kun itse pääministerin puheet jo kesäkuussa olivat epämääräisiä? Pääministeri ei pannut omaa asemaansa ja omaa hallitustaan likoon valitun talouspoliittisen linjan puolesta. Ministeri Viinanen teki sen, niin silloin luultiin. Epäluulot kasvoivat, kun kävi ilmi, että hallituksen sisällä teki työtään vuorineuvoston viides kolonna ja että pääministeri antoi epätietoisuuden hallituksen todellisesta linjasta jatkaa.

Pääministeri Esko Aho, kahdella tuolilla istuminen ei ole se tapa, jolla markkinataloudessa toimitaan. Siinä ei ole tilaa lupauksen rikkojille. Markkinat eivät ehkä välitä siitä, että lupaukset keskustan äänestäjille rikotaan, mutta markkinat eivät luota Suomen hallitukseen ja Suomen markkaan niin kauan, kuin nämä vastuulliset ministerit istuvat palleillaan.

Jos siis kysytään, mitä sosialidemokraatit olisivat tehneet toisin, vastaus kuuluu: Jos olisi tehty ecusitoumus, niin siitä olisi ainakin pidetty kiinni eikä annettu vuorineuvos-väyrysjuntan mellastaa Suomen uskottavuudella. Ministeri Väyrynen olisi pitänyt erottaa hallituksesta heti, kun oli käynyt ilmeiseksi, että hän toimi kaikin voimin vakaata markkaa vastaan.

Ministerit Aho ja Viinanen leikkivät suurilla asioilla. Kysymys talouspolitiikan uskottavuudesta on paljon muutakin kuin vain perinteisen poliittisen moraalin kysymys. Ehkä ei pitäisi hämmästellä sitä, että porvarihallitus rikkoi lupauksensa. Mutta talouspolitiikan uskottavuuden ja rahajärjestelmän vakauden vaatimus on kerta kaikkiaan otettava vakavasti. Riippumatta siitä, mikä poliittinen arvio porvariyhteistyöstä muuten on tehtävä, on vain kerta kaikkiaan niin,

että lupauksensa rikkoneiden talousasioista vastaavien ministerien on erottava, mieluiten tietysti koko hallituksen.

Samat ministerit ovat vastuussa siitä, että Suomi on vatedeskin saava luottoa ulkomailta. Spekulantit ovat oppineet, että Ahon—Viinanen hallitus on nujerrettavissa. Silloin he nujertavat sen vatedeskin. Kuka voi enää luottaa hallituksen sanaan, kun aina erikseen olisi tarkistettava, onko hallituksen kanta tarkistettu ja hyväksytetty väyrysvuorineuvosjuntalla? (Ed. Rossi: Koivisto!)

Miten tästä eteenpäin? Nopea jälkihoito on nyt tarpeen. Sosialidemokraatit ovat esittäneet oman ohjelmansa, ja se on täällä luettu jo moneen kertaan, ed. Vuoriston toimesta aivan äsken. Pääministeri Ahon olisikin mielestäni nyt viisasta tarttua annettuihin ohjeisiin.

Olen yhtä mieltä niiden kanssa, jotka pitävät maltillista tupoa nyt tärkeänä talouden runkona. Myös EY-jäsenhakemus tulee jättää sisään nopeasti. Näin lisääntyisivät kenties odotukset siitä, että saamme taloutemme hallintaan, ja kenties tämä toisi korot alas. Työllisyyden hoito on myös saatettava kunniaan. Tämä merkitsee valikoivaa elvytystä mm. rakennus-alalla. On myös uudelleen arvioitava devalvaation vaikutukset julkiselle sektorille ja pidettävä huolta siitä, etteivät tärkeimmät palvelut joudu uhanalaisiksi.

Vaikeana taloudellisena aikana olisi erityisen tärkeää lisätä kokeilu- ja kehittämistoimintaa, jotta nopeasti mutta suunnitelmallisesti löydetäisiin vaihtoehtoisia keinoja tuottaa palveluja kaikkia osapuolia paremmin tyydyttävällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Hallitus on vielä esiripun suojissa tyhjällä näyttämöllä. Kansalaiset odottavat jännityksellä verhojen avautumista. Onko han tälle näytelmälle mitään käsikirjoitusta vai onko niin, että edessä on spontaani performanssi? Onko kyseessä huvinäytelmä vai murhenäytelmä? Ja missä on se yksikin pieni ajatus paremmasta tulevaisuudesta?

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Vuoristo käytti täällä hyvin mielenkiintoisen puheenvuoron, taitavan puheenvuoron ja tietyllä tavalla myös analyttisen puheenvuoron. Hänen pääsanomansa oli, että pääministeri Ahon puheenvuoro on perin epäuskottava puheenvuoro, pääministeri Ahon poliittinen sanoma olisi perin epäuskottavaa poliittista sanomaa.

Ed. Vuoristo löysi kuitenkin, näin ymmärsin, parlamentin pelastukseksi tästä salista puheenvuoron, jonka sanoma oli hänen mielestään uskottavaa. Se oli ed. Louekosken puheenvuoro. Ed. Vuoristo analysoi sen, kuinka ed. Louekosken paperista löytyi selvät ohjeistukset siihen, mitä Suomen taloudessa olisi tullut tehdä 26.4.1991 jälkeen eli sen jälkeen, kun Ahon hallitus lähti liikkeelle. Tuosta ajankohdasta lähtien ed. Vuoriston mukaan ed. Louekoski on tiennyt, mitä Suomen taloudessa olisi pitänyt tehdä.

Olisikohan, ed. Vuoristo, asioiden oikea laita nyt aivan tässä? Jos kerran ed. Louekoski on tiennyt, mitä 26.4. jälkeen tasavallassa on pitänyt tehdä, miksi sama henkilö ei tiennyt ennen 26.4., mitä maassa olisi pitänyt tehdä? Miksi samaisen ed. Louekosken analyysi siitä, missä tasavallan talous oli kesällä 90, syksyllä 90, talvella 91 ja keväällä 91, meni, ed. Vuoristo, niin pahasti pieleen, niin pahasti pieleen, että mittasuhteita enemmän pieleen menemiselle kai on aika vaikea löytää Suomen parlamentin historiasta? (Ed. Jaakonsaari: Ensi vuonna löydetään!) — Voi olla, että ensi vuonna löydetään, mutta minä puhun tähänastisesta historiasta, mitä nyt on taakse jäänyt. Ja toivon, että ed. Jaakonsaari hakee lukemat, jolloin on pahemmin epäonnistuttu kuin nyt on epäonnistuttu kahden viime vuoden aikana. (Ed. Jaakonsaari: Tullaan ne näkemään!) Tarkoitin tällä sanomallani sitä ... (Ed. Kalliomäki: Talvisodan allakin arviot menivät pieleen!) — Aivan oikein, se on ihan totta. — Minusta ed. Kalliomäen sanomassa on viisauden alku, sen seikan tunnustaminen, että pieleen on mennyt ja varmaan menee tältä hallitukselta, on varmaan mennyt jossakin asiassa ja menee varmasti tästä eteenpäinkin, mutta se, että kevästä lähtien sosialidemokraattinen joukko olisi tiennyt, mikä on absoluuttinen totuus, (Ed. Kalliomäki: Ei sitä kukaan ole väittänyt!) — Ed. Jaakonsaari: Ei muuta kuin se, että tämä johtaa umpikujaan!) ei oikein voi pitää paikkaansa.

Mikä oli nykyisen edustaja Louekosken aikaisen talouspolitiikan sattuvuus, sen kaikki tiedämme, kun vilkuilemme vähän taaksepäin. (Ed. Jaakonsaari: Katsotaan eteenpäin!) Tässä salissa on palautettu jo moneen kertaan mieliin se, mikä historian viimeisen puolentoista vuoden aikana on taakse jäänyt. Totean vain lyhyesti: Mikään hallitus koskaan Suomen historiassa ei ole ottanut vastaan edeltäjältään tehtävää tilanteesta, jossa kansantalous on tullut alas sitä vauhtia,

mitä se tuli siinä vaiheessa, kun edellinen hallitus jätti hallitsemisen Ahon hallituksen tehtäväksi. Luulen — tätä en ole aivan tarkkaan päässyt tarkistamaan — että juuri mikään hallitus ei ole arvioinut enemmän pieleen seuraavan vuoden budjettiesitystä kuin tapahtui syksyllä 90. Meille kaikille on tiedossa se, kuinka 4 miljardia ylijäämäisestä budjetista on tulossa nyt 27 miljardia markkaa alijäämäinen tänä vuonna. (Ed. Rinne: Kepu esitti vielä lisää!) — Aivan oikein, 980 miljoonaa oli kepun lisäykset ja veropuolella lähes 3 miljardin markan muutokset hallituksen esitykseen, aivan oikein. — Mutta se pohja, joka oli hallituksen esitys, petti äsken mainitsemani noin 30 miljardin markan verran, ja se on paljon, se on paljon runsaan 150 miljardin markan suuruisessa budjetissa. Se on erittäin paljon.

Sen rinnalla, että valtiontaloudessa oli tällainen kupla, niin kuin äsken mainitsin, kansantalous tuli rajua vauhtia alaspäin. Kansantulon pussi, se, mistä julkiset menot rahoitetaan, supistui Holkerin hallituksen viimeisen vuoden aikana yli 30 miljardilla markalla. Kun kansantulo väheni yli 30 miljardilla markalla, samaan aikaan valtion menot lisääntyivät noin 20 miljardilla markalla. Tämän yhtälön muuttaminen terveille pohjalle — myönnän sen — on tavattoman vaikea tehtävä. Eikä tämä hallitus, ja siinä ed. Vuoristo on aivan oikeassa, ole onnistunut tämän käännöksen aikaansaamisessa tähän asti.

Se on tehnyt tiettyjä ratkaisuja, jotka ovat olleet välttämättömiä ja käyttökelpoisia sillä tiellä, mitä kuljetaan devalvaation jälkeen, mutta ei niin, että ratkaisevaa käännettä olisi saatu alkuunkaan vielä aikaan. Siinä ed. Vuoristo on aivan oikeassa. Nykyisen hallituksen täytyy tunnustaa, että näin on käynyt. Minä ainakin tunnustan. Samalla kun tunnustan, haen itselleni oikeutuksen muistuttaa siitä, mikä vuosi jäi jälkeen äsken kertomassani asiassa, Louekosken viimeinen vuosi, Holkerin hallituksen viimeinen vuosi.

Käsitykseni on, että tämän epäsuhtan, mihin kiinnitin huomiota, sen että kansantulon pussi supistuu kaiken aikaa ja että julkiset menot kuitenkin samaan aikaan kasvavat, muuksi muuttaminen vaatii kivuliaita ratkaisuja kaikkialla. Se vaatii kansalaisten kulutuksen sopeuttamista kansantalouden kehityksen realiteettien raameihin. Se on kovaa puuhaa. Siinä työssä toivon sosialidemokraattisesta puolueesta löyty-

vän niitä, joilla on valmiutta tuon sopeutuksen tekemiseen niin, että se tapahtuisi mahdollisimman oikeudenmukaisesti yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ajatusta noudattavalla tavalla.

Myönnän, että teillä on ollut oikeutus kritiikkiin silloin, kun viime kuukausien aikana on ollut puhetta pienehköä eläkettä saavien kansalaisten indeksien jäädyttämisestä. Myönnän sen. Mutta näiltäkin osin näen, että sen jälkeen, mihin on päästy hallituksessa, kun on pienten eläkkeiden kohta jätetty kaikkien indeksiverojen ja muiden ulkopuolelle, on astuttu siinäkin asiassa aivan oikealle tielle. Monta muuta kohtaa tarvitaan, joissa pitää vyötä kiristää. Jos vyön kiristämisen idea on se, että yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus on siinä johtavassa asemassa, ainakin näiltä osin toivon, että ed. Vuoristo ja muut sosialidemokraatit tulevat kuvaan mukaan. Voi olla, että hallitus ei kaikilta osin kykene tällaisia kiristystoimia kehittämään, joissa olisi aina oikeudenmukaisuus keskeisessä sijalla. Huomauttakaa silloin. Mutta kun oikeudenmukaisuus on oikealla paikallaan, oikealla sijalla, toivon, että tulette sen realismin nimissä, mistä on aikaisemmin puhuttu, mukaan siihen, että meidän kaikkien kulutus on sopeutettava niihin realiteetteihin, jotka kansantalous meillä tällä hetkellä antaa.

Sen ohella, että kulutus on sopeutettava näihin kehyksiin, täytyy myös suomalaisen yritystoiminnan, erityisesti sen ytimen vientiteollisuuden, kilpailukykyä pystyä parantamaan. Siihen oli meillä toiset lääkkeet tarjolla. Kun ne eivät kelvanneet tunnetuista syistä, ajauduttiin devalvaatioon. Nyt on uudet lääkkeet, joiden perusta on tehty devalvaatio, ja lisälääkkeet ovat tulossa. Näiltä osin pyydän, että maltatte odottaa niiden suuntaviivojen mukaisesti, mitä pääministeri on esitellyt. Näiden suuntaviivojen mukaan seuraavat kyllä tarvittavat välttämättömät jatkohoitoimet, joita devalvaatio uudessakin tilanteessa tulee väistämättä vaatimaan. Ne toimet tulevat, mutta jokainen tietää, että ne ainakin eräin osin kytkeytyvät tuloratkaisuun, jota ollaan virittelemässä parhaillaan tämän salin ulkopuolella tupokentässä.

Arvoisa puhemies! Minusta ed. Vuoriston puheenvuoro, josta lähdin liikkeelle, oli hyvin innostava monella tavalla. Se oli pohdiskeleva ja analyttinen. Siinä kuitenkin oli paljon hyvän ohella muunkin kritiikin paikka. Samalla kun hän näkee pääministerissä kritiikin sijaa ja kenties epäuskottaviakin piirteitä, olisi hänen ollut

kohtuullista muistaa sitä tosiasiaa, johon kiinnitin huomiota ed. Louekosken puheenvuorossa: aika 26.4. jälkeen tänä vuonna ja aika ennen 26.4. eli silloin, kun hän itse oli ministerinä tasavallassa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Rossi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauspuheenvuoroni on ed. Vehkaojan puheenvuoroon. Hän pohti puheenvuorossaan eduskunnan ja ylipäättänsäkin talouspolitiikan uskottavuutta ja huhuja. Kyllä kai totuuden nimessä täytyy sanoa, että eduskunta itse on melkoinen huhumylly. Tuskin eduskunnan päätösten perusteella kovin uskottavaa kuvaa on pystynyt saamaan. Ainakin oppositio on tehnyt kaikkensa kaataakseen myös hallituksen talouspoliittisen linjan, joka sen seurauksena, että tulopoliittista kokonaisratkaisua ei liittotasolla saatu aikaan eikä ole vielääkään saatu, johti devalvaatioon. Hallitus tulee jatkamaan kyllä valitsemallaan linjalla, joka tarkoittaa sitä, minkä me kaikki tiedämme, että suomalaista kustannusrakennetta on pystyttävä viemään alaspäin. Olen ymmärtänyt, että siihen työhön muun muassa ed. Lipponen puheenvuorossaan ilmoitti olevansa valmis eli kiristämään ensi vuodelle tulevaa valtion budjettia.

Kun ed. Vehkaoja totesi, että joidenkin ministerien tulee erota, viittaa jälleen presidentti Koivistoon, joka eilen puheenvuorossaan totesi, että jos hän 60-luvulla olisi aina eronnut, kun vaadittiin eroamaan, hän olisi ollut kertakäyttötavaraa.

Ed. Vuoristo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän ministeri Pekkarisen puheenvuorosta, koska se oli saarnanomainen. Ensi sunnuntai on tuomiosunnuntai. Silloinkin kuullaan huikeita saarnoja. Viimeisellä tuomiolla ratkaistaan tekojen mukaan. Minkä olette tehneet tai olette jättäneet tekemättä, niin sen pohjalta ratkaistaan senjälkeinen olotila.

Tästä Ahon puheenvuorosta: Minä sitä omalla vaa'allani analysoin ja tuon tuomiosunnuntain sanontaa käyttäkseni köykäiseksi sen havaitsin. Eikä minua kiinnosta oikeastaan menneisyys, ei oikeastaan viime kevätäkään, vaan nykyisyys ja

sitä enemmän tulevaisuus, miten ihmeessä tästä päästään eteenpäin. Se on kai yhteisen ponnistuksen tulos.

Kun minusta tuntuu, että siellä pääministerin paikalla on ed. Louekosken puheenvuoro, niin minä pyytäisin, että ministeri Pekkarinen ottaisi sen sieltä esille ja jos ei koko puheenvuoroa analysoisikaan, niin ainakin sivulta 6, jossa on toimenpide-ehdotuksia "Devalvaatio edellyttää". Kävisitte yksityiskohtaisesti ne lävitse ja lausuisitte niistä tuomion, onko niissä aineksia sillä tavoin hallituksen käyttöön, että tästä tilanteesta pääsisimme eroon, pääsisimme pois.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Pekkarisen puheenvuoro oli kyllä ponteva, ehkä saarnanomaisenkin, niin kuin ed. Vuoristo totesi. Se ei ollut niin tuore ja vilpittömä kuin ed. Vuoriston puhe ehkä siksi, että tuoreutta ja vilpittömyyttä nakersi se toisto, jota olemme tässä salissa kuulleet myös ministeri Pekkarisen suusta moneen kertaan, viittaukset sinipunaan synteineen. Kyllä jo osataan. Vilpittömyyttä ja uskottavuutta nakersi myös pari mielestäni turhaa ylilyöntiä, väitteet siitä, että sosialidemokraateilla olisi joku absoluuttinen totuus, että olisimme näin ilmaisseet. Se oli minusta selkeä ylilyönti, aivan tarpeeton, samoin kuin se, että ed. Louekoski olisi tiennyt, miten asiat hoidetaan 26.4. lähtien.

Ed. Louekoski on esittänyt ryhmäpuheenvuorossa sosialidemokraattien ohjelmallisen arvion siitä, miten pitäisi tästä eteenpäin menetellä ja viittänyt myös menneisiin, joista minusta pitää ottaa oppia syyllistämättä ketään. Tämä on sosialidemokraattien linja ollut myös tänä päivänä. Emme halua syyllistää ketään, mutta toivomme, että hallituskin ottaa opikseen niistä virheistä, joita se on tehnyt, koska se on itse tunnustanut epäonnistuneensa. Tuohon epäonnistumiseen me olemme kulminoineet sen, että esittämme hallitukselle epäluottamusta.

Jatkossa tulosopimuksen saaminen hyvin nopeasti on äärimmäisen tärkeä asia. Olisi nyt viimeinkin oltava yhtä mieltä siitä, että kaikki ponnistelemme sen hyväksi emmekä syyllistä toisiamme.

Tässä salissa on tänäänkin hallituksen puolelta väitetty, että oppositio tietien tahtoen on kaatamassa tulosopimusta ja on sitä tehnyt jo pidempään ja että ammattiyhdistysliike toimii samoin. Tästä ei ole varmasti kysymys. Sen takaan.

Ed. R i n n e: Herra puhemies! Ministeri Pekkarisen äskeisen saarnan perusteella voin kyllä sanoa, että hän menestyisi maallikkosaarnaajana varmasti hyvin ja huomattava osa seurakunnasta varmasti kaatuisi.

Täällä on manattu noita tuonpuoleisiakin ja sanottu, että rangaistus tulee tuolla rajan toisella puolella. Näinhän sitä vanhassa työväenlaulussa lauletaankin, että porvarit perkeleet, helvetti heille olkoon nyt töistensä armollinen.

Devalvaatio on tehty tai on tapahtunut ja vielä ei tässä vaiheessa ole jälkihoitopakettia: se tuntuu kyllä aika arveluttavalta. Nimittäin jälkihoitopaketti täytyy antaa aika nopeasti, ja siksi ei pääministeri Aholla pitäisi olla aikaa käydä marketeissa puhumassa. Kyllä silloin pitäisi olla työpaikalla eikä tekemässä propagandaa, on sen verran isoista asioista kysymys.

Näyttää siltä, että kepujohtoisen täysmustan porvarihallituksen raitahousut pysyvät niin kauan jalassa kuin johtavat demarit suostuvat niitä kannattamaan. Tällä tarkoitan Koivistoa ja Sorsa. Täytyy suorastaan hiukan ihmetellä, että sosialidemokraatit pitävät näitä housuja ylhäällä, kannattavat niitä, vaikka löyhkä on kauhea tämän alaslyönnin jälkeen. Minä pelkään eniten sitä löyhkää, joka leviää ulkomaille. Täällä näissä tupailloissa se on ihan eri asia. Sillä ei ole mitään merkitystä. Mutta sillä on kyllä aikamoinen merkitys, mitä meistä ajatellaan rajojen ulkopuolella. Se on ainut, mikä minua huolestuttaa, ei tämä kotimainen keskustelu.

Sorsa teki tuopesityksensä kriisitalanteessa. Mutta jo valtioneuvoston kyselytunnilla 7.11. pääministeri Aho sanoi kutakuinkin suoraan, että mitään kriisiä ei oikeastaan ollut olemassaakaan. Eli se oli niin kuin porvarien kiitos tästä auttamisoperaatiosta.

Tämä hallitus ei tietenkään kaadu. Se on selvä. Se tulee saamaan varmasti tuen niin kuin nähtiin jo muutama päivä sitten. Mutta on hyvä käydä keskustelua siitä syystä, että saadaa selville, mikä tämä kepuvaihtoehto on. On hyvin tarpeellista ja välttämätöntä loppuun asti selvittää todella, mikä se vaihtoehto on ja mikä on yhteiskuntasopimus ja mikä on se, mihin lähinnä keskusta pyrkii. Se on vähän niin kuin kissa ajaa hiirtä. Varmasti edustajatoveri Pulliainen pystyisi vielä täsmentämään tätä, mutta kuulin, että kun kissa ajaa hiirtä, ei se sitä räökkää, vaan se pelättelee sitä niin, että kaikki se tavara, mikä hiiren sisuskunnassa on, tulee ulos kaiken, tässä tapauksessa sitten kaiken kansan nähtäville, ja vasta sitten mahdollisesti se olisi syötävissä.

Mutta jos esimerkiksi kunnallisvaaleissa kansa antaa tuen tälle politiikalle, niin eihän siihen ole sitten yhtään mitään sanomista. Kansalaiset haluavat tätä. Ei sen ylitse voi missään tapauksessa käydä.

Voi olla hyvinkin, että tämä sisuskunnan tyhjennys kestää koko vaalikauden, mutta se vaatii kyllä aika paljon töitä. Nimittäin kepun puheitten ja tekojen ristiriidan jokapäiväinen selvittäminen on aika raskasta työtä. Mutta kyllä meidän siitä on oppositiopolitiikassa lähdettävä, että läpivalaisemme tekojen ja puheitten jatkuvaa vastakkaisuutta ja ristiriitaa. Se on pakko tehdä.

Suomeen on muodostumassa nyt todella vahva pääomapuolue, siis todellinen oikeistopuolue, ja se tulee olemaan hyvin vahva. Se käsittää teollisuuseliitin, maatalouseliitin, metsäeliitin jne., ja se puolue on Suomen keskusta. Kerron esimerkin Satakunnasta Punkalaitumelta. Siellä on samaan aikaan, kun on kepulainen maaministeri ja kepulainen pääministeri, kokoomuksesta eronnut noin 40 jäsenkirjakokoomuslaista vastalauseena hallituksen politiikalle, siis hallituksen, jossa on pääministerinä keskustalainen ja maaministerinä keskustalainen, eli se on hyvin taitava puolue tässä suhteessa.

Kun olen seurannut, miten ulkona suhtaudutaan Suomen devalvaation, niin jotenkin huolestuttaa se, että hallitus ei näe sitä sarkastista huumoria, mitä esimerkiksi Pohjoismaista on osoitettu. Se kehuminen, Suomen kehuminen, siinä on pirullinen pilke silmäkulmassa. Minusta tuntuu, että ne kehut on otettu ihan tosissaan eikä sarkastisena huumorina. Saksalaiset sen sijaan ivaavat avoimesti. Arvostelukyvyn menettäminen tällaisissa asioissa on todella kohtalokasta, koska me olemme joka tapauksessa riippuvaisia kaupparamme kautta ulkoisesta maailmasta. Se on täysin ratkaisevaa, ja se on se, mikä tässä huolestuttaa. Kun minkäänlaista jälkihoitopakettia ei vielä tähän mennessä ole tullut, ei ole kaukana ajatus, että jos annetaan asioiden ajelehtia, niin tulee taas devalvaatio. Me olemme sellaisessa kierteessä kerta kaikkiaan, ettei siitä selvitä enää millään.

Aivan lopuksi tältä paikalta: Työttömyyden lisääntyminen tällä tavalla johtaa kansalliseen onnettomuuteen ja aika äkkiä. Nimittäin verotuloja jää saamatta ja sitä kautta syntyy vaje sekä kunnallistaloudessa että valtiontaloudessa, sosiaalikeritymät, joita työnantajat maksavat, ehtyvät, ja hirvittävät miljardikustannukset tulevat työttömyyden hoidosta, työttömyyden hoidosta,

joka työttömyys ei tehdyn työn kautta tuota mitään. Luulen, että ennen kuin voikukat keväällä kukkivat, johtaa tällaisen työttömyyden salliminen kansalliseen onnettomuuteen, ja siitä maksavat sitten jo kaikki.

Ed. Muttilainen: Arvoisa puhemies! Suomen hallitus ei ole pystynyt toteuttamaan hallitusohjelmaansa eli ed. Vehkaojan peräänkuuluttama käsikirjoitus on hukassa. Hallitus on epäonnistunut ja menettänyt uskottavuutensa, jota se itse asiassa ei ole koskaan saavuttanutkaan. Myöskään jatkossa onnistumismahdollisuudet eivät näytä hyviltä.

Hallitus syyttää epäonnistumisestaan kaikkia muita kuin itseään. Se syyttää oppositiota, ammattiyhdistysliikettä ja edellistä hallitusta. Hallitus näyttää unohtavan, että elämme markkinataloudessa, jossa kulloisenkin hallituksen on itse omilla toimillaan tehtävä työnsä uskottavaksi. Markkinat eivät usko hallituksen linjaan, ja se kertoo selkeästi sen, ettei hallitus ole ollut markkinavoimille uskottava. Teollisuus, elinkeinoelämä, vakuutuspiirit ja sijoittajat, jotka todella vaikuttavat Suomessa rahavirtoihin, eivät ole uskoneet Ahon hallitukseen. Hallituksen puheet ja teot ovat olleet kellumassa. Markkinat ovat nyt määrittäneet hallituksen puheiden ja tekojen oikean kurssin, eikä tuo kurssi ole ollut korkea, kuten näimme.

Jos hallitus jatkaa edelleen samaa ruikuttavaa linjaa ja myötäilee politiikassaan vain elinkeinoelämää, voidaan kysyä, onko pienessä Suomessa markkinavoimilla toimintamahdollisuutta. Pitäisikö hallituksen arvioidakin politiikkaansa siitä lähtökohdasta, että Suomi on liian pieni kansantalous vapaille markkinavoimille? Pitäisikö hallituksen vaatia pankkien tiukempaa valvontaa? Onko niin, että jokin suuri yritys yhdessä suomalaisten pankki- ja pääomapiirin kanssa voi tyrmätä maan hallituksen ja Suomen Pankin harjoittaman rahapolitiikan silloin, kun nuo tahot vain sitä haluavat?

Arvoisa puhemies! Hallitus asettaa kaikki toivonsa tupoon. Samalla kuitenkin hallituksen jäsenet koko ajan piiskaavat ammattiyhdistysliikettä, ikään kuin palkansaajat olisivat syyllisiä Suomen lamaan. Hallitus on valinnut väärän taktiikan suhteessa ammattiyhdistysliikkeeseen tai sitten hallitus ei tunne lainkaan työmarkkinapolitiikkaa.

Näyttää siltä, että hallitus ei tunne työmarkkinakäytäntöä. Tämä tuli hyvin näkyviin siinä, kun pääministeri Aho viime viikolla kertoi, että

hallitus uskoi tuporatkaisun syntymiseen keskusjärjestötasolla. Samaan aikaan hallitus teki ratkaisevan virheen pitämällä ns. tupon säästö-lait eduskunnassa, vaikka olikin luvannut työmarkkinajärjestöille vetää ne pois. Ankarat leikkausesitykset ja niiden käsittelyn eduskunnassa palkansaajajärjestöt kokivat epäluottamuksena. Samassa keskustelussa pääministeri Aho sanoi, ettei tuposopimusta saatu liittotasolla syntymään. Tosiasiassa aikaa oli kuitenkin vielä kaksi viikkoa. Koskaan ei Suomessa ole tulopoliittista ratkaisua syntynyt kahta viikkoa ennen määrä-aikaa. Ratkaisu tehdään yleensä aivan viime hetkillä, ja luulen, että näin tapahtuu myös tulevaisuudessa.

Kotimaiset spekulioijat tuntevat hallitusta paremmin suomalaisen työmarkkinajärjestelmän toiminnan. He eivät uskoneet hallituksen ja Suomen Pankin vakuutteluihin, vaan jatkoivat devalvaatiolinjaansa saavuttaenkin päämääränsä. Siitä lasku lankeaa Suomen kansalle ja hyöty koituu keinottelijoille, jotka nyt saavat hyvitystä kasinopelihäviöilleen.

Hallituksen toiminnasta näkyy suunnitelmallisuuden selkeä puute. On aina vain yhdenlainen suunnitelma ja devalvaation jälkihoitona ei edes yhtäkään. On siis yhdenlainen suunnitelma, jonka tavoitteena on kaatua saappaat jalassa yhden asian puolesta.

Taktisena keinona hallitus käyttää uhkailua. Uhkailu on suomalaisten suhteen huono keino. Sen on historia osoittanut monta kertaa. Historia toistaa itseään. Eri kansalaisryhmät: opiskeelijat, palkansaajat, maanviljelijät ja eläkeläiset ovat myös tänä syksynä käyneet kertomassa hallitukselle, ettei uhittelupoliittikka toimi. On kuitenkin yksi ryhmä, joka ei ole vierailut hallituksen ja eduskunnan luona: pörssikeinottelijat, joiden bemarkarssia ei ole nähty. Syytäkään ei ole vaikea ymmärtää.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei enää pysty vieroittamaan syytä epäonnistumisestaan kenenkään muun niskoille, ei edes edellisen hallituksen. Kansalaiset eivät kerta kaikkiaan sitä suostu enää uskomaan. Hallituksen on laadittava devalvaation jälkihoitopaketti huomioiden mm. viennin edistäminen, pienten ja keskisuurten yritysten toimintamahdollisuuksien turvaaminen sekä myös pienituloisten ihmisten toimeentulon turvaaminen.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Herra puhemies! Ed. Mutttilainen totesi, että hallitus ei tunne työmarkkinakäytäntöä. Voin vakuut-

taa, että viimeisen puolen vuoden kuluessa viimeisetkin hallituksen jäsenet ovat oppineet tuntemaan, minkälainen suomalainen työmarkkinakäytäntö on. Se on käytäntö, joka todellakaan ei sovi tämän päivän yhteiskuntaan tämän jälkeen.

Jos vielä kuvitellaan, että jotkut aikarajat voidaan, niin kuin ed. Mutttilainen totesi, tämän jälkeen määritellä jossakin muualla kuin markkinoilla, niin mielestäni pakkodevalvaatio oli viimeistään osoitus siitä, että aikarajoja ei aseta sopimuksille sen enempää hallitus kuin työmarkkinajärjestötkään. Kello soi joka ikinen kerta markkinavoiimien taholta tämänkin jälkeen, ja sen takia sellaiset kartellit kuin palkkakartellikin ja kaikki muutkin kartellit on purettava. Meidän on päästävä joustavampaan järjestelmään, jossa pystytään reagoimaan suhdanteisiin, kansainvälisiin muutoksiin, kotimaisiin muutoksiin jne. aivan toisenlaisella nopeudella, toisenlaisella dynamiikalla kuin käynnissä olevassa prosessissa on tapahtunut.

Ei voi olla niin, että aina viime hetkellä luvataan tehdä sopimus. Sopimukset nytkin olisi voitu tehdä aikaisemmin, järkevässä aikataulussa, sen sijaan että puoli vuotta on pyöritelty samoja asioita ja ollaan taas nollatilanteessa, niin kuin tällä hetkellä ollaan. Ei se ole ainakaan eurooppalaiseen järjestelmään sopivaa. Eurooppaanhan me olemme pyrkimässä. Siellä kuitenkin meidän tulevan kaupankäyntimme keskeinen kohde tulee olemaan.

En myöskään yhdy käsitykseen ryhmistä, jotka täällä eivät ole vierailleet. En muista, mitä ed. Mutttilainen käytti esimerkkinä. On silti eräs ryhmä, jota olen monta kertaa haikaillut: maan työttömät. He eivät ole täällä vierailleet valitettavasti kertaakaan. Enkä ole yhdenkään ainoan täällä vierailleen joukon huomannut kantaneen kertaakaan huolta työttömien asemasta. Täällä on itsekkäästi vaadittu omien etujen, omien palkkatasojen ja oman hyvinvoinnin säilyttämistä, mutta työttömistä ei ole kukaan kantanut kertaakaan huolta. Ei heistä ole kantanut huolta tähän mennessä myöskään työmarkkinaneuvotteluissa kukaan. Minun mielestäni se on joukko, josta meidän kaikkien olisi pitänyt kantaa solidaarisesti huolta. Toki on todettava, että me joudumme kantamaan heistä huolta aivan varmasti tämän vuosikymmenen, sillä ainakin tällä pelillä työttömien joukko tulee olemaan sitä suuruusluokkaa, että se tulee aiheuttamaan meille päänvaivaa, huolta ja murhetta, väitänpä, että omantunnon tuskiakin Suomen kansalle.

Täällä on myös vaadittu jälkihoitopakettia,

erityistä ohjelmaa, jolla tätä päätöksen — tai sanottakoon nyt sitten pakkodevalvaation — jälkeistä tilannetta pitäisi hoitaa. En ole kovinkaan monen puhujan kuullut esittävän yhtään ainoaa toivomusta tai vaatimusta. Miksi te ette nyt esitä vaatimuksia ja näkemyksiä, mitä sen pitäisi olla? Täällä eduskunnassa on jälkihoitoon 9 miljardin edestä aineksia, kunhan ne hyväksytäisiin. Se on parasta jälkihoitoa. Se vakuuttaa rahamarkkinat, vakuuttaa ulkomaiset sijoittajat siitä, että suomalaiset pyrkivät saattamaan taloutensa kuntoon. Siitä ei ole koko kesän eikä syksyn aikana ollut pienintäkään oiretta. Nyt jos koskaan parasta säästämistä ja parasta jälkihoitoa on näiden säästölakien hyväksyminen, niin kipeitä lakeja kuin ne ovat.

Niin kuin olen täällä monta kertaa sanonut, tässä valtakunnassa ei valitettavasti vielä tiedoteta sitä tilannetta, joka tulee olemaan vuonna 1992—1993 ja varmasti viisi vuotta siitä eteenkin päin. Tämä säästölakien joukko on sormiharjoittelua sen edessä, mitä Suomen eduskunnassa joudutaan käsittelemään. Realismi olisi pikkuhiljaa nyt syytä palauttaa joka ikisen suomalaisen mieleen.

Parasta jälkihoitoa on inflaation torjunta, jota ajetaan tuporatkaisun myötä. Ei sieltä haeta tällä hetkellä mitään muuta kuin sitä, että pystyttäisiin käytännössä katkaisemaan työvoimakustannusten nousu ensi vuonna. Se merkitsee myös inflaation mahdollisimman alhaalla pitämistä. Siinä pöydässä totisesti voi sanoa lähes joka ikinen päivä ovat hallituksen edustajat olleet, mutta ratkaisun avaimet ovat työmarkkinoilla. Rahalla ratkaisua ei nyt voida ostaa, koska sitä rahaa ei totisesti meillä ole. Se on tosiasia.

Sen jälkeen kun tupo syntyy, laukeaa hyvin suuri joukko monia muitakin kysymyksiä, jotka tuodaan eduskuntaan muutettuina. Totean ed. Muttalaisellekin, kuten niin monta kertaa olen sanonut, että työmarkkinajärjestöjen kesken on sovittu Sorsan sopimusta tehtäessä, että muutokset budjettilakeihin tehdään välittömästi sen jälkeen, kun sopimukset on allekirjoitettu. Ei heille mikään yllätys ole se, että ne lait ovat täällä. Niin on pitänyt ollakin. Mutta jos sopimusta ei synny, he ovat itsekkin sanoneet, että sen jälkeen lait viedään eteenpäin, kerran kontrahti ei heidänkään taholla pidä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Äänestetään lepäämään!) — Aivan oikein ja siellä ne odottavat. Ne ovat aivan yhtä tarpeellisia vuonna 1993 ja sen jälkeen. Lisäksi me tarvitsemme koko joukon ikä-

viä lakeja tällä vuosikymmenellä, jolla julkiset menot saadaan kuriin. Hyvä, että nämäkin lait ovat siltä varalta odottamassa 1993 voimaantuloaan.

Eli inflaation torjunta on parasta jälkihoitoa. Jälkihoitoa ei ole tämän päivän maailmassa se, että valtion varoja, tarkoitan lainavaroja ulkomailta ja kotimaasta — no, kotimaastakaan ei taideta kohta enää lainaa saada — syytäisimme erinäköisiin tarkoituksiin tässä tilanteessa.

Nyt alkaa entistä tiukemmat ajat, entistä tiukemman finanssipolitiikan aika, mutta valitettavasti eduskunnassa on suuria vaikeuksia saada edes tätä alkuohjelmaa läpi julkisten menojen karsimiseksi. Väitän, että tässä suhteessa realismi tulee heräämään. Jos täällä odotetaan jälkihoidoksi sitten jotain hinta- ja palkkasulkua, sellaiseen ei ole minkään näköisiä mahdollisuuksia. Olen oikeastaan tyytyväinenkin siitä, että ei sentään siinä vaiheessa olla, jossa eduskunnassa päätettäisiin palkkapolitiikasta.

Toivottavasti työmarkkinat pystyvät siinä suhteessa sopeutumaan tähän tilanteeseen. Ei ole myöskään mahdollisuutta tämän jälkeen säätää hintasulkua kahdestakin syystä, toisaalta siksi, että tuontihinnat nousevat, olkoonpa minkälainen hintasulku tässä maassa tahansa, ja toisaalta meillä ei ole onneksi enää säännöstelytalouden hintavalvontaviranomaisia järjestelmänä olemassakaan. Ei se tulisi toimimaan.

Toisin sanoen paras jälkihoito tulee olemaan pääpiirteissään se, että me pyrimme yhdessä löytämään julkisen hallinnon menoja säästäviä kohteita, yhtymään tiukkaan finanssipolitiikkaan ja painamaan inflaation niin matalalle kuin mahdollista. Silloin pääsemme tästä tapahtumasarjasta kaikkein vähimmin vaurioin.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minulla on sellainen tunne, että valtiovarainministeri Viinasella ei ole oikein käsitystä siitä, mitkä toimet ovat kelpollisia devalvaation jälkihoitoon. Minä katson, että eduskunnassa olevat säästölait eivät sellaisenaan ole lainkaan devalvaation jälkihoitoa. Se on valtiontalouden tilan kohentamista kyllä, varojen hankkimista tai menojen vähentämistä valtiontaloudessa, mutta ei suoranaisesti koske sitä, mitä tarkoitetaan devalvaation jälkihoidolla.

Devalvaation jälkihoitoa on tietysti puhtaimmillaan tulopoliittinen ratkaisu, joka vastaisi sitä tasoa, jota nykyinen taloudellinen tilanne edel-

lyttää, joka vaikuttaisi myös sen, että inflaatio ei lähde kohtuuttomasti liikkeelle.

Mutta puhtain muoto on tietysti hintasäänöstely, valikoiva hintasäänöstely, palkkasulku. Ne ovat kauniita puheita, vaikeita tietysti toteuttaa. Mutta nämähän niitä ovat, joita aikaisemmin on joskus toteutettu, jotka olisivat puhtaimmillaan, samoin vuokrasäänöstely. Sen purkamisesta luovuttaisiin jne., mikä vaikuttaa sen, että hinnat eivät lähde kohtuuttomasti kohoamaan. Mutta säästölait eivät ole sellaisenaan devalvaation jälkihoitoa. Ne ovat sitä osittain mutta eivät suoraan ja puhtaasti. Sitä ovat vain hintasäänöstely, palkkasulku, vuokrasäänöstelyn ylläpitäminen ja tämän tyyppiset toimenpiteet, joihin hallituksella tietysti periaatteessa on mahdollisuudet, vaikea kuitenkin toteuttaa.

Mutta minunkin täytyy hiukan arvostella arvoisaa valtiovarainministeriä. Vaikka häntä arvostan ihmisenä kovasti muuten, mutta hänen tapansa esimerkiksi äsken esittää työmarkkinajärjestöjä kohtaan tuon tyyppistä kritiikkiä, joka tietysti kantautuu heidän korviinsa, ei ole paras tapa lähteä ärsyttämään isoa karhua tilanteessa, joka on vakava. Kyllä minun mielestäni valtiovarainministerin pitäisi suhtautua hiukan maltillisemmin niihin neuvotteleviin osapuoliin, joiden osalta nyt ratkaistaan, toteutuuko devalvaation jälkihoito sillä tavalla, kuin presidentti Koivisto on tarkoittanut.

Ed. Muttilainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen on siinä aivan oikeassa, että hän on maininnut eduskunnassa kyllä useaan kertaan, että leikkausitykset vedetään pois, jos tupo syntyy. Kuitenkin se kuvio toimi niin, että palkansaajajärjestöt eivät luottaneet siihen. Tiedän sen siitä, että palkansaajajärjestöjen edustajat olivat hyvin monissa valiokunnissa asiantuntijoina ja aina siinä yhteydessä ilmaisivat epäluottamuksensa. En ole itse keksinyt tätä, vaan se viesti on todella tullut sieltä.

Ministeri Viinanen arvosteli aika kovin sanoin työmarkkina- ja palkansaajajärjestöjä. Hänellä on tietysti siihen oikeus, mutta katson kyllä, että parempi tapa olisi luoda hyvä neuvotteluliapiiri.

Jos vielä voin hieman palata menneisyyteen, olisi ollut myös parempi tapa toimia johdonmukaisesti niin, että ratkaisu olisi syntynyt.

Ministeri Viinanen sanoi, että kukaan ei ole kantanut huolta työttömistä. Se ei kyllä ole

totta, vaan esimerkiksi Senaatintorin suuressa mielenosoituksessa pääviesti oli, että antakaa meille työtä, me haluamme oikeuden tehdä työtä. Ei siellä puhuttu mistään palkankorotuksista, vaan siellä puhuttiin oikeudesta tehdä työtä. Kyllä minä ihmettelen, jos tämä viesti ei ole mennyt perille, kyllä se niin selkeästi siellä näkyi.

Huolta työttömistä ovat kantaneet myös palkansaajajärjestöt, jotka ovat neuvotelleet työllisyyslain heikentämistä vastaan ja työttömyysturvan leikkaamista vastaan, samoin kuin myös oppositio täällä kaikissa puheenvuoroissa. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on esittänyt elvytystä esimerkiksi asuntotuotannon muodossa työllisyyden hoitamiseksi.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tarkistaa vielä valtiovarainministeri Viinaselta sen epäilyksen todenperäisyyden, mikä äskeisessä puheenvuorossa kävi ilmi: Onko totta, että markan devalvaation jälkeen hallitus ei peruuta ainoatakaan säästölakiesitystä?

Jos näin on, sitähan ei oikein voi järjellä edes käsittää, kuinka esimerkiksi eläkeläisiä nyt ryhdytään kurjistamaan. Eläkeläisille on tarjolla 10 prosentin veronkiristys ja alenema tuloissa ja tämän lisäksi vielä 6 prosentin alenema käteen jäävän eläkkeen ostovoimassa devalvaation takia. Jos ei ole tulossa esimerkiksi indeksitarkistuksen pois vetämistä, matkustusveron pois vetämistä, silloinhan ei ole uhkaamassa ainoastaan korkeitten korkojen ja devalvaation aiheuttama kaksoisgiljotiini, vaan itse asiassa kolmoisgiljotiini, jos vielä nämä erilaiset leikkaukset pitävät paikkansa. Jotain vastaan tulemistä esimerkiksi eläkkeensaajien taholle odottaisi, jotta edes tietyllä tavalla neuvotteluliapiiri ja vuorovaikutus säilyisi.

Ed. L a h i k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että ministeri Viinanen myöntää, että ei ole hallinnut työmarkkinapolitiikkaa. Toisin sanoen ministeri Viinanen ja hallitus myöntävät nyt, että ovat käyneet puolen vuoden kurssin työmarkkinapolitiikasta, tästä mikä on keskeinen väline meillä ja ainutlaatuinen järjestelmä huolehtia taloutemme uskottavuudesta ja kestävästä kehityksestä. Ei voi kuvitella, että maassamme on ministereitä, jotka ryhtyvät opettelemaan näin keskeisillä välineillä ja näin keskeisen välineen huolehtimisesta ja huolenpidosta.

Nyt näyttää ihan selvästi siltä, että tupojärjestelmä on haavoittunut melkoisesti, hyvin merkitävästikin. Näyttää myöskin siltä, että tulee jatkossa vaatimaan entistä enemmän, että järjestelmän uskottavuus palautuu ja että se voi toimia ylipäättään välineenä.

Näyttää siltä, että uhittelulinja tässä tilanteessa edelleenkin jatkuu. Siitä on esimerkkinä äskenen ministeri Viinasen puheenvuoro.

Myöskään se, että työttömät tai muut pienituloiset ihmiset eivät ole olleet ammattiyhdistysliikkeen tai opposition kohteina, ei voi pitää paikkaansa. On käsittämätöntä, että nämä viestit eivät ole menneet ministeri Viinasen koriin.

Myöskin se tuntuu käsittämättömältä, että kun olemme istuneet täällä koko päivän ja vaatineet sitä, että devalvaation jälkihoitoon tarvitaan kestävä ohjelma, niin ministeri Viinanen ilmoittaa, että sellaista ei tarvita, vaan lisätään säästölakeja devalvaation lisäksi. Tämä ei voi olla totta.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä se on totta, ed. Lahikainen, vaikka millään ei korviaan meinaisi uskoa, kun kuuntelee ministeri Viinasen puheita. Hän kysyi, missä ovat vaihtoehdot. On aivan turha esittää mitään, kun te ette kuule tai ette ainakaan ymmärrä kuultua. Pääministeri Aho tiedonantokeskustelussa ilmoitti, että oppositioryhmät eivät ole esittäneet mitään vaihtoehtoa mihinkään. Mitenkä teidän kanssanne neuvotellaan, kun te ette ymmärrä, mitä me sanomme?

Tässä on erittäin hyvin mielestäni kritikoitu sitä, että sekä pääministeri että valtiovarainministeri uhittelevat ja nimenomaan eivät ymmärrä sitä, millä tavalla ihmisten kanssa tullaan toimeen, millä tavalla heille puhutaan. Ei heitä määräillä eikä pyritä alistamaan, jos toivoo, että heidät saa kanssaan samaan pöytään keskustelemaan ja että siinä keskustelussa päästään myös tulokseen. Tuntuu jotenkin aivan lapselliselta tämä ministereiden puhe. Te olette kuin pikkupojat jossain esikoulussa, korkeintaan sille tasolle tämä keskustelutapa yltää. (Ed. Jaakonsaari: Pojat on aina poikia!) — Kyllä on tässä tullut mieleen, että pitäisi antaa naisille mahdollisuus yrittää, millä tavalla tätä maata hallittaisiin, vaikka ei nyt ihan näin pitkälle aikaisemmin missään vaatimuksissa ole mennyt.

Säästölakeja uusia. Vanhat läpi. Nehän eivät

mene, ministeri Viinanen läpi, uskokaa nyt se ja istukaa pöytään ja neuvotelkaa oppositioryhmien kanssa asiallisesti näistä asioista.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minulla oli pakkodevalvaation jälkeen sellainen käsitys, että valtiovarainministeri Viinanen olisi lyöty mies. Hän muutamana päivän esiintyi aika rauhallisena eikä uhittelut, niin kuin ministerikautenaan aiemmin teki. Ajattelin, että hänelle tuo valtiovarainministerin tehtävä on tavallaan kuin pakkopullan hoitaminen. Olen ymmärtänyt, että erouhkaukset eivät ole hänelle jääneet tyhjäksi puheeksi, mutta ehkä hänet on velvoitettu hoitamaan tätä postiaan.

Oaisin henkilökohtaisesti sitä mieltä, että hallituksen — kun ei ilmeisestikään huomenna epäluottamuslausetta eduskunnalta saa — tulisi ainakin salkkujakoa hivenen muuttaa. Olisi aivan perusteltua, että kokoomuspuolueen puheenjohtaja Pertti Salolainen ottaisi valtiovarainministerin salkun hoitaakseen ja nämä tehtävät kontolleen.

Ministerin puheenvuoroon. Minusta on käsittämätöntä se, että ei vielääkään tästä puolesta vuodesta ole opittu mitään. Eilen täällä pääministeri Aho tunnusti julkisesti sen, että hän ei tunne työmarkkinakäytäntöä. Näin myöskin nyt valtiovarainministeri omassa puheenvuorossaan teki. Sivistyneemmät yritysjohtajtkin tässä yhteiskunnassa jo tajuavat, miten yhteistoiminnan kautta pystytään asioita viemään eteenpäin. Voisi kuvitella, että meidän ministerimme olisivat sen verran sivistyneitä, että tämän asian hallitsisivat.

Kun ministeri Viinanen ihmetteli, miksi työttömät eivät ole tulleet suurella joukolla eduskuntatalon eteen puolustamaan oikeuksiaan, niin työttömät ovat tässä yhteiskunnassa henkisesti alistettuja ja varmoja siitä, että työttömyysturvaki ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Viinasen puheenvuoro oli kyllä nyrkkeilytermiä käyttäkseni melkein kuin isku vyön alle. Puoli vuotta on ihan hyvä aika ja ihan hyvä, että opitaan tuntemaan työmarkkinajärjestelmää, mutta ilmeisesti sinä aikana ei vielä opi tuntemaan neuvottelujärjestelmää ja neuvottelujärjestelmän sisältöä ja sitä,

mitä neuvottelu yleensä on. Eli opitun ymmärtäminen ei ole täydellisesti nyt onnistunut.

Omasta kokemuksesta voin sanoa kymmenen vuotta suunnilleen neuvotelleeni erilaisten työnantajien kanssa erilaisilla asenteilla, mutta joka kerta neuvottelujen kautta ratkaisu on tullut, ei sanelujen kautta vielä yhtään kertaa.

Mikäli ministeri Viinasen asenne heijastuu neuvotteluihin, ei luultavasti ole odotettavissaakaan minkäänlaista ratkaisua tulevaisuuteen. En tiedä, miten on niin vaikea oppia ymmärtämään se, että ei suomalainen hyväksy kohtuuttomuuksiin menevää epäoikeudenmukaisuutta ja yksipuolisuutta päätöksenteossa.

Toisena asiana, työttömien aseman huomioiminen täällä eduskunnassa on ollut kyllä vasemmistoliiton ja oppositiopuolueiden päälinjauksena huolena koko tämän hallituksen ajan. Koko ajan on esitetty vaihtoehtoja valikoivan elvytyksen osalta, jonka painopisteet ovat nimenomaan olleet työttömyyden osalla. Tänä päivänä on tullut korostetusti esiin ed. Louekosken lista, joka ilmeisesti ministereitten edessä on, joka pureutuu hyvin pitkälle työttömyyteen. Vasemmistoliiton esitykset ovat lähteneet koko ajan työttömyyden torjumisesta ja sisäisen devalvaation estämisestä.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Herra puhemies! Minä olen ollut aikaisemmassa elämässä kyllä työmarkkina-asioissa tekemisissä, neljätoista vuotta neuvottelemassa näistä asioista. Mutta halusin sanoa, että se aika on ohitse, jolloin aikarajoja oli työmarkkinaneuvotteluissa, niin kuin me nyt näimme pakkodevalvaation myötä. Ei se mikään kritiikki ole. Minusta se on itsetutkistelun paikka silloin koko työsopimusjärjestelmälle, työmarkkinajärjestelmälle. Eli aikarajat asettaa markkinat tässä valtakunnassa tämän jälkeen aina. Sen takiahan me jouduimme tällaiseen pakkotilanteeseen, kun sopua ja luottamusta talouspolitiikkaan ei sitä kautta syntynyt. Siitä on kyse.

Myöskin tämän neuvottelumekanismin täytyy muuttua joustavammaksi. Ei se pelaa enää sillä tavalla, että pannaan aikaraja, mutta joku muu gongi soi välillä ja muuttaa meidän rahan arvoamme. Sehän voi tapahtua meille jatkossakin, eihän se pois ole suljettu, ennen kuin joskus ollaan eurooppalaisessa rahajärjestelmässä, toivottavasti, jolloin ei ole kerta kaikkiaan tällaista mahdollisuutta. Silloin päätöksentekojärjestelmiä on muutettava myöskin työmarkkinakentässä.

Ihan samanlainen kritiikki kuuluu myöskin toiselle puolelle pöytää. Kun minä käytän sanaa työmarkkinajärjestöt, niin sillä on myöskin kaksi puolta. Eivät tähän neuvotteluprosessiin syytöksiä ole myöskään Etelärannan miehet heittämällä pöytään yhdessä vaiheessa sellaisen valtaavan lakipaketin, joka jumiutti neuvottelut muistakseni ainakin kuukaudeksi. Kuukausi olisi riittänyt meille. Meille olisi muutama päivä riittänyt, ettemme olisi joutuneet tähän kurimukseen.

Mutta kuten sanoin, aikanaan asetettu aikaraja oli liian kaukana. Sen jälkeen meidän on löydettävä sellainen mekanismi, jossa pystytään joustavasti sopimaan asioista uudella tavalla. Tämä puolen vuoden aika, jota tarkoitin oppikurssiksi, osoittaa ihan selvästi sen, että nyt on uusi aika pakko aloittaa tässä yhteiskunnassa. Näin ei voida toimia. Joustoa ja dynamiikkaa on tultava neuvotteluihin. Ei se ole ollut hallitukselta kiinni. Meillä on ollut homma selvä Sorsan sopimuksessa, ihan neuvotteluvalmis paperi, sen kuin vain löytyy loppujen lopuksi toiselta puolelta nimet paperiin, asiat olisivat olleet kunnossa, niin kuin on tälläkin hetkellä, ei meillä ole mitään ongelmaa. Sen kuin kirjoitamme numerot papereihin aikanaan sopimuksesta, jonka työmarkkinajärjestöt keskenään sopivat.

Keskeistä on jälkihoitoon liittyvä vaatimus, joka hallituksella on, että inflaatio pyritään painamaan yhteistuumiin niin matalaksi kuin ikinä pystymme. Se on kaikkien meidän etumme, ja se on kaikkein paras jälkihoitoimme tälle järjestelmälle, niin kuin ed. Aittoniemi sanoi. Inflaatioonhan me olemme sortuneet joka ikisessä devalvaation jälkijasssa, ja suuri vaara on, että ajaudumme jälleen samaan tilanteeseen. Nyt olisi kiire saada aikaan sopimus, josta varsin hyvässä hengessä viime päivinä on keskusteltu työmarkkinajärjestöjen, lähinnä palkansaajajärjestöjen, kanssa. Ainoat kät ovat heidän sisälleen tai työnantajien kanssa tällä hetkellä. Ei meillä ole mitään selvittämättömiä asioita toistaiseksi ainakaan esiintynyt.

Sitä pidän ihmeellisenä, että jos käyttää sanaa ”työmarkkinajärjestö”, se on kuin jokin ärsytys ja törkeä puheenvuoro. Mikä pyhä tabu se yhteiskunnassa on? Meidän täytyy siitä voida avoimesti keskustella, jos mekanismi johtaa sellaisiin tapahtumasarjoihin, jotka nyt karvaasti on koettu. Tästä täytyy avoimesti pystyä keskustelemaan. Ei se mikään loukkaus ole. Ei asia hyssyttelemällä enää parane. Korjataan järjestelmä sellaiseksi, että se pystyy nopeasti reagoi-

maan muuttuviin olosuhteisiin. Se on meidän kaikkien etumme.

Mitä tulee hinta- ja palkkasulkuun, ed. Aittoniemi, toivon, että ed. Aittoniemi huomispäivänä tutustuu siihen lainsäädäntöön, joka estää tällaiset mahdollisuudet, järjestelmän käyttäminen. (Eduskunnasta: Sitä voi muuttaa!) — Minä en ole ollenkaan optimistinen muuttamismahdollisuuksiin koettuani sen käsittelyn, joka monien muiden lakien suhteen eduskunnassa on tämän syksyn kuluessa ollut. Se ei kovin helposti ole kai muutettavissakaan, koska kun katsotte, minkälainen laki takana on, se vaatii vähän toisenlaisen järjestelmän. Epäilen, että tämä syksy ei riitä sen muuttamiseen ajallisesti.

Mitä säästölakeihin tulee, toki uusia säästölakeja pitäisi eduskuntaan tuoda jälkihoidoksi usean miljardin, mieluummin 10 miljardin, edestä. Mutta ei tämä eduskunta niitä pysty käsittelemään. Kunhan saadaan selvitettyä tämänkin suma ensin kunnialla, toivottavasti kunnialla, minä pidän huolen siitä, jos olen pitämässä, että niitä on ensi keväänä purtavana eduskunnassa. Mutta niin kuin sanoin ehkä realismi Suomen talouden suhteen on ensi keväänä toisella tasolla, jolloin eduskuntaan kannattaa tuoda säästölakeja. Julkisten menojen karsinta on yksi ydin kohta, joka meidän on ymmärrettävä tehdä ajoissa.

Mitä eläkeläisten asioihin tulee, ed. Jaakonsaari, tämäkin asia liittyy tupoon sillä tavalla, että pyritään samalla tavalla, samaan linjaan hoitamaan kaikkien tulonsaajaryhmien tulotaso ensi vuonna. Se merkinnee ehkä jonkin näköisiä järjestelyjä sen sisällä olevan lain suhteen, joka eduskuntaan on annettu. Tarkoitin eläkeveroa. Sen määrä ja prosenttisuus on tietysti järjesteltävissä, mutta kuten sanoin, kovin paljon on kiinni tuposta. Sen jälkeen tämäkin yksityiskohta kuten monta muutakin yksityiskohtaa pystytään tarkemmin uudelleen määrittelemään.

Ed. Luhtanen: Arvoisa puhemies! Viime aikoina on poikkeuksellisen paljon pohdittu politiikan moraalia, niin myös tänä iltana salissa. Tuntuu siltä, että hallituksen mielestä sitä on pohdittava jopa niin paljon, että ennen kuin hallitus älyää erota, vähintään muutama kansanedustaja ehtii jättää eronpyyntönsä parlamentissa. Tässä tilanteessa on mielestäni kysyttävä, onko hallitus yrittänyt palauttaa menettämiänsä luottamusta ja uskottavuutta. Ei suinkaan. Tällä hetkellä niin eurooppalaisissa kuin yhdysvaltalaisissa tiedotusvälineissä kysellään

Suomen hallituksen ja sen pääministerin luotettavuuden perään. Ed. Rinne peräsi puheenvuorossaan, mitä meistä rajojen ulkopuolella ajatellaan.

Ministeri Viinanen ehti lähteä, mutta totean, että hallitus ei mielestäni todellakaan ole tehnyt mitään olennaista inflaati-osokin kerrannaisvaikutusten estämiseksi. Aikaisempien devalvaatioiden yhteydessä on tuontihintojen nousua hillitty purkamalla kaupan esteitä, ja tämä keino on edelleenkin hallituksen käytettävissä elintarvikkeiden rajasuojan osalta. Hallituksella olisi nyt mainio tilaisuus ennakoida Gatt-neuvottelujen tuloksia ja myös EY-jäsenyyden vaatimuksia ja purkaa heti elintarvikkeiden lisensiointia ja alentaa niiden rajasuojaa. Tämä hillitsi hintojen nousua ja loisi todelliset edellytykset tulopoliittiselle ratkaisulle. Hallitus voisi edelleen huolehtia siitäkin, että maataloustulolakeja muutettaisiin niin, että kustannusautomaattiikka puretaan.

Kun ministeri Viinanen spekuloi työmarkkinajärjestöjen tuntemuksellaan tai tuntemattomuudellaan, on syytä kysyä: Mitä Esko Ahon hallitus on tehnyt tuloneuvottelujen edistämiseksi? Palkansaajat ovat valmiita erittäin maltilliseen linjaan, niin että sopimuspalkkoja ei ensi vuonna korotettaisi lainkaan, vaikka devalvaatio aiheuttaa yhdessä hallituksen tavallisiin palkansaajiin kohdistaman veronkorotuspolitiikan kanssa ainakin 6—7 prosentin reaali-palkan laskun. Tässä tilanteessa sen sijaan, että pyrkisi edesauttamaan ratkaisujen syntyä, hallitus uhkailee palkansaajajärjestöjä, käyttäytyy erittäin provosoivasti ja tukee häikäilemättömästi työnantajia näiden pyrkiessä ties mistä syistä romuttamaan sopimuksen mahdollisuudet.

Hallitus on omalla politiikallaan antamalla maan ajautua devalvaatioon syventänyt talouslamaa. Nyt se haluaa syventää sitä myös tulopoliitiikalla palkansaajien osalta. Onko sitten ihme, että tähän hallitukseen ei luoteta? Hallituksen budjetinäkemykset ja näkemykset julkisen sektorin talouden tasapainottamisesta ovat tunte mattomia. Uusista säästöistä puhutaan. On käsittelemättömiä, mitä äsken kuulumme ministeri Viinanen suusta. Mutta eivät edes ministerit tiedä niitten sisältöä. Samaa aikaan hallituspuolueiden edustajat lupailevat MTK:lle, ainakin MTK:n oman käsityksen mukaan, satojen miljoonien helpotuksia markkinointimaksuihin. MTK taas ensimmäisenä on alkanut vaatia devalvaatiohyödyn ulosmittaamista maa- ja metsä taloudelle.

Missä onkaan hallituksen kansalaisia tasapuolisesti kohteleva ohjelma valtiontalouden tasapainottamiseksi? Kun tasapainottamisen ensimmäinen edellytys on maan kääntäminen nousuun, miksi hallitus haluaa syventää lamaa ja lisätä epävarmuutta tekemällä ehdoon tahdoin tulopoliittisen ratkaisun saavuttamisen vaikeaksi, käsitykseni mukaan jopa mahdottomaksi? Taloutta ei voida tasapainottaa yksin veroja korottamalla, eikä sitä voi myöskään tasapainottaa vain menoja karsimalla, koska sekin pahentaa alijäämää. Talous voidaan tasapainottaa vain kääntämällä talous nousuun ja ryhtymällä rakenteellisiin uudistuksiin. Tätä tämä pelkän teknisen luottamuslauseen saanut hallitus ei voi tehdä eikä pysty tekemään.

Eikö hallitus ymmärrä, että se tarvitsee markkinoiden, palkansaajien ja kansalaisten luottamuksen mutta eivät kansalaiset eivätkä markkinat tarvitse hallituksen luottamusta? Hallituksen politiikka tulee johtamaan, kuten lähiaikoina tulemme näkemään, korkojen nousuun ja joka tapauksessa niiden pysymiseen korkeina. Tämä vaikeuttaa sekä kotitalouksien että yritysten toimintaa. Työttömyysluvut ja konkurssit tulevat kasvamaan kuukausi kuukaudelta. Kansalaiset eivät pysty varautumaan tulevaisuuteen hallituksen päämäärättömän, lamaa syventävän budjettipolitiikan vuoksi. Luottamuksen tämä hallitus on jo menettänyt. Nyt tulee kasvamaan tyytymättömyys.

Arvoisa puhemies! Ehkä Esko Ahon hallitukselle riittääkin se, että se on eduskunnan luottamusta nauttiva tekninen toimitusministeristö, joka lykkää maalle tärkeiden päätösten tekemistä. Kansalaisille tämä ei riitä, koska laskun kaikista tästä maksavat tavalliset ihmiset. Heidän ei kannata tosiaan kuunnella pääministerin ja valtiovarainministerin palkansaajajärjestöjä syytteleviä puheita vaan tehdä omat johtopäätöksensä niin kuin markkinatkin tekevät.

Ed. K o r h o n e n : Herra puhemies! Voin aloittaa puheenvuoroni lainaamalla keskustalaista lehteä, jonka ajatuksiin voi yhtyä joiltakin osin, ja ilmoitan, milloin niihin ei enää voi yhtyä: "Devalvaatioon ajaututtiin Suomen Pankin virhearvioiden ja edellisen hallituksen epäonnistuneen talouspolitiikan takia. Devalvaatio piti tehdä ja se olisi voitu tehdä hallitusti kesäkuun ekukymmenen yhteydessä, mutta Suomen Pankki, kokoomus ja ay-johtajat estivät sen silloin. Esko Ahon hallitus joutui näiden tahojen panttivangiksi

ja maksaa siitä nyt poliittista hintaa." Alku oli ihan hyvä mutta johtopäätökset aivan väärä. Laina oli Liiton, keskustan pohjoisen alueen pää-äänenkannattajan, 19.11.1991 päätoimittajan kirjoituksesta. Samassa jutussa sanotaan, että keskustan talouspolitiikan linjan pitää tulla vahvemmin esille.

Pääministeri on tänään todistanut, miten kaikki hallituspuolueet olivat sitoutuneet tiukasti ecuratkaisuun. On pakko kysyä, onko köyhät kyykkyyn -linja niin erinomainen, että sitä pitää jatkaa devalvaation jälkeenkin. Näin ilmeisesti on, kun kuuntelee hallituspuolueiden edustajien kommentteja, eli kallis edustaja on köyhille erittäin kallis edustaja. Mielestäni sisäisen devalvaation linjan jatkaminen ei ole hyväksyttävä mistään näkökulmasta devalvaation jälkeen. Miten ovat hyväksyttävissä työttömyyspäivärahojen leikkaus, eläkkeiden leikkaukset jne. samalla kaavalla kuin ennen devalvaatiota?

Tuporatkaisua kaivataan. Mitään ei tehdä sen edistämiseksi. Päinvastoin ilmoitetaan säästölägien edelleen olevan voimassa ja kuvitellaan sillä edistettävän sopimusratkaisua, kuten ministeri Viinanen aikaisemmin totesi.

Ahon hallituksen lopullinen talouspoliittinen uskottavuus on häipynyt ei taivaan tuuliin vaan kuviokelluntaan, konkurssiin ja suurtyöttömyyteen. Ei voi syyttää jälkiviisaudesta, kun ryhmämme taholta tuotiin esille ne esitykset, joilla taloutta olisi pitänyt hoitaa. Kaiken muun pahan talouspolitiikassa tämä hallitus on jo tehnyt, mutta onneksi kansallismaisuuttamme, valtionyhtiöitä, se vielä ei ole ehtinyt myydä. Suunnitella sitä se kylläkin on ehtinyt.

Kuka Suomessa vastaa ja mistä? Talouden ja rahamarkkinoiden osalta ei ilmeisesti kukaan. Markkinavoimat säätelivät devalvaationkin suuruuden. Talouspolitiikassa ei ole ollut mitään uskottavuutta enää vuosiin. Kasinotaloutta ihannoineet ja ruokkineet johtajat istuvat edelleen paikoillaan. Sieltä korkeuksistaan he jakeavat auliisti neuvojaan. Ongelma on vain siinä, etteivät he tiedä, mistä puhuvat. Wärsilä, SKOP, yritysten konkurssit, yksityistalouksien konkurssit, kaupunkien ja kuntien kestäämättömät taloudet ja ennennäkemätön työttömyys viitoittavat heidän valitsemaansa reittiä.

Ymmärtämättömiä ei pidä asettaa vastuuseen. Se on aivan hyvä periaate, mutta ei kai heidän tule jatkaa tehtävissäänkään. Kun tiedämme heidän innostuksensa kaikenlaisiin peleihin, kuten presidentti-, puoluejohto-, pääminis-

teri- jne., olisi halvin ratkaisu antaa heidän pelata niitä vaikka sitten valtion palkkalistoilla mutta ilman päätöksenteko-oikeutta. Sitä varten voitaisiin perustaa henkilöpörssi, jossa he noteeraavat toisiaan vaikka päivät päästään. Pääasia on, etteivät he enää pääse pelaamaan kansakunnan rahoilla.

Suomalaista poliittista perinnettä on koko tässä tilanteessa se, ettei koko aikana eikä missään tilanteessa tunnusteta tehtyjä virheitä ja nollata tilannetta. Hallituksen mielestä vieläkin syy on työntekijöissä ja työntekijäjärjestöissä. Kuitenkin kaikki voimassa olevat tosiasiat puhuvat jotakin aivan muuta. Pahimmat virheet on tehty siitä saakka, kun kokoomus astui hallitusvastuuseen. Hallitun rakennemuutoksen hallituksen ja Suomen Pankin johdon päämääräisellä tosiasiaa hallitsemattomuudella tultiin tähän hallitukseen, ja sama meno jatkuu.

Sisäisen devalvaation valitseminen talouden linjaksi silloin, kun yksityistaloudet oli tietoisella ja häikäilemättömällä sisäisellä rahapolitiikalla johdettu asunto- ja korkoloukkuun, on yhä käsittelemättömän valinta. Hallitus ei ole halunnut nähdä ongelmia tai ei ole välittänyt sisäisen talouden ja kysynnän aiheuttamista ongelmista, yksityisen kulutuksen ja sisäisten investointien jatkuvasta laskusta. Kiistaton viennin lasku yhdistettynä sisäisen kysynnän tietoiseen, tarkoitushakuiseen laskuun on joko virhearviointi laman kaikista syistä tai todella häikäilemättömyys politiikkaa.

Työntekijöiden reaaliostovoima on tämän ja edellisen hallituksen aikana onnistuttu laskemaan lähes puoleen siitä, mitä se oli, tai toisin päin sanottuna: hallitukset ovat saaneet maailmanennätyksen aikaan. Olemme maailman kallein maa mitattuna ostovoimalla.

Kilpailukyvyyn parantaminen välittämättä mistään muusta ei ole oikeudenmukainen ratkaisu eikä myöskään tulevaisuudessa ole kestävä malli hoitaa ongelmia. Tulonsiirrot työntekijöiltä, eläkeläisiltä, opiskelijoilta pätemättömälle yritys- ja pankkijohdolle, rahalla keinottelijoille jne. eivät ratkaise ongelmia.

Herra puhemies! Valta otetaan, sitä ei anneta, kuten sananlasku sanoo. Uskottavuutta ja luotettavuutta ei voi ottaa. Se pitää ansaita. Poliitikan ja kansantalouden uskottavuus vaatii päätöksiä, joihin tämä hallitus ei kykene eikä ilmeisesti haluakaan. Nyt tarvitaan ratkaisuja, joilla taattaisiin kaikille kansalaisryhmille oikeuden-

mukaiset mahdollisuudet vaikeissakin tilanteissa.

Hallitus on jo käyttänyt etsikkoaikansa. Tulokset puhuvat puolestaan. Valittu talouspolitiikka on osoittanut täydellisen virheellisyytensä. Nyt tarvitaan saneerausta. Vaihtoehtona ei ole muuta kuin hallituksen vaihto.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan

1) Ed. Hurskaisen ym. lakialoite n:o 95 laiksi maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta

2) Ed. Puiston ym. lakialoite n:o 97 laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

3) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 6 (HE 179)

4) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10 (HE 123)

5) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 10 (HE 146)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna torstaina kello 14, kyselytunti samoin huomenna kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 21.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

